

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

Journal of Legal Entity Management and Local Innovation

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

วัตถุประสงค์

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น เดิมชื่อ "วารสารเสถภูมิวิชาการ" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม การศึกษา และสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์ที่เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม โดยมีรูปแบบการตีพิมพ์ฉบับพิมพ์ ISSN (Print): 2630-0842 ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1: 2558 และได้เริ่มจัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ISSN (Online): 2673-0928 ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1: 2562 เป็นต้นไป วารสารเสถภูมิวิชาการ แจ้งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" ISSN: 2697-6161 มีกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับปกติ (Regular Issues) ปีละ 12 ฉบับ ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นไป

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สมาน งามสนธิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผศ.ดร.อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เลขานุการ: นายสมยศ พันโคคา ศิลปกรรม: นายสุรัชย์ บุญพิทักษ์, นายคมสัน จันทร์แจ้ง

พิสูจน์อักษร: นายวิชัย ชัยบำรุง, นายไพศาล วิเศษชาติ

วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น

เครือข่ายส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์

99/173 ม. 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 08-4147-6164 e-mail: selaphum.academic@gmail.com

จัดพิมพ์โดย: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.กัญญาณทน กาญจนาทวีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ.ดร.ศิวัช ศรีโกคางกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.พิเชฐ ทังโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วาสิตา เกิดผล ประสบศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.วิษุกร นาครชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร.นงศ์ลักษณ์ ใจฉลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วรฉัตร วรวิรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สุภาพ ผู้รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.จิตติภูมิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เสกสรร สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.ประทีป พิฆทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผศ.ดร.ธีรภัทร กิจจารักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.จิตติวรดา พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) (ต่อ)

ผศ.ดร.ญาณัญญา ศิริภักธธาดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.จิตติพร อุ๋นใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.กมลวิช ลอยมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.เอกอนงค์ ศรีสำอากค์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุภชัย ตรีเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.บงกช นิมิตระกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.อาจารย์ ประจวบเหมาะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ อุดมธนวังค์	สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
ผศ.ดร.ปรัธมาศ พลธิษฐ์ภคกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผศ.ดร.นพพร บัวอินทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.ดุจฤดี คงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ดร.ศักรระวีร์ วรวัฒน์ประปัญญา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ไชยะ เทพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์
ผศ.ว่าที่ร้อยตรีพงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.มานิตย์ อรรถชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อ.ดร.ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อ.ดร.ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อ.ดร.ทศพร มะหะหมัด	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อ.ดร.เพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยพะเยา
อ.ดร.มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อ.ดร.กรกต ชาบันขิต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อ.ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อ.ดร.อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด	วิทยาลัยนครราชสีมา
อ.ดร.สาลินี ชัยวัฒนพร	มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด
อ.ดร.ณัฐพัชร์ มณีโรจน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.ดร.ผกามาศ ชัยรัตน์	มหาวิทยาลัยพะเยา

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารนิเทศและนวัตกรรมท้องถิ่น ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 8 ประจำเดือนสิงหาคม 2564 ที่ได้รับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อควร์ค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความทั้ง 30 บทความ โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่มการสอบถาม และการสัมภาษณ์ ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้มีพหุในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารนิเทศและนวัตกรรมท้องถิ่น และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ (Editorial Board)	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviewers)	(2)
บทบรรณาธิการ (Editorial)	(4)
 ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	1
หาญณรงค์ ทองรอด, วิจิตร ศรีสอน, ล้วนฐาน ชยนนท์	
คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิตคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.....	11
อาจารย์ ประจวบเหมาะ, นกัสนัน ตีมสูงเนิน, รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์ ธารทิพย์ พจนสุภาพ	
แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐไทยในสถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19).....	27
นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์, อมเรศ กลิ่นบัวแก้ว	
การบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.....	45
ช่อพฤษ มุ่งลา, ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร, มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา, บุศรา เชื้อดี ทิพาพร มณฑาทิพย์, เบญญาภา กันทะวงศ์วาร	
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแฟชั่น.....	57
นฤพล อ่อนนิมล, พิธาน แสนภักดี	
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาล เมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี.....	71
พระदेวิช โชติญาโณ, สุรพล สุษะพรหม, รัฐพล เย็นใจมา	
พฤติกรรมการซื้อขายที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีของธุรกิจจัดจำหน่ายเครื่องไต เทียมในประเทศไทย.....	89
มณฑิกานต์ เอี่ยมโซ่	
การบริหารการจัดการธุรกิจเครื่องดนตรีชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม.....	99
พีระพงษ์ ธีระเผ่าพงษ์	

สารบัญ (Content)

	หน้า
คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.....	115
เฉลิมขวัญ สอนชัย, มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร บุศรา เชื้อดี, เบญจพร โมกชะเวส, ปทุมรัตน์ ลีธูป	
การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.....	129
สมทรง ทองนวล, พรเทพ รุ่งแผน	
ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขกรณีศึกษา เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี.....	141
ภรณ์ทิพย์ อินทวงศ์, วิจิตรา ศรีสอน, สันฐาน ชยนนท์	
คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.....	157
ธัญวลัย รักชาติ, บุศรา เชื้อดี, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร, มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา เบญจพร โมกชะเวส ปทุมรัตน์ ลีธูป	
สถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองในวิถีวิถีใหม่.....	171
จิราณีย์ พันมูล, ประพันธ์ โพธิ์พลพรหม	
แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.....	185
สุรินทร์ กิจเฉลา, พรเทพ รุ่งแผน	
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริงกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI.....	195
อนุชาติ ชาติริมย์	
กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2.....	211
ศักดิ์สิทธิ์ ชมพู, บุศรา เชื้อดี, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร, มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา วลัยลักษณ์ พันธุรี, บดินทร์ พญาพรหม	

สารบัญ (Content)

หน้า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชีย อาคเนย์.....	225
อังคณา แก้วโกมุต, วิชากร เฮงขวัญกุล	
ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.....	237
รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์, อาจารย์ย์ ประจวบเหมาะ, ไกล่รุ่ง กระแสร์สินธุ์ วทีญญ รัศมิทัต, สุรสิทธิ์ อุดมธนวนวงศ์	
รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อ การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนอง.....	253
สถฐาน ชยนนท์, วิจิตรา ศรีสอน, ทิฆัมพร พันลึกเดช, จิรัฐ ชวนชม	
การยอมรับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภคจังหวัดเชียงใหม่.....	265
รัตน์วลี คำเดช, ลัดดา ปินตา	
ปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง.....	281
เศรษฐา อ้นอารี, ทิฆัมพร พันลึกเดช, พุฒิธร จิรายุส, ศุภชัย วาสนานนท์ ดลฤดี วาสนานนท์	
ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ.....	293
จิรศักดิ์ บางท่าไม้, สิริพัฒน์ ลาภจิตร	
การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560.....	309
เสนีย์ คำสุข, อเนก สุขดี	
การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง.....	323
ยินดี งามสวน	
การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้กูเกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนน การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1.....	225
บัวพรรณ คำเฉลา, ศศิวรรณ ส่งต่าย	
บทวิเคราะห์การกำหนดนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ในประเทศไทย: จากวิกฤติสู่จุดเริ่มต้นของความเปลี่ยนแปลง.....	349
ภาวิดา รังสี, ปุณยวีร์ หนูประกอบ	

สารบัญ (Content)

	หน้า
สภาพปัญหาในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	359
สมศักดิ์ สายศรี, วิจิตรา ศรีสอน	
สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้สอนออนไลน์ในการจัดการศึกษาทางไกล.....	373
เพียงฤทัย พุฒิคุณเกษม, ชนากร ปรีชา	
กิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาลด้วยการใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based Learning).....	385
ศุภลักษณ์ ธนาโรจน์, วรณดี เสือมาก, วีรวรรณ เกิดทอง, รุ่งนภา จันทรา	
การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ส่งผลต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย.....	405
ศุภลักษณ์ ศรีวิไล, รุ่งเรือง ทองศรี	
ภาคผนวก.....	417
หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	

**ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช**
**The Impact of Agriculture Land Reform Policy Implementation:
A Case Study of Pakphanang District
Nakhon Si Thammarat Province**

หาญณรงค์ ทองรอด¹ วิจิตรา ศรีสอน² สันฐาน ชยนนท์³
Hannarong Tongrod, Wijittra Srisorn, Sunthan Chayanont

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการดำเนินนโยบายปัญหาและอุปสรรคการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ 3. เพื่อหาแนวทางการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่เหมาะสมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 ท่าน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย ประกอบด้วยการสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 17 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน โดยเครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ และการจัดสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาอุปสรรคในการจัดที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าเกษตรกรไทยไม่ค่อยมี

Received: 2021-02-04 Revised: 2021-03-08 Accepted: 2021-03-14

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: s59463825017@ssru.ac.th

² วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

³ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail: sunthan.ch@ssru.ac.th

ความรู้หรือได้รับการสนับสนุนหรือให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมเท่าที่ควรจึงทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากร ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 2) ผลกระทบของการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินหรือการใช้ที่ดินไม่เต็มศักยภาพ และกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินยังไม่มีผลชัดเจนอย่างจริงจัง ทำให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรขาดที่ดินทำกิน 3) แนวทางการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกร เพื่อที่จะให้เกษตรกรได้เข้าถึงข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น และร่วมกันพัฒนาในลักษณะของบูรณาการร่วมกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อเกษตรกร เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ให้ได้ผลของการดำเนินการปฏิรูปที่ดินอย่างสูงสุด

คำสำคัญ (Keywords): การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย; อำเภอปากพนัง

Abstract

The objectives of this research were 1. to study agriculture land reform policy implementation conditions, problems and obstacles of Agricultural Land Reform Office, Ministry of Agriculture and Cooperatives under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province, 2. to study the impact of agriculture land reform policy implementation of Agricultural Land Reform Office, Ministry of Agriculture and Cooperatives under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province, and 3. to determine the guidelines for agriculture land reform policy implementation of Agricultural Land Reform Office, Ministry of Agriculture and Cooperatives under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province. This study was a qualitative research. 23 key informants were knowledgeable persons involved in Thailand's agriculture land reform policy. 17 key informants were selected based on a purposive sampling for interview and 6 individuals for focus-group discussion. Research instruments were questionnaire and interview. The results of this research indicated as follows: 1) Problems and obstacles in land management according to the Agricultural Land Reform Act under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province indicated that Thai farmers lacked knowledge or support or provide agricultural knowledge as should be, resulting in inaccessibility to resources. Operations were not continual. 2) The impact of agriculture land reform policy implementation under a case study of Pak

Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province indicated that land was not fully utilized. Laws on land utilization was not seriously enforced, causing farmers' lack of arable land. 3) The guidelines for agriculture land reform policy implementation under a case study of Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province include that farmer database should be developed to promote farmers' accessibility to resources and information. This is another way to promote farmers' engagement in integrated development towards farmers' achievement in order to increase the efficiency of management for the maximum effect of land reform implementation.

Keywords: Thai Agriculture Land Reform; Pak Phanang District

บทนำ (Introduction)

ที่ดินไม่ว่าในยุคสมัยใด ถือเป็นฐานชีวิตและปัจจัยการผลิตที่สำคัญสำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เกษตรกร ที่ดินจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง และเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผลกระทบที่เห็นหลักๆ ก็คือ ปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน และการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากสุด และแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมประเทศไทยไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือระบบกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินมูลค่าของที่ดินเกิดจากมูลค่าในการผลิตเท่านั้นผู้ที่ทำประโยชน์ในที่ดินถือเป็นเจ้าของและใครก็ได้ทำประโยชน์หรือทิ้งร้างไว้บุคคลอื่นก็สามารถนำที่ดินนั้นไปใช้ประโยชน์ได้ ขณะเดียวกันเมื่อก่อเกิดระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินปัจเจกบุคคลกลายเป็นเจ้าของที่ดินแทนระบบกรรมสิทธิ์ร่วมที่ดินสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ก่อเกิดมูลค่าการแลกเปลี่ยนในที่ดินขึ้นผู้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูล นายทุนและผู้มีอำนาจจึงมีการกว้านซื้อสะสมที่ดินเป็นจำนวนมากเพื่อการเก็งกำไรและก่อเกิดการทิ้งร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม, 2555) (อาทิตยา พงษ์พรหมและวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์, 2557) การปฏิรูปที่ดินมีแนวคิดเพื่อให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินเพื่อรักษาพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศอย่างยั่งยืน ในปัจจุบันการควบคุมการทำประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีขอบเขตเพียงช่วงที่ยังไม่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์เท่านั้น เหตุที่ไม่มีการควบคุมการทำประโยชน์ภายหลังการโอนกรรมสิทธิ์ คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส่งผลให้ยังไม่มีมาตรการสำหรับควบคุมการทำประโยชน์หากมีการกำหนดลักษณะเงื่อนไขของกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดินไว้ให้อย่างชัดเจน จะเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การควบคุมการทำประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งจะส่งผลให้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหมุนเวียนอยู่ในภาคการเกษตร และรักษาพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานของชาติให้คงอยู่สืบไป

อาจกล่าวได้ว่าการมีหลายๆ ปัจจัยที่ทำการการดำเนินนโยบายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งหากประชาชนขาดความร่วมมือร่วมใจไม่ว่าจะเป็นในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านร่วมรับผลประโยชน์ และด้านประเมินผล ก็ส่งผลให้การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อให้ผลการศึกษาในหัวข้อเดียวกันหรือใกล้เคียงกันนี้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานในการศึกษาค้นคว้าหรือเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะอุปสรรค ผลกระทบในการจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป (เพ็ญนภา ปันทุลลักษณ์, 2553)

อย่างไรก็ตาม ขณะที่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช กำลังประสบความเดือดร้อน เนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดิน และกลายเป็น ผู้เช่าที่ดินต้องเสียค่าเช่าในอัตราสูงเกินควร ที่ดินขาดการบำรุงรักษา จึงทำให้อัตราการผลิตผลเกษตรกรรมอยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรม และเสียเปรียบจากการเช่าที่ดิน จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวโดยด่วนที่สุด โดยวิธีการปฏิรูปที่ดินเพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าเป็นเพราะเหตุใด และจะได้ศึกษาเพื่อหาแนวทางการนํานโยบายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่เหมาะสมกับเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพการการดำเนินนโยบายปัญหาและอุปสรรคการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการนํานโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อหาแนวทางการนํานโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่เหมาะสมของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย กรณีศึกษา อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ” เป็นการ

ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนโดยศึกษาค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์ (in-depth interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในการศึกษาดังนี้

2.1 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 เชิงคุณภาพ จำนวน 23 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมี ส่วนเกี่ยวข้องนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย ประกอบด้วย การ สัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 17 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน

2.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาความหมายที่มา และความสำคัญของการ ปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย รวมถึงปัญหาข้อกฎหมายอันเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานปฏิรูป ที่ดิน วิเคราะห์การนำตัวนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย รวมไปถึง ผลกระทบต่างๆของตัวนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร

2.1.3 ขอบเขตด้านสถานที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะอำเภอปากพนัง จังหวัด นครศรีธรรมราช

2.1.4 ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้เริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2563 ถึง เดือนกันยายน 2563

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเชิงคุณภาพแบบสอบถาม ดังนี้

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามศัพท์ และ งานวิจัยเกี่ยวข้องรวมทั้งระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3.2.2 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง โดยนำรูปแบบของแนวคิดนโยบายสาธารณะมากำหนดเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ

ผลกระทบของการดำเนินนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทยกรณีศึกษา
อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3 ข้อ

3.2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาค่าความเที่ยงตรง นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทำ
การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ส่วนข้อใดมีค่า
น้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้น ข้อคำถามทุก
ข้อจึงผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ตรวจสอบ และเห็นว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
ครอบคลุมในแต่ละด้านและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูล โดยการลงพื้นที่แจกแบบสัมภาษณ์
ให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การจดบันทึก และการถ่ายภาพ ซึ่งเป็น
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง สำหรับ
กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนด
กระบวนการ หรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ
และข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล
โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มโดยกระบวนการเก็บรวบรวม
ข้อมูลดังกล่าวเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิจัยเชิง
คุณภาพอันมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังต่อไปนี้

1. เมื่อผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว
แล้วจะนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปหาเจ้าหน้าที่และผู้นำท้องถิ่นแล้วให้กลุ่มตัวอย่างทำการ
ทดสอบแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองด้วยการเจาะจงสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม (Forcus Group)
2. เมื่อได้แบบสัมภาษณ์กลับคืนมาแล้วผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของ
แบบสัมภาษณ์และทำการศึกษาและนำข้อมูลคำตอบที่สมบูรณ์ในแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวที่
สมบูรณ์ไปวิเคราะห์หาข้อมูลทางขั้นตอนเชิงคุณภาพต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

- 5.1 ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยนำคำสัมภาษณ์จากผู้ถูกสัมภาษณ์
มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละบุคคลและจัดลำดับความสำคัญและ
คุณลักษณะของข้อมูล

5.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล

5.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการศึกษาต่างๆมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกันแสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะไม่ใช้ข้อมูลตัวเลขแต่จะเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา และมีการอ้างอิงถึงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) และข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Document Research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆตามข้อเท็จจริงทั้งในเชิงเหตุและผลซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของการพรรณนาไปสู่คำตอบในการศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช กำลังประสบความเดือดร้อน เนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดิน ที่ดินขาดการบำรุงรักษา จึงทำให้อัตราการผลิตเกษตรกรรมอยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรม และเสียเปรียบจากการเช่าที่ดิน จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการแก้ไข ปัญหาดังกล่าว โดยวิธีการปฏิรูปที่ดิน เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาอุปสรรคในการจัดที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่าเกษตรกรไทยไม่ค่อยมีความรู้หรือได้รับการสนับสนุนหรือให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมเท่าที่ควรจึงทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากร ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และควรให้มีการตรวจสอบรายละเอียดในข้อกฎหมายในกรณีที่ว่ามีข้อผิดพลาดอะไรบ้างและสามารถแก้ไขได้อย่างไรในระดับไหน และให้รายงานผลการตรวจสอบ เพื่อเสนอการพิจารณาการแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานนโยบายไปปฏิบัติจะสำเร็จ และตรงตามเป้าหมายได้

2. ผลกระทบของการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย กรณีศึกษา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งการไม่ทำประโยชน์ในที่ดินหรือการใช้ที่ดินไม่เต็มศักยภาพ และกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังเลยทำให้มีการซื้อที่ดินไว้แล้วปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าไม่ทำประโยชน์ ทำให้เกิดปัญหาการครอบครองที่ดินโดยไม่ทำประโยชน์นั้นปัญหาที่เป็นผลกระทบสำคัญอีกเรื่องก็คือ เรื่องงบประมาณ เพราะมีแนวโน้มของงบประมาณที่ขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุนจากรัฐบาลต่อการปฏิรูป

ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีอย่างจำกัด จึงทำให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้อย่างจำกัด

3. แนวทางการนำนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของไทย กรณีศึกษาอำเภอปากพนังจังหวัดนครศรีธรรมราช การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกร เพื่อที่จะให้เกษตรกรได้เข้าถึงข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น เป็นอีกแนวทางที่ทำให้เกษตรกร ร่วมกันพัฒนาในลักษณะของบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อเกษตรกร และต้องเร่งรัดการพิสูจน์สิทธิการถือครองที่ดินของรัฐ โดยมีการนำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และเพื่อให้ตัวเกษตรกรได้รับผลประโยชน์ในการดำเนินการมากที่สุด รวมไปถึงให้จัดทำเป็นเครือข่าย/ชมรมที่เข้าร่วมโครงการภายในอำเภอหรือจังหวัด นั้น ได้รวมกลุ่มเพื่อพัฒนาปรับปรุงช่วยเหลือกันและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้ได้ผลของการดำเนินการปฏิรูปที่ดินอย่างสูงสุด

ความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปที่ดิน อาจเนื่องมาจากเหตุผลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะสาเหตุทางการเมืองมักจะเป็นแรงผลักดันอันสำคัญที่ทำให้รัฐบาลตัดสินใจนำเอานโยบายปฏิรูปที่ดินมาใช้ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินนับวันจะทวีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกี่ยวกับลักษณะการถือครองที่ดิน นั่นคือ เกษตรกรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีแต่ขนาดเล็กเกินไป ทำให้การใช้ที่ดินไม่มีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดปัญหาเกษตรกรขาดที่ดินทำกิน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ปัญหาผลกระทบการจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินฯ ในการตีความและความขัดแย้งของ ส.ป.ก. กับข้อกฎหมายส่งผลกระทบต่อประชาชนซึ่งครอบครองที่ดินจากกรณีนี้ ความไม่ชัดเจนของเจ้าหน้าที่ผู้นำนโยบายการจัดที่ดินไปปฏิบัติซึ่งเป็นประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนต้องการ การใช้เงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินอื่นๆ กระทบต่อการนำเงินงบประมาณไปปฏิบัติงานในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งเป็นเงินงบประมาณของแผ่นดินที่ได้มีการตั้งแผนงานและกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการรังวัดแปลงถือครองที่ดิน การสอบสิทธิ์เกษตรกรผู้ถือครองที่ดิน เพื่อดำเนินการจัดที่ดิน การสนับสนุนเงินด้านสาธารณูปโภค การให้กู้ยืมเงินกองทุนเพื่อปฏิรูปที่ดินฯ หรือกระทั่งการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ซึ่งนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจน ผลกระทบจากเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 กระทบผลประโยชน์โดยตรงต่อตัวผู้ได้รับเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 เนื่องจากเป็นเอกสารที่ใช้เพื่ออ้างอิงในการเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่จึงเกิดผลกระทบกับองค์กรและขาดความเชื่อมั่นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จากการที่ไม่ชัดเจนในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้รับการพัฒนาพื้นที่ทั้งระบบในเขตพื้นที่ดังกล่าว โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำ ถนน หรือการได้รับการสนับสนุนพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ การขยายตัวของชุมชนและอื่นๆ

ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าการจัดที่ดินให้เกษตรกร โดยนำที่ดินของรัฐซึ่งเป็นป่านสงวนแห่งชาติและประชาชนบุกรุกเข้าไปทำกินโดยผิดกฎหมายมาจัดที่ดินเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินฯ จึงเป็นนโยบายที่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าด้วยความสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติของ (สมบัติ อารังธวงศ์, 2549) ที่กล่าวว่าความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ตัดสินใจนโยบาย กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องและต่อหน่วยปฏิบัติเมื่อการนำนโยบายไปปฏิบัติล้มเหลวย่อมแปลว่าผู้ตัดสินใจ ในฐานะผู้นำทางการเมืองที่ควบคุมกำกับดูแลหน่วยปฏิบัติมีความบกพร่องด้วย และต้องรับผิดชอบกับความล้มเหลวที่เกิดขึ้น กล่าวคือหากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถจัดที่ดินได้ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้รับผลประโยชน์ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่การปฏิบัติจะประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับตัวแบบวิเคราะห์ทางการจัดการที่เชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับองค์การที่รับผิดชอบ ว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใด โครงการที่จะประสบความสำเร็จได้จึงต้องอาศัยโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม บุคลากรที่อยู่ในองค์กรจะต้องมีความรู้ และความสามารถ ทั้งด้านบริหารและเทคนิคอย่างเพียงพอ และต้องมีการวางแผนเตรียมการหรือมีความพร้อมเป็นอย่างดีทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ รวมทั้งงบประมาณ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในการจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ควรจัดทำนโยบายที่สามารถปฏิบัติได้เป็นรูปธรรม คือ

1.1 มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบายว่าจะทำอะไร เมื่อใด เท่าใด อย่างไร เพื่อให้นโยบายดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติได้บรรลุผลสัมฤทธิ์ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

1.2 นโยบายควรต่อเนื่อง ควรมีการสืบทอดจากรัฐบาลหนึ่งไปยังอีกรัฐบาลหนึ่ง หรือเป็นการรับช่วงแนวนโยบายนั้นมาปฏิบัติต่อเนื่องกัน

1.3 ต้องสอดรับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม และความต้องการของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่ทราบเรื่องการจัดที่ดินในพื้นที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่ามีปัญหาอย่างไร เพราะเหตุใด ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยการจัดทำเป็นคู่มือแสดงถึงขั้นตอนรายละเอียดต่างๆ หรือมีใช้สื่อสังคมออนไลน์ โซเชียลมีเดีย (Social Media) ในการประชาสัมพันธ์ ทำแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การทำ Work Shop เป็นต้น

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ผลการศึกษาในหัวข้อเดียวกันหรือใกล้เคียงกันนี้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานในการศึกษาค้นคว้าหรือเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคุปสรรค ผลกระทบในการจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีลักษณะเช่นนี้ หรือใกล้เคียงกัน จึงควรที่จะศึกษาเชิงปริมาณเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนพื้นที่ในการรวบรวมข้อมูลให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อปรึกษาเปรียบเทียบปัญหาเพิ่มเติมได้มากขึ้นในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- เพ็ญภา ปิ่นทุลลักษณ์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและความพึงใจในการปฏิบัติงาน กับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สำนักงานปฏิรูปเพื่อสังคมไทยที่เป็นธรรม. (2555). คู่มือการปฏิรูปที่ดิน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2549). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- อาทิตยา พองพรหมและคณะ. (2557). พัฒนาการการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินน้ำและป่าไม้ ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

**คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิตคณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**
**Desired Traits of as Perceived by Graduate Qualifications
of Graduate Users Faculty of Management Sciences, Chandrakasem
Rajabhat University**

อาจารย์ ประจวบเหมาะ¹ นภัสสร ต้มสูงเนิน² รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์³ ธารทิพย์ พจน์สุภาพ⁴
Arjaree Prachuabmoh, Napasson Tuemsoongnern, Rungarun Khasasin,
Thantip Pojsupap

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของ ผู้ใช้บัณฑิตและเพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์จำแนกตามประเภทของหน่วยงาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตจากสถานประกอบการที่รับนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการชั้นปีที่ 4 เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-Test (One Way ANOVA) ในการทดสอบความแตกต่างของตัวแปร ผลการศึกษาพบว่าผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานประเภทเอกชน และธุรกิจ รองลงมาคือ หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ อื่นๆ และสถาบันการศึกษา คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีตามลำดับ

Received: 2021-02-16 **Revised:** 2021-03-17 **Accepted:** 2021-03-18

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Faculty of Management Science, Chandrakasem Rajabhat University, Corresponding Author e-mail: arjaree_prachuabmoh@yahoo.com

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Faculty of Management Science, Chandrakasem Rajabhat University, e-mail: arjaree_prachuabmoh@yahoo.com

³ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น Faculty of Business Administration Thai-Nichi Institute of Technology, e-mail: lek_runarun@yahoo.co.th, rungarun@tni.ac.th

⁴ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Faculty of Business Administration Kasembundit University, e-mail: thantip.poj@kbu.ac.th

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าผู้ใช้บัณฑิตจากประเภทหน่วยงานที่ต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะบัณฑิต ที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับแนวทางพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์มีดังนี้ สถาบันการศึกษาควรกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบัน และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา และปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาบัณฑิตที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ รวมทั้ง การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนานักศึกษาและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ หลักสูตรสาขาวิชาควรจัดทำแผนการพัฒนานักศึกษารายชั้นปี และส่งเสริมให้นักศึกษามีความพร้อมทางการเรียนในระดับอุดมศึกษาตลอดระยะเวลา 4 ปี โดยเน้นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ (Keyword): คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์; ผู้ใช้บัณฑิต

Abstract

The purpose of this research was to study the characteristics of desirable graduates according to the needs of graduate users and to compare the needs of graduates with the desired characteristics of graduates classified by department. The sample group consisted of 250 graduates from the workplace who enrolled the 4th year students of the Faculty of Management Science to practice professional experiences in the first semester of the academic year 2019. The tools used for collecting data were questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and F-Test (One Way ANOVA) for testing different types of variables. The results show that most graduate users are under private and business units, followed by government agencies, other state enterprises and educational institutions. Desirable graduate characteristics of the Faculty of Management Science Chandrakasem Rajabhat University found that the overall was at a high level and morality and ethics had the highest mean, followed by interpersonal skills and responsibilities, knowledge, intellectual skills and numerical analysis skills communication and use of technology respectively. The hypothesis testing found that graduate users from different departments have different needs for graduate characteristics regarding morality and ethics at statistical significance of .05. The guidelines for developing the desirable characteristics of graduates are as follows 1. Educational institutions should define desirable graduate characteristics in

accordance with the graduate identity of the institution and develop strategic plans and goals for student development. By adjusting the paradigm of graduate development that focuses on learning outcomes, including budget allocation for student development and the environment to facilitate the development of learning skills. 2. The curriculum should develop a student development plan yearly and encourage students to be ready to study at the tertiary level over a period of 4 years, with emphasis on integration between relevant departments to implement the concrete plan.

Keywords: Graduate Qualifications; Graduate Users

บทนำ (Introduction)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) อันส่งผลกระทบทให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับมีการเน้นหนักให้ปรับปรุงหลักสูตร และปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย มีการยกระดับของสถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย การเปิดดำเนินการของวิทยาลัยชุมชนและให้อิสระในการดำเนินการแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมากขึ้น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น โดยมีการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัยให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ กำหนดให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีการกิจหลายประการทั้งด้านการผลิตบัณฑิต วิจัย บริการ วิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงมีการกิจสำคัญในการผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ornstein & Hunkins, 2013) ด้วยเหตุดังกล่าว คณะอนุกรรมการด้านมาตรฐานอุดมศึกษาจึงได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 (TQF: Thai Qualification Framework For Higher Education) ใหม่ ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Morals) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) ด้านทักษะ การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical, Communication and

Information Technology Skills) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) ทั้งนี้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การวัดการศึกษา ตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ 2542 ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการอุดมศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มุ่งเน้นที่ Learning Outcomes ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต มุ่ง ประมวลกฎเกณฑ์ และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เข้าไว้ด้วยกันและเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกันเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่นๆ ทั้งใน และ ต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่คาดว่าจะพึงมี มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของ สถาบันใดๆ ของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้ง ในและต่างประเทศ โดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตร ตลอดจน กระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายโดยมั่นใจถึงคุณภาพของบัณฑิตซึ่งจะมี มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและ ภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของนายจ้าง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิจารณ์ พานิช, 2552)

นอกจากเป้าหมายด้านการจัดการศึกษาในการพัฒนาบัณฑิตแล้วยังมีปัจจัยอื่นที่ สำคัญคือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดให้ทุกหลักสูตรใน ระดับอุดมศึกษาต้องมีการปรับปรุงในทุกรอบ 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นไป โดย สำระสำคัญคือหากหลักสูตรใดไม่ถือปฏิบัติก็ถือว่าหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอนไม่เป็นไป ตามมาตรฐาน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรดังกล่าวไม่สามารถกู้เงินเรียน ได้ โดยตั้งแต่ปี 2552 สกอ.ได้กำหนดการปรับปรุงหลักสูตรทุกหลักสูตร ต้องเป็นไปตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education TQF: HEd) (จุฬารัตน์ ศราวณะวงศ์ และคณะ, 2555) ดังนั้น ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตนับว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะมาใช้ประกอบการ ปรับปรุงหลักสูตร ทั้งนี้ในกรอบการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดตัวบ่งชี้มาตรฐาน ซึ่งหนึ่ง ในมาตรฐานที่สำคัญคือการกำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรจะต้องมีการนำผลการ ดำเนินการหลักสูตรที่ได้จากผู้ใช้บัณฑิตจากการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการตามลักษณะงานในสาขานั้นๆ 2) ด้านความรู้ความสามารถ พื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน และ 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ มาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เล็งเห็นความสำคัญของ การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐาน

คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และเป็นไปตามระบบกลไกการประกันคุณภาพของสถาบันการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรรอบปีการศึกษา 2563 และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตจำแนกตามหน่วยงาน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตให้สอดคล้องกับแต่ละหลักสูตรสาขาวิชา

สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตแตกต่างกันตามประเภทหน่วยงาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีรายละเอียดวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตจากสถานประกอบการที่นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ชั้นปีที่ 4 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวนรวม 502 คน แบ่งตามหลักสูตรสาขาวิชา (ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะวิทยาการจัดการ: ข้อมูล ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2562)
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตโดยคัดเลือกจากหน่วยงานที่นักศึกษาฝึกงานโดยเฉลี่ยจากแต่ละประเภทของหน่วยงาน ได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1973) ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 222 คน และเพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงสำรวจกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 28 คนรวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 250 คน และได้สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2552) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	หลักสูตรสาขาวิชา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	สาขาวิชาการจัดการ	55	51
2	สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	41	31
3	สาขาวิชานิเทศศาสตร์	100	61
4	สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ	100	18
5	สาขาวิชาบัญชีบัณฑิต	102	39
6	สาขาวิชาการตลาด	59	20
7	สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์	29	22
8	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ	9	4
9	สาขาวิชาการเงินการธนาคาร	7	4
จำนวนรวม		502	250

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเชิงปริมาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check list) ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของผู้ใช้บัณฑิตประกอบด้วยคำถาม 2 ข้อ ได้แก่ ชื่อหน่วยงาน และประเภทหน่วยงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วยคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ จำนวน 4 ข้อ 2) ด้านความรู้ จำนวน 4 ข้อ 3) ด้านทักษะทางปัญญา จำนวน 3 ข้อ 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบจำนวน 5 ข้อ 5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 4 ข้อ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert, 1967) ซึ่งมี 5 ระดับได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยพิจารณาใช้จัดช่วงคะแนนเฉลี่ยและแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการ

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

-ศึกษาดำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสร้างแบบสอบถามตามกรอบข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยใช้คำจำกัดความหรือนิยามปฏิบัติการตามตัวแปรที่กำหนดไว้เป็นหลักในการสร้างคำถามต่าง ๆ ให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด เพื่อให้แบบสอบถามสามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์

-นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ และการประเมินที่ถูกต้อง และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ IOC (Index of Item Objectives Congruence) ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67

-หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยนำไปทดลอง (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha (Cronbach, 1990) โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.874 ซึ่งสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory research) เกณฑ์การยอมรับไว้ที่ค่า ∞ มากกว่าและเท่ากับ 0.7 (Jump, 1978) จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ถึงผู้ใช้บัณฑิตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเวลาเดือนมีนาคม 2562 ส่งแบบสอบถามถึงบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์และขอรับคืนทางไปรษณีย์ โดยดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 250 ชุด ได้กลับคืนคิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100 และได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อเตรียมทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ความคิดเห็นคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต โดยการวิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตจำแนกตามหน่วยงานโดยใช้ทดสอบความแตกต่างโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance หรือ f-test)

ส่วนข้อคำถามปลายเปิดจากแบบสอบถามได้นำมาสรุปและนำมาอภิปรายผลด้วย และวิเคราะห์แบบสอบถามที่เป็นปลายเปิด (open-ended) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บัณฑิตแยกตามหลักสูตรสาขาวิชา และประเภทของหน่วยงาน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ใช้บัณฑิตแยกตามหลักสูตรสาขาวิชา หลักสูตรสาขาวิชา และประเภทของหน่วยงาน

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หลักสูตร		
สาขาวิชาการจัดการ	51	20.40
สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	31	12.40
สาขาวิชานิเทศศาสตร์	61	24.40
สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ	18	7.20
สาขาวิชาบัญชีบัณฑิต	39	15.60
สาขาวิชาการตลาด	20	8.00
สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์	22	8.80
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ	4	1.60
สาขาวิชาการเงินการธนาคาร	4	1.60
ประเภทของหน่วยงาน		
หน่วยงานราชการ	33	13.20
หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	32	12.80
หน่วยงานเอกชน/ธุรกิจ	168	67.20
สถาบันการศึกษา	7	2.80
อื่น ๆ	10	4.00
รวม	250	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้บัณฑิตของนักศึกษาหลักสูตรสาขาวิชานิเทศศาสตร์ วิทยุ-โทรทัศน์ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 รองลงมาคือ หลักสูตรสาขาวิชาการจัดการ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 หลักสูตรสาขาวิชาบัญชีบัณฑิต จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 15.60 หลักสูตรสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 หลักสูตรสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80 หลักสูตรสาขาวิชาการตลาด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 หลักสูตรสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 7.20 หลักสูตรสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60 และหลักสูตรสาขาวิชาการเงินการธนาคาร จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60 ตามลำดับ

ผู้ใช้บัณฑิตส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานประเภทเอกชนและธุรกิจ จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 67.20 รองลงมาคือหน่วยงานราชการ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 12.80 อื่น ๆ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และสถาบันการศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในภาพรวม ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตาม ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ที่	คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.55	0.465	มากที่สุด	1
2	ด้านความรู้	4.31	0.519	มาก	3
3	ด้านทักษะทางปัญญา	4.28	0.567	มาก	4
4	ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.41	0.462	มาก	2
5	ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี	4.23	0.554	มาก	5
รวม		4.36	0.417	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.36 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อลำดับแรกคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาคือด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 4.41 ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.31 ด้านทักษะ ทางปัญญา มีค่าเฉลี่ย 4.28 และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ย 4.23

1. ผลการทดสอบสมมติฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ตั้งสมมติฐานในประเด็นหลัก คือ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตแตกต่างกันตามประเภทหน่วยงานที่ทำ ผลการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตแตกต่างกันตามประเภทหน่วยงานที่ทำ ดังแสดงในตาราง 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบระดับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
แตกต่างกันตามประเภทหน่วยงาน

ด้าน	หน่วยงาน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ราชการ	33	4.63	0.410	2.822	.026*
	รัฐวิสาหกิจ	32	4.53	0.491		
	เอกชน/ธุรกิจ	168	4.55	0.444		
	สถาบันการศึกษา	7	4.04	0.906		
	อื่น ๆ	10	4.73	0.299		
	รวม	250	4.55	0.465		
ด้านความรู้	ราชการ	33	4.41	0.478	1.273	.281
	รัฐวิสาหกิจ	32	4.27	0.468		
	เอกชน/ธุรกิจ	168	4.30	0.514		
	สถาบันการศึกษา	7	4.04	0.962		
	อื่น ๆ	10	4.53	0.463		
	รวม	250	4.31	0.519		
ด้านทักษะทาง ปัญญา	ราชการ	33	4.41	0.508	.969	.425
	รัฐวิสาหกิจ	32	4.26	0.697		
	เอกชน/ธุรกิจ	168	4.25	0.536		
	สถาบันการศึกษา	7	4.05	0.780		
	อื่น ๆ	10	4.40	0.663		
	รวม	250	4.28	0.567		
ด้านทักษะ ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล และควม รับผิดชอบ	ราชการ	33	4.45	0.453	.782	.538
	รัฐวิสาหกิจ	32	4.38	0.484		
	เอกชน/ธุรกิจ	168	4.41	0.449		
	สถาบันการศึกษา	7	4.14	0.670		
	อื่น ๆ	10	4.50	0.510		
	รวม	250	4.41	0.462		
ด้านทักษะการ วิเคราะห์เชิง ตัวเลขการสื่อสาร และการใช้ เทคโนโลยี	ราชการ	33	4.24	0.517	.743	.564
	รัฐวิสาหกิจ	32	4.15	0.605		
	เอกชน/ธุรกิจ	168	4.25	0.542		
	สถาบันการศึกษา	7	4.00	0.645		
	อื่น ๆ	10	4.40	0.679		
	รวม	250	4.24	0.517		

ด้าน	หน่วยงาน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
	รวม	250	4.23	0.554		
รวม	ราชการ	33	4.43	0.387	1.576	.181
	รัฐวิสาหกิจ	32	4.32	0.461		
	เอกชน/ธุรกิจ	168	4.36	0.390		
	สถาบันการศึกษา	7	4.06	0.741		
	อื่น ๆ	10	4.52	0.482		
	รวม	250	4.36	0.417		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตจากประเภทหน่วยงานที่ต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่แตกต่างกันในด้านด้านคุณธรรมจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ผู้ใช้บัณฑิตต้องการบัณฑิตที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความเสียสละ ตรงต่อเวลา เคารพกฎระเบียบ และข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่ยึดถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ สามารถแยกแยะผลดี ผลเสียของการทำงาน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว สอดคล้องกับ รัชดาภรณ์ ตันติกุล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจในด้านคุณธรรม จริยธรรมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้ เทคโนโลยีและด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

2. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ผู้ใช้บัณฑิตต้องการบัณฑิตที่มีความขยัน อดทน เคารพ และเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา มีความรับผิดชอบรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดีต่อบุคคล และต่อเวลาที่ปฏิบัติงาน มีความเสียสละ ทำงานเป็นทีม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน มีความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี และสามารถติดต่อประสานงานได้กับทุกๆ ฝ่ายในองค์กรได้อย่างไม่ติดขัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Louw, et al., (2001) เรื่องการรับรู้คุณภาพของบัณฑิตและสมรรถนะที่มีความจำเป็นของบัณฑิตหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยในแอฟริกาใต้และ

ทำการเก็บข้อมูลทั้งจากบัณฑิต และผู้ประกอบการที่ใช้บัณฑิตจำนวนรวม 3,430 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สมรรถนะที่ผู้ประกอบการต้องการอันดับแรกคือ ความเป็นผู้นำและความคิดสร้างสรรค์ ริเริ่ม คิดวิเคราะห์ และคิดแบบองค์รวม ตลอดจนความสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ และสมรรถนะที่ผู้ประกอบการต้องการให้มีเพิ่มเติมคือ ทักษะด้านการประสานงานระหว่างองค์กร

3. ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ผู้ใช้บัณฑิตต้องการบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ ใฝ่หาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมภายนอก และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อให้ก้าวทันสถานการณ์ตลอดเวลา นอกจากความรู้ที่ตรงกับสายงานแล้วควรมีความรู้ทางด้านอื่นๆ ประกอบอยู่บ้างมีความเข้าใจในงานที่ได้รับมอบหมายได้ดี สามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์พัฒนางานได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบทความของ วิจารณ์ พานิช (2552) หลักสูตรระดับปริญญาตรี ต้องออกแบบมาเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในสาขาวิชาอย่างกว้าง ๆ เน้นให้รู้สึกในบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ การพัฒนา และผลการวิจัย นักศึกษาควรตระหนักถึงความรู้และทฤษฎีในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปริญญาตรีเป็นคุณสมบัติพื้นฐานสำหรับการเข้าสู่อาชีพในสาขาต่างๆ ที่ใช้ทักษะความชำนาญสูงและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นด้วย ดังนั้นหลักสูตรจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติในวิชาชีพ รวมทั้งพื้นฐานความรู้ภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี และการวิจัยที่จำเป็นต่อการศึกษาด้วย

4. ด้านทักษะทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยในระดับมากผู้ใช้บัณฑิตต้องการบัณฑิตที่มีไหวพริบ กล้าคิด และกล้าแสดงออก เข้าใจงานได้ง่ายและรวดเร็ว สามารถคิดต่อยอดงานได้ดี ล่วงหน้าเพื่อประสิทธิภาพให้งานออกมาดีกว่าเดิม มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่างๆ มาปรับใช้กับงานในด้านต่างๆ อย่างลงตัวมากที่สุด หมั่นฝึกฝนทักษะ และนำไปประยุกต์ต่อการปฏิบัติงานที่ทำ โดยมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล มีการวางแผนในการปฏิบัติงาน ไม่หยุดที่จะสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ มีน้ำใจต่อผู้ร่วมงาน และสามารถแก้ไขปัญหาได้ สอดคล้องกับ Carmichael & Stacey (2006) ซึ่งวิจัยสมรรถนะจากกรอบคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของแอฟริกาใต้เพื่อสนับสนุนกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (National Qualification Framework for Higher Education in Thailand: NQF) จากงานวิจัยนี้พบว่า มีผู้ให้ความสำคัญกับทักษะในการแก้ปัญหาโดยผ่านกระบวนการทางความคิดเป็นส่วนมาก อันเนื่องมาจากการแก้ปัญหานั้นต้องใช้ทักษะหลายด้าน คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การติดต่อประสานงานที่มีประสิทธิภาพ เหล่านี้ต้องเกิดจากการฝึกฝนจนเกิด ความเชี่ยวชาญจึงจะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ผู้ใช้บัณฑิตต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ

สามารถสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในระดับดี มีความสามารถในการใช้สื่อด้านไอทีได้ตามความเหมาะสม เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน โปรแกรมการบัญชี เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ดีเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ และประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

สืบเนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบัน การพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตควรมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้บัณฑิตมีทักษะ (Skill) ในการดำรงชีวิต และการทำงานในอนาคต ถือเป็นความท้าทายที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลก ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัด และช่องทาง Social Network ที่ทำให้คนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา จึงต้องเตรียมความพร้อมด้านทักษะ และคุณลักษณะสำคัญที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการที่เด่นชัดกว่าในอดีต และสมรรถนะในตนเองของบัณฑิตจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในโลกอนาคต (เบญจวรรณ วัฒนชัย และคณะ, 2559) ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตให้สอดคล้องกับแต่ละหลักสูตรสาขาวิชา ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาควรกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และทักษะอนาคตใหม่ ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบัน
2. สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายในการพัฒนานักศึกษา และปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาบัณฑิตที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ รวมทั้ง การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนานักศึกษา และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้
3. หลักสูตรสาขาวิชาควรจัดทำแผนการพัฒนานักศึกษารายชั้นปี และส่งเสริมให้นักศึกษามีความพร้อมทางการเรียนในระดับอุดมศึกษาตลอดระยะเวลา 4 ปี โดยกำหนดทิศทางการพัฒนานักศึกษาแต่ละชั้นปีให้สอดคล้องกับบริบทการจัดการศึกษาในแต่ละหลักสูตรสาขาวิชา

ชั้นปีที่ 1 เนื่องจากผู้เรียนมีการปรับตัวจากการเป็นนักเรียนสู่การเป็นนักศึกษา ควรจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะพื้นฐานโดยเน้นทักษะการอ่าน การเขียน การคิดเลข ทักษะการเรียนรู้ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะชีวิต ทักษะสังคม เพื่อให้ นักศึกษามีความสามารถในการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีความสุข

ชั้นปีที่ 2 เน้นทักษะการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ คิดอย่างมีระบบ รู้จักคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กิจกรรมเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์ ความฉลาดทางอารมณ์ การสร้างความมั่นใจในตัวเอง การพัฒนาบุคลิกภาพ และมีความรับผิดชอบจริยธรรม คุณธรรม การแก้ไขปัญหา การยอมรับความเสี่ยง การออกแบบ และสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ชั้นปีที่ 3 เน้นทักษะภาวะผู้นำ การเรียนรู้จรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีวิสัยทัศน์บนเส้นทางวิชาชีพ และต้องเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านการคิดเพื่ออนาคต ทักษะการทำงานเป็นทีม

ทักษะการพัฒนานวัตกรรมทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการที่ค้น
ความสามารถทางวิชาการวิชาชีพ

ชั้นปีที่ 4 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ตามแต่ละสาขา) สร้างอุดมการณ์ชีวิตเพื่อ
เตรียมตัวสู่โลกอนาคต และมีคุณธรรม เน้นทักษะการใช้ชีวิตที่มีค่าการพัฒนาเรื่องบุคลิกภาพ
การสื่อสาร มารยาทและการบริการ

4. การบูรณาการระหว่างหลักสูตรสาขาวิชาและหน่วยงานที่รับผิดชอบสร้างระบบ
และกลไกในการพัฒนานักศึกษา ดำเนินการตามระบบ ประเมินกระบวนการ นำผลการประเมิน
ไปปรับปรุงกระบวนการ พัฒนาระบบการจนเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1 คณะวิทยาการจัดการสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนา
หลักสูตรสาขาวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานที่ใช้บัณฑิตมากยิ่งขึ้น

1.2 หลักสูตรสาขาวิชาสามารถนำคุณลักษณะของบัณฑิตที่ได้รับจากประสบการณ์ใน
การทำงานจริงจากผู้ใช้บัณฑิต เพื่อให้สถาบันสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่หน่วยงาน
ต้องการ บัณฑิตควรประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะและเจาะลึกมากขึ้นในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถใช้วิธีการ
เก็บข้อมูลอื่นๆ เช่น การสัมภาษณ์ การประชุมผู้ที่ใช้บัณฑิตเฉพาะหลักสูตรสาขาวิชาที่จะทำให้ได้
ข้อมูลเชิงลึกที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงแนวทางหรือรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะอาชีพในแต่ละ
สาขางานหรือสาขาวิชาชีพ (Functional Competency)

เอกสารอ้างอิง (Reference)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กฤตยา ฐานวรภัทร์. (2555). คุณลักษณะพึงประสงค์สำหรับสถานประกอบการ กรณีศึกษา
บัณฑิตสาขาวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยนอร์ท- เชียงใหม่. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยนอร์ท-
เชียงใหม่.

กันตยา เพิ่มผล. (2551). การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏ
สวนดุสิต.

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จารุนันท์ อธิธาว์กุล. (2553). *บริหารคนเหนือตำรา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ Bizbook.
- จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์ และคณะ. (2555). การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศ พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว.*, 5(2), 89-101.
- ณัฐกาญจน์ สุวรรณธรา และคณะ. (2559). การเปรียบเทียบผลการเรียนเฉลี่ยกับคุณภาพการทำงานและความพึงพอใจของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*. 2(1), 77-86.
- ทศนา แวมมณี. (2553). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา: กลยุทธ์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สำนักบัณฑิตยสถาน.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2552). *การวิจัยปฏิบัติการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- นภาพร วงษ์วิชิต และคณะ. (2560). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก ตามความต้องการของสถานประกอบการอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*. 9 (3), 120-131.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*. 3(2), 208-222.
- เพลินพิศ ศิริสมบุรณ์. (2559). *คุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติของวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก ประจำปีการศึกษา 2556 - 2557 (รุ่นที่ 15)*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.
- รัชดาภรณ์ ตันติกุล. (2559). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 11 (2), 237-245.
- วิจารณ์ พานิช. (2552). *ทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21: การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

- สายฝน บุชา และคณะ.(2550). *คุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการท่องเที่ยว การโรงแรมและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลที่ถึงประสงค์ตามทัศนะของสถานประกอบการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อธิวัฒน์ โพธิ์พนา และสุเมธ พิสิท. (2556). *คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย เจ้าพระยาตามทัศนะของผู้ใช้บัณฑิต*. สืบค้น 20 เมษายน 2563, จาก <http://conference.nu.ac.th/nrc12/downloadPro.php?plD=&file=203.pdf>.
- Camichael & A.Stacey.(2006). Perception of SAQA's critical cross-field outcomes as key management meta-competencies [Electronic version]. *South African Journal of Business Management*. 37(2). 1-15.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. (3 rd ed.). New York: Harper & Row.
- Jump,N. 1978. *Psychometric Theory*. (2 nd. ed.). New York: McGraw Hill.
- Kaufman, R. & English, F.W. (1981). *Needs assessment: Concepts and application*. Englewood Cliffs. NJ: Educational Technology Publications.
- Kotler, Philip. (2000). *Marketing Management. The Millennium edition*. New Jersey: Prentice–Hall.
- Ornstein, A. & Hunkins, F. (2013). *Curriculum: Foundations, Principles, and Issues*. (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Oskamps, Stuart. (1987). *Applied Social Psychology*. New Jersey: Prentice–Hall Inc.
- Scriven, M. (1991). *Evaluation thesaurus*. 4th ed., Newbury Park, CA: Sage.
- Witkin, B. & Alshuld, J. (1995). *Planning and conducting needs assessments: A practical guide*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Wolman, B. B. (1973). *Dictionary of Behavioral Science*. London: Litton Educational.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3 rd ed., New york : Harper and Row Publication.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

Ways in Developing the Quality of the Thai Government's Management in the Coronavirus (COVID-19) Situation

นฤมล อนุนนธีพัฒน์¹ อมเรศ กลิ่นบัวแก้ว²

Nalaumon Anusonphat, Amares Kinbuakaew

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวารสาร ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลออนไลน์ และทำการสังเคราะห์จำนวนทั้งหมด 27 เล่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีเกณฑ์ในการเลือกเอกสาร จากความจริง ความถูกต้องน่าเชื่อถือ การเป็นตัวแทน และความหมายที่มีความชัดเจน การสังเคราะห์เนื้อหาสาระ เฉพาะส่วนที่เป็นข้อค้นพบของเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวารสาร ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลออนไลน์ โดยใช้วิธีการสังเคราะห์ด้วยวิธีการบรรยายจะได้บทสรุปรวมด้วยการสังเคราะห์วิธีเชิงคุณภาพซึ่งจะช่วยให้เข้าใจการวิจัยเชิงระบบได้ดี ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ผู้วิจัยพบองค์ความรู้ใหม่ คือ 1) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านความเสี่ยงทางการศึกษาและการเรียนการสอน 2) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ 3) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านวัคซีน 4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเงินการคลัง 5) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน 6) การพัฒนา

Received: 2021-07-22 Revised: 2021-08-02 Accepted: 2021-08-02

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Master of Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: analaumon@aru.ac.th

²สำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม Office of Small and Medium Enterprise Promotion

คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านบริการสาธารณะ และ 7) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านมาตรการการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คำสำคัญ (Keywords): แนวทาง; การพัฒนาคุณภาพ; การบริหารจัดการภาครัฐ; โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

Abstract

This research paper aimed at studying the ways in developing the quality of the Thai Government's management in the Coronavirus (COVID-19) situation. It was qualitative research. The research was performed by synthesizing documents obtained from concerned agencies, textbooks, academic documents, researches, thesis, articles, journals, data from electronic media, internet, and online database; 27 volumes were synthesized. Data were collected with the use of criteria in selecting documents, including accuracy and reliability, representativeness, and clarity of definition. The synthesis of contents and essences only of the findings contained in the documents from concerned agencies, textbooks, academic documents, researches, thesis, articles, journals, data from electronic media, internet, and online database, was performed by using the method of descriptive synthesis and narrative summary, using qualitative synthesis which helped in understanding the research systematically. It was found from the research that in the study of ways in developing the quality of the Thai Government's management in the Coronavirus (COVID-19) situation, the researcher found a new body of knowledge including 1) the development of quality of government's management of risks related to education and classroom, 2) the development of quality of government's management in providing remedy and stimulating the economy, 3) the development of quality of government's management in vaccination, 4) the development of quality of government's management in money and finance, 5) the development of quality of government's management in quality of people's lives, 6) the development of quality of government's management in public service, and 7) the development of quality of government's management in measures for monitoring, preventing, and controlling Coronavirus (COVID-19).

Keywords : Ways; Development of Quality; Government's Management; Coronavirus (COVID-19)

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างกว้างขวางและรุนแรง แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทย จะประสบความสำเร็จในการป้องกันและควบคุมโรค แต่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงและต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) มีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และกระจายสู่วงกว้างในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ กระทบต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตามปกติของประชาชนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จำเป็นต้องให้ความสำคัญและเพิ่มความเข้มข้น ในการดำเนินมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ทำให้ภาครัฐได้มีการจัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น 20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐและการให้บริการประชาชน ปรับสมดุระบบบริหารจัดการภาครัฐ และพัฒนาระบบบุคลากรอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนการพัฒนา ด้านอื่น ๆ ที่สำคัญ ภายใต้หลักการ “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ได้อย่างตรงจุด โปร่งใส มีคุณภาพ และมาตรฐานเทียบเท่าสากล รวดเร็ว ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ตั้งแต่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมี 2 เป้าหมายระดับ ประเด็น ได้แก่ 1) บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และ 2) ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการยกระดับการให้บริการประชาชนโดยพัฒนาช่องทางการรับบริการที่รวดเร็วและง่ายขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์หรือภาวะฉุกเฉิน เช่น ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ภาครัฐมีการพัฒนาการให้บริการในรูปแบบดิจิทัลที่สะดวกและตอบสนองต่อประชาชนมากขึ้น และความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ร้อยละ 86.25 สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการภาครัฐที่สามารถสื่อสารและสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนที่รับบริการได้อย่างทันทีทันใด และแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานโดยเท่าเทียมกันอย่างรอบคอบ มุ่งมั่น เต็มใจที่จะช่วยเหลือประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

รัฐจึงมีมาตรการเพื่อบรรเทาผลกระทบการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมุ่งเน้นการโอนเงินเยียวยาในช่วงที่มีการล็อกดาวน์ ซึ่งดำเนินการได้ครอบคลุม โดยผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมที่ว่างงานจะได้รับเงินสิทธิประโยชน์และสำหรับผู้ประกันตนที่ยังมีงานทำแต่ได้รับผลกระทบจะสามารถใช้สิทธิเหตุผลวิสัยซึ่งมีผู้มาใช้สิทธิกว่า 8 แสนรายในช่วงไตรมาสสอง สำหรับแรงงานนอกระบบประกันสังคมทั้งในและนอกภาคเกษตรต่างก็ได้รับเงินเยียวยาเช่นเดียวกัน ซึ่งแท้จริงแล้วแรงงานไทยยังอยู่ในระบบประกันสังคมเพียงหนึ่งในสามของแรงงานทั้งหมด ทำให้เมื่อเกิดเหตุวิกฤต ภาครัฐจึงต้องใช้งบประมาณในการเยียวยาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการขยายขอบเขตโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคมให้แรงงานเข้าสู่ระบบประกันสังคมจะเป็นวิธีป้องกันความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของ

ประเทศได้ในระยะยาวในวิกฤตย่อมมีโอกาส ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ใช้ข้อมูลเชิงลึกในรายละเอียด เพื่อกออกแบบมาตรการการช่วยเหลือที่ทันกาล ครอบคลุม และตรงจุด ทั้งในมิติการคลัง การเงิน และการสร้างงานให้มีความเพียงพอรองรับผู้ได้รับผลกระทบ จากข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติและสำนักงานประกันสังคม สะท้อนว่าแรงงานได้รับผลกระทบจากวิกฤตโควิด 19 มาก โดยโครงสร้างตลาดแรงงานไทยที่ผู้ประกอบการมีความระมัดระวังในการเปลี่ยนแปลงการจ้างงานอาจทำให้ตัวเลขผู้ว่างงานและผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมที่ขอรับสิทธิประโยชน์กรณีว่างงานปรับเปลี่ยนไม่มาก เท่ากับความรู้สึกของสังคม แต่ตัวเลขเสมือนว่างงานรวมถึงตัวเลขผู้ประกันตนที่ยังมีงานทำแต่ได้รับผลกระทบและใช้สิทธิเหตุสุดวิสัย แสดงให้เห็นผลกระทบในวงกว้าง ซึ่งข้อมูลจากแบบสำรวจภาวะการทำงานทำของประชากรมีส่วนสำคัญในการเติมเต็มช่องว่างของข้อมูลแรงงานนอกระบบประกันสังคมที่ประเทศยังมีไม่มากนัก ทั้งนี้ หากเราสามารถบูรณาการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นจากการขึ้นทะเบียน ทั้งในช่วงก่อนหน้าและในช่วงวิกฤตนี้ เช่น ข้อมูลบัตรสวัสดิการผู้มีรายได้น้อยและข้อมูลเงินช่วยเหลือโครงการเราไม่ทิ้งกัน เป็นต้น จะช่วยให้สำนักงานสถิติแห่งชาติสามารถให้ความสำคัญกับการสำรวจเชิงลึกในส่วนที่ข้อมูลทางการยังไม่ครอบคลุม และจะเปิดโอกาสให้ผู้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจสามารถดำเนินการเชิงรุกด้วยการให้ความช่วยเหลืออย่างตรงจุด เช่นเดียวกับในหลายประเทศ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้ได้รับผลกระทบเป็นฝ่ายขึ้นทะเบียน ซึ่งไม่เพียงทำให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความรวดเร็วและประหยัดต้นทุนในการบริหารจัดการ แต่จะเอื้อให้การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมมีความต่อเนื่องและทำให้ประเทศมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน (มณฑล ภิปิตถาญจน์, 2564) จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนกำหนดนโยบายพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ในสถานการณ์สภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

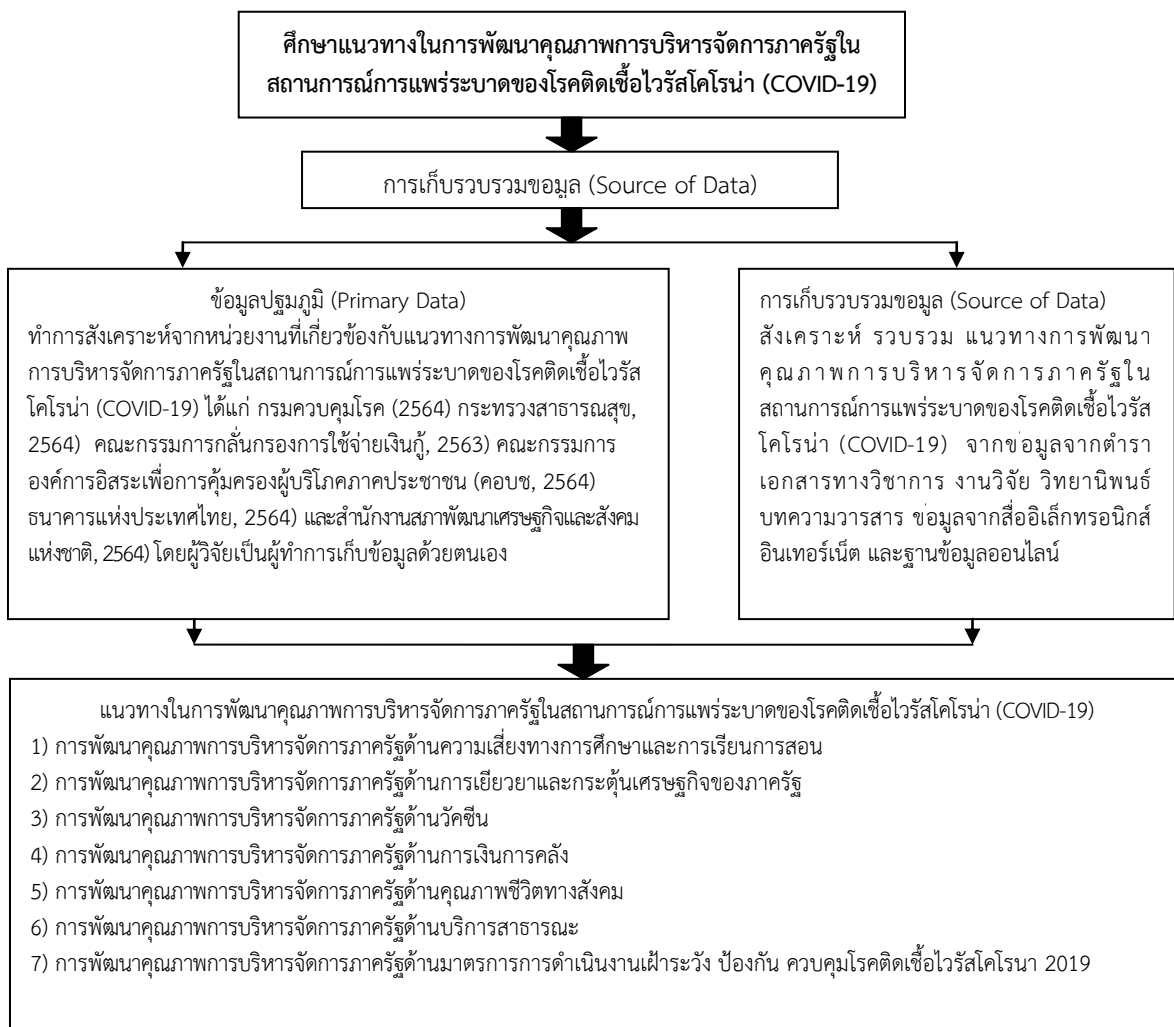
เพื่อศึกษาศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ขอบเขตการวิจัย (Research Scope)

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทาง การพัฒนา คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ 1) ด้านความเสี่ยงทางการศึกษาและการเรียนการสอน 2) ด้านการเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ 3) ด้านวัคซีน 4) ด้านการเงินการคลัง 5) ด้านคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน 6) ด้านบริการสาธารณะ และ 7) ด้านมาตรการการดำเนินงาน

เผื่อระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2564 พร้อมทั้งขอบเขตข้อมูลที่เชื่อมโยงกับการจัดการภาครัฐ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กระบวนการวิจัยเอกสาร สังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เพื่อทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) แล้วทำการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

1.1 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ด้านความเสี่ยงทางการศึกษาและการเรียนการสอน

1.2 ด้านการเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ

1.3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ด้านวัคซีน

1.4 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ด้านการเงินการคลัง

1.5 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ด้านคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน

1.6 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ด้านบริการสาธารณะ

1.7 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ด้านมาตรการการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Source of Data)

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์เอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้แก่ กรมควบคุมโรค (2564) กระทรวงสาธารณสุข (2564) คณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้ (2563) คณะกรรมการองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชน (2564) ธนาคารแห่งประเทศไทย (2564) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) และสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการศึกษา สังเคราะห์ รวบรวม แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จากข้อมูลจากตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวารสาร ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลออนไลน์ โดยมีเกณฑ์ในการเลือกเอกสาร ดังนี้

2.2.1 ความจริง (Authenticity) หมายถึง ต้องคัดเลือกเอกสารที่เป็นเอกสารที่แท้จริง (Origin) การพิจารณาว่าเอกสารนั้นเป็นเอกสารที่ให้ข้อมูลแท้จริงหรือไม่ จะเกิดขึ้นจากการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนหรือหน่วยงานที่เขียนเอกสารว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร

2.2.2 ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) หมายถึง ต้องคัดเลือกเอกสารด้วยการพิจารณาว่าเอกสารนั้นจะต้องไม่มีข้อมูลที่ผิดพลาด บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

2.2.3 การเป็นตัวแทน (Representativeness) หมายถึง เอกสารนี้ต้องสามารถใช้แทนหรือเป็นแบบฉบับที่แทนเอกสารประเภทเดียวกันได้ และข้อมูลในเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์นั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่เป็นตัวแทนของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.2.4 ความหมาย (Meaning) หมายถึง เอกสารต้องมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายโดยการพิจารณาข้อมูลในเบื้องต้นว่าเอกสารที่นำมาพิจารณามีข้อมูลใดที่เป็นนัยสำคัญหรือมีความหมายให้กับกรวิจัย การตีความเอกสารบางประเภทจึงสามารถที่จะตีความทั้งในระดับที่เป็นข้อเท็จจริงและตีความข้อมูลที่เป็นนัยที่ซ่อนแฝงอยู่ (Scott, 1990)

การสังเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์เนื้อหาสาระ เฉพาะส่วนที่เป็นข้อค้นพบของเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความวารสาร ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลออนไลน์ โดยใช้วิธีการสังเคราะห์ด้วยวิธีการบรรยายจะได้บทสรุปรวม ด้วยการสังเคราะห์วิธีเชิงคุณภาพซึ่งจะช่วยให้เข้าใจการวิจัยเชิงระบบได้ดี

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านความเสี่ยงทางการศึกษาและการเรียนการสอน

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐแนวทางที่ใช้ในการจัดการศึกษาและจัดการเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 มีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนคือในรูปแบบการเรียนโดยใช้สื่อและใบงาน (On-hand) แบบเรียนปกติที่โรงเรียน (On-Site) และเรียนแบบออนไลน์ (On-line) การจัดการเรียนการสอนผ่านทีวี (On-Air) ผ่านระบบดาวเทียม ระบบเคเบิลทีวี (Cable TV) และระบบ IPTV ระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียน การเรียนการสอนแบบ ON-Demand ผ่านทางเว็บไซต์ DLTV ช่อง Youtube และแอปพลิเคชัน DLTV บนสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ต และจัดการสอนผ่านทางระบบ Video Conference หรือระบบบริหารจัดการเรียนการสอน (LMS) ของโรงเรียน ตามมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) อย่างเคร่งครัด และเป็นการเตรียมความพร้อมตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด ผ่านทางไลน์ในห้องเรียน มีการเช็คชื่อผู้เรียนทางไลน์ และสำหรับนักเรียนที่ไม่มีอุปกรณ์การเรียนแบบออนไลน์ โดยครูให้ผู้ปกครองมารับหนังสือ แบบฝึกหัด ใบงาน ไปเรียนที่บ้าน

โดยให้ผู้ปกครองดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้ความช่วยเหลือของผู้ปกครอง เพื่อให้คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสภาวะวิกฤติเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ที่ยังคงมีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถยืมหนังสือหรือของเล่นกลับบ้านได้เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

2. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ

ภาครัฐได้เร่งรัดออกมาตรการการเยียวยาและบรรเทาผลกระทบที่ได้รับจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจ โดยมีการดูแลและเยียวยาเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย เช่น ธนาคารมีการลดดอกเบี้ยแก่ลูกหนี้มีการปรับโครงสร้างแก่ลูกหนี้ มีมาตรการการให้กู้ยืมสินเชื่อที่มีเงินดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำกว่าปกติ และขยายระยะเวลาในการชำระหนี้ การเลื่อนการชำระภาษีรถยนต์และใบขับขี่เพื่อบรรเทาผลกระทบให้แก่ประชาชน รวมทั้งมาตรการชดเชยรายได้ให้แก่ผู้ประกันตนหรือประกันสังคมมาตรา 33 มีมาตรการลดการชำระค่าน้ำค่าไฟและขยายระยะเวลาการชำระค่าไฟออกไปอีก รวมทั้งมีการพักชำระหนี้ให้ในบางธนาคาร โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ ให้สามารถแก้ไขปัญหาที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการที่ประชาชนคนไทยได้รับผลกระทบจากการหารายได้ที่มีไม่เพียงพอ และความยากลำบากในการหารายได้ ของประชาชนที่ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าและบริการได้

แนวโน้มการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการภาครัฐพยายามฟื้นตัวเศรษฐกิจจากการเยียวยาของภาครัฐอาจฟื้นตัวได้ช้า โดยเฉพาะแรงงานในภาคบริการผู้ประกอบการธุรกิจ และผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ซึ่งปัจจุบันเน้นการเยียวยาให้แก่ประชาชนก่อน การช่วยเหลือเยียวยายังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทั้งนี้ แรงงานสนับสนุนเพิ่มเติมจากภาคการคลังและการส่งออกสินค้า ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนอยู่บ้านสั่งสินค้าหรือเครื่องอุปโภคบริโภคออนไลน์และส่งสินค้าทางบริษัทขนส่งแทนการไปจ่ายซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคตามแหล่งจำหน่าย ภาครัฐเร่งดำเนินมาตรการด้านการเงินและการคลังเพื่อเยียวยาฟื้นฟูให้ประชาชนได้มีกินมีใช้ เพื่อช่วยประคับประคองเศรษฐกิจให้ผ่านพ้นช่วงเวลานี้ไปได้ โดยการกู้เงินของภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจการเยียวยาของภาครัฐเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการระบาด นโยบายของรัฐเพิ่มเติมจาก พ.ร.ก. กู้เงินฯ ฉบับใหม่ มีแผนการจัดหาและการกระจายวัคซีนของไทยที่มีความชัดเจนมากขึ้น และคาดว่าเศรษฐกิจการส่งออกสินค้าที่ขยายตัวดี ประชาชนได้รับการสนับสนุนเศรษฐกิจจากภาครัฐต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจทยอยฟื้นตัวและเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากขึ้นในอนาคตข้างหน้า

3. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านวัคซีน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการบริหารจัดการวัคซีนวัคซีน มี การทบทวนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) การประเมินความเสี่ยง และภูมิคุ้มกันทบทวนนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านวัคซีน เพื่อนำข้อมูลแก้ไขปัญหา

และการบริหารจัดการ การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในวงกว้างผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ารับการฉีดวัคซีน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถาบันวัคซีนแห่งชาติมีวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติการจัดตั้ง พ.ศ. 2555 ในการบริหารจัดการด้านวัคซีน เพื่อให้ประชาชนได้รับวัคซีนครบทุกคน และมีการวางแผนเตรียมการการผลิตวัคซีนเองของประเทศ ไทย เช่น โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยวัคซีน คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สามารถสร้างวัคซีน ตลอดจนทดสอบการฉีดวัคซีนให้กับอาสาสมัครผู้ผ่านการคัดกรองเพื่อตอบสนองของภูมิคุ้มกันต่อวัคซีน ภายใต้การวิจัยของทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ พยาบาล ทีมนักวิจัยเพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในความปลอดภัย และมั่นใจในความปลอดภัยสูงสุดของการทดสอบฉีดวัคซีน จนประสบความสำเร็จ และสามารถผลิตและพร้อมฉีดให้กับอาสาสมัคร ซึ่งนับว่าเป็นความสำเร็จอีกขั้น ที่จะสามารถนำวัคซีนมาฉีดให้กับประชาชนจากภาครัฐและสามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น

4. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเงินการคลัง

ภาครัฐมีการช่วยเหลือและบริหารจัดการในช่วง การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โดยการก้ำยืมเพื่อช่วยเหลือประชาชนทุกด้าน มีการปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านการเงินการคลัง ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ในด้านงบประมาณ บัญชี การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่าย และการบริหารจัดการทรัพยากร มีการบริหารจัดการทางการเงินการคลังที่รัดกุม รอบคอบและเป็นไปตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 มีการกู้เงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินมาตรการทางการเงินการคลังเพื่อช่วยเหลือประชาชน และผู้ประกอบการธุรกิจมีเงินหมุนเวียนใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เช่น การจ่ายเงินช่วยเหลือผ่านแอปเราชนะ แอปกระเป๋าตัง แอปเรารักกัน กระทรวงการคลังมีอำนาจในการกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาบรรเทาผลกระทบให้ภาครัฐ มีกลยุทธการบริหารจัดการความเสี่ยงหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้น เพื่อผลักดันการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเงินการคลังให้กลับสู่ภาวะปกติ และมีความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการเบิกจ่าย ด้านการบัญชีภาครัฐ ด้านการตรวจสอบภายในภาครัฐ และด้านปลอดความรับผิดทางละเมิด มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง โปร่งใสและตรวจสอบได้ อีกทั้งยังมีการกระตุ้นและส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเงินการคลัง

5. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน

ในวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำภาครัฐมีการวางแผนเตรียมความพร้อมกับการทำงานเชิงรุกและการป้องกันควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีบุคลากรทางการแพทย์ที่มุ่งมั่น ตั้งใจทำงานอย่างเข้มแข็ง มีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นให้มีการบริหารจัดการที่ตอบสนองนโยบายการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของภาครัฐ ส่วนชุมชนท้องถิ่นมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่เข้มแข็งเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มีระบบบริการ

สุขภาพชุมชนการตรวจ คัดกรองบุคคลที่เดินทางมาจากกลุ่มเสี่ยงหรือพื้นที่สีแดง เพื่อรักษาคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาประชาชนให้มีการปรับตัวในวิถีชีวิตที่รู้จักการดูแลป้องกันตัวเอง การเว้นระยะห่างทางสังคม การสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน การทำเครือข่ายอาสาสมัคร การดูแลกันเองในท้องถิ่นและชุมชน เพื่อจัดการกับโรคระบาดที่เกิดขึ้น มีการปฏิบัติตามมาตรการของรัฐ เช่น การล็อกดาวน์ในพื้นที่สีแดง เพื่อป้องกันจากบุคคลในกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเชื้อ เช่น ผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และมีมาตรการดูแลทางสังคมให้แก่ประชาชน ให้ความรู้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ต่อประชาชนและส่วนท้องถิ่นที่ทำให้สังคมตระหนักมากขึ้นในเรื่อง การกระจายอำนาจ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติตามมาตรการของรัฐ ในการสู้ภัยโควิด 19 ในเรื่องการควบคุมโรคระบาด ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนที่ให้มีคุณภาพที่ดี และมีแผนงานขับเคลื่อนบริหารจัดการด้านสุขภาพ ดำเนินการช่วยเหลือภายในพื้นที่และขับเคลื่อนประชาชน ในระดับตำบลและหมู่บ้าน เพื่อทำให้เกิดข้อตกลงร่วมกันในการต่อสู้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ให้ประชาชนเกิดการตื่นตัว เรียนรู้การแก้ปัญหาด้านสุขภาพร่วมกัน อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการภาครัฐด้านคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชนที่ดีขึ้นในอนาคต มีการบังคับใช้มาตรการการป้องกันและเผยแพร่ข้อมูลอย่างทันทั่วถึง การควบคุมบริหารจัดการระบบสาธารณสุขที่ดี การฝึกการให้บริการแก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เข้ามาช่วยตรวจสอบและป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 พร้อมทั้งการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการผ่านแอปพลิเคชัน ไทยชนะ หมอพร้อม และมีการแบ่งปันองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

6. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านบริการสาธารณะ

ภาครัฐมีการกำหนดมาตรการการให้บริการสาธารณะ ที่เข้มงวดมากยิ่งขึ้น เช่น การงดการเดินทางข้ามจังหวัด การงดให้บริการเดินทางเข้า-ออกเขตพื้นที่เสี่ยง เพื่อการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ในการเดินทาง มีมาตรการการจัดการระบบขนส่งภายใต้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19 ปิดให้ผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะทุกประเภทในเขตกรุงเทพฯ ลงทะเบียนเพื่อเข้ารับวัคซีนป้องกันโควิด-19 มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ประชาชนใช้บริการขนส่งสาธารณะให้ปลอดภัย จากโควิด-19 การป้องกันตนเองในการเดินทางโดยสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา การล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ มีมาตรการให้บุคลากรทุกคนต้องได้รับการตรวจวัดอุณหภูมิทุกครั้งก่อนปฏิบัติงาน หากตรวจพบอุณหภูมิสูงเกินกว่า 37.5 องศาเซลเซียส ห้ามให้บุคลากรปฏิบัติงานโดยเด็ดขาด มีมาตรการให้บุคลากรหรือพนักงานทุกคนดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด มีการส่งเสริมการบริการสาธารณะออนไลน์เพื่อมุ่งสู่ภาครัฐอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การอบรมการต่ออายุใบขับขี่ การจองคิวทำใบขับขี่ออนไลน์แยกตามหน่วยการให้บริการ การพัฒนาฐานข้อมูลการให้บริการสาธารณะเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ มี

การพัฒนาเว็บไซต์บริการสาธารณะ ระดับกระทรวงและจังหวัดให้มีการเชื่อมโยงกับเว็บไซต์บริการสาธารณะที่สามารถใช้ร่วมกันได้ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงเว็บไซต์การให้บริการสาธารณะเพื่อให้บริการแก่ประชาชนผ่านเว็บไซต์บริการสาธารณะแห่งชาติตามแผนที่วางไว้ได้

7. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านมาตรการการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ภาครัฐมีมาตรการการดำเนินงาน แนวทางปฏิบัติ ประกาศ และคำสั่งป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) การเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในฐานะวิถีชีวิตใหม่ New Normal ในการเฝ้าระวัง ควบคุม ป้องกันโรค สนับสนุนการดำเนินงานเครือข่ายในระดับพื้นที่ในการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID) มีการประชาสัมพันธ์ออนไลน์ เพจ สื่อสิ่งพิมพ์ แนวปฏิบัติ. การเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการและการประชาสัมพันธ์สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID) ในแต่ละจังหวัด มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประสานงานให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเครือข่ายการป้องกันและการเฝ้าระวังในระดับพื้นที่ มีการกำหนดนโยบาย ให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เน้นการทำงานที่บ้าน (Work from home) เพื่อลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อ ระหว่างการเดินทาง หรือในที่ทำงาน ลดความเสี่ยงของบุคลากรที่จะนำเชื้อกลับมาสู่บุคคลในบ้าน ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) มีการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านความเสี่ยงทางการศึกษาและการเรียนการสอน มีการเรียนออนไลน์และเช็คชื่อนักเรียนผ่านการเปิดกล้อง ทั้งนี้ จิรจิตต์ ทองปรีชา (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการเรียนการสอน ภายใต้สถานการณ์ COVID -19 เพื่อศึกษานโยบายและแนวทางของรัฐในการบริหารจัดการการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการการเรียนการสอนของโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เป็นไปตามนโยบายและแนวทางของรัฐบาล ในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดในสถานศึกษา เพื่อความปลอดภัยสูงสุดของนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา

2. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ รัฐบาลได้เร่งรัดออกมาตรการที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อเยียวยาและบรรเทาผลกระทบให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการ ภายใต้มาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อเศรษฐกิจไทย ครอบคลุมมาตรการด้านการเงินทั้งการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ การ

ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ มาตรการด้านการคลังทั้งการเพิ่มวงเงินหักลดหย่อนภาษี การเลื่อนการชำระภาษี รวมทั้งมาตรการเงินโอนเพื่อชดเชยรายได้ให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบมาตรการลดภาระค่าใช้จ่าย โดยการลดค่าไฟฟ้าและน้ำประปา และการลดอัตราเงินสมทบกองทุนประกันสังคมของผู้ประกอบการและลูกจ้าง เพื่อลดผลกระทบและเยียวยาของประชาชน ซึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทย (2564) กล่าวสนับสนุนว่าภาครัฐควรออกแบบมาตรการให้ตรงจุดและเพียงพอ รวมทั้งเร่งดำเนินมาตรการในช่วงแรกที่เศรษฐกิจได้รับผลกระทบ (front-loaded) เพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบที่จะสะท้อนกลับมาถึง ระบบเศรษฐกิจและช่วยลดต้นทุนต่อเศรษฐกิจในระยะยาว (scarring effects) ซึ่งจะมีมากขึ้นและแก้ไขได้ยาก หากไม่ดูแลอย่างทันที่ทั้งที่ อาทิ แรงงานที่ถูกเลิกจ้าง อาจจะใช้เวลานานในการกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานอีกครั้ง ด้านมาตรการการคลัง ควรเร่งเบิกจ่าย มาตรการเยียวยาและมาตรการพยุงเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะการ อนุมัติโครงการภายใต้พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยาและฟื้นฟู เศรษฐกิจฯ ที่จะสิ้นสุดระยะเวลากู้เงินในเดือนกันยายน 2564 ด้านมาตรการทางการเงินและสินเชื่อ ควรเร่งลด ภาระหนี้ให้กับธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ และให้สภาพคล่องทางการเงินผ่านโครงการค้ำประกันสินเชื่อที่มีอยู่ในปัจจุบันสำหรับในระยะต่อไป ภาครัฐควรให้น้ำหนักกับมาตรการฟื้นฟูโดยเร่งเบิกจ่ายเพื่อรักษาความต่อเนื่องของแรงกระตุ้นภาครัฐ และอาจให้ความช่วยเหลือโดยกำหนดวัตถุประสงค์และเงื่อนไขที่ชัดเจน อาทิ เพื่อรักษาการจ้างงาน หรือเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกิจให้สอดคล้องกับบริบทใหม่หลัง COVID-19 ซึ่งจะช่วยลดความเปราะบางในตลาดแรงงาน และช่วยยกระดับศักยภาพการเติบโตของเศรษฐกิจได้

3. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านวัคซีน มีการ 1) จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดหาวัคซีนโควิด 19 2) จัดตั้งคณะกรรมการวัคซีนแห่งชาติ มีคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญกำหนดแผนการให้วัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยให้ข้อเสนอแนะชนิดของวัคซีนที่เหมาะสมในการนำมาใช้ กำหนดลำดับกลุ่มเป้าหมายในการเข้าถึงวัคซีนโควิด 19 3) จัดตั้งคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมการดำเนินงาน การกำกับติดตาม และการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพซึ่ง กรมควบคุมโรค (2564) กล่าวว่า ขณะนี้วัคซีนโควิด 19 หลายชนิดได้รับการพัฒนาและผลิตสำเร็จ วัคซีนบางชนิดได้รับอนุญาตทะเบียน แบบฉุกเฉิน จากประเทศของบริษัทผู้ผลิตเองและจากประเทศที่นำวัคซีนไปใช้ และวัคซีนบางชนิดอาจยังไม่ได้รับอนุญาตทะเบียน แต่รัฐบาลบางประเทศก็นำไปใช้ก่อน สำหรับประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขคำนึงถึงความปลอดภัยและประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประชาชน ดังนั้นวัคซีนโควิด 19 ทุกชนิดที่นำมาใช้ในประเทศจะต้องผ่านการพิจารณาและยอมรับจากคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการด้านวิชาการ คณะอนุกรรมการอำนวยการบริหารจัดการการให้วัคซีนฯ และคณะทำงานหลายคณะ ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายสาขาและภาคส่วน ที่สำคัญจะต้องผ่านการ

พิจารณาอนุญาตขึ้นทะเบียน จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนทุกคนที่สมัครใจรับวัคซีน

4. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเงินการคลัง มีการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย มีการบริหารจัดการการเงินการคลังระดับมหภาคที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ คุณภาพ น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของประชาชน รวมทั้งการบูรณาการการเฝ้าระวังและติดตามเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง อย่างเป็นระบบ จัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีและการประสานนโยบายการเงินการคลังดำเนินนโยบายทางการคลังเพื่อช่วยเหลือเยียวยาประชาชน และดูแลภาคเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 อย่างเร่งด่วน ติดตามการใช้จ่ายเงินกู้ พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อ แก้ไข เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับ ผลกระทบ ทั้งนี้ ฐิติมา ชูเชิด (2564) กล่าวว่า ในช่วงต้นปีรัฐบาลได้ออกมาตรการลดค่าครองชีพ มีแผนจะเร่งเบิกจ่ายเงินเยียวยารอบใหม่ให้ผู้ได้รับผลกระทบทุกกลุ่ม เช่น แรงงานนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ เกษตรกร ผู้ประกันตนที่เข้าเกณฑ์ แต่หากสถานการณ์โควิดยืดเยื้อ และแหล่งเงินพิเศษเหล่านี้นหมดลง ไม่มีมาเสริมอีก แรงกระตุ้นการคลังอาจลดลง แบงก์ชาติออกมาตรการช่วยเหลือหนี้รอบใหม่ในเดือน ม.ค. 64 ขอความร่วมมือให้ แบงก์และนอนแบงก์ต่อเวลาช่วยเหลือหนี้รายย่อยจนถึง 30 มิ.ย. 64 และให้สถาบันการเงินช่วยเหลือหนี้ทุกประเภทตามประเภทสินเชื่อและความเสี่ยง โดย ให้เร่งปรับโครงสร้างหนี้ให้เหมาะกับลักษณะธุรกิจและพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

5. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน มีการบริการปฐมภูมิและบริการทางด้านสาธารณสุขในฐานะเป็นแกนนำสู่การบูรณาการของบริการสุขภาพ นโยบายและกิจกรรมในพหุภาคส่วนร่วม การเสริมสร้างศักยภาพภาคประชาชน การสร้างและพัฒนากำลังคนเพื่อกลับไปพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมตามลักษณะพื้นที่ 5 ลักษณะ คือ พื้นที่ ชนบท เมืองและความเป็นเมือง กึ่งเมืองกึ่งชนบท เขตเศรษฐกิจพิเศษ และพื้นที่พิเศษอื่น ๆ จาก สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด19) ของประเทศไทย มีการแก้ไขปัญหาด้วยมาตรการภาครัฐ ขอความร่วมมือของประชาชนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และสาธารณสุข ตลอดจน อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.) ด้วยระบบการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิที่เข้มแข็ง ทั้งนี้ ธีระพงษ์ ทศวัฒน์ (2563) สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวว่า จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ตั้งแต่ช่วงปลายปี 2019 ที่ผ่านมา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทางสังคม และส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก และทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุข ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสุขภาพจิต นอกจากนี้ปัญหาทางสังคมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่เริ่มพบมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่ม เปราะบางทางสังคมหรือแม้กระทั่งผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ล้วนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชนและการป้องกันการแพร่ระบาด

ของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) จึงเป็นสิ่งสำคัญ มีการพัฒนาได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน โดยให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหาความเดือดร้อน 2) ด้านการพัฒนาสาธารณสุข จัดทีมเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของ โรค 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อประชาชนในวงกว้าง ดำเนินมาตรการช่วยเหลือ ด้านปัจจัยสี่ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนอย่างเร่งด่วน การจ่ายเงินสงเคราะห์ซึ่งไม่ใช่เงิน เยียวยา 4) ด้านการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมหลักและมาตรการเสริมสำหรับพื้นที่ใช้มาตรการการควบคุมกิจกรรม ดำเนินงานเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิต 5) ด้านมาตรการเชิงรุกในการเฝ้าระวังและป้องกันกลุ่มเสี่ยงสำคัญ ใช้มาตรการในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค 6) ด้านการกำกับติดตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 7) ด้านมาตรการป้องกันการผลกระทบ COVID - 19 ในภาวะสังคมไทย 8) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานในช่วงการระบาดของเชื้อ COVID - 19 และ 9) ด้านพฤติกรรม New Normal มาตรฐานวิถีชีวิตใหม่หลัง COVID - 19 โดยต้องมีการดึงประชาชนและชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังป้องกันโรค

6. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านบริการสาธารณะ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้ภาคีการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชน ชุมชน และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะให้มีคุณภาพ เสริมสร้างบทบาทของภาคส่วนอื่นในสังคม และให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้าถึงบริการสาธารณะได้ง่าย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในกระบวนการและบทบาทของตนเองในการจัดให้มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ ขับเคลื่อนเป้าหมายที่มุ่งเน้นการสื่อสารรับฟังความเห็น การเชื่อมโยงฐานข้อมูลให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วม รวมถึงการส่งเสริมและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม และสร้างภาคีเครือข่ายภาคประชาชนในพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านบริการสาธารณะ ทั้งนี้ เอรวิธ ฤกษ์ชัย (2563) กล่าวว่า ควรนำนโยบายป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) กระจายสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจากการที่รัฐบาลจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด19) และมอบนโยบายผ่านทางกระทรวง กรม และจังหวัด โดยให้จังหวัดแต่ละจังหวัดสามารถออกคำสั่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของจังหวัดนั้น ๆ โดยสั่งการมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด หากจะกล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นนั้นต้องศึกษาเริ่มต้นจากรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 249 – มาตรา 254 โดยขอยกสาระสำคัญที่มา 2 มาตรา คือ มาตรา 249 ภายใต้บังคับมาตรา 1 ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้จำนวน

และความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบประกอบกัน และมาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัด การศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ๆ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่ และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการ ให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

7. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านมาตรการการดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ คือ มาตรการการดำเนินงาน เฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค ป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในฐานะวิถีชีวิตใหม่ : New Normal ประเมินความเสี่ยงของการระบาด จัดทำแผนประคองกิจการภายในองค์กร (Business Continuity : BCP) เพื่อเตรียมความพร้อม : กรณีการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่ ซึ่ง กรมควบคุมโรค (2564) สนับสนุนว่า มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคโควิด 19 ควรจัดให้มีคำแนะนำการเฝ้าระวังป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ติดประกาศในจุดที่เห็นได้สะดวก เพื่อสื่อสาร ให้กับแรงงาน เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอกที่ต้องเข้ามาประสานและติดต่อได้รับทราบ ต้องสวมหน้ากากอนามัย จัดให้มีจุดวางแอลกอฮอล์หรือเจลล้างมือ หากไม่มีอาการป่วยให้สังเกตอาการตนเอง พิจารณาปรับรูปแบบการทำงาน เช่น มีการจัดให้ทำงานที่บ้าน (Work from home) แบบ online กำหนดการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1 - 2 เมตร ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ งดการจัดกิจกรรมสังสรรค์ กำกับดูแลความสะอาดสถานที่อย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ผู้วิจัยพบองค์ความรู้ใหม่ คือ

1) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านความเสี่ยงทางการศึกษาและการเรียนการสอน ค้นพบแนวการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่ถูกปรับใช้กับระบบการศึกษาไทย ถึงแม้ว่าการสอนในลักษณะออนไลน์มีมานานซ้กระยะแล้วก็ตาม แต่การค้นพบครั้งนี้ได้ยืนยันว่ารูปแบบการศึกษาไทยแบบ นิว นอร์มอล (New Normal) จะกลายเป็นกระบวนการจัดการศึกษาลักษณะใหม่ของประเทศไทยและจะกลายเป็นรูปแบบการศึกษาทางเลือกในอนาคต

2) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเยียวยาและกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ มาตรการการเยียวยาของรัฐบาลที่ภาครัฐเข้ามาจัดการอย่างเต็มรูปแบบ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการวิกฤติโรคระบาดนี้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะยื่นมาบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน และมาตรการของรัฐบาลในครั้งนี้เป็นการรับมือของรัฐบาลต่อวิกฤติที่แทบจะไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในช่วงเกือบ 1 ช่วงชีวิตมนุษย์ เราจึงจะได้เห็นการจัดการภาครัฐในลักษณะที่ในอดีตไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

3) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านวัคซีน เราจะพบว่าการจัดการด้านสาธารณสุขเป็นประเด็นหลักของการให้บริการสาธารณะในครั้งนี้ ในอดีตที่ผ่านมา เราจะให้น้ำหนักของบริหารภาครัฐแต่เรื่องการจัดการภาคเศรษฐกิจ สังคม หรือการศึกษา แต่ครั้งนี้ภาครัฐต้องเพิ่มคุณภาพการจัดการไปที่เรื่องสาธารณสุข เช่น สุขอนามัยชุมชน การจัดหาวัคซีนที่มีคุณภาพให้ทั่วถึง ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการภาครัฐในอนาคตทำให้เตรียมพร้อมที่จะรับมือทุกสถานการณ์หากเกิดการระบาดของโรคภัยอื่น ๆ ตามมาอีก

4) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านการเงินการคลัง นโยบายการคลังของภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสถานการณ์ มีการดำเนินนโยบายการเงินและการคลังในหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งยังมีการกู้เงินเพื่อมาบรรเทาวิกฤติการณ์ในครั้งนี้

5) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชน ภาครัฐต้องทำงานร่วมกับภาคประชาชนและชุมชนเพิ่มขึ้น อีกทั้งพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้รอบรู้หลากหลายด้านเพื่อให้สามารถรับมือการจัดการในวิกฤติแบบนี้ได้ อีกทั้งผู้นำชุมชนต้องมีช่องทางและเครือข่ายในการติดต่อภาครัฐและติดต่อกับประชาชนที่รวดเร็ว

6) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านบริการสาธารณะ ภาครัฐต้องจัดเตรียมบริการสาธารณะในรูปแบบใหม่ หรือ นิว นอร์มอล (New normal) แก่ประชาชน เช่น การจัดที่นั่งรอในสถานที่ราชการแบบเว้นระยะห่าง การให้บริการเจลล้างมือ ไปจนถึงการรักษาความสะอาดของสถานที่ราชการ เป็นต้น

7) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้านมาตรการการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่นการจัดตั้งศูนย์บริการประชาชนในช่วงภาวะวิกฤติ การมีช่องทางให้ประชาชนได้ขอความช่วยเหลือหรือร้องเรียนในรูปแบบใหม่ การติดต่อระหว่างรัฐและประชาชนจะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐควรกำหนดมาตรการการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการเยียวยาให้แก่ประชาชนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และเยียวยาประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ

เชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ให้ทั่วถึง เช่น ประชาชนที่ใช้โทรศัพท์แบบปุ่มกด ไม่สามารถลงทะเบียนออนไลน์เพื่อขอรับเงินเยียวยาได้ ควรผ่านผู้นำท้องถิ่น

1.2 ภาครัฐควรมีมาตรการการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการด้านการเดินทางเข้าออกทั้งในและนอกประเทศที่เข้มงวดมากกว่านี้เพื่อลดการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

1.3 ภาครัฐควรมีมาตรการการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชนควบคู่ไปกับการเยียวยาประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐโดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ

2.2 ควรศึกษานโยบายของภาครัฐเชิงเปรียบเทียบก่อนเกิดโรคระบาดกับหลังเกิดโรคระบาดโควิด-19

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมควบคุมโรค. (2564). แนวทางการให้บริการวัคซีนโควิด 19 ในสถานการณ์การระบาด

ปี 2564 ของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมควบคุมโรค.

กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.

กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แนวทางการดำเนินงานชุมชนสร้างสุขโดยกลไกตำบลจัดการคุณภาพชีวิตตำบลวิถีชีวิตใหม่ ปลอดภัยโควิด 19 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีงบประมาณ 2564. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.

คณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้. (2563). แผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของไวรัสโควิด-19. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการกลั่นกรองการใช้จ่ายเงินกู้.

จิรกิติ ทองปรีชา. (2563). การบริหารจัดการการเรียนการสอน ภายใต้สถานการณ์ COVID -19 ระดับมัธยมศึกษาพื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์).

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธีระพงษ์ ทศวัฒน์. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคมของประชาชนและการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19). วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (7)9, 40-55.

มณฑล กปิตลาภรณ์. (2564). รายงานอิสระจุดเปราะบางตลาดแรงงานไทยในยุคโควิด-19. ธนาคารแห่งประเทศไทย. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articlesPages/Article_17May2021.aspx.

- สำนักกรรมการ 1. (2563). แผนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของไวรัสโควิด-19. กรุงเทพมหานคร : สำนักกรรมการ 1.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 20. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุวิมล มธูรส. (2021). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. วารสารสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. 15 (40), 33-42.
- เอราวัณ ฤกษ์ชัย. (2563). การนำนโยบายป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ไปปฏิบัติกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลลำไทร อำเภอลำลูกเกด จังหวัด พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Scott, J. (1990). *A matter of record: Documentary sources in social research*. Polity press: Cambridge.

**การบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2**
**Strategic Performance-Based Budgeting Administration of the School
Administrators under Tak Primary Educational Service Area Office 2**

ช่อพฤกษ์ มุ่งลา¹ ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร² มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา³ บุศรา เชื้อดี⁴
ทิพาพร มณฑาทิพย์⁵ เบญญาภา กันทะวงศ์วาร์⁶

Chopruek Mungla, Kajornatthapol Pongwirithon, Malai Wongruethaiwattana,
Busara Chuadee, Tipapron Monthatip, Benyapa Kantawongwan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 310 คน จำนวน 338 คน โดยการสุ่มหากลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดสถานศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วนจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละขนาดสถานศึกษาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยายค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการสถิติทดสอบสมมติฐานด้วย ค่าที ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวม มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.84) เมื่อพิจารณา

Received: 2020-12-19 Revised: 2021-02-16 Accepted: 2021-02-21

¹ โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2,
Banmaesalidluangwittaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2.

Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁴ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁵ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁶ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna

รายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.80) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินการ ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.92) การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.82) การวางแผนงบประมาณ ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.93) การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.80) การตรวจสอบภายใน ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.81) การบริหารทรัพย์สิน ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.77) การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): การบริหาร; งานงบประมาณ; ยุทธศาสตร์; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study the level and compare the operational level of strategic performance-based budgeting administration of the school administrators under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population and sample were 338 administrators and teachers of the educational institutions under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The sampling was classified by the school sizes using stratified sampling method by compare the proportion of school administrators and teachers, then randomly select the sample from each school by a simple random sampling method. The research instruments were questionnaires with a checklist and a 5-level scale. The quantitative data were analyzed by the descriptive statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis testing was tested by using t-test and one-way ANOVA. The results of the research showed that the level of strategic performance-based budgeting administration of the school administrators under Tak Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at a high level ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.84). When considering each aspect, it was found that all aspects were at high levels with the mean in descending order as follows: financial management and budget control ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.80), financial reporting and performance ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.92), productivity determination and cost calculation ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.82), budget planning ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.93), organization of the procurement system ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.80), internal audit ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.81), and property management ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.77), respectively. The test compared the different status characteristics of

the respondents by gender, age, education level, work experience and size of the educational institution, the result showed that there was no difference in the average level regarding the strategic performance-based budgeting administration of the school administrators under Tak Primary Educational Service Area Office 2 at a significance level of 0.05

Keywords: Administration; Budgeting; Strategy; School Administrators

บทนำ (Introduction)

การวิเคราะห์ทุนเพื่อพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่เน้นการพัฒนาคนโดยสร้างความสมดุลระหว่างทุน 3 ทุน คือ ทุนเศรษฐกิจ ทุนสังคมและทุนทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ในการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน ยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยโดยได้น้อมนำหลัก "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" มาเป็นปณิธานทางการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มุ่งเน้นความเชื่อมโยงระหว่างทุน 6 ทุน คือ ทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคมทุนมนุษย์ ทุนการเงิน และทุนวัฒนธรรม ซึ่งเป็นความท้าทายและโอกาสของเศรษฐกิจไทยที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทใหม่ของโลกและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกใน 20 ปี ข้างหน้า จากแผนพัฒนาฉบับที่ 12 นี้ เห็นได้ชัดเจนว่า ทุนทั้ง 6 ดังกล่าวนั้น สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมมากที่สุด ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่สถานศึกษาแทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่เน้นให้ความสำคัญกับระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ปรับระบบการบัญชีการเงินให้เป็นแบบถึงรับถึงจ่าย มีการเชื่อมโยงการคำนวณความคุ้มค่าของระบบงบประมาณเทียบกับผลผลิตมีการรายงานผลทางการเงินและผลการ

ดำเนินงานเพื่อแสดงถึงความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งกำหนดให้มีการบริหารสินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการตรวจสอบภายในต้องเป็นไปตามระเบียบและสามารถตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานได้ (Office of the Basic Education Commission, 2004)

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีภารกิจในการจัดการศึกษา ถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจะช่วยสร้างเสริมให้คนได้พัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและจริยธรรม เป็นการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนในประเทศ ซึ่งในสภาพปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าครู ที่ปฏิบัติการสอนมีภาระหนักมากขึ้น ความสุขในการทำงานขององค์กรกำลังถูกบั่นทอนลงอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุมาจากองค์กรมีการปรับตัวเพื่อเผชิญกับโลกาภิวัตน์และก้าวสู่ยุคของความรุ่งเรืองที่ทันสมัยรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ การสื่อสารและเทคโนโลยี (Kajornatthapol et al., 2020) อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการนำระบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมาใช้ในการบริหารงบประมาณของโรงเรียนมากกว่า 10 ปี แต่สถาบันการศึกษา ยังคงประสบปัญหาในการบริหารงบประมาณ อาทิ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ อันเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการสรรงบประมาณภาครัฐที่ใช้หลักการจัดสรรงบประมาณตามขนาดของโรงเรียน การจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้า หรือในบางปีงบประมาณทางสถาบันการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลไม่ได้รับเงินงบประมาณ บุคลากรขาดความรู้ความชำนาญในการบริหารงานด้านการเงิน ทำให้การบริหารเงินไม่มีประสิทธิภาพ และเจ้าหน้าที่การเงินไม่มีความชำนาญในการจัดทำระบบบัญชีรายรับ-รายจ่าย รวมไปถึงระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่มีประสิทธิภาพ (Muangkung S., 2015) ซึ่งในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ก็ประสบปัญหาการบริหารงบประมาณที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ส่งผลให้การบริหารงานอื่น ๆ บกพร่อง อาทิ ไม่สามารถบริหารจัดการการศึกษาได้ตามเป้าหมายและไม่สามารถรักษามาตรฐานการเรียนรู้ ตลอดจนมาตรฐานด้านการบริหารโรงเรียน มาตรฐานด้านบุคลากรและมาตรฐานนักเรียนของขนาดโรงเรียนทุกระดับจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้และควรปรับปรุง นอกจากนี้ การบริหารจัดการของโรงเรียนทั้งระบบ พบว่ามีปัญหาที่สำคัญ คือ การส่งเสริมและการสนับสนุนจากท้องถิ่นมีค่อนข้างน้อย การจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนทุกขนาดมีค่อนข้างจำกัด ขาดแคลนบุคลากรที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และการลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง เมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2563)

คณะผู้วิจัยในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาที่จะทำให้อุทิศทางการศึกษาทำงานได้อย่างมีความสุข มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนางานและเพิ่มผลผลิตหรือคุณภาพในการทำงาน จำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญและเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาความสุขในการทำงานของบุคลากรทาง

การศึกษาและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสถานศึกษา และเขตพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Quantitative Research) โดยคณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1. การวางแผนงบประมาณ 2. การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน 3. การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง 4. การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ 5. การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินการ 6. การบริหารทรัพย์สิน และ 7. การตรวจสอบภายใน เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2,803 คน จาก 121 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2563) โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน โดยการสุ่มหากลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดสถานศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วนจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละขนาดสถานศึกษาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียวและเป็นแบบตัวเลือก (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ คือ มีการดำเนินงานการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนถึงมีการดำเนินงานการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอัตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 แสดงว่า มีระดับการดำเนินงานการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด จนถึงค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 แสดงว่า มีระดับการดำเนินงานการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.89 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1. สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (T-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) โดยการทดสอบค่า F (F-test)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 338 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 60.70 มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 51.80 มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 และปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 54.10

การวิเคราะห์ระดับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.84) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.80) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินการ ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.92) การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.82) การวางแผนงบประมาณ ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.93) การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.80) การตรวจสอบภายใน ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.81) การบริหารทรัพย์สิน ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.77) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1. แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาพรวมและรายด้าน โดยภาพรวม

ด้านที่	การบริหารงบประมาณแบบ มุ่งเน้น ผลงานตามยุทธศาสตร์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน
1	การวางแผนงบประมาณ	3.83	0.93	มาก
2	การกำหนดผลผลิตและการ คำนวณต้นทุน	3.92	0.82	มาก
3	การจัดระบบการจัดซื้อ จัดจ้าง	3.79	0.80	มาก
4	การบริหารทางการเงินและการ ควบคุมงบประมาณ	4.04	0.80	มาก
5	การรายงานทางการเงินและผล การดำเนินการ	3.94	0.92	มาก
6	การบริหารทรัพย์สิน	3.51	0.77	มาก
7	การตรวจสอบภายใน	3.62	0.81	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.81	0.84	มาก

การวิเคราะห์ระดับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนงบประมาณ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประสานแผนพัฒนางบประมาณของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีวิเคราะห์นโยบายและแผนการจัดการงบประมาณของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X}=3.99$, 3.89, 3.81) ตามลำดับ

2. ด้านการกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.82) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการคิดต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักการในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัดและทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาการควบคุมการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}= 4.03$, 3.96, 3.93) ตามลำดับ

3. ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบงบประมาณเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควบคุม กำกับ ดูแลการใช้จ่ายเงินในการจัดซื้อ จัดจ้างให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานโครงการ และผู้บริหารสถานศึกษามีใบกำกับภาษี การจัดซื้อสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ของสถานศึกษา ($\bar{X}=3.86$, 3.84, 3.83) ตามลำดับ

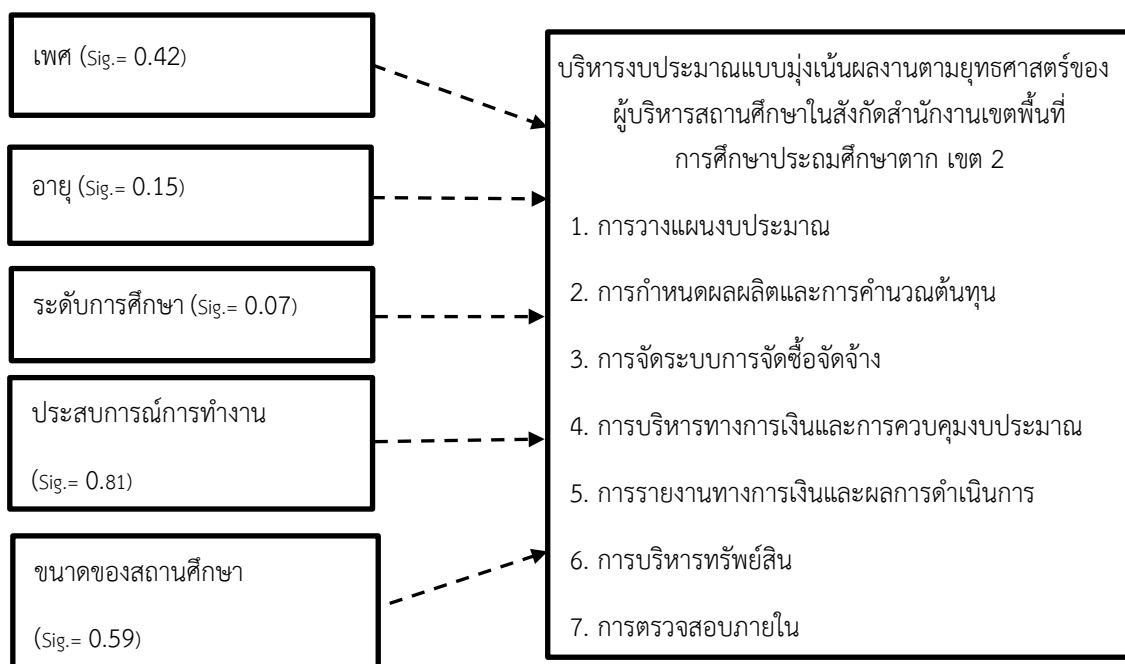
4. ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางระบบควบคุมของกองแผนและงบประมาณอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสถานศึกษามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงงบประมาณรายจ่ายที่ได้รับอนุมัติตามความเหมาะสม ($\bar{X}= 4.12$, 4.12, 4.09) ตามลำดับ

5. ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินการ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.92) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการรายงานงบประมาณรายรับจริง รายจ่ายจริงให้บุคลากรทราบ ผู้บริหารสถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานของโครงการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อที่จะได้แก้ไขข้อบกพร่อง และผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำทะเบียนรายจ่ายตามงบประมาณ ($\bar{X}=4.09$, 4.00, 3.93) ตามลำดับ

6. ด้านการบริหารสินทรัพย์ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำทะเบียนคุมรายชื่อผู้ยืมและเงื่อนไขอื่น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินราคาสินทรัพย์ที่คุ้มค่า และผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสินทรัพย์เพื่อใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ให้คุ้มค่ามากที่สุด ($\bar{X}=3.57$, 3.55, 3.53) ตามลำดับ

7. ด้านการตรวจสอบภายใน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.81) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบการบริหารเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเสนอวิธีการป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับการเงินกับหน่วยงานภายในของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบการรับ-การจ่ายเงินทุกประเภทอย่างละเอียดและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}= 3.80$, 3.75, 3.68) ตามลำดับ

การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษามีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

—————> หมายถึง มีความแตกต่างกัน, -----> หมายถึง ไม่แตกต่างกัน

ภาพที่ 1 การสรุปผลสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ระดับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ การรายงานทาง

การเงินและผลการดำเนินการ การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน, การวางแผนงบประมาณ, การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบภายใน การบริหารทรัพย์สิน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถประสานแผนพัฒนางบประมาณของสถานศึกษา มีการคิดต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม มีการตรวจสอบงบประมาณเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนพัฒนาสถานศึกษา มีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด มีการวางระบบควบคุมของกองแผนและงบประมาณอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการรายงานงบประมาณรายรับจริง รายจ่ายจริงให้บุคลากรทราบ มีการจัดทำทะเบียนคุมรายชื่อผู้ยืมและเงื่อนไขอื่น ๆ มีการตรวจสอบการบริหารเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Surawut T. (2015) ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงินโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติสูงสุดในด้านการเน้นหลักธรรมาภิบาล รองลงมา คือ ด้านการมุ่งผลสำเร็จตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ศรีษะเนตร (2560) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vilayphone Laisouthisak (2018) ผลการวิจัยพบว่า ความความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของ มหาวิทยาลัย จำปาสัก เห็นว่าการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตฤยาภาศ ตูยาสัย และพัชรี วรรณกิจมี (2561) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สามารถประสานแผนพัฒนางบประมาณของสถานศึกษา มีการคิดต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม มีการตรวจสอบงบประมาณเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนพัฒนาสถานศึกษา มีการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด มีการวางระบบควบคุมของกองแผนและงบประมาณอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการรายงานงบประมาณรายรับจริง รายจ่ายจริงให้บุคลากรทราบ มีการจัดทำทะเบียนคุมรายชื่อผู้ยืมและ

เงื่อนไขอื่น ๆ มีการตรวจสอบการบริหารเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยรังสรรค์ สิงห์เลิศ, อุทัย โคตรटक และ Vilayphone Laisouthisak (2018) ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย จำปาสัก พบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ โดยรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตุลยภาค ตูยาลัย และพัชรี วรรณกิจมี (2561) ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาควรมุ่งเน้นที่จะสามารถประสานแผนพัฒนาระบบงบประมาณของสถานศึกษา การคิดต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม การตรวจสอบงบประมาณ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนพัฒนาสถานศึกษา การขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด การวางระบบควบคุมของกองแผนและงบประมาณอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การรายงานงบประมาณรายรับจริง รายจ่ายจริงให้บุคลากรทราบ การจัดทำทะเบียนคุมรายชื่อผู้ยืม และเงื่อนไขอื่น ๆ การตรวจสอบการบริหารเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบ และมุ่งเน้นการกำหนดนโยบายการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน ควรมีรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน มีความโปร่งใส ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ โดยตอบสนองการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ และควรให้บุคลากรทางการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและสามารถนำนโยบายไปปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคต ควรให้มีการศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ตุลยภาค ตูยาสัย และ พิชวีรวรรณกิมมี. (2561). การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนประถมศึกษา: แนวทางสำหรับการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 12(พิเศษ), 98-112.
- สุภาพร ศรีชนะนตร. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ตามยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2563). กลุ่มนิเทศติดตามประเมินผลการจัดการการศึกษา. สืบค้น 17 ธันวาคม 2563 จาก <https://sites.google.com/view/supervision-tak2>.
- Kajornatthapol Pongwiritthon, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiroj. (2020). *Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai*. Journal of Legal Entity Management and Local Innovation. 6(6), 1-15.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.
- Muangkung, S. (2015). *Strategic performance – based budgeting management of schools under The Phuket Primary Educational Service Area Office*. Independence Study. Master of Education. Songkhla: Hatyai University.
- Office of the Basic Education Commission. (2004). *A guideline for the development of quality instruction focusing on students and the guidelines for monitoring and evaluating basic education in schools under The Office of the Basic Education Commission*. Bangkok: n.p.
- Surawut Tangdee. (2015). *The Study of Strategic Performance Based Budgeting Administration of School Administrator under Chainat Primary Educational Service area Office*. Journal Humanities and Social Science Valaya Alongkorn. 10(3), 115-123.
- Vilayphone Laisouthisak. (2018). *Strategic Performance-Based Budgeting Management of Champasak University, Loa PDR*. Thesis. Master of Art in Regional Development Strategies. Maha Sarakham: Rajabhat Maha Sarakham University.

**ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแพชั่น**
**Factors Affecting Net Profit Margin and Return on Assets of Listed
Companies in the Consumer Goods Industry Group**

นฤพล อ่อนวิมลพิธาน¹ แสนภักดี²

Naraphon Onwimon, Pitan Sanpakdee

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแพชั่น โดยศึกษาข้อมูลสถิติจากงบการเงินปี 2558-2562 จำนวน 19 บริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและทำการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจากผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาขายสินค้า ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย และอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์ ณ ระดับนัยสำคัญ ส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย และยอดขายส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย ยอดขาย และขนาดของกิจการไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้นมีความสัมพันธ์ ณ ระดับนัยสำคัญ ส่วนอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ระยะเวลาขายสินค้า ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย ระยะเวลาชำระหนี้เฉลี่ย อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และขนาดของกิจการไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้นมีความสัมพันธ์ ณ ระดับนัยสำคัญ

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัย; ประสิทธิภาพ; การดำเนินงาน

Received: 2021-02-05 Revised: 2021-03-15 Accepted: 2021-03-15

^{1 2} คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ศูนย์สุพรรณบุรี Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala
University of Technology Suvarnabhumi, Suphanburi Campus. Corresponding Author e-mail:
pitan1990@gmail.com

Abstract

This research aimed to study the factors affecting the performance of the listed companies in the consumer goods industry in the fashion category by studying the secondary data from the financial statements of the year 2015-2019 of 19 companies listed on the Stock Exchange of Thailand. And to analyze for correlation and multiple regression analysis. The results of the study showed that Sales period Average repayment period and the ratio of total assets to equity the impact on the operating results to the earnings per share ratio has a significant relationship. As for the ability to pay interest and wholesale sales, impact on the performance on the book value ratio per share. And working capital ratio Average collection period Trade payable turnover rate Debt to total assets ratio Fixed asset turnover Debt to equity ratio the ability to pay interest, sales volume, and the size of the entity did not affect the operating results to the earnings per share ratio. As for the working capital ratio Sales period Average collection period Average repayment period Account payable turnover ratio Debt to total assets Total assets to equity ratio Fixed asset turnover Debt to equity ratio and the size of the business does not affect the operating results on the book value ratio per share. Significant level have relationship.

Keywords: Factor; Efficiency, Operation

บทนำ (Introduction)

สภาวะปัจจุบันการแข่งขันทางธุรกิจในประเทศไทยนั้น มีการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใด ย่อมต้องสร้างหนทางหรือวิธีการในการที่จะอยู่รอดในการทำธุรกิจ ธุรกิจแฟชั่นเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตสูงมากในยุคปัจจุบัน แปรนัยต่าง ๆ จับตามองคู่แข่งกันอย่างไม่ละสายตา พร้อมกับหาไอเดียใหม่ ๆ มาทำการตลาดเพื่อให้ทันกระแสและก้าวกระโดดได้มากที่สุด ประเทศไทยมีการเติบโตของธุรกิจแฟชั่นเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตสูงมาก และมีการแข่งขันระหว่างธุรกิจมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ กิจการจึงต้องมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพจึงจะเป็นที่น่าสนใจ จับตามองจากผู้ลงทุน(เป้หมายพร ท่อชู, 2559) จากข้อมูลบริษัทที่เติบโตในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแฟชั่นดังกล่าว มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นถ้าไรถือเป็นข้อมูลทางการเงินที่มีความสำคัญในรายงานทางการเงินและงบการเงินก็ยังคงเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับบุคคลภายในและภายนอกบริษัท ทั้งผู้บริหาร นักลงทุน สถาบันการเงิน และผู้สนใจโดยทั่วไป ซึ่งงบการเงินดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน หรือแสดงในภาพรวมบริษัท เช่น แสดงถึงคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการ

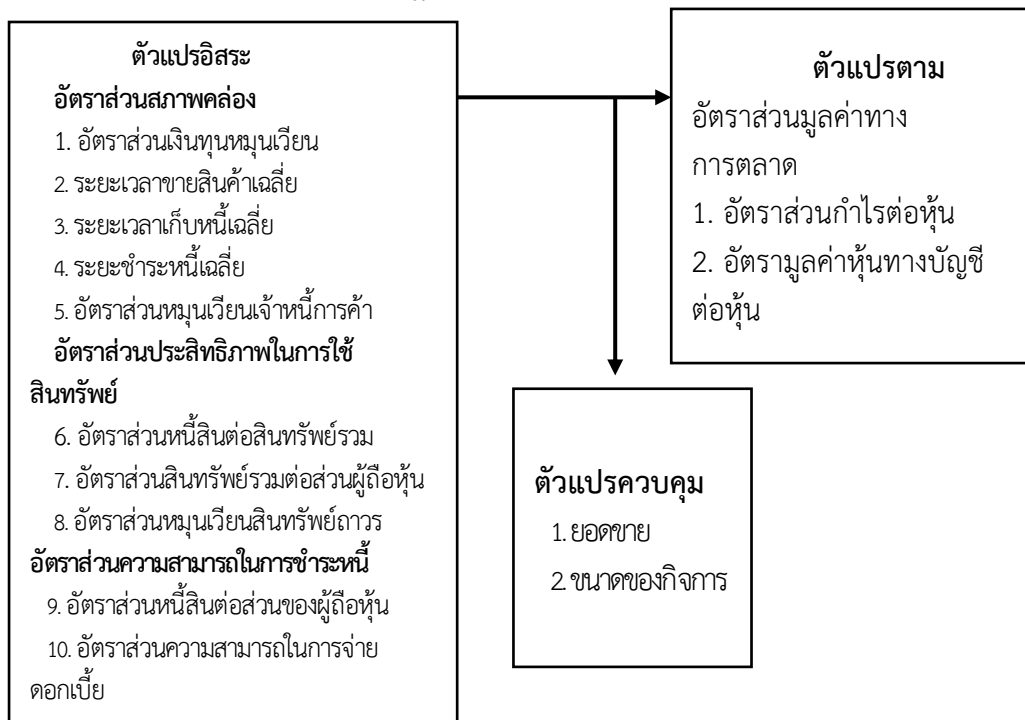
ดำเนินงานของธุรกิจ (หนึ่งนุช ศรีสวัสดิ์, 2558) ในการศึกษาครั้งนี้ให้ความสนใจเกี่ยวกับอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ อัตราส่วนมูลค่าทางการตลาด และลักษณะของธุรกิจ ที่จะส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร และการดำเนินงาน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแพะชั่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแพะชั่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Research conceptual framework)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary data) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแพะชั่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยใช้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค และเลือกเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมอุปโภคบริโภค หมวดแพชั่น จำนวน 21 บริษัท ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยใช้ข้อมูลทางการเงินในช่วงระยะเวลา 5 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-พ.ศ. 2562

การวิจัยครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแพชั่น โดยเลือกใช้ข้อมูลทางการเงิน จำนวน 21 บริษัท ย้อนหลัง 5 ปี ใช้ศึกษาได้จริงจำนวน 19 บริษัท เนื่องจากมีบริษัทที่มีผลการดำเนินงานย้อนหลังไม่ครบ 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-พ.ศ. 2562 จำนวน 2 บริษัท รวมกลุ่มตัวอย่างเป็น 228 กลุ่มข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นแบบมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย งานวิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร ตำราวิชาการ งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.set.or.th) อันประกอบด้วย รายงานทางการเงิน (Financial statement) รายงานประจำปี ข้อมูลในแบบ 56-1 และโดยเลือกเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแพชั่น ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แบบบันทึกข้อมูล ในการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากงบการเงินแบบรายปีและอัตราส่วนทางการเงิน โดยแบ่งตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแพชั่น ดังนั้นเพื่อให้สามารถสรุปผลการศึกษาในเรื่องดังกล่าว จึงต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีทางสถิติ ซึ่งผู้ศึกษาใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

เป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบลักษณะโดยทั่วไปของตัวแปรที่เก็บรวบรวมได้ จะนำเสนอในรูปแบบค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภคหมวดแฟชั่น ที่ศึกษาในช่วง ปี พ.ศ. 2558–2562

2. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation)

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของอัตราส่วนสภาพคล่อง คือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย ระยะชำระหนี้เฉลี่ย และอัตราส่วนหมุนเวียน เจ้าหนี้การค้า อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย อัตราส่วนมูลค่าทางการตลาด คือ อัตราส่วนผลกำไรต่อหุ้น และอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น อีกทั้งขนาดของกิจการ การเติบโตของยอดขาย

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression)

เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานในการศึกษา เพื่อสรุปผลอ้างอิงไปยังประชากรในการศึกษา ครั้งนี้ระดับความนัยสำคัญที่ 0.05 โดยสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานคือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ โดยทำการตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันด้วยสถิติ Variance Inflation Factors (VIF) เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการศึกษาที่จะระบุในสมการถดถอยนั้น มีความสัมพันธ์ต่อกันหรือไม่ เพราะหากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันหรือเรียกว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity) จะส่งผลให้การประมาณค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสมการถดถอยมีความถูกต้องลดลง ตามปกติค่า VIF ที่มากกว่า 10 จะถือว่า อยู่ในระดับที่จะก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity และวิธีพิจารณาจากค่าการยอมรับ (Tolerance) ค่า tolerance มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ถ้าค่า Tolerance เข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรเป็นอิสระจากกัน แต่ถ้าค่า Tolerance เข้าใกล้ 0 แสดงว่าเกิดปัญหา

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

1. ความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์กับผลกำไรต่อหุ้น

$$EPS = \beta_0 + \beta_1 (CR) + \beta_2 (AIP) + \beta_3 (ACP) + \beta_4 (APP) + \beta_5 (APTR) + \beta_6 (DTAR) + \beta_7 (T/E) + \beta_8 (FAT) + \beta_9 (DE) + \beta_{10} (RIC) + \beta_{11} (Size) + \beta_{12} (Sale\ growth) \dots Model1$$

2. ความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์กับมูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น

$$BVPS = \beta_0 + \beta_1 (CR) + \beta_2 (AIP) + \beta_3 (ACP) + \beta_4 (APP) + \beta_5 (APTR) + \beta_6 (DTAR) + \beta_7 (T/E) + \beta_8 (FAT) + \beta_9 (DE) + \beta_{10} (RIC) + \beta_{11} (Size) + \beta_{12} (Sale\ growth) \dots Model2$$

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผลกำไรต่อหุ้น (EPS) มีค่าเฉลี่ย 1.1046 บาท มีค่าค่อนข้างต่ำ มูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น (BVPS) มีค่าเฉลี่ย 33.2613 บาท มีค่าค่อนข้างต่ำ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีค่าเฉลี่ย 8.1025 เท่า มีค่าค่อนข้างสูง ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AIP) มีค่าเฉลี่ย 187.0210 วัน หรือ 187 วัน มีระยะเวลาค่อนข้างต่ำ ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (ACP) มีค่าเฉลี่ย 83.3368 วัน หรือ 83 วัน มีระยะเวลาค่อนข้างต่ำ ระยะชำระหนี้เฉลี่ย (APP) มีค่าเฉลี่ย 67.9578 วัน หรือ 68 วัน มีระยะเวลาค่อนข้างต่ำ อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APTR) มีค่าเฉลี่ย 0.9634 เท่า มีค่าค่อนข้างต่ำ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DTAR) มีค่าเฉลี่ย 0.3766 เท่า มีค่าค่อนข้างต่ำ อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น (T/E) มีค่าเฉลี่ย 1.4210 เท่า มีค่าค่อนข้างสูง อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร (FAT) มีค่าเฉลี่ย 1.8677 เท่า มีค่าค่อนข้างต่ำ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีค่าเฉลี่ย 0.4965 เท่า มีค่าค่อนข้างต่ำ อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (ICR) มีค่าเฉลี่ย 23,860.2024 เท่า มีค่าค่อนข้างสูง ขนาดของกิจการ (Size) มีค่าเฉลี่ย 21.6313 หรือ 21,631,200 บาท และยอดขาย (Sale) มีค่าเฉลี่ย 3,016,923,009 บาท

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาอัตราส่วนผลกำไรต่อหุ้น Earnings Per Share (EPS) พบว่า ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AIP) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ในเชิงบวก ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย (ACP) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AIP) ในเชิงบวก ระยะเวลาชำระหนี้เฉลี่ย (APP) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลกำไรต่อหุ้น (EPS) ในเชิงบวก อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APTR) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APTR) ในเชิงบวก อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น (T/E) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลกำไรต่อหุ้น (EPS) ในเชิงลบ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลกำไรต่อหุ้น (EPS) ในเชิงลบ อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น (T/E) อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร (FAT) ในเชิงบวก อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (ICR) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลกำไรต่อหุ้น (EPS) ในเชิงบวก การเติบโตของยอดขาย (Sale growth) มีความสัมพันธ์กับอัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร (FAT) ในเชิงลบ ขนาดของกิจการ (Size) มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AIP) ในเชิงลบ อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APTR) อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร (FAT) การเติบโตของยอดขาย (Sales Growth)

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Book Value Per Share (BVPS) พบว่า ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AIP) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น (BVPS) ในเชิงลบ อัตราส่วนเงินทุน (CR) ในเชิงบวก ระยะเวลา

เก็บหนี้เฉลี่ย (ACP) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินทุน (CR) ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AIP) ในเชิงบวก อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APTR) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินทุน (CR) ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AIP) ในเชิงลบ อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น (T/E) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น (BVPS) ในเชิงลบ อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร (FAT) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น (BVPS) ในเชิงลบ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น (BVPS) อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร (FAT) ในเชิงลบ อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น (T/E) ในเชิงบวก อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (ICR) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น (BVPS) ในเชิงบวก การเติบโตของยอดขาย (Sale growth) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น (BVPS) ในเชิงบวก อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร (FAT) ในเชิงลบ ขนาดของกิจการ (Size) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น (BVPS) อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า (APTR) ขนาดของกิจการ (Size) ในเชิงบวก อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย (AIP) อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร (FAT) ในเชิงลบ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression)

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของอัตราส่วนผลกำไรต่อหุ้นกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานโดยวัดจากอัตราส่วนผลกำไรต่อหุ้น พบว่าอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.217 ระยะเวลาขายสินค้าส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.022 ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ยไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.779 ระยะชำระหนี้เฉลี่ยส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.000 อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้าไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.276 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.072 อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้นส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.050 อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวรไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.155 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.550 ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.092 ยอดขายไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.169 ขนาดของกิจการไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.908

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	1.619	11.045		.147	.884		
CR	.032	.026	.300	1.243	.217	.117	8.534
AIP	-.006	.002	-.394	-2.335	.022*	.239	4.183
ACP	-.001	.002	-.048	-.282	.779	.240	4.167
APP	.015	.004	.364	3.793	.000**	.739	1.353
APTR	1.864	1.667	.116	1.118	.267	.629	1.590
DTAR	-.597	.328	-.157	-1.821	.072	.915	1.093
TE	-1.428	.719	-.233	-1.985	.050*	.493	2.028
FAT	.277	.193	.148	1.434	.155	.639	1.564
DE	-.415	.693	-.075	-.600	.550	.432	2.314
ICR	2.021	.000	.145	1.706	.092	.946	1.058
SALE	2.260	.000	.287	1.387	.169	.160	6.265
Logsize	-.061	.523	-.027	-.116	.908	.130	7.667

แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ของอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้นกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน โดยวัดจากอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้นพบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.357 ระยะเวลาขายสินค้าไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.184 ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ยไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.582 ระยะชำระหนี้เฉลี่ยไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.450 อัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้า ไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.480 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.486 อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้นไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวรไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.922 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.060 ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้นค่า Significant เท่ากับ 0.006 ยอดขายส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.000 ขนาดของกิจการไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น Significant เท่ากับ 0.230

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ของอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น กับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน โดยวัดจากอัตราส่วนมูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	109.639	78.986		1.388	.169		
CR	.172	.186	.175	.927	.357	.117	8.534
AIP	-.023	.017	-.177	-1.341	.184	.239	4.183
ACP	-.010	.017	-.073	-.553	.582	.240	4.167
APP	.022	.029	.057	.759	.450	.739	1.353
APTR	8.452	11.924	.058	.709	.480	.629	1.590
DTAR	-1.638	2.343	-.047	-.699	.486	.915	1.093
TE	1.115	5.144	.020	.217	.829	.493	2.028
FAT	.136	1.381	.008	.098	.922	.639	1.564
DE	-9.453	4.953	-.187	-1.909	.060	.432	2.314
ICR	2.369	.000	.185	2.796	.006**	.946	1.058
SALE	6.072	.000	.841	5.210	.000**	.160	6.265
Logsize	-4.520	3.741	-.216	-1.208	.230	.130	7.667

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแฟชั่น ข้อมูลจากงบการเงินปี 2558-2562 รายงานประจำปี และแบบ 56-1 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 19 บริษัท สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. อัตราส่วนสภาพคล่องในส่วนของระยะเวลาขายสินค้าส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้นในเชิงลบ และระยะชำระหนี้เฉลี่ยส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้นในเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับบทความของธนากรพัฒน์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (2562) นำเสนอแนวคิดทฤษฎีวงเงินสด (Cash Cycle) โดยอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย และอัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้าไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น และแนวคิดเงินทุนหมุนเวียน คือ เงินทุนที่กิจการต้องใช้หมุนเวียนสำหรับการดำเนินงานก่อนที่จะกิจการจะได้รับเงินสดจากการขายสินค้าและบริการ หรือการชำระหนี้จากลูกค้าหนี้การค้า

2. อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์โดยอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้นในเชิงลบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Equity Multiplier) แสดงถึงประสิทธิภาพในการจัดหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม ถ้ามีค่ามากแสดงว่าจากสินทรัพย์ทั้งหมด เป็นการใช้เงินทุนจากผู้ถือหุ้นเป็นส่วนน้อย ในภาวะที่อัตราดอกเบี้ยต่ำ สินทรัพย์จะสามารถสร้างรายได้ได้สูงกว่าดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย ทำให้ผู้ถือหุ้นสามารถทำกำไรได้มากโดยใช้เงินลงทุนส่วนตัวต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หนึ่งนุช ศรีสวัสดิ์ และจิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์ (2558) และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม และอัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวรไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น หรือกล่าวคือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม และอัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวรไม่สามารถส่งผลต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น

3. อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้โดยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล หนูกลาง (2554) เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น ของบริษัทที่เป็นธุรกิจครอบครัว กับบริษัทที่ไม่เป็นธุรกิจครอบครัวที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในหมวดอุตสาหกรรมขนส่งและโลจิสติกส์ พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยไม่มีความสัมพันธ์กำไรสุทธิต่อหุ้น

4. ลักษณะของบริษัท ในส่วนของยอดขาย และขนาดของกิจการไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น จึงไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ หนึ่งนุช ศรีสวัสดิ์ และจิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์ (2558) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. พบว่ายอดขาย และขนาดของกิจการ มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานต่ออัตราส่วนกำไรต่อหุ้น

5. อัตราส่วนสภาพคล่อง ในส่วนของอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ระยะเวลาขายสินค้า ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย ระยะเวลาชำระหนี้เฉลี่ยและอัตราหมุนเวียนเจ้าหนี้การค้าไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้นจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิภัทรา ดิตยานันทกุล (2559) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่พบว่า อัตราส่วนสภาพคล่อง มีความสัมพันธ์กับอัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น

6. อัตราส่วนประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ ในส่วนของอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อส่วนผู้ถือหุ้น อัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวรไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้นจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล สีดดา (2562) เรื่อง อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อมูลค่าตามราคาตลาดหลักทรัพย์หมวดธุรกิจขนส่ง

และโลจิสติกส์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม และอัตราหมุนเวียนสินทรัพย์ถาวร ไม่ส่งผลต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น

7. อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ ในส่วนของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น และความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้นในเชิงบวก เพราะนักลงทุนเล็งเห็นแนวโน้มการเจริญเติบโตการดำเนินงานของกิจการในอนาคตค่อนข้างดี มีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือมีโอกาสสร้างกำไรได้สูงขึ้นในอนาคตทำให้นักลงทุนมีโอกาสได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนสูงขึ้นทั้งในรูปของเงินปันผลและส่วนต่างราคาหุ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศิลปพร ศรีจันทพร (2551)

8. ลักษณะของบริษัทในส่วนของยอดขายส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้นในเชิงบวกจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของหนึ่งนุช ศรีสวัสดิ์ และฐิตาภรณ์ สินเจริญศักดิ์ (2558) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. พบว่ายอดขาย มีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน และขนาดของกิจการไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้นหรือกล่าวคือขนาดของกิจการไม่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานต่ออัตรามูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น แนวคิดพบว่าขนาดไม่มีผลต่อการดำเนินงานของบริษัทแต่องค์ประกอบบางตัวมีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การศึกษาครั้งนี้ได้อาศัยทฤษฎีสมการถดถอยพหุคูณ โดยอาศัยการประยุกต์ตามแนวคิดอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยอาศัยการวิเคราะห์เชิงถดถอย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการลงทุนในหลักทรัพย์อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแฟชั่น ผลของการศึกษาโดยมีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ต่อทุกตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญและเป็นไปตามสมมติฐาน

2. ผู้ที่จะลงทุนในหลักทรัพย์อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแฟชั่น ควรที่จะต้องพิจารณาถึงตัวแปรที่มีผลกระทบหรือกระทบเพียงบางหลักทรัพย์อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค หมวดแฟชั่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยในอนาคตสามารถนำอัตราส่วนทางการเงินตัวอื่นมารวมพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อให้ตัวแบบจำลองสามารถอธิบายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้นได้

2. การศึกษาครั้งต่อไป อาจจะขยายช่วงเวลาที่ทำการศึกษาให้มากขึ้นเพื่อให้ผลของการศึกษามีความละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น การศึกษาครั้งต่อไปอาจขยายขอบเขตการศึกษาออกไป

3. การศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยอาจจะขยายขอบเขตการศึกษาบริษัทกลุ่มอื่น ๆ และหมวดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชนะใจ เดชวิทยาพร. (2541). การจัดสรรเงินทุนหมุนเวียน กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
 ชญานุช อิมอกใจ. (2558). การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินและการประเมิน มูลค่าหลักทรัพย์
 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจสื่อและ สิ่งพิมพ์.
 สารนิพนธ์ชั้นมหาบัณฑิต (สาขาบัญชี). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ฐิภัทร ดิตยานันท์กุล. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทน
 จากการลงทุนในหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่ม
 อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. วิทยานิพนธ์ชั้นมหาบัณฑิต.
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดัสกร สีดา. (2562). อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อมูลค่าตามราคาตลาดหลักทรัพย์หมวดธุรกิจ
 ขนส่งและโลจิสติกส์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ
 มหามบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย.(2563). เงินทุนหมุนเวียน.
 สืบค้น 28 พฤศจิกายน 2563, จาก <http://www.smebank.co.th>
- ปัทมาพร ท่อชู. (2559). ประสิทธิภาพในการทำงานในองค์กร. สืบค้น 28 พฤศจิกายน 2563. จาก
www.thailandindustry.com/onlineMag/view2.php?id=771&section=17&issues=74.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. อัตราส่วนทางการเงิน Financial Ratio สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2563 จาก :
www.op.mahidol.ac.th/orfa/ratio.html.
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2551). ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัท โครงสร้างของผู้ถือหุ้นกับ
 มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์. วารสารวิชาชีพบัญชี. 4(10), 26-39
- ศศิวิมล หนูกลาง. (2554). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการไรสุทธิต่อหุ้น ของบริษัทที่เป็นธุรกิจ
 ครอบครั้ว กับบริษัทที่ไม่เป็นธุรกิจครอบครั้วที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่ง
 ประเทศไทยในหมวดอุตสาหกรรมขนส่งและโลจิสติกส์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ
 มหามบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สินี ภาคย์อุพาร. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่
 มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาสูงสุดของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในตลาด
 หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการเงิน).
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- โสภณ บุญถมวงค์. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรและประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หนึ่งนุช ศรีสวัสดิ์ และฐิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ*. สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อลงกรณ์ เทียงคีน. (2546). *การศึกษาอัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของหลักทรัพย์โดยวิธี capital asset pricing model*. สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

**การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาล
เมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี**
**Buddhadhamma Application for Elderly's Quality of Life Development
at Muang Suphanburi Municipality, Suphanburi Province**

พระเทวิช โขติญาโน¹ สุรพล สุขะพรหม² รัฐพล เย็นใจมา³
Phra Tevich Jotiyano (Pantadet), Surapon Suyaphrom, Rattaphon Yenjaima

บทคัดย่อ (Abstract)

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีการ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กล่าวคือ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุในพื้นที่ เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จำนวน 372 คน ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาด กลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์หลักพุทธธรรม และยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ส่วน การใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน ด้วยวิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึกให้ข้อมูลสำคัญ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ประกอบบริบท นำเสนอ เป็นความเรียงประกอบตารางแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R=0.637$, $Sig=0.01$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง

Received: 2021-02-06 Revised: 2021-07-25 Accepted: 2021-08-03

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Public Administration Program, Government, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Corresponding Author e-mail: thavit.12@gmail.com

^{2 3}ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Department of Political science, Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

($R=0.666$, $Sig=0.01$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคด้านการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า **ด้านศีล** 1) สิ่งปฏิภูลต่าง ๆ เช่นมุลสัตว์ และการปลูกต้นไม้ตามทางของประชาชนบางท่าน ทำให้การสัญจรลำบาก 2) ผู้สูงอายุมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จะทำให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมน้อย **ด้านจิต** 1) กิจกรรมในการเข้าวัด ไหว้พระ ปฏิบัติธรรมน้อย 2) มีความเครียด และวิตกกังวลในการใช้ชีวิตต่อสังคมผู้สูงอายุ **ด้านปัญญา** 1) การทำงานของสมองที่เริ่มช้าลง ความจำและมีการลืมเป็นบางครั้ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ (Keywords): การประยุกต์หลักพุทธธรรม; การพัฒนาคุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To study the elderly's quality of life development 2.To study the relationship between the Buddhadhamma application and the elderly's quality of life development and 3. To study the problems, obstacles and suggestions for Buddhadhamma application for the elderly's quality of life development. Methodology was the mixed methods: The quantitative research; data were collected from 372 samples who were senior citizens living at Muang Suphanburi Municipality, Suphanburi Province, using Taro Yamane's formula to calculate the sample size and the data were analyzed with frequency, percentage, mean, standard deviation. As for the relations between Buddhadhamma application and the elderly's quality of life development strategy at Muang Suphanburi Municipality, Suphanburi Province. was analyzed with Pearson's correlation coefficient. The qualitative research, data were collected from 8 key informants by in-depth-interviewing and analyzed by content descriptive interpretation with the table indicating the key informants frequency. The data were used to support the quantitative research method. Findings were as follows: The findings from relations analysis between Buddhadhamma application and the elderly's quality of life development at Muang Suphanburi Municipality, Suphanburi Province, by overall, had positive relations at relatively high level with statistically significant level ($R = 0.637$, $Sig = 0.11$).accepting the set hypothesis. The elderly's quality of life development strategy and the elderly's quality of life development at Muang Suphanburi Municipality, Suphanburi Province, by overall had positive relations at relatively high level with statistically significant level ($R = 0.666$, $Sig = 0.01$), accepting the set hypothesis. The problems, obstacles of

Buddhadhamma application for the elderly's quality of life development at Muang Suphanburi Municipality, Suphanburi Province , were found that: Sila, precept aspect; 1) There were various sewage such as animal dung and tree planting along the walk way by some people that created the inconvenience for travelling. 2) The elderly had the rare opportunity to participate in activities for the social and society benefits. For Citta, mental aspect; 1) Activities for the monastery entry to worship the Buddha and chanting were rather rare, 2) There were stress and anxiety in life in the elderly society. For Panna, wisdom aspect, 1) The brain began to work more slowly, memory was not bright, forgetfulness began to occur now and then that were the obstacles for daily activities.

Keywords: Buddhadhamma Application; Quality of Life Development; Elderly

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุมานับตั้งแต่ปี 2548 และกำลังจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ภายในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ในรอบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ผู้สูงอายุไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นเกือบ 7 เท่าตัวในปี 2513 ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพียง 1.7 ล้านคน ประชากรสูงอายุได้เพิ่มจำนวนเป็น 4 ล้านคนในปี 2533 และเพิ่มเป็น 11.2 ล้านคน ในปี 2561 อีก 20 ปีข้างหน้า ในปี 2581 ประชากรสูงอายุไทยจะเพิ่มจำนวนขึ้นอีกเกือบเท่าตัว คือเป็น 20 ล้านคน (สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์และคณะ, 2562) ผู้สูงอายุในประเทศไทยกำลังมีจำนวนสูงขึ้น อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านการแพทย์ขณะที่ผู้สูงอายุมีอายุยืนนานขึ้น และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยก็กำลังเปลี่ยนไป จึงทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมายอย่างโดดเดี่ยว ไร้ลูกหลานเหลียวแล จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องสุขภาพกายและจิต ปัญหาขาดรายได้ ปัญหาขาดที่พึ่งพิงว่าเหว และอื่น ๆ อีกมากมาย อย่างไรก็ตามถ้าจะพิจารณาในแง่ของการมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคม จะพบว่าผู้สูงอายุจำนวนมากได้เคยรับใช้สังคมประเทศชาติบ้านเมืองมามากต่อมากแล้วเช่นกัน ฉะนั้นในยามเมื่ออย่างเข้าสู่วัยชราหรือวัยแก่เฒ่า เขาเหล่านั้นจึงไม่ควรถูกทอดทิ้งแต่ควร จะได้รับการดูแล เอาใจใส่ และแนะนำวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้เขาเหล่านั้นอยู่อย่างมีความสุข (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2549) ปัจจุบันจำนวนประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรในประเทศไทยมีอายุถึง 65 ปี ที่เรียกได้ว่ากลายเป็นสังคมส่วนใหญ่ของประเทศเราในอนาคต คือจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ ที่ยังคงดำรงชีพยาวต่อไปได้ จะเห็นได้ว่าตัวเลขดังกล่าวมีความสำคัญทั้งในด้านปัญหา สาธารณะสุข และเศรษฐกิจ (ภัทร ฉลาดแพทย์, 2559)

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้หลักไตรสิกขา ในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์ทรงแสดงหลักการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนาไว้ใน พระไตรปิฎก ว่า สิกขา 3 ประการ คือ 1. อธิศีลสิกขา 2. อธิจิตสิกขา 3. อธิปัญญาสิกขา (อง.ตัก. (ไทย) 20/87/312, 20/40/318)

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นการสะท้อนสถานะความเป็นอยู่ ความสามารถในการดำรงชีพ สถานภาพทางสังคม สภาพแวดล้อมและจิตใจ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรีไปเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรในอนาคต ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

1. การประยุกต์หลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัย

เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จำนวน 5,216คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง 373 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2. ผู้บริหารระดับสูงของเทศบาล 3. ผู้บริหารระดับปฏิบัติการของเทศบาล 4. นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 5. ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามมีดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
6. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability)
7. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง แล้วนำไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
9. รวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยถึงนายกองค์การบริหารเทศบาลเมืองสุพรรณบุรีเพื่อขออนุญาตให้ผู้วิจัยได้เข้าไปรวบรวมข้อมูล
2. เมื่อได้รับอนุญาตจากนายกองค์การบริหารเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเองต่อประชาชนที่มารับบริการและอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้

เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามโดยละเอียดเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มผู้ศึกษาได้แจกแบบสอบถามไป โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องแม่นยำ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายถึงข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

2. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3. ข้อมูลทุติยภูมิ ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีการดังนี้

- นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จำแนกเป็น 1. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านศีล (ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมพฤติกรรมของตนเอง) ด้านจิต (ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตใจ) ด้านปัญญา (ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา) 2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านส่งเสริมสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิตของ ผู้สูงวัย และด้านส่งเสริมแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การใช้ชีวิต ช่วงวัยชราในแต่ละพื้นที่ 3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

(n=372)

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านศีล (ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมพฤติกรรมของตนเอง)	4.15	0.644	มาก
2. ด้านจิต (ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตใจ)	3.94	0.771	มาก
3. ด้านปัญญา (ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา)	3.94	0.736	มาก
ภาพรวม	4.01	0.648	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.648)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

(n=372)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	4.12	0.697	มาก
2. ด้านส่งเสริมสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ	3.94	0.771	มาก
3. ด้านส่งเสริมแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การใช้ชีวิต ช่วงวัย ชราในแต่ละพื้นที่	3.95	0.737	มาก
ภาพรวม	4.01	0.683	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.683)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

(n=372)

การพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมือง สุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสุขภาพร่างกาย	3.98	0.668	มาก
2. ด้านจิตใจ	4.09	0.655	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.86	0.762	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.05	0.730	มาก
ภาพรวม	4.00	0.629	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.629)

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อที่	ปัญหาและอุปสรรค	ความถี่	ค่าเฉลี่ย
1. ด้านศีล			
1.	ผู้สูงอายุมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จะทำให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมน้อย	6	25.0
2.	สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ เช่น มูลสัตว์ และการปลูกต้นไม้ตามทางของประชาชนบ้างท่าน ทำให้การสัญจรลำบาก	8	33.3
2. ด้านจิต			
3.	กิจกรรมในการเข้าวัด ไหว้พระ ปฏิบัติธรรมน้อย	4	16.7
4.	มีความเครียด และวิตกกังวลในการใช้ชีวิตต่อสังคมผู้สูงอายุ	3	12.5
3. ด้านปัญญา			
5.	การทำงานของสมองที่เริ่มช้าลง ความจำและมีการลืมเป็นบางครั้ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน	3	12.5
รวม		24	100

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี” มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1 อภิปรายผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งหมายความว่า ด้านสุขภาพร่างกาย ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกาย สมบูรณ์ แข็งแรงดี มีพลังกำลังและเรี่ยวแรงสามารถช่วยให้ท่านลุกเดินหรือ เคลื่อนไหวร่างกายได้ดี สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยต่าง ๆ หรือการรักษา ทางกายภาพอื่น ๆ และยังรู้สึกว่าเป็นภาระต่อผู้อื่น ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ มีจิตใจเข้มแข็ง มีความรู้สึกมั่นใจตนเอง สามารถจำเหตุการณ์ที่ผ่านมา ในอดีตได้ มีความพึงพอใจด้านร่างกายและจิตใจในการดำเนินชีวิตและยังสามารถปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา เช่น ทำบุญ ตักบาตร (ที่บ้าน/ ที่วัด) อย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับบุคคลภายในชุมชน ผู้สูงอายุมีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในงานประเพณีและงานเทศกาลประจำปีต่าง ๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น ทั้งยังสามารถรับรู้และรับทราบข่าวสารต่าง ๆ ทั้งทางสื่อพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ของทางเทศบาล ท่านเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น เช่น (อาหาร/ น้ำ) ในการทำกิจกรรมของเทศบาล

อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ด้านสิ่งแวดล้อม สภาพบ้านของผู้สูงอายุ มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่างเพียงพอ สะดวก ความเป็นส่วนตัวดี สามารถใช้ประโยชน์และเข้าถึงระบบ สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ในชุมชนที่อาศัยอยู่ได้ดี มีความมั่นคงและชุมชน มีความปลอดภัย เช่น ปราศจากโจรผู้ร้าย มีความสะดวกในการขอรับบริการ ด้านเงินสวัสดิการจากเทศบาล มีจัดให้มีอุปกรณ์และสถานที่สำหรับฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมสันทนาการในเวลากลาง สดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชัยยนต์ คมภิรวาทิ(เทพหาร) (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีผลต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีผลต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมาก ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก อภินันท์ สนน้อย (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสุขภาพร่างกาย อยู่ในระดับปานกลาง ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมาก ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ธิษัมพร อุทัยฉาย (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำพันชาด อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี” ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำพันชาด อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพร่างกาย อยู่ในระดับปานกลาง ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับมาก ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกตามการประยุกต์หลักพุทธธรรม ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี มีประเด็น ที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งหมายความว่า ด้านศีล ผู้สูงอายุ สามารถอยู่ในสังคมโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีจิตอาสาในการบำเพ็ญประโยชน์ มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขภายในครอบครัว และได้มีส่วนร่วมรณรงค์ การ ลด ละ เลิกอบายมุข เช่น การดื่มสุรา เสพยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น ด้านจิต อีกทั้งเทศบาลมีการจัดกิจกรรมการปฏิบัติธรรมให้แก่ผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงมีจิตใจที่เบิกบาน ผ่องใส เข้มแข็ง สามารถเอาชนะปัญหา อุปสรรค และควบคุมอารมณ์ บริหารตนได้ดี และส่งผลให้ผู้สูงอายุ มีมุ่งมั่นต่อการพัฒนาตนเองให้มีความสุข ด้านปัญญา ผู้สูงอายุสามารถใช้กระบวนการคิด เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน มีทักษะด้านการฟัง พูด คิด สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมผู้สูงอายุ และประโยชน์สูงสุด คือ สามารถถ่ายทอด

ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่แก่สังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา สุขมาก (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักไตรสิกขา กรณีศึกษา : สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์)” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักไตรสิกขา กรณีศึกษา: สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ศิล สมาธิ ปัญญา โดยภาพรวมแล้ว คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับ มากสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี มีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา ด้านศิลป ทั้งนี้เนื่องจากสถานสงเคราะห์คนชราฯ ตั้งอยู่ในบริเวณวัด และมีโครงการหมู่บ้านศิลป 5 ตั้งอยู่ ซึ่งเอื้อต่อการปรับตัวทางสังคมในช่วงท้ายของชีวิต ช่วยให้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญมาก เป็นสิ่งนำไปสู่การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ภิรมย์ เจริญผล (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ในพระพุทธศาสนาพบว่า (1) หลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านร่างกาย ได้แก่ ไตรลักษณ์ ชั้น 5 และอริยสัจ 4 (2) หลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านจิตใจ ได้แก่ การรักษาศีล 5 ไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ และการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน (3) หลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านสังคมในการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ โลภธรรม 8 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 คารวะธรรม อกติ 4 และขันติ โสรัจจะ (4) หลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและรายได้ ได้แก่ อธิปไตย 4 ละเว้นอบายมุข และทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หลักธรรมด้านศิลปจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งหมายความว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เทศบาลมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการดูแลสุขภาพร่างกาย การพัฒนาฟื้นฟูสภาพจิตใจ การพัฒนาการอยู่ร่วมกันภายในสังคม มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องสุขภาวะต่าง ๆ รวมไปถึงด้านสวัสดิการสังคม ด้านส่งเสริมสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ เทศบาลมีการให้ความรู้ การดูแลสุขภาพและสามารถปรึกษาเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ หน่วยบริการเคลื่อนที่สำหรับดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุถึงบ้านและในชุมชน ที่สามารถตรวจสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุทุกปี มีกิจกรรมออกกำลังกายและยังส่งเสริมให้ผู้สูงอายุหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือสูบบุหรี่ ด้านส่งเสริมแลกเปลี่ยน ประสพการณ์การใช้ชีวิต ช่วงวัยชราในแต่ละพื้นที่ เทศบาลส่งเสริมให้มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนร่วมกันครอบครัว เช่น การทัศนศึกษา การกราบพระในวัดต่าง ๆ เป็นต้น มี

กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในการพบปะพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกันทุกเดือน เพื่อจะได้มีกิจกรรมที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน มีสถานที่พักผ่อนแก่ผู้สูงอายุและยังส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุภายในชมรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ กาวิลเครือ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยตรวจสอบยุทธศาสตร์การพัฒนา การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลสมัย อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง” ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมากคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับมาก ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก ด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก และด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ น้ำผึ้ง แซ่เอ็ง (2555) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามนโยบายรัฐบาล ของอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามนโยบายรัฐบาล ของอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านลักษณะทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นอยู่ทางกายภาพอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ที่ดีอยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก

2. อภิปรายผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์หลักพุทธธรรมและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี

หลักพุทธธรรม โดยภาพรวม กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า หลักพุทธธรรม โดยภาพรวม กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทุกด้าน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงและด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ส่วนอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง กล่าวคือ ผู้สูงอายุในเทศบาลมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล จิต ปัญญา ก็จะส่งผลให้ผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามอยู่ในระดับค่อนข้างสูง จึงยอมรับสมมติฐาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง กล่าวคือ

ผู้สูงอายุในเทศบาลมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านการส่งเสริมสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิตของ ผู้สูงวัย ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การใช้ชีวิต ช่วงวัยชราในแต่ละพื้นที่ที่จะส่งผลให้ผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามอยู่ในระดับค่อนข้างสูง จึงยอมรับสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา สุขมาก (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักไตรสิกขา กรณีศึกษา : สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์)” ผลการศึกษาพบว่า สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) มีระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขา ด้านศีล ทั้งนี้เนื่องจากสถานสงเคราะห์คนชรานี้ ตั้งอยู่ในบริเวณวัด และมีโครงการหมู่บ้านศีล 5 ตั้งอยู่ ซึ่งเอื้อต่อการปรับตัวทางสังคมในช่วงท้ายของชีวิต ช่วยให้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญมาก เป็นสิ่งที่นำไปสู่การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) ยังยึดติดกับความผิดพลาดในอดีต และหวงระลึกลูกอยู่บ่อยครั้ง ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่เป็นอุปถัมภ์) เมื่อพบอุปสรรค หรือปัญหาในการดำรงชีวิตจึงไม่สามารถจัดการหรืออยู่ร่วมกับปัญหาเหล่านั้นได้อย่างเรียนรู้และมีความสุข

3. อภิปรายผลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

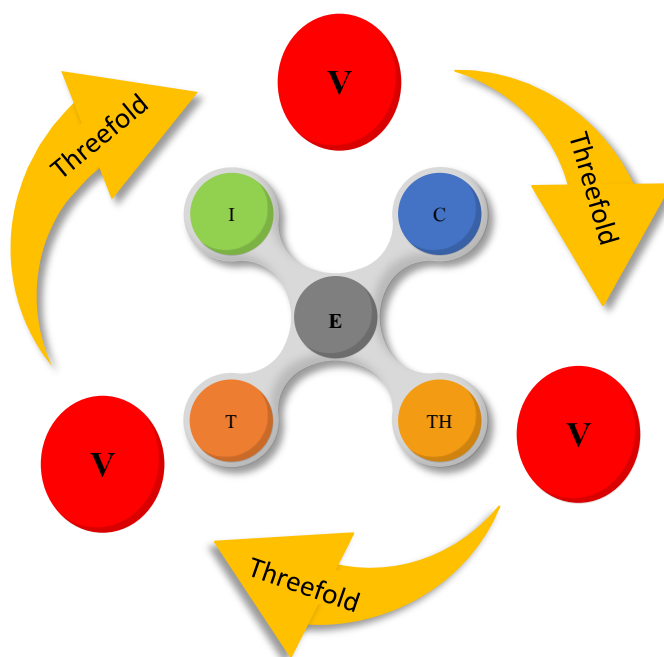
ปัญหาและอุปสรรคต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านศีล สิ่งปฏิภูลต่าง ๆ เช่น มูลสัตว์และการปลูกต้นไม้ตามทางของประชาชนบางท่าน ทำให้การสัญจรลำบาก มีค่าความถี่ 8 ค่าเฉลี่ย 33.3 ผู้สูงอายุมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จะทำให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมน้อย มีค่าความถี่ 6 ค่าเฉลี่ย 25.0 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านจิต กิจกรรมในการเข้าวัด ไหว้พระ ปฏิบัติธรรมน้อย มีค่าความถี่ 4 ค่าเฉลี่ย 16.7 4. มีความเครียด และวิตกกังวลในการใช้ชีวิตต่อสังคมผู้สูงอายุ มีค่าความถี่ 3 ค่าเฉลี่ย 12.5 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านปัญญา การทำงานของสมองที่เริ่มช้าลง ความจำและการลืมเป็นบางครั้ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าความถี่ 3 ค่าเฉลี่ย 12.5

ข้อเสนอแนะต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านศีล ควรกิจกรรมที่จะทำให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม ในรูปแบบที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น เช่น การทำโรงงานในวัดในช่วงวันสำคัญ เป็นต้น มีค่าความถี่ 3 ค่าเฉลี่ย 21.4 ควรปลูกจิตสำนึกในเรื่องการมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม ให้คนในเขตเทศบาล มีค่าความถี่ 3 ค่าเฉลี่ย 21.4 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านจิต ควรมีการจัดโครงการเข้าวัดวันพระ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าไปปฏิบัติธรรม ฝึกจิต พัฒนาใจ มีค่าความถี่ 4 ค่าเฉลี่ย 28.6 ควรเชิญวิทยากรมาบรรยายให้กำลังใจ เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจ ให้คิดบวกและมีความสุขมีค่าความถี่ 2 ค่าเฉลี่ย 14.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านปัญญา ควรจัดโครงการในกรศึกษา

ฟื้นฟู กระบวนการคิดวิเคราะห์ เช่น โครงการฝึกสมอง ช่อมแซมปัญญา มีค่าความถี่ 2 ค่าเฉลี่ย 14.3 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดวีระชนม์ มาลาโธสง (เขมวีโร) (2551) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ผลของโปรแกรมการฝึกตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตผู้สูงอายุชาวธรรมวิชัย” ผลการศึกษาพบว่า 1. ปัญหาสุขภาพจิตผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาปัญหาสุขภาพจิตผู้สูงอายุรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านความเครียด ด้านความวิตกกังวล ด้านความซึมเศร้าและด้านความบกพร่องทางสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากเช่นกัน 2. ปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุชาวธรรมวิชัย หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกตามแนวไตรสิกขา ทั้งโดยรวมทุกด้าน และรายด้านทุกด้านลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พระมหาชัยยนต์ คมภิรวาที(เทพหาร) (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เริ่มจากตัวผู้สูงอายุ ครอบครัว ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุต้องให้ความสนใจกับสุขภาพตนเองเป็นลำดับแรก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องช่วยเหลือ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ต้องช่วยกันส่งเสริมและรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างจริงจัง

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

Tevichth Modeal

T	- Treat	รักษา
E	- Elderly	ผู้สูงอายุ
V	- value	คุณค่า
I	- Incite	ส่งเสริม
C	- Care	ฟื้นฟูดูแล
TH	- The Threefold Training	ไตรสิกขา

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

1. ควรกิจกรรมที่จะให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม ในรูปแบบที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น เช่น การทำโรงทานในวัดในช่วงวันสำคัญ เป็นต้น

2. ควรปลูกจิตสำนึกในเรื่องการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้คนในเขตเทศบาล
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านจิต ควรมีการจัดโครงการเข้าวัดวันพระ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าไปปฏิบัติธรรม ฝึกจิต พัฒนาใจ
4. ควรเชิญวิทยากรมาบรรยายให้กำลังใจ เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจ ให้คิดบวกและมีความสุข
5. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านปัญญา ควรจัดโครงการในการรักษา ฟื้นฟูกระบวนการคิดวิเคราะห์ เช่น โครงการฝึกสมอง ซ่อมแซมปัญญา
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป
1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
2. ควรศึกษานโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
3. ควรศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
4. ควรศึกษาการพัฒนาบทบาทและรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธัมมพร อุทัยฉาย. (2559). *คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำพันชาด อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2549). *วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- น้ำผึ้ง แซ่เอ็ง. (2555). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามนโยบายรัฐบาล ของอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- พระปลัดวีระชนม์ มาลาไธสง (เขมวีโร). (2551). *ผลของโปรแกรมการฝึกตามแนวไตรสิกขาเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตผู้สูงอายุชาวธรรมวิชัย*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระมหาชัยยนต์ คมภีรวาที เทพหาร. (2562). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภัทรธะ ฉลาดแพทย์. (2559). *เกษียณอย่างสง่าและร่ำรวยความสุข*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟิก จำกัด.

- ภิรมย์ เจริญผล. (2553). *ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สมบัติ กาวิลเครือ. (2551). *การวิจัยตรวจสอบยุทธศาสตร์การพัฒนา การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตำบลสมัย อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.*
- สมศักดิ์ ชุณหรัศมิและคณะ. (2561). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2562. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: บริษัท พรินเตอร์ จำกัด.*
- อภินันท์ สนน้อย. (2559). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ). คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*
- อาทิตยา สุขมาก. (2558). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักไตรสิกขา กรณีศึกษา: สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอัมรินทร์). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาชีวิตและความตาย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

**พฤติกรรมการณ์ซื้อที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีของธุรกิจ
จัดจำหน่ายเครื่องไตเทียมในประเทศไทย
Buying Behavior that Affects Loyalty of Dialysis Machine Distribution
Business in Thailand**

มณฑิกานต์ เอี่ยมโซ¹
Montikan Aiemso

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีของธุรกิจจัดจำหน่ายเครื่องไตเทียมในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อเครื่องไตเทียม ได้แก่ ผู้ประกอบการศูนย์ไตเทียม แพทย์ พยาบาลไตเทียม จัดซื้อ ศูนย์ไตเทียมในประเทศไทย จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบ f-test พบว่า พฤติกรรมการณ์ซื้อ ประเภทของเครื่องไตเทียมที่ต้องการซื้อ มีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันต่อความภักดีในธุรกิจผู้จัดจำหน่ายเครื่องไตเทียมในประเทศไทย

คำสำคัญ (Keywords): พฤติกรรมการณ์ซื้อ; ธุรกิจ

Abstract

This research aimed to study the different buying behaviors that affect loyalty. of hemodialysis machines distribution business in Thailand The sample is participants in purchasing a dialysis machine are: doctor specialists in hemodialysis hemodialysis nurses purchase a dialysis center in Thailand on 400 people using multi-stage sampling Collection of questionnaires Data analysis using descriptive statistics which consists of the mean and standard deviation using statistics to test f-test equations found that the purchasing behavior the type of dialysis machine you want to buy has a different relationship to your loyalty in the dialysis machine supplier business in Thailand

Keywords: Buying Behavior; Business

Received: 2021-02-06 Revised: 2021-03-08 Accepted: 2021-03-14

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Master of Business Administration Program, Eastern Asia University.

บทนำ (Introduction)

การเกิดโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายได้เป็นปัญหาสาธารณสุขระดับโลกซึ่งรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของประเทศไทย ซึ่งพบรายงานอุบัติการณ์ ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังร้อยละ 17.6 ของประชากร หรือประมาณ 8 ล้านคน นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ป่วยโรคไตระยะสุดท้ายจำนวน 2 แสนราย จากจำนวนผู้ป่วยที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นปีละกว่า 7,800 ราย จากการรักษาด้วยวิธีบำบัดทดแทนไตที่มีจำนวนผู้ป่วยรับบริการมากที่สุด ได้แก่การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย, 2557) ในประเทศไทย พบว่าผู้ป่วยรายใหม่ปีละประมาณ 10,000 คน คิดเป็นอัตราการเพิ่มร้อยละ 20.27 ต่อปีและมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และในจำนวนนี้เป็นผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ต้องบำบัด ทดแทนไตจำนวน 40,000 คน แบ่งเป็นรักษาด้วยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม 30,000 คน (สุพัฒน์และประเสริฐ, 2551; ธัญญรัตน์, 2555) ธุรกิจอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ดำเนิน กิจกรรมทางการตลาดเพื่อขยายตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาระบบการแพทย์ภายในประเทศให้มากขึ้น (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) อุตสาหกรรมอุปกรณ์ เครื่องมือแพทย์มีการแข่งขันในอัตราที่สูงขึ้นซึ่งผู้ประกอบการแต่ละรายที่ต้องการผลักดัน ผลิตภัณฑ์ให้เข้าสู่ตลาดและเป็นที่ยอมรับ พฤติกรรมมีส่วนในความสัมพันธ์ระยะยาว ระหว่างองค์กรธุรกิจและผู้บริโภคที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและต่อลูกค้า

จากเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการขยายตัวของธุรกิจผู้ประกอบการจัดจำหน่ายเครื่องไตเทียมนี้จะเกิดการแข่งขันมากขึ้น การสังเกตพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจ สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ซื้อ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดความภักดี เนื่องจากในปัจจุบันนี้ธุรกิจหลากหลายที่ยังไม่สามารถประเมินถึง การตัดสินใจซื้อ จึงเป็นเหตุทำให้ผู้บริโภคมีการซื้อสินค้าครั้งเดียวแล้วไม่กลับมาซื้อซ้ำหรือยังไม่ก่อให้เกิดความภักดีของธุรกิจจึงส่งผลให้ไม่เกิดความยั่งยืน การสร้างความแตกต่างของธุรกิจให้เหนือคู่แข่งดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความสำคัญของพฤติกรรมการซื้อเพื่อเปรียบเทียบต่อการซื้อ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้องค์กรที่เกี่ยวข้องได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาด้านการตลาดให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้สินค้ามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะก่อให้เกิดการซื้อซ้ำที่มีศักยภาพ สร้างความพึงพอใจ จนเกิดความภักดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อตราสินค้าที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจผู้จัดจำหน่ายเครื่องไตเทียมในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อประเภทของสินค้าที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจผู้จัดจำหน่ายเครื่องไตเทียมในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจผู้จัดจำหน่ายเครื่องไตเทียมในประเทศไทย

4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อจากงบประมาณที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจผู้จำหน่ายเครื่องไต่เทียมในประเทศไทย
5. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจผู้จำหน่ายเครื่องไต่เทียมในประเทศไทย
6. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจผู้จำหน่ายเครื่องไต่เทียมในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดประชากรใน สุ่มตัวอย่างโดยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณกรณีทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตร (Yamane,1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เก็บข้อมูลด้วยการจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ f-test

ผลการวิจัย (Research Results)

1. พฤติกรรมการซื้อตราสินค้าที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีในธุรกิจผู้จำหน่ายเครื่องไต่เทียมในประเทศไทย พบว่า การซื้อตราสินค้าที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความภักดี
2. พฤติกรรมการซื้อประเภทของสินค้าที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีในธุรกิจผู้จำหน่ายเครื่องไต่เทียมในประเทศไทย พบว่า ประเภทของสินค้าที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีโดยมีเครื่องไต่เทียมรุ่นที่มีความภักดีสูงสุดคือ standard รองลงมาคือรุ่น ocm และลูกค้ามีความภักดีต่อรุ่น online น้อยที่สุดเนื่องจากราคาและความจำเป็นของการใช้งาน
3. พฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีในธุรกิจผู้จำหน่ายเครื่องไต่เทียมในประเทศไทย พบว่า การรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความภักดี
4. พฤติกรรมการซื้อจากงบประมาณที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดีในธุรกิจผู้จำหน่ายเครื่องไต่เทียมในประเทศไทย พบว่า จากงบประมาณที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความภักดี
5. พฤติกรรมการซื้อที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความภักดีในธุรกิจผู้จำหน่ายเครื่องไต่เทียมในประเทศไทย พบว่า ความถี่ในการซื้อที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความภักดี
6. พฤติกรรมของผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความภักดีในธุรกิจผู้จำหน่ายเครื่องไต่เทียมในประเทศไทย พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความภักดี

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมการซื้อตราสินค้าที่ไม่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดี เนื่องจากศูนย์ไต่เทียมในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นการเช่าพื้นที่โดยผู้ประกอบการ พิจารณาการซื้อในแต่ละครั้งจากการรองรับผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้น และตราสินค้าที่สั่งซื้อมีรูปแบบการใช้งานที่มีความไม่แตกต่างกัน

จึงสามารถเลือกซื้อได้จากปัจจัยอื่นเช่น การบริการหลังการขายเมื่อสินค้ามีปัญหา มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและแก้ปัญหาได้ทันต่อเวลาการใช้งาน Aaker (1996) คุณค่าตราสินค้า หรือสัญลักษณ์ ซึ่งสามารถเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าได้ นอกเหนือจากคุณค่าที่แท้จริงของสินค้า และได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวณัฐ กัลป์ยานวิชัย (2557) ที่คุณค่าตราสินค้ามี ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ

ดังเช่นการรับรู้ข้อมูลที่ไม่แตกต่างกันที่มีผลต่อความภักดี ซึ่งการรับรู้ข้อมูลที่ลูกค้าได้รับนั้นมาจากบริษัทได้ส่งตัวแทนไปพบลูกค้าสม่ำเสมอเพื่อแนะนำผลิตภัณฑ์ และในขณะเดียวกันได้ทำการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ โดยการอธิบายทางรูปภาพในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ นอกจากนั้นได้มีการจัดนิทรรศการรอกบูธแสดงสินค้าช่วงที่มีการจัดประชุมวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ในขณะเดียวกันลูกค้าที่มีความภักดีได้ แนะนำบอกต่อไปยังลูกค้าท่านอื่นซึ่งทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้มาจากข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันจึงทำให้ไม่เกิดความแตกต่างต่อการรับรู้ข้อมูลของลูกค้า สอดคล้องกับ กิรวิทย์ ว่องสินไพบูลย์ (2556) ในเรื่องการรับรู้ข้อมูลของการติดต่อประสานงาน (Evans, McFarland, Dietz, & Jaramillo, 2012) และผู้แทนขายอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์มีความสำคัญในฐานะที่เป็นตัวกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและองค์กร

การซื้อเครื่องไตเทียมจากงบประมาณที่ไม่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดี : ซึ่งจากงบประมาณที่ทางโรงพยาบาลกำหนด งบประมาณงบในการลงทุน หรือการเช่าเครื่องไตเทียมจากบริษัทที่ได้กำหนดราคาและค่าบริการไว้แล้ว โดยเงื่อนไขที่กำหนดมีความสอดคล้องกันลูกค้าสามารถเลือกได้ตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ทำให้ความภักดีต้องงบประมาณไม่แตกต่างกันเหตุผลในการเลือกซื้อเครื่องมือแพทย์เพื่อประสิทธิภาพในการรักษาคนไข้คือ ลลดา ศิริปรีชาชัย (2552) การซื้อเครื่องมือแพทย์เพื่อเน้นการรักษาและต้องใช้เทคโนโลยีอกใหม่

ความถี่ในการซื้อที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความภักดี เนื่องจากเครื่องไตเทียมมีการขยายตัวการให้บริการจากอัตราการเพิ่มขึ้นของคนไข้ที่เข้ามารับการรักษา หรือจากการพิจารณาตามความเห็นของแพทย์ ที่ต้องรักษาด้วยเครื่องไตเทียม จะเพิ่มช้าหรือเร็วจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับความพอใจ หรือทัศนคติที่มีต่อผู้ประกอบการจึงไม่ส่งผลต่อความภักดีต่อความถี่ในการซื้อเครื่องไตเทียม วาสนา พุกษาชีวะ (2555) ที่พบว่า ระยะเวลาในการซื้อเครื่องมือแพทย์ พิจารณาตามความเหมาะสม ขึ้นกับสถานะต่าง ๆ ของ งบประมาณที่ได้รับ

ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อที่ไม่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดี : ซึ่งได้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจศูนย์ไตเทียม จัดซื้อ แพทย์ พยาบาล รวมถึงผู้ช่วยพยาบาลซึ่งเป็นผู้ที่เตรียมเครื่องก่อนการใช้งานทุกวัน เนื่องจากสินค้าเป็นสินค้าที่มีความเฉพาะทางและการใช้งานจะต้องใช้งานได้อย่างรวดเร็วหรือมีขั้นตอนที่สามารถข้ามฟังก์ชันได้แต่ต้องมีความปลอดภัยสูง ระบบการให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาการใช้งาน สามารถติดต่อช่างเทคนิคได้ง่าย อธิบายการแก้ปัญหาในเบื้องต้นให้เข้าใจ ดังนั้นทุกบริษัทจึงพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้นการเลือกซื้อทุกตราสินค้าเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อการใช้งานที่เสียพร้อมกัน จึงส่งผลให้ไม่มีความแตกต่างต่อการเลือกซื้อสินค้าเครื่องไตเทียม สินค้าเครื่องมือแพทย์เป็นสินค้าที่ซื้อบนเหตุผลของการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการรักษาคนไข้และราคาค่อนข้างสูง

การซื้อจึงต้องมีผู้ร่วมตัดสินใจจากแพทย์และ ผู้ประกอบการ สอดคล้องกับ ประเวศ กล้าหาญ (2556) เรื่องการตัดสินใจซื้อเครื่องมือแพทย์ และ ลลดา ศิริปรีชาชัย (2552) ที่ได้เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อเครื่องมือแพทย์

จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการซื้อประเภทของสินค้าที่ต้องการซื้อที่แตกต่างกันมีผลต่อความภักดี เนื่องจากเครื่องไตเทียมที่มีราคาถูกที่สุดคือเครื่องไตเทียมรุ่น standard เป็นพื้นฐานในการรักษาความต้องการซื้อจึงมีมากกว่าสินค้านั้นอื่น ส่วนเครื่องไตเทียมรุ่น online เป็นรุ่นที่ต้องใช้ในการรักษาในผู้ป่วยที่ฟอกเลือดมานานแล้วมีของเสียสะสมค้างอยู่ ซึ่งเป็นเครื่องไตเทียมรุ่นที่มีราคาที่สูงมากกว่าทุกรุ่น กำลังในการซื้อจึงน้อย และเครื่องไตเทียมรุ่น ocm ฟังก์ชันการใช้งานจะพิเศษกว่ารุ่น standard ราคาจะแพงกว่าจึงมีการสั่งซื้อน้อยกว่า ดังนั้นการเลือกซื้อเครื่องไตเทียมในแต่ละรุ่นจึงมีผลต่อการซื้อซึ่งคือความภักดีที่ผู้ซื้อที่มีต่อประเภทการใช้งานนั่นเอง พฤติกรรมของผู้บริโภคมีความสำคัญมากต่อการตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมการซื้อสินค้า การที่ผู้ประกอบการมีความเข้าใจผู้บริโภคมากเท่าไร ทำให้มีโอกาสได้เปรียบมากยิ่งขึ้น (นันทสารี สุขโต, 2555)

ดังนั้นการรับรู้ข้อมูลของผู้บริโภค ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสิ่งสำคัญคือนักการตลาดต้องเข้าใจแนวคิดในการรับรู้ เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภค (Schiffman & Wisenblit, 2015, p.114) พฤติกรรมผู้บริโภคเกิดจากการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเพื่อให้ได้รับความพอใจสูงสุดจากงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด (Schiffman and Kanuk, 1994) และปัจจัยอื่น ๆ อีกที่ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างกัน (กมลภพ ทิพย์ปาละ 2555) ความภักดีที่ลูกค้าได้ส่งมอบให้ร้านจุดเริ่มต้นมาจากความพึงพอใจจากการใช้สินค้า จากนั้นจะค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การซื้อซ้ำ และแนะนำ เมื่อได้ซื้อและใช้สินค้าไปนาน ๆ ลูกค้าจะเกิดทัศนคติเชิงบวก ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืน Zeithaml, Berry and Parasuraman (1996) ที่ได้กล่าวไว้ว่าความรู้สึกที่เกิดความผูกพัน ลูกค้าจะมีทัศนคติเชิงบวก กลับมาใช้บริการซ้ำ และแนะนำบอกต่อแก่ผู้อื่น โดยจะทำให้ผู้ให้บริการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจ พฤติกรรมการซื้อซ้ำ การคิดถึงผู้ให้บริการนั้นเป็นรายแรก พฤติกรรมแนะนำบอกต่อ การมีทัศนคติเชิงบวก และความภักดีของลูกค้า เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจ เพราะเมื่อลูกค้ามีความไว้วางใจ และความเชื่อมั่น ต่อตราผลิตภัณฑ์หรือเกิดความความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ จะทำให้ลูกค้าซื้อผลิตภัณฑ์นั้นซ้ำอย่างสม่ำเสมอและยาวนาน จึงเรียกว่าเป็นความภักดีของลูกค้า (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักขิตานนท์, และ ศุภร เสรีรัตน์, 2552) ความภักดีนั้นจะสร้างความเติบโตและผลกำไรให้แก่ธุรกิจ มีองค์ประกอบหลายปัจจัยและปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ พฤติกรรม การซื้อของลูกค้า ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจ จนทำให้เกิดความภักดีในที่สุด และลูกค้าที่ภักดีจะมีพฤติกรรมแนะนำตราผลิตภัณฑ์นั้นให้ผู้อื่นต่อไป (Aaker, 1991) ผลสำเร็จและความอยู่รอดของธุรกิจ (Andersen, 1995) จึงเป็นสิ่งสำคัญในการแข่งขัน (Chen & Chen, 2010) โดยผ่านการรับรู้สินค้า (Woodside et al., 1985) เมื่อผู้ใช้สินค้ามีความ รู้สึกพึงพอใจ และประทับใจกับสินค้าที่ได้รับนั้น จะไม่พยายามค้นหาสินค้านั้นมาทดแทน และจะใช้สินค้า จากผู้จัดจำหน่ายรายนั้น

ต่อไป เกิดการซื้อซ้ำที่สม่ำเสมอ (ชัยสมพล ชาวประเสริฐ, 2546 ; Blackwell et al., 2006 ; Shukla, 2004) รวมถึงพฤติกรรมการบอกต่อไปยังบุคคลอื่น (ปณิศา มีจินดา, 2553 ; Da Silva and Alwi, 2008) ความภักดีของลูกค้าคือความผูกพันที่จะมีการกลับมาซื้อซ้ำและให้ การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ อันเกิดจากการที่ผู้บริโภคพึงพอใจ (Kotler & Keller, 2006 ; Shukla, 2004) ความภักดีของลูกค้าเกี่ยวข้องกับทั้งพฤติกรรมการซื้อ และทัศนคติที่มีต่อสินค้า รวมถึงผู้จัดจำหน่ายและองค์กร (Shukla, 2004) นอกจากนี้ ยังมีการนำความตั้งใจที่จะกลับมาซื้ออีก (Bashoff & Gray, 2004 ; Kim et al., 2008) ด้วยการตอบสนองความต้องการ จะทำให้เกิดความพึงพอใจ และเป็นความผูกพัน ที่ทำให้ต้องการกลับมาซื้อสินค้าซ้ำ อันในครั้งต่อ ๆ ไป (Pai & Chary, 2013: 308) เกิดการซื้อซ้ำ (Islam, Ahmed & Tarique, 2016) และยินดีที่จะซื้อต่อไป (Argan, 2016: 191) นอกจากนั้น ยังมีพฤติกรรมสนับสนุนผู้จัดจำหน่ายสินค้าด้วยการบอกต่อในแงุ่มุมที่ดีของผู้จัดจำหน่ายสินค้าไปสู่ผู้อื่น (Zarei, Daneshkohan, Khabiri & Arab, 2015)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ผู้ประกอบการจัดจำหน่ายเครื่องไต้เทียมสามารถนำมาพิจารณาให้มีการจัดให้มีการสัมมนา ในฟังก์ชันการทำงานที่จะอำนวยความสะดวกในการทำงาน หรือเพื่อให้มีความโดดเด่นกว่าคู่แข่งเพื่อยอดขายที่เติบโตยิ่งขึ้นคือ การพัฒนาการใช้งานของเครื่องไต้เทียมของแต่ละรุ่น ผู้ที่มีอายุการทำงานไม่มากแต่มีการใช้งานที่บ่อยโดยมีรอบการทำงานสูงจำนวนความรับผิดชอบรอบการใช้งานสูงพอที่จะทำให้เห็นความแตกต่าง สามารถเปรียบเทียบนำส่วนที่มีข้อบกพร่องนำเสนอแก้ไขให้ตรงกับผู้ใช้ นอกจากนั้นประสบการณ์ในการทำงาน

2. พฤติกรรมการซื้อให้ความสนใจซื้อเครื่องไต้เทียมของแบรนด์ Fresenius มากกว่าแบรนด์อื่น และประเภทของเครื่องไต้เทียมที่ต้องการซื้อเป็นรุ่น Standard ซึ่งโดยทั่วไปศูนย์ไต้เทียมในประเทศไทยใช้รุ่นนี้มากที่สุดเพราะเป็นรุ่นพื้นฐาน ผู้ประกอบการสามารถสร้างความจงรักภักดีต่อสินค้าในรุ่นดังกล่าวได้โดยการแนะนำการขายซึ่งหากสินค้าเป็นแบรนด์ Fresenius ใช้การสร้างความสัมพันธ์เนื่องกับผู้ใช้ แต่หากผู้ประกอบการแบรนด์อื่นโดยสร้างความไว้วางใจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเป็นเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับใช้ในการวางกลยุทธ์สินค้าที่มีความแตกต่างจากคู่แข่ง

2. การแข่งขันด้านการตลาดในปัจจุบันค่อนข้างสูงมาก การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่เป็นตัวแปรย่อยของความภักดีที่ส่งผลต่อการแข่งขันการตลาดในประเทศไทย อาทิเช่น การวิเคราะห์ความพึงพอใจ การซื้อซ้ำ รวมทั้งการวิเคราะห์ตัวแปรอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมล ภูมิพิทยาละ (2555). กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคในอำเภอเมืองเชียงใหม่ในการซื้อกล้องสะท้อนภาพเลนส์เดี่ยวระบบดิจิทัล. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทสารี สุขโต. (2555). การตลาดระดับโลก. กรุงเทพมหานคร: วี. พรินท์
- ปณิศา มีจินดา. (2553). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- ประเวศ กล้าหาญ .(2556). ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อโรงพยาบาลรัฐบาลและเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ในการซื้อเครื่องมือ แพทย์สำหรับ ตรวจวินิจฉัย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2546). การตลาดบริการ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: ส. เอเซียเพรส (1989).
- ลลดา ศิริปรีชาชัย .(2552). การเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อเครื่องมือแพทย์ของบุคลากรโรงพยาบาลในเขตจังหวัดอีสานตอนล่าง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์, และศุภร เสรีรัตน์. (2552). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สุพัฒน์ วาณิชยการ, และ ประเสริฐ ธนกิจจารุ. (2551). ตำราการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการพยาบาล. มูลนิธิโรคไตแห่งประเทศไทย: สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร.
- ธัญญารัตน์ อีรพรเลิศรัฐ. (2555, 14 พฤศจิกายน). ป่วยโรคไตพุ่ง 8 ล้านเป็ดรพ. เฉพาะทางรับมือ. *คม-ชัด-ลึก*. หน้า 20.
- ศิวณัฐ กัลป์ยามวิชัย. (2557). คุณค่าตราสินค้าและคุณค่าส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าแบรนด์เนมในห้างสรรพสินค้าของนักท่องเที่ยวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Aaker, D. A. (1991). *Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brand name*. New York: The Free Press.
- Andersen, R.M. (1995). Revisiting The Behavioral Model and Access to Medical Care: Does It Matter?. *Journal of Health and Social Behavior*. 36(1), 1-10.
- Argan N. (2016) Investigating word-of-mouth (WOM) factors influencing patients' Physician choice and satisfaction. *International Journal of Medical Research & Health Sciences*. 5(1), 191.
- Bashoff, C. & Gray, B. (2004). The Relationships Between Service Quality, Customer Satisfaction and Buying Intention in The Private Hospital Industry. *African Journal of Business Management*. 35(4), 27-30

- Blackwell, R.D., Miniard, P.W. & Engel, J.F. (2006). *Customer Behavior*. (10th ed). Canada: Thomson South-Western
- Chen, M.L. & Chen, K.J. (2010). The relations of organizational characteristics, customer oriented behavior and services quality. *African Journal of business Management*. 4(10), 2059-2074.
- Da Silva, R.V. & Alwi, S.F.S. (2008). Corporate Brand Image, Satisfaction and Loyalty. *Journal of Brand Management*. 16(3), 119-144.
- Evans, K. R., McFarland, R. G., Dietz, B., & Jaramillo, F. (2012). Advancing sales performance research: A focus on five under researched topic areas. *Journal of Personal Selling and Sales Management*. 32(1), 89-106.
- Islam R, Ahmed S, Tarique KM. (2016). Prioritisation of service quality dimensions for healthcare sector. *Int J Med Eng Informat*. 8(2), 108-113
- Kim, Y., Cho, C., Ahn, S., Goh, I. & Kim, H. (2008). A study on medical services quality and its influence upon value of care and patient satisfaction focusing upon outpatients in large-sized hospital. *Total Quality Management & Business Excellence*. 19(11), 12-40.
- Pai, Y, P., & Chary, S. T. (2013). Dimensions of hospital service quality: a critical review, perspective of patients from global studies. *International Journal of Health Care Quality Assurance*. 26(4), 308-310.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. 1994. *Consumer behavior*. (5th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Schiffman, L. G., & Wisenblit, J. L. (2015). *Customer behavior*. (11th ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Shukla, P. (2004). Effect of product usage, satisfaction and involvement on brand switching behavior. *Asia Pacific Journal of Marketing Logistics*. 16(4), 82-104.
- Woodside, A., G. Frey, L. & Daly, R.T. (1989). Linking service quality, customer satisfaction, and behavioral intention. *Journal of Healthcare Marketing*. 9(4), 5-17.
- Yamane, Taro. 1967. *Statistics, An Introductory Analysis*. 2nd Ed., New York: Harper and Row.

-
- Zarei, E., Daneshkohan, A., Khabiri, R., & Arab, M. (2015). The Effect of Hospital Service Quality on Patient's Trust. *Iranian Red Crescent Medical Journal*. 17(1), 12.
- Zeithaml, Berry and Parasuraman (1996). The behavioral consequence of service quality. *Journal of Marketing*. 60(2), 31-46.

การบริหารจัดการธุรกิจเครื่องดนตรีชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม

Music Business at Ban Tha Ruea, Nakhon Phanom Province

พีระพงษ์ อีระเผ่าพงษ์¹

Peerapong TeeraPaowpong

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อศึกษาการผลิตและจำหน่ายเครื่องดนตรีอีสานชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม และ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม ทำการศึกษาเริ่มต้นตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-สิงหาคม 2563 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนามโดยวิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกต เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ศึกษาจากกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า บ้านท่าเรือเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นหมู่บ้านของเครื่องดนตรีอีสานผลิตและขายมาเป็นเวลานาน สมาชิกในครอบครัวคนแก่และคนหนุ่มสาวรู้วิธีการทำเครื่องดนตรีหมู่บ้านนี้มีชื่อเสียงในด้านการทำเครื่องมือและกลายเป็นหมู่บ้านสำหรับการท่องเที่ยวปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนมอันเนื่องมาจาก การทำงานหนักความซื่อสัตย์สุจริตการพัฒนาอย่างต่อเนื่องความสามัคคีผู้นำที่ดีและการจัดการที่ดีการทำเครื่องดนตรีธุรกิจเพลงบ้านท่าเรือจังหวัดนครพนมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารจัดการ; ธุรกิจเครื่องดนตรี; ชุมชนบ้านท่าเรือ; จังหวัดนครพนม

Abstract

Subject research Music Business at Ban Tha Ruea, Nakhon Phanom Province. This study aimed at: 1. examining Isan musical instrument making and selling at Ban Tha Ruea village, Nakhon Phanom province; and 2. investigating the supportive factor for the success of the business. Conduct studies starting from February to August 2020. Collected documents and field data were collected by means of interviewing and observation. And observational study from a group of knowledgeable people Practitioner group And general information providers By

Received: 2021-01-21 Revised: 2021-03-31 Accepted: 2021-03-31

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Education Nakhon Phanom University.
Corresponding author e-mail: komjoun3@hotmail.com

presenting the research results in descriptive, analytical form. The results of the study showed that: 1) Ban Tha Ruea has been known as a village of Isan musical instrument making and selling for a long time; members of the each family, old and young, knows how to make the musical instruments. The village has been famous in instrument making and became a village for tourism. Concerning the supportive factors for the success of music business, it was due to the following combinations: hard working, honesty, continued improvement, solidarity, good leaders, and good management.

Keywords: Musical Instrument Making; Music Business; Ban Tha Ruea; Nakhon Panom Province

บทนำ (Introduction)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน เป็นแหล่งวัฒนธรรมแต่โบราณมีศิลปวัฒนธรรมที่สืบสานแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมากมาย กลุ่มเชิงวัฒนธรรมแบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มอีสานเหนือ มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีสานเหนือคือ “หมอลำ-หมอแคน” กลุ่มอีสานใต้ มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีสานใต้คือ “เจรียงกันตรึม” และจังหวัดนครราชสีมา มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มอีสานเหนือและกลุ่มอีสานใต้คือ “เพลงโคราช” (สัญญา สมประสงค์, 2555) ความหลากหลายของวัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของดนตรี และเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชนชาวอีสาน เครื่องดนตรีที่ปรากฏอยู่ตามภูมิภาคที่ได้รับความนิยมใช้ ได้แก่ แคน พิณ โหวด และโปงลาง ถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญ และได้รับความนิยมและสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานานควบคู่กับศิลปะการแสดงของชาวอีสาน (Terry E. Miller. 1977) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2565) ได้กำหนดบทบาทพื้นฐานกรอบยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนหลักในการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 นอกจากนั้นยังได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศ การพัฒนาประเทศตามแนวพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2559)

ชุมชนบ้านท่าเรือ ตั้งอยู่ที่ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม เป็นชุมชนที่มีการสร้างเครื่องดนตรีที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในด้านคุณภาพเครื่องดนตรี อัตราการผลิตที่มีกำลังในการผลิตในระดับสูง และความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ในชุมชน โดยความร่วมมือร่วมใจภายในชุมชน อีกทั้งความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนเกิดเป็นระบบโครงสร้างการบริหารในด้านธุรกิจผลิตเครื่องดนตรีขนาดใหญ่ และชุมชนบ้านท่าเรือเป็นชุมชนที่เข้าร่วมโครงการประกวดผลงานตามปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง และได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ. 2552 ต่อมาปี พ.ศ. 2555 ชุมชนบ้านท่าเรือได้ถูกจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงาน กปร. โดยชุมชนบ้านท่าเรือมีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ เทคนิคการสร้างเครื่องดนตรี ตลอดจนการเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร, 2556) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในปัจจุบันที่มีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ ASEAN Economic Community (AEC) ส่งผลให้เครื่องดนตรีที่ผลิตภายในชุมชนบ้านท่าเรือมีตลาดในการทำการค้าได้มากขึ้น อีกทั้งยังมีการแข่งขันที่สูงขึ้น เนื่องจากสังคมที่เปิดกว้างทางวัฒนธรรมและการผลิตเครื่องดนตรีให้ได้คุณภาพนั้นจำเป็นต้องศึกษาเทคนิควิธีการ ให้เกิดความชำนาญ เกิดเป็นทักษะพิเศษเพื่อให้คุณภาพของเครื่องดนตรีอย่างสูงสุด และเป็นที่ยอมรับในฐานะช่างทำเครื่องดนตรี (Yawen Eunice Chyu, 2004) เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และมีกำลังในการผลิตเครื่องดนตรีให้ได้ในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการ ชุมชนบ้านท่าเรือมีการส่งต่อองค์ความรู้และจัดการกับทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตเป็นอย่างดีส่งผลต่อคุณภาพของเครื่องดนตรี อัตราจำนวนผลผลิต ระบบการค้าที่มีคุณภาพ

จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการธุรกิจเครื่องดนตรีชุมชนบ้านท่าเรือพบว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารและการนำไปใช้ในการบริหารในชุมชนอื่นๆ อีกทั้งการตื่นตัวในด้านการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ ASEAN Economic Community (AEC) ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากเพื่อพัฒนาคุณภาพ และอัตราการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่อง การบริหารการจัดการธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม เพื่อเป็นการศึกษาระบบการบริหารจัดการ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาของชุมชนบ้านท่าเรือให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วกัน เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีความสนใจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านดนตรีสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีอีสานชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจาก

เอกสาร (Document) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ในบริบทพื้นที่ชุมชนบ้านท่าเรือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 8 ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์-สิงหาคม 2563 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในพื้นที่ ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม ตั้งอยู่ที่บริเวณพื้นที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 8 ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม โดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้านจำนวน 5 คน 2) กลุ่มผู้ผลิตการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน 15 คน และ 3) เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารชุมชน 15 คน

2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วย

2.1.1 เอกสารสิ่งพิมพ์ ได้แก่ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ หนังสือ เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระบบการบริหาร การสร้างเครื่องดนตรี เครื่องดนตรีอีสาน

2.1.2 เอกสารที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ ได้แก่ เทป แผ่นเสียง วิซีดี อินเทอร์เน็ต เป็นการศึกษาค้นคว้าดูหลักการวิธีการบริหาร ด้านการผลิต ด้านการจัดจำหน่าย ปัจจัยในการประสบความสำเร็จ ตลอดจนศึกษาค้นหาแหล่งพื้นบริเวณชุมชนบ้านท่าเรือที่มีการผลิต และบริการบริหารด้านการจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีอยู่เพื่อสะดวกต่อการเดินทางไปเก็บข้อมูลภาคสนาม

2.2 ข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research) ได้จากการสำรวจเบื้องต้น การสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการสังเกต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การสำรวจเบื้องต้น (Pre Inventory) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรหรือตัวอย่างประชากร โดยกำหนดประเด็นเก็บข้อมูลในเรื่อง การบริหาร การผลิตภายในชุมชนและการจัดจำหน่าย ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

2.2.2 การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interviews) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ นักวิชาการทางดนตรี นักวิเคราะห์ด้านการบริหาร ผู้สร้างเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็น การผลิต จัดจำหน่าย และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ชุมชนบ้านท่าเรือ

2.2.3 การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ การผลิต และจัดจำนวนเครื่องดนตรีภายในชุมชน

2.2.4 การสังเกต โดยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้กับกลุ่มผู้รู้ และกลุ่มผู้ปฏิบัติ เป็นการสังเกตสภาพทั่วไป วิธีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม เหตุการณ์ทั่วไป และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้อง กับความมุ่งหมายของการวิจัย สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวิธีการเก็บ ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ชุมชนบ้านท่าเรือ การผลิตเครื่องดนตรี การบริหารภายในชุมชน และ ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรีชุมชนบ้านท่าเรือ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย อีกทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดย ค้นคว้าเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ จากหน่วยราชการ งานวิจัย ปริณยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ อินเทอร์เน็ต และวีดิทัศน์

3.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการ วิจัยโดยวิธีการสำรวจจากแบบสำรวจ การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) แบบสังเกต (Observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการ บันทึกรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยจำแนกข้อมูลแยกออกตามประเด็นความมุ่งหมายของการวิจัย ที่ตั้งไว้ และตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วนเพียงพอ เหมาะสมพร้อมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผลแล้วหรือไม่ ในกรณีที่ข้อมูลที่ได้มาไม่มีความไม่สอดคล้อง กัน ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) หากมีข้อมูลส่วนใดไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะ ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ชุมชนบ้านท่าเรือแต่เดิมอพยพมาจากบริเวณบ้านไร่โอเปหรือบ้านนาซ่อม จังหวัด อำนาจเจริญในปัจจุบัน ชุมชนบ้านท่าเรือส่วนมากประกอบอาชีพหลักคืออาชีพการเกษตรไร่นา และ ผลิตเครื่องดนตรีเป็นอาชีพเสริม มีการรวมตัวกันสร้างเครื่องดนตรีและจัดจำหน่ายในหลายรูปแบบ สร้างรายได้และชื่อเสียงให้แก่ชาวบ้านชุมชนบ้านท่าเรือเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามพบผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารการจัดการธุรกิจเครื่อง ดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม” แบ่งตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีอีสานชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม ด้านการผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีอีสานชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม ชุมชนบ้านท่าเรือในส่วนพื้นที่การผลิตเครื่องดนตรีประกอบไปด้วยชุมชนบ้านท่าเรือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 8 ตั้งอยู่ในตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม โดยในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าเรือทั้ง 3 หมู่มีจำนวนครัวเรือนที่ผลิตเครื่องดนตรีกว่า 462 ครัวเรือน พบรูปแบบการบริหารจัดการด้านการผลิตและจัดจำหน่าย ดังนี้

1.1 การบริหารด้านการผลิต

ระบบการบริหารจัดการในส่วนของการผลิตเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการทำธุรกิจเครื่องดนตรีของชุมชนบ้านท่าเรือ ระบบการจัดการที่ดีเป็นผลต่อการผลิตที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพเครื่องดนตรี คุณภาพของการผลิต โดยเครื่องดนตรีที่ชุมชนบ้านท่าเรือสามารถผลิตได้คือ แคน โหวด ปี่ภูไท พิณโป่ง พิณโป่งไฟฟ้า พิณไฟฟ้า พิณไฟฟ้าสองคอ พิณเบสโป่ง พิณเบสไฟฟ้า โป่งรางกลองอีสาน กลองชุดอีสาน กลองรำมะนา ไหซอง เครื่องเคาะประกอบจังหวะ อุปกรณ์เสริมที่ใช้ในวงดนตรีพื้นบ้าน และเครื่องดนตรีจำลองเป็นของที่ระลึก จากการศึกษาพบระบบการบริหารจัดการด้านการผลิตประกอบไปด้วย การบริหารวัตถุดิบ การบริหารการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน การบริหารจัดการจากผลผลิตโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การบริหารวัตถุดิบ

ชุมชนบ้านท่าเรือเป็นชุมชนที่มีกำลังการผลิตเครื่องดนตรีเป็นอย่างมากมีความหลากหลายในด้านการผลิต ดังนั้นระบบการจัดการวัตถุดิบจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านภายในชุมชนบ้านท่าเรือ ประกอบกับจำนวนครัวเรือนกว่า 462 ครัวเรือนที่มีการผลิตเครื่องดนตรี จึงมีความต้องการวัตถุดิบเฉพาะที่ใช้ในการสร้างเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานในแต่ละชนิดต่างกันไปการบริหารจัดการด้านวัตถุดิบของชุมชนบ้านท่าเรือประกอบไปด้วยระบบกองทุนระบบรับซื้อ และระบบการแลกเปลี่ยนภายในชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

ระบบกองทุน

ระบบกองทุนถือเป็นระบบหลักของ ของชุมชนบ้านท่าเรือ เพราะวัตถุดิบในการสร้างเครื่องดนตรีในบางชนิดจำเป็นต้องส่งนำเข้าจากต่างประเทศ เนื่องจากในประเทศไทยไม่มีวัตถุดิบในการผลิตที่เพียงพอ จำเป็นจะต้องสั่งในจำนวนมากเพื่อให้ได้ราคาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการผลิตเครื่องดนตรีในแต่ละครัวเรือน กลุ่มเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ใช้ระบบกองทุนคือกลุ่ม ผู้ผลิตแคน ผู้ผลิตโหวด และปี่ภูไท โดยตั้งชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มไม้ลูกแคน” โดยระบบนี้จะใช้งบประมาณตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์กลางใช้ทุน SME มารวมในการบริหารจัดการและมีการรวบรวมเงินจากผู้ร่วมลงทุนในหมู่บ้าน(ครัวเรือนที่มีกำลังการผลิตสูงและมีความต้องการวัตถุดิบในจำนวนมาก) กลุ่มเพื่อที่จะส่งไม้ลูกแคน หรือไม้กู่แคนมาจากประเทศลาว โดยจะนำเข้าปีละ 700-800 มัด ไว้ที่สหกรณ์กลาง

เพื่อให้ครัวเรือนในกลุ่มที่ผลิต แคน โหวด ปิ๊ญโท มาซื้อไปใช้ในการผลิตด้วยเงินสดหรือระบบแบ่งชำระ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ผลิตเป็นสำคัญ

ระบบรับซื้อ

ระบบรับซื้อเป็นอีกหนึ่งระบบที่ใช้ในการขับเคลื่อนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชุมชนบ้านท่าเรือ ในส่วนนี้ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ผลิต พิณ โปงลางและกลอง โดยวัตถุดิบในกลุ่มนี้จะประกอบไปด้วย ไม้ขนุน ไม้มะหาดเหลือ ไม้มะหาดฝาย ไม้มะหาดทอง ไม้มะหาดหิน ไม้มะหาดดำ ไม้กระเดา ไม้รักใหญ่ ไม้ประดู่ ไม้มะม่วง และไม้สะเดา จากการศึกษาพบระบบรับซื้อสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้ 1) ในส่วนของสหกรณ์รับซื้อนั้นจะใช้ระบบกองทุนเช่นเดียวกัน แต่หากวัตถุดิบจะได้มาในพื้นที่โดยผู้คนในชุมชนไปหาวัตถุดิบมาขายที่สหกรณ์เพื่อให้ผู้ผลิตมาเลือกซื้อไปใช้ในระบบการผลิตต่อไป 2) ระบบผู้ผลิตรับซื้อโดยตรง ไม่เป็นส่วนสำคัญที่สุดในการผลิต พิณ โปงลาง และกลอง ฉะนั้นเพื่อให้ได้คุณภาพสูงสุด ผู้ผลิตจะรับซื้อไม้มาเก็บไว้ใช้ในการผลิตเอง ไม้บางชนิดมีราคาสูง และหายากทำให้มีความต้องการสูงผู้ผลิตหลายคนจึงใช้การรับซื้อโดยตรงจากกลุ่มผู้หาวัตถุดิบเองเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพสูง

ระบบการแลกเปลี่ยนภายในชุมชน

ระบบการแลกเปลี่ยนภายในชุมชนเกิดจากการใช้วัตถุดิบที่มีความแตกต่างกันในแต่ละเครื่องดนตรีที่ใช้ อีกทั้งยังเป็นการใช้ของที่เหลือจากการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านมาใช้ในการผลิตของที่ระลึกหรือเครื่องเคราห์ประกอบจังหวะต่าง ๆ ระบบการและเปลี่ยนในกลุ่มไม้ลูกแคน คือการผลิตแคนและโหวตนั้นใจใช้ไม้ลูกแคนคนละส่วน โดยการผลิตแคนจะใช้ไม้ลูกแคนที่มีความหมายนามากส่วน การผลิตโหวตและปิ๊ญโทจะต้องการไม้ลูกแคนที่บาง ไม้ลูกแคนที่ส่งมาจะมีขนาดยาวกว่า 3 เมตร การผลิตแคนจะใช้ช่วงต้นของไม้ลูกแคนที่มีความหมายนามากในการผลิตแคน ส่วนการผลิตโหวตและปิ๊ญโทจะใช้ช่วงปลายของไม้ลูกแคนที่บางกว่าในการผลิตจึงเกิดการแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มไม้ลูกแคน

นอกจากนั้นส่วนที่เหลือจากการผลิตเครื่องดนตรี คือ ไม้ลูกแคน ไม้เนื้อแข็งที่เหลือจะผู้นำไปให้กลุ่มผู้สูงอายุและโรงเรียนภายในชุมชน ฝึกการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน โดยการทำเป็นของของที่ระลึกขนาดต่างพื้นเป็นการนำเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและเป็นสวัสดิการในการจัดกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านต่อไป (ขุนเทือง ขาสงวน, 2563)

2) การบริหารการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

การผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านภายในชุมชนบ้านท่าเรื่อนั้นมีอัตราการผลิตที่สูง เนื่องจากระบบการบริหารจัดการด้านการผลิตดนตรีพื้นบ้าน จากการลงพื้นที่สำรวจด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้างพบอัตราการผลิตที่สามารถผลิตได้ต่อครัวเรือนที่ผลิตแบ่งตามชนิดเครื่องดนตรีได้ดัง ตารางที่ 1 แสดงการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือ

เครื่องดนตรี	จำนวนที่สามารถผลิตได้ 1 ครั้วเรือนต่อ 1 เดือน	หมายเหตุ
แคน	26-35 เต้า	หากมีการสั่งเพิ่มจำนวนสามารถผลิตได้มากกว่า 35 เต้าต่อ 1 ครั้วเรือน
โหวด	200-300 อัน	
ปี่ภูไท	80-100 อัน	
โปรงกลาง	20-30 ผืน	หากต้องการไม้ที่ทำได้ยากจะต้องนำไม้มาเอง
กลอง	4-6 ชุด	1 ชุดประกอบไปด้วย กลองชุด 4 ใบ และกลองรำมะนา 1 ใบ
พิณ	25-30 ตัว	แยกเป็นประเภทต่างๆตามความต้องการของตลาดในช่วงเวลา ๆ นั้น ๆ

จำนวนครั้วเรือนที่มีการผลิตเครื่องดนตรีในชุมชนบ้านท่าเรือทั้ง 3 หมู่ แบ่งได้ดังนี้ หมู่ที่ 1 มีครั้วเรือนที่ทำการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านจำนวน 223 ครั้วเรือน หมู่ที่ 2 มีครั้วเรือนที่ทำการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านจำนวน 131 ครั้วเรือน หมู่ที่ 8 มีครั้วเรือนที่ทำการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านจำนวน 108 ครั้วเรือน จำนวนของการผลิตเครื่องดนตรีประเภทไม้ลูกแคนจะเปลี่ยนไปตามความต้องการขอตลาดนั้นเวลานั้น โดยครั้วเรือนที่สามารถผลิตพิณได้มีจำนวน 16 ครั้วเรือน ครั้วเรือนที่สามารถผลิตกลองได้มี 4 ครั้วเรือน (ประคอง เปาวะณา, 2563)

1.2 การบริหารจัดการจำหน่ายเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน

ชุมชนบ้านท่าเรือเป็นชุมชนที่มีการผลิตเครื่องดนตรีเป็นภูมิปัญญาประจำท้องถิ่นที่สืบทอดส่งต่อองค์ความรู้สืบทอดต่อกันมาหลายรุ่นในด้านการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ได้แก่ แคน โหวด ปี่ภูไท พิณ และกลอง อีกทั้งยังมีความเชื่อและองค์ความรู้ที่สืบทอดต่อภายในชุมชนอาทิ เช่น หมอเป่ากระดูก หมอสูตรขวัญ พิธีดูแลศาลเจ้าปู่ประจำหมู่บ้าน อันเป็นความภาคภูมิใจของชุมชนบ้านท่าเรือ สามารถนำเอามาใช้ประโยชน์ โดยมีการจัดการบริหารภายในชุมชนในด้านการจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีพื้นบ้านแบ่งได้ ดังนี้

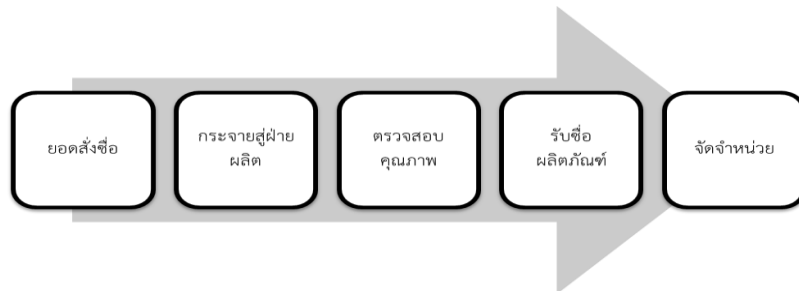
1) การบริหารการจัดการผลผลิตภายในชุมชน

การบริหารจัดการการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านภายในชุมชนบ้านประกอบไปด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้สร้างเครื่องดนตรี และกลุ่มพ่อค้าคนกลาง

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ระบบการบริหารจัดการการผลิตภายในชุมชนท่าเรือประกอบไปด้วย 2 โครงสร้างดังนี้

1.1 จากยอดสั่งซื้อเครื่องดนตรี เมื่อรับยอดจากสั่งซื้อมาแล้ว จะกระจายยอดไปสู่ครั้วเรือนที่ผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านชนิดนั้น ๆ โดยทั่วกันโดยพิจารณาจากคุณภาพการผลิตและ

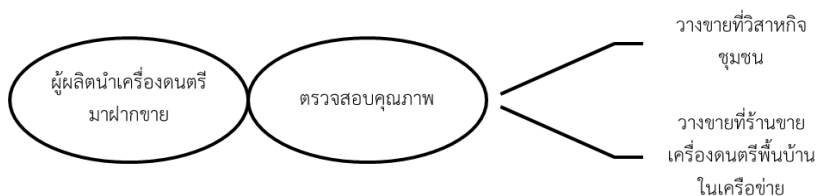
กำลังในการผลิตของครัวเรือนนั้นเป็นสำคัญ เมื่อผลิตเป็นที่เรียบร้อยแล้วผู้ผลิตจะนำเอาเครื่องดนตรีมาตรวจสอบคุณภาพ ต่อมาเมื่อผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วทางวิสาหกิจชุมชนจะรับซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องดนตรีพื้นบ้าน โดยสามารถเป็นได้ในระบบเงินสดหรือระบบบัญชี จากนั้นทางวิสาหกิจชุมชนจะทำการจัดจำหน่ายต่อไป

รูปที่ 1 โครงสร้างการบริหารการจัดการผลผลิตภายในชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ที่มา: พิระพงษ์ ชีระเผ่าพงษ์ (2563)

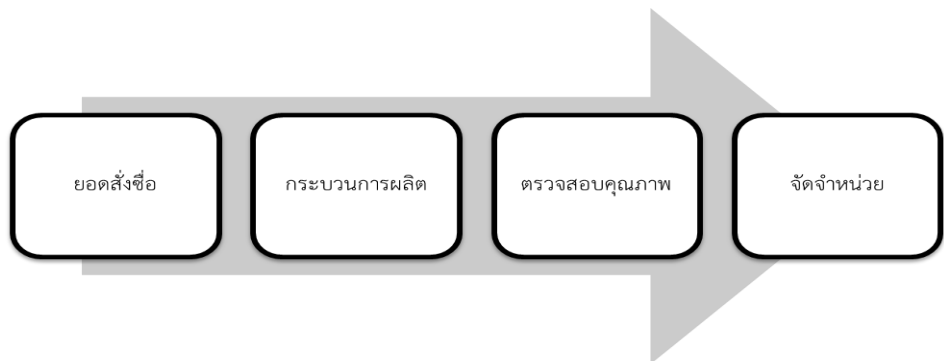
1.2 จากผู้ผลิตเครื่องดนตรีมาฝากขายกับวิสาหกิจชุมชน ในส่วนนี้ ทางวิสาหกิจชุมชนจะรับเอาผลิตภัณฑ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านจากการผลิตโดยที่ไม่มีผู้สั่งซื้อเมื่อผู้ผลิตนำมาฝากให้วิสาหกิจชุมชนจำหน่าย โดยต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องดนตรีพื้นบ้านนั้น ๆ จากนั้นจะจำหน่ายผลิตภัณฑ์มาวางขายในชุมชนและร้านขายเครื่องดนตรีพื้นบ้านในเครือข่ายของชุมชนบ้านท่าเรือมีระบบการเบิกจ่ายเป็นระบบบัญชี หรือเมื่อเครื่องดนตรีพื้นบ้านชิ้นนั้นสามารถขายได้ (สุรยใจ ชาญวง 2563 : สัมภาษณ์)

รูปที่ 2 โครงสร้างการตรวจสอบคุณภาพ

ที่มา: พิระพงษ์ ชีระเผ่าพงษ์ (2563)

2. กลุ่มผู้ผลิตเครื่องดนตรี การบริหารจัดการผลผลิตในกลุ่มผู้ผลิตในกลุ่มนี้จะเป็นการบริการผลผลิตตามจำนวนของการสั่งทำเท่านั้นโดยไม่เกี่ยวข้องกับยอดการสั่งทำจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมากในกลุ่มนี้จะเป็เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่สั่งทำเป็นพิเศษ มีการสั่งทำในรูปแบบพิเศษ วัสดุในการทำเครื่องดนตรีแบบพิเศษและจัดจำหน่ายโดยผู้ผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านเอง

รูปที่ 3 โครงสร้างการบริหารการจัดการผลผลิตกลุ่มผู้ผลิตเครื่องดนตรี

ที่มา: พิระพงษ์ ชีระเผ่าพงษ์ (2563)

3. พ่อค้าคนกลาง การบริหารจัดการผลผลิตในกลุ่มผู้ผลิตในกลุ่มนี้จะเป็นการบริการผลผลิตโดยมีพ่อค้าคนกลางมาติดต่อซื้อกับผู้ผลิตโดยตรงประกอบไปด้วยพ่อค้าคนกลางภายในชุมชน และพ่อค้าคนกลางภายนอกชุมชน เมื่อมีการติดต่อซื้อซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านโดยตรงจากผู้ผลิตแล้ว จะมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องดนตรีโดยพ่อค้าคนกลาง เมื่อเป็นที่พอใจ พ่อค้าคนกลางจะรับซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตและนำจำหน่ายเองในลำดับต่อไป (บรรเลง จงรักษา. 256- : สัมภาษณ์)

รูปที่ 4 โครงสร้างการบริหารการจัดการผลผลิตกลุ่มพ่อค้าคนกลาง

ที่มา: พิระพงษ์ ชีระเผ่าพงษ์ (2563)

การบริหารการจัดส่งเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

การบริหารการจัดส่งเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชุมชนบ้านท่าเรือเพื่อให้เครื่องดนตรีไปถึงผู้จำหน่ายหรือผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึงและผลิตภัณฑ์ไม่เกิดการเสียหายในระหว่างการขนส่งโดยชุมชนบ้านท่าเรือได้มีการบริหารจัดการจัดส่งเครื่องดนตรีพื้นบ้านในหลายรูปแบบดังนี้

การจัดส่งจากวิสาหกิจชุมชน ระบบการจัดส่งนี้จะใช้รถจากวิสาหกิจชุมชนในการขนส่งวัสดุอุปกรณ์ เครื่องดนตรีพื้นบ้านตลอดจนผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ผลิตภายในชุมชนบ้านท่าเรือไปส่งยังผู้เองโดยระบบนี้จะใช้ในการส่งเครื่องดนตรีในจำนวนมากโดยคิดค่าขนส่งตามพื้นที่ระยะทางที่ทำการจัดส่ง

การจัดส่งระบบขนส่งมวลชนและขนส่งเอกชน การใช้ระบบขนส่งมวลชนในการจัดส่งจะใช้ในลักษณะการส่งสินค้าเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีจำนวนไม่มาก แต่มีขนาดของเครื่องดนตรีขนาดใหญ่ เช่น โปงลาง กลองอีสาน กลองชุดอีสาน เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายต่อผู้รับในเขตพื้นที่บริการของระบบขนส่งมวลชนและขนส่งเอกชน โดยจะการใช้การเก็บค่าขนส่งที่ปลายทางหรือคิดค่าบริการการขนส่งเพิ่มตามจำนวนและพื้นที่ที่ทำการจัดส่ง

การจัดส่งระบบไปรษณีย์ การจัดส่งทางไปรษณีย์จะใช้ในกรณีที่การจัดส่งเครื่องดนตรีมีขนาดเล็ก และจำนวนไม่มาก โดยการจัดส่งทางไปรษณีย์นี้จะคิดค่าจัดส่งเพิ่มและหากสินค้าได้รับความเสียหายระหว่างการขนส่งให้ผู้รับสินค้า แจ้งกลับมาเพื่อขอเปลี่ยนสินค้าได้ใหม่โดยไม่คิดค่าบริการใด ๆ เพิ่มเติม (สัญญา แก้วอินทร์, 2563)

2. ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม

ชุมชนบ้านท่าเรือเป็นชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านเป็นอาชีพเสริมในลักษณะการรวมกลุ่มกันผลิตและจำหน่ายในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน ถือเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนบ้านท่าเรือแบบพอเพียงภายในชุมชน มีรูปแบบการบริหารจัดการภายในชุมชนส่งเสริมสนับสนุนบนพื้นฐานวิถีวัฒนธรรมของคนไท-อีสาน จึงทำให้ชุมชนบ้านท่าเรือมีความเข้มแข็งและมีการย้ายถิ่นฐานไปทำงานในต่างชุมชนน้อยลง จากการศึกษาวิจัย โดยวิธีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยพบปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของคนในชุมชน การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งจำเป็นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้คนในชุมชนเพื่อที่จะสามารถผลิตเครื่องดนตรีให้ได้คุณภาพ และจำนวนมากตามที่ต้องการของตลาดที่ต้องการในช่วงเวลานั้น ๆ หากขาดความรับผิดชอบต่อที่ระบบการบริหารธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านภายในชุมชนบ้านท่าเรือจะสามารถบริหารได้ (เชิดศักดิ์ ขาสงวน, 2563)

2. ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เนื่องจาก เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานนั้นมีขั้นตอนการผลิตในแต่ละเครื่องดนตรีหลายขั้นตอน อีกทั้งยังต้องใช้วัสดุในการผลิตที่ต้องมีการเตรียมการเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้คุณภาพที่เหมาะสม มีความคงทนในการใช้งาน การซื่อสัตย์สุจริตต่อตัวเอง ต่อเครื่องดนตรีที่ผลิตต่อวัตถุดิบที่ใช้ และต่อผู้บริโภคมีส่วนในการสนับสนุนให้ธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านท่าเรือเป็นที่ยอมรับ (ประหยัด ชยะบิน, 2563)

3. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการค้าและการผลิต การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็วการบริโภควัฒนธรรมของกลุ่มคนผู้ซื้อจึงมีความต้องการที่แตกต่างกันไปด้วย การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการค้าและการผลิตจำเป็นอย่างมากเพื่อให้เกิด

การกระจายตัวอย่างต่อเนื่องของผลิตภัณฑ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านในกลุ่มท่าเรือ การพัฒนาคุณภาพเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือให้สามารถนำไปบรรเลงกับดนตรีร่วมสมัยได้จึงเป็นอีกส่วนหนึ่งในการสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือ ด้วยการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือมีความหลากหลายและสามารถนำไปบรรเลงกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี (ราวี แมตมิ่งเหง้า, 2563)

4. การบริหารจัดการภายในชุมชน ระบบการบริหารจัดการภายในชุมชนบ้านท่าเรือเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้ระบบธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านในชุมชนบ้านท่าเรือเป็นไปอย่างต่อเนื่องเห็นได้จาก ระบบการจัดการด้วยวัตถุดิบ การควบคุมการผลิต การรับซื้อผลิตภัณฑ์ การตรวจสอบคุณภาพ การจัดทำหน่วย และระบบขนส่งสินค้า ที่ชุมชนมีการเข้ามาบริหารจัดการและจัดการทำให้เกิดระบบส่งต่อหมุนเวียนอย่างเป็นระบบ มีระบบการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตในหลายรูปแบบสำหรับคนในชุมชน อีกทั้ง ภายในชุมชนยังมีการแลกเปลี่ยนวัตถุดิบภายในชุมชนเพื่อให้วัตถุดิบที่นำเข้ามาได้ใช้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังมีระบบดูแลขยะมูลฝอยที่เกิดจากการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน กล่าวได้ว่าการบริหารจัดการในชุมชนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยในการส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือ (นุช แมตมิ่งเหง้า, 2563)

5. การสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น ชุมชนบ้านท่าเรือเป็นชุมชนที่มีการผลิตเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยคือ 462 ครัวเรือน หรือ มีผู้ผลิตเครื่องดนตรี จำนวน 2,169 คน จากการศึกษาพบว่าปี พ.ศ. 2559 ชุมชนบ้านท่าเรือสามารถผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านและสามารถจำหน่ายได้เป็นจำนวนเงินกว่า 24,007,000 บาท ส่งผลให้ชุมชนมีการกระตุ้นในการสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่นในทุกภาคส่วน ได้แก่

การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านผ่านโรงเรียนประจำชุมชน โดยจะมีการนำวิทยากรภายในหมู่บ้านเข้าไปทำการอบรมสั่งสอนให้เกิดความคุ้นเคยเกิดทักษะเบื้องต้นในการผลิตเครื่องดนตรีเริ่มต้นการผลิตเครื่องดนตรีในรูปแบบของที่ระลึกและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องดนตรีที่ผู้เรียนสนใจในลำดับต่อไป

การส่งเสริมภูมิปัญญาด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานโดยเปิดสอนให้แก่บุคคลทั่วไปในชื่อว่า “โรงเรียนหมอแคน” โดยจะมีวิทยากรเวียนเปลี่ยนกันเข้าไปสอนให้ความรู้ในด้านศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ แคน โหวด โปงลาง พิณ และการร้องหมอลำ โดยสามารถเข้าศึกษาได้ตั้งแต่ 1-2 ชั่วโมงเป็นต้นไป โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นคนในชุมชน คนไทยหรือต่างชาติ โรงเรียนหมอแคน

การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านท่าเรือมีกลุ่มผู้สูงอายุภายในหมู่บ้าน จะมีการสอนในการสร้างเครื่องดนตรีพื้นบ้านจำลองเป็นของที่ระลึก เป็นการส่งเสริมผู้สูงอายุให้เกิดรายได้เกิดกระบวนการคิด เกิดการใช้เวลาว่างเกิดเป็นรายได้เสริมต่อผู้สูงอายุและชุมชน ถือเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาภายในชุมชนบ้านท่าเรืออีกทาง

6. ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐบาล ปัจจัยสนับสนุนต่อความสำเร็จในธุรกิจเครื่องดนตรีชุมชนบ้านท่าเรือนี้ส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐบาล ได้แก่ เทศบาล การท่องเที่ยว วัฒนธรรมจังหวัดนครพนม เป็นต้น ทำให้ชุมชนบ้านท่าเรือมีระบบการจัดการที่เป็นรูปแบบ ผลักดันให้ชุมชนบ้านท่าเรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมให้เกิดเป็นรายได้เพิ่มขึ้น และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนภายในชุมชนบ้านท่าเรือเป็นอย่างดี (บน ชาสงวน, 2563)

7. การบริหารจัดการตลาด ธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือมีรูปแบบการบริหารจัดการด้านการตลาดในหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อในตัวผลิตภัณฑ์ และเกิดความพึงพอใจในตัวเครื่องดนตรี ได้รับความสะดวกสบายใน การสั่งซื้อสินค้า ตลอดจนสามารถทราบรายละเอียดสินค้า ก่อนทำการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าประกอบการตัดสินใจของผู้ซื้อได้ ไม่จำเป็นต้องเดินทางเข้าไปเลือกซื้อเองเป็นอีกช่องทางในการสนับสนุนธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาการผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีอีสานชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม

1) การผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีอีสานชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม ชุมชนบ้านท่าเรือในส่วนพื้นที่ที่มีการผลิตเครื่องดนตรีประกอบไปด้วยชุมชนบ้านท่าเรือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 8 ตั้งอยู่ในตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม โดยในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าเรือทั้ง 3 หมู่มีจำนวนครัวเรือนที่ผลิตเครื่องดนตรีกว่า 462 ครัวเรือน พบรูปแบบการบริหารจัดการด้านการผลิตและจัดจำหน่ายดังต่อไปนี้

การบริหารจัดการด้านการผลิต ระบบการบริหารจัดการในส่วนของการผลิตเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการทำธุรกิจเครื่องดนตรีของชุมชนบ้านท่าเรือ ระบบการจัดการที่ดีเป็นผลต่อการผลิตที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพเครื่องดนตรี คุณภาพของการผลิต การบริหารวัตถุดิบ แบ่งเป็น ระบบกองทุน ระบบรับซื้อ และระบบการแลกเปลี่ยนภายในชุมชน การบริหารการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน การผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านภายในชุมชนบ้านท่าเรือนี้มีอัตราการผลิตที่สูง เนื่องจากระบบการบริหารจัดการด้านการผลิตดนตรีพื้นบ้าน จำนวนครัวเรือนที่มีการผลิตเครื่องดนตรีในชุมชนบ้านท่าเรือทั้ง 3 หมู่ รวมเป็น 462 ครัวเรือน จำนวนของการผลิตเครื่องดนตรีประเภทไม้ลูกแคนจะเปลี่ยนไปตามความต้องการตลาด ณ เวลานั้น ครัวเรือนที่สามารถผลิตพิณได้มีจำนวน 16 ครัวเรือน ครัวเรือนที่สามารถผลิตกลองได้มี 4 ครัวเรือนที่ผลิต แคน 1 ครัวเรือน สามารถผลิตแคนได้ 26-35 ตัวต่อ 1 เดือน ครัวเรือนที่ผลิตโหวด 1 ครัวเรือน สามารถผลิตแคนได้ 200-300

อันต่อ 1 เดือน คริวเรือนที่ผลิตปฏูไท 1 คริวเรือ สามารถผลิตแคนได้ 80-100 อันต่อ 1 เดือน คริวเรือนที่ผลิตโปงลาง 1 คริวเรือ สามารถผลิตแคนได้ 20-30 ผืนต่อ 1 เดือน คริวเรือนที่ผลิตกลอง 1 คริวเรือ สามารถผลิตแคนได้ 4-6 ชุดต่อ 1 เดือน คริวเรือนที่ผลิตพิน 1 คริวเรือ สามารถผลิตแคนได้ 25-30 อันต่อ 1 เดือน การบริหารจัดการจำหน่ายเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานชุมชนบ้านท่าเรือเป็นชุมชนที่มีการผลิตเครื่องดนตรีเป็นภูมิปัญญาประจำท้องถิ่นที่สืบทอดส่งต่อองค์ความรู้สืบทอดต่อกันมาหลายรุ่น ในด้านการผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ได้แก่ แคน โหวต ปฏูไท พิน และกลอง มีการจัดการบริหารภายในชุมชนในด้านการจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีพื้นบ้านแบ่งได้ดังนี้ การจัดการจัดการผลผลิตภายในชุมชนบ้านท่าเรือ ประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนระบบการจัดการจัดการผลผลิตภายในชุมชนท่าเรือ ประกอบไปด้วย 2 โครงสร้าง ได้แก่ จากยอดสั่งซื้อเครื่องดนตรี และจากผู้ผลิตผลิตเครื่องดนตรีมาฝากขายกับวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ผลิตเครื่องดนตรี และพ่อค้าคนกลาง การจัดการจัดส่งเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เป็นส่วนประกอบสำคัญในการดำเนินธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านของชุมชนบ้านท่าเรือเพื่อให้เครื่องดนตรีไปถึงผู้จำหน่ายหรือผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึงและผลิตภัณฑ์ไม่เกิดการเสียหายในระหว่างการขนส่ง โดยชุมชนบ้านท่าเรือได้มีการจัดการจัดส่งเครื่องดนตรีพื้นบ้านในหลายรูปแบบ ดังนี้ การจัดส่งจากวิสาหกิจชุมชน การจัดส่งระบบขนส่งมวลชน ขนส่งเอกชน และการจัดส่งระบบไปรษณีย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของรังสรรค์ ปิติปัญญาและคณะ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าทั้งปัจจัยภายในและภายนอกมีผลต่อการพัฒนาหรือความสำเร็จของชุมชน เครือข่ายประกอบไปด้วย ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการ ปัจจัยภายในที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง คือระบบการจัดการ พบว่าระบบการของธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่สมบูรณ์นัก สำหรับปัจจัยภายนอก ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะพื้นฐานของชุมชน องค์กรสนับสนุน และวิธีการในการส่งเสริม

2) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรี ชุมชนบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม ชุมชนบ้านท่าเรือเป็นชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านเป็นอาชีพเสริมในลักษณะการรวมกลุ่มกันผลิตและจำหน่ายในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน ถือเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนบ้านท่าเรือแบบพอเพียงภายในชุมชน มีรูปแบบการบริหารจัดการภายในชุมชนส่งเสริมสนับสนุนบนพื้นฐานวิถีวัฒนธรรมของคนไท-อีสาน จึงทำให้ชุมชนบ้านท่าเรือมีความเข้มแข็งและมีการย้ายถิ่นฐานไปทำงานในต่างชุมชนน้อยลง ผู้วิจัยพบปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของธุรกิจเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนบ้านท่าเรือ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบหน้าที่ของคนในชุมชน 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการค้าและการผลิต 4) การบริหารจัดการภายในชุมชน 5) การสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น 6) ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐบาล และ 7) การบริหารจัดการตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินกร อัดไพบูลย์ (2554) ได้ศึกษาการบริหารจัดการดนตรีและศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อในมณฑลยูนนาน พบว่า รูปแบบดนตรีและศิลปะการแสดง มีการปรับเปลี่ยน

รูปแบบจากการรับใช้สังคม มาเป็นการสร้างความสุนทรีย์แก่ผู้ชมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบายรัฐ ด้านองค์ประกอบการแสดง ดนตรีพื้นบ้านดั้งเดิมถูกลดบทบาทลง ส่วนระบำนกยูงสัตว์สัญลักษณ์หลัก ยังคงความโดดเด่นสง่างาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ White (1981) ได้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับธุรกิจการแสดง พบว่า เป็นเรื่องที่ยากที่จะได้รับคำตอบที่น่าพอใจต่อคำถามด้านปัจจัยที่ศึกษาด้านระดับของธุรกิจการแสดง จากการศึกษาในองค์กรต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ย่อมมีตัวแปรร่วมต่างกันไปจากองค์กรธุรกิจแบบอุตสาหกรรม รวมถึงทฤษฎีขององค์กรและนโยบายด้านธุรกิจ เช่น ตำแหน่งด้านธุรกิจ อุตสาหกรรมด้านสิ่งแวดล้อม แผนกลยุทธ์และโครงสร้างเป็นต้น และต้นแบบได้ทำงานในรูปแบบการทดสอบความละเอียดโดยการให้หลักการทางธุรกิจ เป็นสิ่งวิเคราะห์และโดยใช้กรอบความคิดด้านกลยุทธ์และบริบทของโครงสร้างซึ่งตอบสนองต่อระบบธุรกิจ เป็นสิ่งที่นำไปสู่เงื่อนไขของการประเมินค่าทางอุตสาหกรรมที่แตกต่างตามสถานะการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะ

1.1 การปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะสนับสนุนงบประมาณให้กับทางโรงเรียนภายในชุมชน โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางให้ทางโรงเรียนจัดหาชั่วโมงเรียนการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องดนตรี โดยใช้ปราชญ์ชาวบ้านภายในชุมชนหรือจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตเพื่อเป็นการฝึกปลูกฝังความภูมิใจในชาติพันธุ์และฝึกสร้างและถ่ายทอดอาชีพการทำเครื่องดนตรีอีสานแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสืบไป

1.2 การปรับเปลี่ยนและพัฒนาของระบบการตลาดควรมีการปรับตัวเพื่อให้เกิดผลดีต่อธุรกิจการสร้างเครื่องดนตรีอย่างสูงสุด ตลอดจนการพัฒนาแบบทางด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทั้งในด้านวัตถุดิบการสร้าง และกระบวนการสร้างเสียงเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาส่งเสริม และพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นบ้านในชุมชนบ้านท่าเรือให้มีมาตรฐานในระดับนานาชาติเพื่อการส่งออก

2.2 ควรมีการศึกษาระบบการกระจายผลผลิตภายในชุมชนบ้านท่าเรืออย่างเป็นระบบ

2.3 ควรมีการศึกษาในเรื่องคุณภาพมาตรฐานของเครื่องดนตรีในชุมชนบ้านท่าเรือ

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิตต์ใส แก้วบุญเรือง. (2546). การดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บริหารธุรกิจ) เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). ดนตรีศึกษา: หลักการและการสาระสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทินกร อัดไพบูลย์. (2554). *การบริหารจัดการดนตรีและศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อในมณฑลยูนนาน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยพันธ์ แสนทวีสุข. (2544). *แนวทางการพัฒนาการสอนดนตรีของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รังสรรค์ ปิติปัญญา และคณะ. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2544). *การศึกษาสังคมและวัฒนธรรม : แนวความคิด วิถีวิทยา และทฤษฎี*. ขอนแก่น. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมิตร สุวรรณ. (2554). *รัฐกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2556). *บ้านท่าเรือรวไรวัฒนธรรมชุมชนมีสุข*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Terry E. Miller. (1977). *Kaen playing and mawlum singing in Northeastern Thailand*. Unpublished Ph.d. Dissertation, Indiana University.

**คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขอมือ
เหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2**
**Transformational Leader Traits of School Administrator in Khomuelek
School Group under Tak Primary Educational Service Area Office 2**

เฉลิมขวัญ สอนชัย¹ มัลลย์ วงศ์ทัยวัฒนา² ขจรอรุณพงษ์ พงศ์วิริทธิ์ธร³ บุศรา เชื้อดี⁴
เบญจพร โมกขะเวส⁵ ปทุมรัตน์ สีรูป⁶

Chaloemkwan Sornchai, Malai Wongruethaiwattana, Kajornatthapol Pongwirithon
Busara Chuadee, Benjaporn Mokkhavesa, Patumrat Seetup

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซ์และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูล การตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่ม

Received: 2020-12-20 Revised: 2021-02-16 Accepted: 2021-02-21

¹ โรงเรียนบ้านแม่สลิบลวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
Maesalidluangwittaya School under Tak Primary Educational Service Area Office 2. Corresponding
Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁴ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁵ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร Accountancy Faculty, Sripatum University,
Bangkok

⁶ โรงเรียนบ้านโป่งแก้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 1 Ban Pong Keng
School Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 1

โรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.81) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.77) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.85) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.78) การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านตำแหน่ง มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: คุณลักษณะ; ผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the level and to compare the transformational leader traits of school administrators in Khomuelek school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population and sample were the school administrators, teachers and educational personnel in Khomuelek school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2, which the sample was determined using Krejcie and Morgan's table of sample size calculation at a 95% confidence level and got 217 samples, then using simple random sampling method according to the sample size. The data provided by the respondents were important, therefore, it required that the respondents voluntarily provide the information. The research tool was a questionnaire that contained both a checklist part and a 5-level rating scale. The quantitative data were analyzed using the descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test. The research results found out that the level of transformation leader traits of school administrators in Khomuelek school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at a high level ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.80). Once considering each aspect, it was found that all aspects showed a high level of transformational leader which the mean in descending order as follows: intellectual stimulation ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.81), individualized consideration ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.77), idealized influence ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.85), inspiration

motivation ($\bar{X}$ =3.61, S.D.=0.78), respectively. The test compared the characteristic of the respondents who were different in terms of gender, age, education level and work experience reflected no different in the average level of transformational leader traits of school administrators in Khomuelek school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2. For the status of the respondents who were different in their position, there was an average level of transformational leader traits of school administrators in Khomuelek school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2 that were significantly different at a level of 0.05.

Keywords: Traits; Transformational Leader; Educational Institution Administrator

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกและการก้าวหน้าของนวัตกรรมต่าง ๆ เป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านของระบบเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับขั้นอย่างสลับซับซ้อนทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันมากขึ้นตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การสื่อสารต่าง ๆ ที่แพร่ขยายและก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของทุกคนอย่างแยกไม่ออก ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ภายใต้กระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องเน้นพัฒนาองค์การให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในส่วนของการศึกษา ถือว่าเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศ ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมที่เข้มแข็ง จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและพัฒนาศักยภาพให้เต็มกำลังเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทั่วโลก ทำให้สังคมเป็นสังคมวัตถุนิยม เกิดการแข่งขัน เห็นแก่ตัว ขาดความสามัคคี ขาดสติและมีค่านิยมแบบใหม่แพร่ขยายทั่วโลก จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนการแข่งขันในระดับเวทีโลก ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว จึงเกิดประเด็นที่น่าสนใจว่า ในสถานการณ์เช่นนี้สังคมไทยควรจะมีการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างไร เพื่อที่จะให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ และสามารถเอาชนะวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังแพร่เข้ามาและพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ผู้นำจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม แต่อิทธิพลนั้นเป็นการให้อำนาจแก่ผู้ตามให้กลับกลายมาเป็นผู้นำ และผู้ที่เปลี่ยนแปลงหน่วยงานในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงองค์กร (Pakawan P. and Surachai S., 2019) ในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลง คือ ความเป็นจริงของสังคมใหม่ที่มีปัญหาท้าทายสำหรับผู้บริหาร กล่าวถึงโมเดลภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership Model) ซึ่งเป็นโมเดลที่กล่าวถึงเรื่องของ คุณภาพ (Qualities) ความรู้

(Knowledge) และทักษะ (Skills) ของผู้นำทางการศึกษา พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องนำ สถานศึกษาของตนเองเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาใน สถานศึกษาของตนเองในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน 2. ริเริ่มการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3. สำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT และ E-Learning 4. พัฒนา โรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ 5. สร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ และ 6. พัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำที่เหมาะสมส่งผลให้ การปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้านการบริหารงานวิชาการงานบริหารบุคคลงานงบประมาณและงาน บริหารทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจ และยังส่งผลต่อความสามารถในการ สร้างความร่วมมือในการพัฒนานาการจัดการเรียนการสอน การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือและ การสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน (Kajornmatthapol et al., 2020) ดังนั้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงได้รับการมองว่าเป็นกระบวนการที่เป็นองค์รวมและเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของผู้นำในระดับต่าง ๆ ในหน่วยงานย่อยขององค์กร ซึ่งนำมาพัฒนาและเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะ สื่อ นวัตกรรมทางการศึกษา และจากการวิจัยพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า “ผู้นำจะมีการถ่ายโอนหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจที่สำคัญและจัดข้อจำกัดการทำงานที่ไม่ จำเป็นออกไปให้ผู้ตามมีการดูแลสอนทักษะให้แก่ผู้ตามที่มีความจำเป็นต้องแก้ปัญหา ต้องการการริเริ่ม การกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญ การกระตุ้นการแข่งขันความคิดการตระหนักในข้อมูล ที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม รวมทั้งส่งเสริมการแก้ปัญหาแบบ สร้างสรรค์ในการบริหารความขัดแย้งต่าง ๆ ผู้นำจะทำการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและระบบการ บริหารเพื่อเน้นและสร้างค่านิยมและวัตถุประสงค์หลักขององค์กร

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็กยังประสบกับปัญหา ผู้บริหารมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงน้อย โดยเฉพาะเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังขาดความชำนาญ นโยบายจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงมีการกระจายคำสั่งไปยังครูและ บุคลากรมีความซ้ำซ้อน เนื่องจากมีนโยบายเรียนฟรีเรียนดีอย่างมีคุณภาพ ขณะเดียวกันสำนัก การศึกษากรุงเทพมหานครก็มีจุดอ่อนและอุปสรรคจากภาระงานตามนโยบายนอกเหนือจากงาน ประจำมีมาก ทำให้งานประจำไม่บรรลุเป้าหมาย ขาดอัตรากำลังทดแทนบุคลากรทำให้ไม่เพียงพอกับ ปริมาณงาน มีประชากรแฝงในระดับวัยเรียนจำนวนมากทำให้ไม่สามารถควบคุมการวางแผนการ บริหารจัดการและการบริการได้ และนโยบายผู้บริหารมีมาก แรงจูงใจ ไม่ต่อเนื่อง จึงไม่เกิดการพัฒนาที่ ยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2563) ฉะนั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่ ทนสมัยอยู่เสมออันนี้คือจะต้องมีการปรับและพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง สามารถที่จะ บริหารจัดการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาของคประกอบที่สำคัญของการเป็นผู้บริหารยุคใหม่ คือจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถที่จะสื่อสารให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจในเจตนา รมณของการบริหารจัดการสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ ในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม กับสถาน

การต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวิธีการทำงานที่ชัดเจนสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2” เพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาแนวคิดของเบสและอวลิโอ (Bass and Avolio, 1994) ที่ได้ให้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ 1) คุณลักษณะผู้นำในการใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หรือบารมี 2) คุณลักษณะผู้นำในการสร้างแรงบันดาลใจ 3) คุณลักษณะผู้นำในการกระตุ้นทางปัญญา 4) คุณลักษณะผู้นำในการคำนึงถึงความเป็น เอกลักษณ์บุคคล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 514 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูล

ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว โดยเป็นแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนกลุ่มข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สร้างตามทฤษฎีของบาสและอวอลิโอ (Bass and Avolio, 1994) เพื่อทราบคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถามจำแนกตัวแปรได้ดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์หรือการสร้างบารมี (charismatic or idealized influence) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (inspirational motivation) 3) การกระตุ้นทางปัญญา (intellectual stimulation) 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (individualized consideration) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ ระดับ 5 หมายถึง มีคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มีคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ระดับ 3 หมายถึง มีคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ระดับ 2 หมายถึง มีคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ระดับ 1 หมายถึง มีคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อย

อยู่ในระดับน้อยโดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.85 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (t-test)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 217 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 95.4 และมีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1

การวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.81) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.77) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.85) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.78) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาพรวม

ด้านที่	คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.68	0.85	มาก
2	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.61	0.78	มาก
3	ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา	3.85	0.81	มาก
4	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.77	0.77	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.74	0.80	มาก

การวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

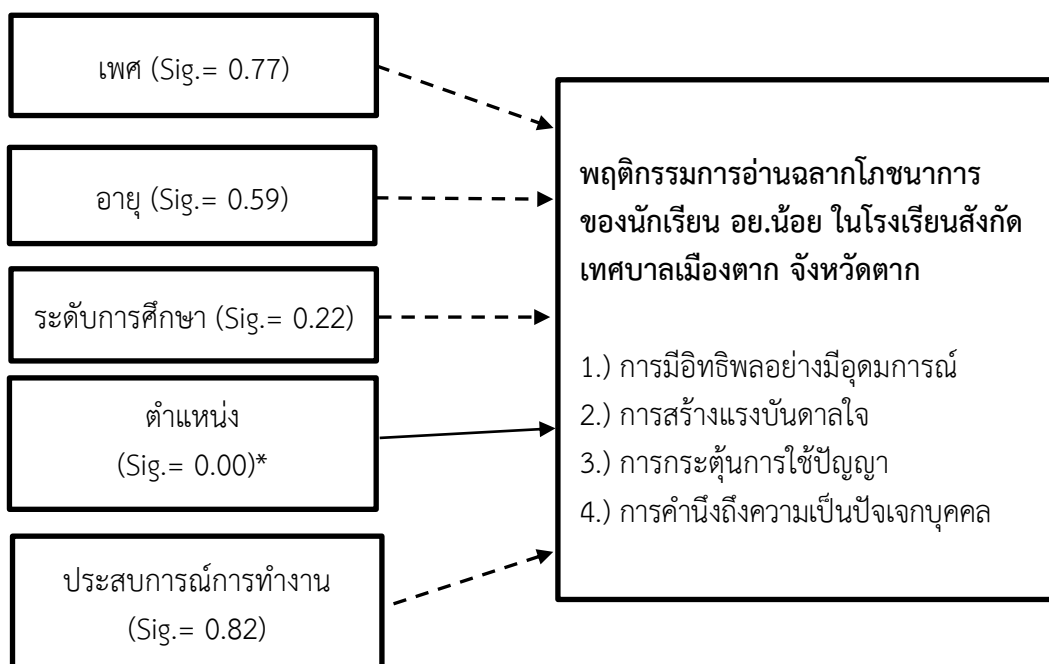
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.85) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมรับผิดชอบกับผู้ร่วมงานเมื่อเกิดความเสียหายภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเชื่อมั่น ความเคารพ ความศรัทธาต่อผู้ร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่เคารพนับถือของผู้ร่วมงาน ($\bar{X}= 3.86, 3.83, 3.74$) ตามลำดับ

2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรักความสามัคคีในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการพูดจูงใจ โน้มน้าวให้บุคลากรเสียสละและอุทิศตนในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงานทุกคนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}= 3.87, 3.85, 3.77$) ตามลำดับ

3. ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.81) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนให้บุคลากรคิดหาวิธีแก้ปัญหาคือที่เกิดขึ้นมาแล้วด้วยวิธีการใหม่ ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาช่วยให้บุคลากรมองปัญหาได้กว้างและครอบคลุมทุกด้าน ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนให้บุคลากรวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้หลักการมีเหตุผลและมีข้อมูลหลักฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งข่าวสารข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้บุคลากรได้รับทราบอยู่เสมอ ($\bar{X}=3.94, 3.93, 3.91$) ตามลำดับ

4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความชื่นชมในความสามารถของผู้ร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ และความถนัดอย่างเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับบุคลากร ($\bar{X}= 4.06, 3.99, 3.98$) ตามลำดับ

การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนช่อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านตำแหน่ง มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนช่อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

หมายถึง มีความแตกต่างกัน, —————> หมายถึง ไม่แตกต่างกัน - - - - ->

ภาพที่ 1 การสรุปผลสมมติฐานการวิจัย: ผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนข้อมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบกับผู้ร่วมงานเมื่อเกิดความเสียหายภายในสถานศึกษา สามารถสร้างความเชื่อมั่น ความเคารพ ความศรัทธาต่อผู้ร่วมงาน เป็นผู้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่เคารพนับถือของผู้ร่วมงาน ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรักความสามัคคีในการปฏิบัติงาน มีทักษะในการพูดจูงใจ โน้มน้าวให้บุคลากรเสียสละและอุทิศตนในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงานทุกคนอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้บุคลากรคิดหาวิธีแก้ปัญหาก็เคยเกิดขึ้นมาแล้วด้วยวิธีการใหม่ ๆ ช่วยให้ผู้บุคลากรมองปัญหาได้กว้างและครอบคลุมทุกด้าน สนับสนุนให้บุคลากรวิเคราะห์ปัญหา

โดยใช้หลักการมีเหตุผลและมีข้อมูลหลักฐาน แสดงความชื่นชมในความสามารถของผู้ร่วมงาน มอบหมายให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ และความถนัดอย่างเหมาะสม มีการนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริรักษ์ นักดนตรี (2560) ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมีอาชีพของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ตามมุมมองของผู้บริหารรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การกระตุ้นทางปัญญา สำหรับตามมุมมองของครูผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมีอาชีพในระดับดี โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การสร้างแรงบันดาลใจ อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมวดี วัฒนะนุกุล (2560) พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศราภรณ์ ขาติโสเม (2560) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามรายด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างบารมี การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญาตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุมา ศรีประทุมวงศ์ (2563) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ครู กศน.ตำบลและครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านตำแหน่ง มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นที่สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกันว่าคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกันโดยผู้บริหรสามารถสร้างความเชื่อมั่น ความเคารพ ความศรัทธาต่อผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่เคารพนับถือของผู้ร่วมงาน มีทักษะในการพูดจูงใจ โน้มน้าวให้บุคลากรเสียสละและอุทิศตนในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างขวัญและกำลังใจในการ

ปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงานทุกคนอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้บุคลากรวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้หลักการมีเหตุผลและมีข้อมูลหลักฐาน มอบหมายให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ และความถนัดอย่างเหมาะสม มีการนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับบุคลากรจึงส่งผลให้ผลการเปรียบเทียบไม่มีความแตกต่างกัน ในส่วนของตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมากกว่าครูและบุคลากรทางการศึกษา แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอาจเนื่องจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีมุมมองในตัวเองว่าสามารถปฏิบัติงานและสามารถเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่าครู และบุคลากรทางการศึกษา แต่ในส่วนของครูและบุคลากรทางการศึกษายังมีมุมมองว่าการปฏิบัติงานบางอย่างของผู้บริหารสถานศึกษายังต้องมีการพัฒนาให้มีศักยภาพมากขึ้น เช่น การกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เป็นต้น จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นน้อยกว่าตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สร้างแรงศรัทธากับบุคลากรในสถานศึกษาให้หมั่นพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพร ศรีประไพ (2560) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสิงห์สมุทร อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ แดงนุ้ย (2561) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอ บางสะพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตตินันท์ บุญกล้า (2561) ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกเพศ และประสบการณ์การทำงานโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้ คือ ระดับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนช่อมือเหล็ก โดยผู้บริหารและครูควรมุ่งเน้นการส่งเสริมร่วมกันรับผิดชอบกับผู้ร่วมงานเมื่อเกิดความเสียหายภายในสถานศึกษา มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรักความสามัคคีในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้บุคลากรคิดหาวิธีแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วด้วยวิธีการใหม่ ๆ ความรู้ความสามารถและความถนัดของบุคลากรอย่างเหมาะสม เพื่อนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลการประเมินต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและนำข้อค้นพบที่ได้ใช้ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรกับการศึกษาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวโน้มที่เปลี่ยนไปของการศึกษากับเป้าหมายการศึกษาของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรให้มีการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอื่นๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพหรือมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลพร ศรีประไพ. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนสิงห์สมุทร อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิศราภรณ์ ขาดีโสม. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตตินันท์ บุญกล้า. (2561). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ.2563 - 2565 ภายใต้ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2563, จาก <http://myoffice.takesa2.go.th/myoffice/2563/data/tkk3/256305051020014581.pdf>.
- สิริรักษ์ นกคณตรี. (2560). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอนงค์ แดงนุ้ย. (2561). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบางสะพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรอุมา ศรีประทุมวงศ์. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- อุมาวดี วัฒนชนกุล. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา).* ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Bass, Bernard M. & Avolio, Bruce J. (1990). (1994). *Transformational Leadership Development.* Pola Alto, California: Consulting Psychologists Press.
- Kajornatthapol Pongwiritthon, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiriroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation.* 6(6), 1-15.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement.* 30(3), 607-610.
- Pakawan Poopuen and Surachai Sikhbandit. (2019). Transformational Leadership of School Administrators Affecting Effectiveness of Secondary School Administration in Bangkok Metropolis Under the Office of Private Education Commission. *Eau Heritage Journal Social Science And Humanity.* 9(3), 348-357.

การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 1

A Study of Conditions, Problems, and Guidelines to Solve Problems of Operating of Public Relations in Schools under Phra Nakhon Si Ayutthaya

Primary Educational Service Area Office 1

สมทรง ทองนวล¹ พรเทพ ฐัฒน²

Somsong Thongnuan, Pornthep Rupan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา 2. ศึกษาปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา และ 3. เสนอแนวทางแก้ปัญหการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 244 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเสนอแนวทางแก้ปัญหการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาหรือที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา โดยรวมทั้ง 4 ขั้นตอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวิจัย และการรับฟัง ส่วนขั้นตอนที่มีต่ำสุด คือ การสื่อสาร 2) ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวิจัย และการรับฟัง ส่วนขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประเมินผล และ 3) แนวทางแก้ปัญหการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ประกอบด้วย รายการปฏิบัติรวมทั้งสิ้น 33 รายการ จำแนกตามกระบวนการประชาสัมพันธ์ 4 ขั้นตอน ได้ดังนี้ คือ ขั้นการวิจัย และการรับฟัง จำนวน 9 รายการ

Received: 2021-02-14 Revised: 2021-03-21 Accepted: 2021-03-23

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Master of Educational Administration Program in Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

Corresponding Author e-mail: noynid58@hotmail.com

² สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Program in Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

ขั้นการวางแผน และการตัดสินใจ จำนวน 6 รายการ ขั้นการสื่อสาร จำนวน 10 รายการ และขั้นการประเมินผล จำนวน 8 รายการ

คำสำคัญ (Keywords): การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์; ปัญหา; การแก้ปัญหา

Abstract

This research was aimed to 1. study conditions of operating of public relations in schools; 2. study problems of operating of public relations in schools, and 3. offer suggestions for operating of public relations in schools. The sample group consisted of 244 school administrators and teachers responsible for operating of public relations in schools under Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1. Statistics employed in the study included mean and standard deviation. Suggestions concerning the problems of operating of public relations obtained from the interviews of 5 experts in educational administration. Data were analyzed using content analysis. Findings revealed that 1) conditions of operating of public relations in the schools included 4 stages and were performed in a high level. The stage that showed the highest mean was found on research and listening. The stage that showed the lowest mean was communication, 2) the problems showed on operating of public relations were found in a low level. The stage that showed the highest mean was research and listening and the stage that showed the lowest mean was evaluation, and 3) suggested guidelines to solve the operating of public relations problems were found in 33 items and categorized based on the 4 stages of operating of public relations as follows: 9 items on research and listening, 6 items on planning and decision making, 10 items on communication, and 8 items on evaluation.

Keywords: Operating of public relations; Problems; Solve Problems

บทนำ (Introduction)

การประชาสัมพันธ์เป็นกิจกรรมขององค์กรที่ดำเนินงานบนพื้นฐานของความจริงที่มีการวางแผนอย่างรอบคอบมีจุดมุ่งหมาย และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของบุคคล หรือองค์การและมีการดำเนินงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิด ให้เกิดการยอมรับ โดยมีการวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ล่วงหน้า เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์การนั้นให้สามารถดำเนินงานไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ณัฐเมรินทร์ พุทธิสสะ, 2554) ดังนั้น งานประชาสัมพันธ์เป็นงาน

สื่อสัมพันธ์ที่มีความสำคัญ และเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางมีระบบงานที่ซับซ้อน แต่งานประชาสัมพันธ์จะช่วยส่งเสริมลักษณะความเป็นผู้นำขององค์การและบุคคล ทั้งยังช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือทั้งจากพนักงานภายใน และจากประชาชนภายนอกด้วย นับว่างานประชาสัมพันธ์มีคุณค่าต่อองค์การต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง (พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว), 2559) การดำเนินการประชาสัมพันธ์จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในเชิงสร้างสรรค์นี้ มีนักวิชาการหลายคนที่ศึกษาไว้ และมีแนวคิดที่ได้รับความนิยมในการศึกษา คือ แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของ เฟรด เดอริค (Friederich, 1975) ซึ่งได้แบ่งกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การหาข้อเท็จจริงและการวิจัย 2) การกำหนดนโยบายและการวางแผนโครงการ 3) การสื่อสาร และ 4) การประเมินผล สอดคล้องกับ คัทลิปและเซนเตอร์ (Cutlip & Center, 1978) ซึ่งได้แบ่งกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิจัย เป็นการรับฟัง (Research - listening) 2) การวางแผน เป็นการตัดสินใจ (Planning - decision making) 3) การสื่อสาร (Communications) และ 4) การประเมินผล (Evaluation) กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์จะเป็นการดำเนินงานที่ต่อเนื่องเช่นนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด จึงทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ศศิพันธุ์ กล้าขยัน, 2553)

สถานศึกษาเป็นองค์การหนึ่งที่จะต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงนโยบายและกิจกรรมการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนั้นการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้าใจ และสร้างสัมพันธ์อันดีให้เกิดแก่บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่ ครู บุคลากรต่าง ๆ ของสถานศึกษา ผู้อุปถัมภ์สถานศึกษา สมาคมผู้ปกครอง และครูผู้ปกครองนักเรียน ตัวนักเรียนเอง ตลอดจนประชากรชุมชนรอบ ๆ สถานศึกษา (เกียรติศักดิ์ รัตนชัย, 2553) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ก็มักมีปัญหาเกิดขึ้น เนื่องจากยังไม่มีแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นระบบ ไม่มีแผนการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา หรือแม้แต่ตัวผู้บริหารสถานศึกษาเองที่ไม่ได้ติดตามติดต่อนีตตามระหว่างการทำงานและการติดต่อสื่อสารของการประชาสัมพันธ์ ทำให้บางครั้งการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ไม่ทันเวลา หรือล่าช้าไปด้วย (สุชาติ ทองมา, 2562, 12 พฤศจิกายน) ; (จุไรรัตน์ เอิบมกล, 2562, 25 พฤศจิกายน) ; (สรวิชัย สุขบัณฑิตย์, 2562, 30 พฤศจิกายน)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 177 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 122 แห่ง โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ .05 จากนั้นจึงใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยสุ่ม (Sampling unit) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery method) โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สถานศึกษาละ 2 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้น 244 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพ และปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 37 ข้อ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการแสวงหาข้อมูล จำนวน 7 ข้อ 2) ขั้นการวางแผนประชาสัมพันธ์ จำนวน 8 ข้อ 3) ขั้นการสื่อสาร จำนวน 13 ข้อ และ 4) ขั้นการประเมินผล จำนวน 9 ข้อ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่น ด้านสภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และด้านปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และแบบสอบถามจัดส่งไปยังผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา พร้อมทั้งติดต่อขอรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 10 มิถุนายน - 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 244 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางการศึกษา มีวุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือนิเทศศาสตร์ มีประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกของแต่ละขั้นตอน มากำหนดเป็นกรอบคำถามการสร้างแบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ไปยังผู้เชี่ยวชาญพร้อมทั้งนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองในระหว่างวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2563 - วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2563

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณาชั้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การวิจัย และการรับฟัง ($\bar{X} = 4.08$) การวางแผนและการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.05$) การประเมินผล ($\bar{X} = 3.76$) และชั้นที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ การสื่อสาร

2. ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$) เมื่อพิจารณาชั้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การวิจัย และการรับฟัง ($\bar{X} = 2.58$) การสื่อสาร ($\bar{X} = 2.48$) การวางแผนและการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.46$) และชั้นที่มีปัญหาลดต่ำสุด คือ การประเมินผล ($\bar{X} = 2.38$)

3. แนวทางแก้ปัญหการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย รายการปฏิบัติจำแนกตามกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ 4 ขั้นตอน จำนวนรวมทั้งสิ้น 33 รายการ ดังนี้

3.1 ขั้นการวิจัย และการรับฟัง ประกอบด้วย 9 รายการปฏิบัติ ได้แก่

1) สร้างความตระหนักในการรับรู้ และนำข่าวสารทางการศึกษามาใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษา 2) แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และติดตามข้อมูลข่าวสาร 3) สร้างเครือข่ายข่าวสารทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) คณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษาจากสื่อมวลชน 5) คณะกรรมการตรวจวิเคราะห์ ติดตามข้อมูลข่าวสารทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยตรงจากสื่อมวลชนหรือมวลชน และเครือข่ายข่าวสาร 6) คณะกรรมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่รวบรวม และตรวจวิเคราะห์แล้วสู่สาธารณะเป็นประจำ อย่างต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน 7) จัดประชุม ครูและผู้บริหารอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 8) นำเสนอข้อมูล สามารถตอบคำถาม รับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากสื่อมวลชนหรือมวลชนโดยตรง และ 9) เพิ่มช่องทางการสื่อสาร แลกเปลี่ยน และการรับฟังข้อมูลระหว่างครูและผู้บริหาร

3.2 ขั้นการวางแผน และการตัดสินใจ ประกอบด้วย 6 รายการปฏิบัติ ได้แก่

1) จัดประชุมครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ 2) เปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ 3) ร่วมกันกำหนดโครงการ/กิจกรรมการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 4) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ ดำเนินการกำหนดงบประมาณ และกำหนดหน้าที่ขอบข่ายงานไว้อย่างชัดเจน 5) คณะกรรมการที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์นำข้อมูลที่ได้รับการ

วิเคราะห์แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญของงานประชาสัมพันธ์ และ 6) คณะกรรมการที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ดำเนินงานตามโครงการเน้นความคุ้มค่า ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

3.3 ขั้นการสื่อสาร ประกอบด้วย 10 รายการปฏิบัติ ได้แก่ 1) กำหนดให้มีโครงการ/กิจกรรมในการจัดแสดงนิทรรศการ ผลงานของนักเรียน/สถานศึกษาไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี 2) จัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียนทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา 3) นิเทศติดตาม กำกับ ประเมินผลการจัดนิทรรศการอยู่เสมอ 4) รายงานผลการดำเนินการจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน 5) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการประชาสัมพันธ์ และการจัดทำสื่อออนไลน์ 6) สถานศึกษาจัดให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อที่หลากหลาย 7) ส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจกับครู โดยคัดเลือกหรือประกวด เพื่อรับรางวัลนักประชาสัมพันธ์ดีเด่น ระดับเขตพื้นที่/กระทรวง 8) แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีหน้าที่รับผิดชอบตรวจสอบสภาพ ดูแล รักษาเครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ 9) จัดหาเครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ใช้งานที่ยาวนาน ไม่ชำรุดเสียหายง่าย และ 10) จัดสรรงบประมาณสำหรับการดูแลรักษา/ซ่อมบำรุงไว้อย่างเพียงพอ

3.4 ขั้นการประเมินผล ประกอบด้วย 8 รายการปฏิบัติ ได้แก่ 1) จัดประชุมชี้แจงผลการประเมินผลการประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมา 2) แต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบการประเมินผลการประชาสัมพันธ์ทุกภาคเรียน/ปีการศึกษา 3) คณะกรรมการกำหนดเกณฑ์การประเมินการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางให้การทำงานประชาสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ต้องการ 4) คณะกรรมการประเมินความพร้อมในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการดำเนินงานประชาสัมพันธ์อย่างครอบคลุมทุกด้าน เช่น ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ในทุกภาคเรียน/ปีการศึกษา 5) จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการงานประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ 6) นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 7) รวบรวมและสรุปผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อนำไปแก้ไขปัญหามาและจัดทำโครงการในแผนปฏิบัติงานประจำปีต่อไปอย่างต่อเนื่อง และ 8) จัดทำคู่มือการทำงานประชาสัมพันธ์ ให้ครูที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์มีคู่มือและแนวทางในการปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาโดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามณฑล 1 มีนโยบายส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินงานประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อเสริมสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการและผลงานของสถานศึกษาให้หน่วยงาน บุคคล ชุมชน และสาธารณชนทั่วไปได้รับทราบโดยทั่วกัน และมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ต้นสังกัดทราบ จึงทำให้ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์

ณรงค์ กาสิโนพิลา (2561) เรื่อง การบริหารจัดการงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า การบริหารจัดการงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในพระสังฆราชูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาโดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ประกอบกับเทคโนโลยีการสื่อสารที่พัฒนาไป ทำให้การสื่อสารรวมถึงการประชาสัมพันธ์เป็นไปได้โดยง่าย ครูที่รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์จึงมีปัญหาในด้านการประชาสัมพันธ์น้อยลง จึงทำให้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาชั้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การวิจัย และการรับฟัง พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ชั้นการวิจัย และการรับฟังจำเป็นต้องดำเนินงานจากบุคลากรที่มีความชำนาญและมีความรู้ จึงจะดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ประกอบกับภาระหน้าที่ของครูที่มีมากอยู่แล้ว จึงทำให้ชั้นการวิจัย และการรับฟังยังพบปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มโนชา จงหมื่นไวย (2553) เรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 มีปัญหาในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ด้านการวิจัยและการรับฟังความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

3. แนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

3.1 ชั้นการวิจัย และการรับฟัง ประกอบด้วย 9 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักในการรับรู้ และนำข่าวสารทางการศึกษามาใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยแจ้งในวาระการประชุม หรือกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์จะทำให้ครูเกิดการยอมรับ และนำไปพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มโนชา จงหมื่นไวย (2553) เรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า แนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประการหนึ่ง คือการสร้างจิตสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนและการดำเนินงานประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

3.2 ชั้นการวางแผน และการตัดสินใจ ประกอบด้วย 6 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การประชุมเป็นการระดมความคิด และเป็นการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการวางแผน และการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การดำเนินงานประชาสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ จิตต์กระโทก (2553) เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมาจำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา จำกัด กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ คือ การประชุมวางแผนการดำเนินงาน การมอบหมายงาน การประชุมระดมความคิด

3.3 ขั้นการสื่อสาร ประกอบด้วย 10 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือ สถานศึกษาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการประชาสัมพันธ์ และการจัดทำสื่อออนไลน์ โดยส่งครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติ หรือการศึกษาดูงานจากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชนที่ประสบความสำเร็จในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เนื่องจาก การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญ เพราะเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง เมื่อบุคลากรมีความรู้ความชำนาญในการประชาสัมพันธ์ย่อมทำให้การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ และประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐเมธิทร์ พุทธิสสะ (2554) เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศ ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ตามขั้นตอนและหลักการ สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้

3.4 ขั้นการประเมินผล ประกอบด้วย 8 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือ สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณ ในการซื้อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการงานประชาสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจาก วัสดุอุปกรณ์มีความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อให้ดำเนินงานประชาสัมพันธ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา จันทรเทพ (2554) เรื่อง การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ควรมีการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ เครื่องมือให้แก่โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาขั้นการวิจัย และการรับฟังโดยการสร้างความตระหนักในการรับรู้ และนำข่าวสารทางการศึกษามาใช้ใน

การดำเนินงานของสถานศึกษา โดยแจ้งในวาระการประชุม หรือกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลสร้างเครือข่าย ข่าวสารทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาชั้นการวางแผน และการตัดสินใจโดยการจัดประชุมครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ รวมถึงกำหนดกรอบหรือรูปแบบในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูควรพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาชั้นการสื่อสารโดยการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียนทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้ผู้ปกครอง และประชาชนร่วมชมกิจกรรมต่าง ๆ ตามสมควร ดังนั้นสถานศึกษาควรกำหนดให้มีโครงการ/กิจกรรมในการจัดแสดงนิทรรศการ ผลงานของนักเรียน/สถานศึกษาไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาชั้นการประเมินผลโดยการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบการประเมินผลประชาสัมพันธ์เป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบการประเมินผลการประชาสัมพันธ์ทุกภาคเรียน/ปีการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาคือที่เหมาะสมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อให้ได้รูปแบบการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ซึ่งจะทำให้ปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ลดลง

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา

2.4 ควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

- เกียรติศักดิ์ รัตนชัย. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนอนุบาลอัญญา
อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑามาศ จิตต์กระโทก. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สหกรณ์ออมทรัพย์ครู
นครราชสีมาจำกัด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุไรรัตน์ เอิบกมล. (2562, 25 พฤศจิกายน). ผู้อำนวยการ. โรงเรียนชลประทานอนุเคราะห์.
สัมภาษณ์.
- ณัฐเมธีพันธ์ พุทธิสสะ. (2554). การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเทศบาลสามัคคี
วิทยา สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีชา จันทร์เทพ. (2554). การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด
ร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว). (2559). คู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการสื่อสารและประชาสัมพันธ์.
นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
นครศรีธรรมราช.
- โมนา จงหมื่นไวย. (2553). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงาน
ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ศศิพันธุ์ กล้ายัน. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของวิทยาลัยการอาชีพกุม
ภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต
(สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์ณรงค์ กาสินธุ์พิลา. (2561). การบริหารจัดการงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนสมโภชบวร
นิเวศลาภายในพระสังฆราชูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
9. สืบค้น 9 ตุลาคม 2563, จาก <http://grad.bsru.ac.th/Dbresearch>.
- สรารุณี สุขบัณฑิตย์. (2562, 30 พฤศจิกายน). ศึกษาพิเศษ. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. สัมภาษณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพป.
พระนครศรีอยุธยา เขต 1. สืบค้น 9 ตุลาคม 2563, จาก https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=140.
- สุชาติ ทองมา. (2562, 12 พฤศจิกายน). ผู้อำนวยการ. โรงเรียนลุมพลีชนูปถัมภ์. สัมภาษณ์.

-
- Cutlip, S. M. & Center, A. H. (1978). *Effective public relations*. (5th ed.). Englewood Cliff, NJ: Prentice-Hall.
- Friederich, K.H. (1975). *The publicity process*. (2 rd. ed.). Iowa: State University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determination sample size for research activities. *Education and Psychology Measurement*. 30 (3), 607-610.

ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุข
กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
The Opinions of the Employees Towards the Happy Organization:
A Case Study of Bang Bua Thong Municipality Nonthaburi Province

ภรณ์ทิพย์ อินทวงศ์¹ วิจิตรา ศรีสอน² สันฐาน ชยนนท์³

Porntip Intawong, Wijittra Srisorn, Sunthan Chayanon

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุข เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างองค์กรสร้างสุข เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากพนักงานเทศบาลเมืองบางบัวทองทั้งหมดจำนวน 407 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ด้วยสถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One Way Anova) ด้วยค่า F-test ซึ่งได้ผลการวิจัย ดังนี้ระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขพบว่าทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันทำให้ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขแตกต่างกัน และแนวทางในการสร้างองค์กรสร้างสุข พบว่า ต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานในองค์กรที่ดี มีแนวทางการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความชัดเจน รวดเร็ว มีอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร ต้องมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพของพนักงานในองค์กรให้เกิดความสุขในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมความสามัคคีในองค์กรร่วมแรงร่วมใจกันและร่วมสร้างมิตรภาพที่ดีในการทำงานร่วมกัน ผู้ปฏิบัติต้องยืนหยัดอยู่บนความถูกต้องยุติธรรม สร้างวินัยในการทำงานที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร

Received: 2021-02-08 **Revised:** 2021-03-12 **Accepted:** 2021-03-13

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: S61463825028@ssru.ac.th

² วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

³ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

คำสำคัญ (Keywords): องค์กรสร้างสุข; แนวทางสร้างสุข; องค์กรแห่งความสุข

Abstract

The objectives of this research were to examine the opinion levels of employees toward the happy organization, to compare the opinions of personal factors, and to indicate the guideline for the happy organization development. The study was a quantitative research by using the questionnaire to collect and conduct the data. The target group of this study is the employees of Bang Bua Thong Town Municipality. The group sample consists of 407 employees. Data were then analyzed using descriptive statistics included percentage, mean and standard deviation. Hypothesis Testing divided by the difference of personal factors using T-test and F-test with One Way Anova. The results of the study revealed that the opinion levels of employees toward the happy organization as a whole was in a good level When considering the difference of personal factors, it was found that the opinions toward the happy organization were difference. And having a good coordination, clarity, skilfulness, efficiency tools, developing employee's performance, building unity and friendship, honesty and self-discipline between departments in the organization were the guideline for the happy organization development.

Keywords: Organization for Creating Happiness; Guidelines for Creating Happiness; Organization of Happiness

บทนำ (Introduction)

องค์กรหรือสถานที่ที่เรากำลังปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งในฐานะผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ชีวิตในการทำงานอยู่ในองค์กรนั้นเป็นระยะเวลายาวนานมากถึง 8 ชั่วโมงต่อวัน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) เป็นอย่างน้อย โดยกิจกรรมหลักคือ การปฏิบัติหน้าที่ของตนให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด แต่การมุ่งเน้นการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเพียงอย่างเดียว อาจไม่สามารถทำให้การปฏิบัติงานของตน และเป้าหมายขององค์กรสำเร็จได้อย่างที่ตั้งไว้ ดังนั้น องค์กรและผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรทุกคนจำเป็นต้องสร้างความสมดุลระหว่างองค์กรและผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรเป็นสำคัญ ดังนั้นคำถามคือเราจะทำอย่างไรเพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้น

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ในอดีตและปัจจุบันพบว่า การสร้างสุขภาวะที่ดีในองค์กรหรือการเป็นองค์กรแห่งความสุขนั้นไม่เพียงแต่สร้างความพึงพอใจในการทำงาน ลดอัตราการขาดงาน และการลาออกแล้ว ยังเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการแข่งขันระหว่างองค์กรเพื่อช่วงชิงบุคลากรที่มีความสามารถเป็นเลิศ (War of Talent) ให้มาร่วมงานกับองค์กร ด้วยเหตุนี้เองหลายองค์กรจึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน (Martin, Jones and Callan, 2005) ยกตัวอย่างในประเทศญี่ปุ่น ที่ได้นำแนวความคิดการบริหารแบบมีทางเลือก (Option Management) ของ Kato (1999) มาใช้ในการบริหารงานขององค์กร ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความสุขในการทำงาน โดยถือว่าความพึงพอใจของพนักงานต้องมาก่อนความพึงพอใจของลูกค้า เพราะถ้าพนักงานไม่มีความสุข แล้วลูกค้าจะมีความสุขได้อย่างไร โดยเน้นหลักการกระจายอำนาจในการบริหารงาน การมีส่วนร่วม เกิดการเห็นคุณค่าและความรู้สึกของการเป็นเจ้าของร่วมกัน ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีความสุขส่งผลต่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ กระบวนการทำงานที่มีความยืดหยุ่นอย่างเหมาะสมพร้อมรับกับสถานการณ์ขององค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้น สถานที่ทำงาน (Workplace) หรือองค์กรจึงเป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมให้คนทำงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะ เพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการทำงานอย่างมีคุณภาพ และเกิดความสุข จากคำถามที่ว่าเราจะทำอย่างไรเพื่อสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างองค์กรกับผู้ปฏิบัติงานในองค์กร คำตอบจะเห็นได้ว่า คนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ เป็นต้นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า และองค์กรเป็นส่วนส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาคนในองค์กร ดังนั้น สิ่งที่จะสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างองค์กรกับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรได้คือ “ความสุข” ซึ่งในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจโดยส่วนกลางมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ของตน และเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ได้ (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2542) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีบุคลากรในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ และสิ่งสำคัญคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำอย่างไรเพื่อให้บุคลากรในการปฏิบัติงานมีคุณภาพพร้อมที่จะปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน คำตอบคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องสร้างองค์กรสร้างสุขให้เกิดขึ้น เนื่องจากพิจารณาจากมติคณะกรรมการพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด มติคณะกรรมการพนักงานเทศบาล และมติคณะกรรมการพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ของแต่ละจังหวัด มีอัตราการลาออกของพนักงาน

จ้างและการโอน (ย้าย) ของข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นในทุก ๆ เดือนเป็นจำนวนมาก (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี, 2563)

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นแรงสนับสนุนและเป็นแรงผลักดัน ทำให้ผู้วิจัยเกิด ความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล ในประเด็นขององค์กรสร้างสุขขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น โดยเริ่มจากองค์กรที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่ ณ เทศบาลเมืองบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยองค์กรได้มีแนวทางที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีวิสัยทัศน์ คือการเป็นเมืองแห่งความสุขและอยู่สบาย ภายใต้หลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์กรตามวิสัยทัศน์ได้นั้น คนในองค์กร จะต้องมีความสุข พร้อมทั้งจะมอบความสุขให้กับประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองบางบัวทอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุข กรณีศึกษา เทศบาล เมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขกรณีศึกษาเทศบาลเมือง บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างองค์กรสร้างสุขให้กับเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำ ความเข้าใจด้วยวิธีการแสวงหาความรู้เป็นหลักมุ่งเน้นในข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence)

2. ประชากร

พนักงานเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ตามจำนวนพนักงานทั้งหมด จำนวน 407 คน (เทศบาลเมืองบางบัวทอง, 2563)

3. เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือใน การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในภาคสนาม โดยแบบสอบถามนั้น ประกอบด้วย 3 ส่วน แบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้พนักงานเทศบาลเฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะเป็น แบบการตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุข เป็นคำถามประกอบด้วย 4 มิติ คือ 1) มิติมุ่งความสำเร็จ 2) มิติสัจการแห่งตน 3) มิติบุคคล และ 4) มิติมุ่งไม่ตรีสัมพันธ

เป็นแบบสอบถาม โดยใช้ Likert's Scale เป็นมาตรวัดลักษณะของข้อความที่ใช้มีลักษณะเชิงบวก มีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษางานวิจัย ในครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) โดยมีการศึกษามาจากแนวความคิดหลักการทางทฤษฎี ข้อมูลต่าง ๆ จากทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรสร้างสุข และการศึกษาข้อมูลจากการสำรวจ (Survey) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นและความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุข การสำรวจในครั้งนี้ใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้เก็บจากข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามมอบให้พนักงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรเป็นผู้ประสานขององค์กร หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลสมบูรณ์แล้วซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด 407 ฉบับ คิดเป็น 100 % จึงนำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน

5.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ตามรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้พนักงานเทศบาลเฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะเป็นแบบการตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุข เป็นคำถามประกอบด้วย 4 มิติ คือ 1) มิติมุ่งความสำเร็จ 2) มิติสัจการแห่งตน 3) มิติบุคคล และ 4) มิติมุ่งไม่ตรีสัมพันธ

เป็นมาตรวัดลักษณะของข้อความที่ใช้มีลักษณะเชิงบวก มีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับแล้วนำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต้องค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต้องค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต้องค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต้องค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานต้องค์กรสร้างสุขอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานต้องค์กรสร้างสุข กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยค่าสถิติ (t-test) ค่าความแปรปรวนทางเดียว F-test (One Way Anova) หากพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะใช้การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheff's Test)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไปซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยสรุปและพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคลกลุ่มประชากร จำนวน 407 คน ข้อมูลส่วนบุคคลอธิบายได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 55.28 เพศชาย จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 44.72 อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.06 อายุระหว่าง 31–40 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 34.89 อายุระหว่าง 41–50 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.17 และอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 20.88 สถานภาพสมรสพบว่า มีสถานภาพโสดจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 37.84 มีสถานภาพสมรสจำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 62.16 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 34.64 ระดับปริญญาตรี จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 47.17 ระดับปริญญาโท จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.18 รายได้พนักงานเทศบาลเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า รายได้ระหว่าง 10,000–20,000 บาท จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 54.79 รายได้ระหว่าง 20,001–30,000 บาท จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ

24.08 รายได้ระหว่าง 30,001–40,000 บาท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 10.81 และรายได้ตั้งแต่ 40,000 บาทขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.32

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุข กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขในภาพรวม พบว่ามีความคิดเห็นระดับมาก ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.17$) ในรายด้านมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ด้าน โดยสูงสุด คือด้านมิติมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านมิติมุ่งความสำเร็จ ด้านมิติมุ่งสัจการแห่งตน และด้านมิติบุคคล แยกเป็นรายด้านพบว่า

2.1 มิติมุ่งความสำเร็จ ในภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.26$) ในรายด้านมีความคิดเห็นในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน โดยสูงสุดคือ ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ($\mu = 4.19$) รองลงมาคือ ท่านมีความรู้สึกเป็นหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร ($\mu = 4.10$) ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนในการปฏิบัติงานของตนเอง ($\mu = 4.07$) ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับสาธารณะ ($\mu = 4.05$) ท่านรับรู้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานขององค์กร ($\mu = 3.91$) ตามลำดับ

2.2 มิติมุ่งสัจการแห่งตน ในภาพรวม มีความคิดเห็น ในระดับมาก ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.17$) ในรายด้าน มีความคิดเห็นในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน โดยสูงสุดคือ ท่านได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้น หรือปรับขึ้นเงินเดือนค่าจ้างที่ผ่านมามีความเหมาะสม ($\mu = 4.19$) รองลงมาคือ ท่านมีความพอใจกับสวัสดิการที่องค์กรของท่านจัดให้ ($\mu = 4.17$) หน้าที่ที่ท่านปฏิบัติอยู่ในขณะนี้มีความมั่นคงทำให้ท่านก้าวหน้าในสายงานอาชีพนี้และท่านได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง ($\mu = 4.07$) ท่านมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานภายในองค์กรแห่งนี้ ($\mu = 4.05$) ตามลำดับ

2.3 มิติบุคคล มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\mu = 3.87$, $\sigma = 0.15$) ในรายด้าน มีความคิดเห็นในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน โดยสูงสุด คือ องค์กรของท่านมีระบบดูแลสุขภาพที่ดีและพนักงานได้รับการดูแลเป็นอย่างดี ($\mu = 4.05$) รองลงมา คือ องค์กรของท่านให้ความสำคัญกับพนักงานในองค์กรเท่าเทียมกัน ($\mu = 4.01$) พี่เลี้ยงของท่านสอนวิธีการปฏิบัติงานแก่ท่านเป็นอย่างดี ($\mu = 3.95$) ทุกคนในองค์กรได้รับการสนับสนุนความก้าวหน้าและการพัฒนาตนเองในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 3.71$) และมีความคิดเห็นระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน คือ ท่านมีความสุขต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมขององค์กร ($\mu = 3.03$) ตามลำดับ

2.4 มิติมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์ มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\mu = 4.26$, $\sigma = 0.33$) ในรายด้านมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 1 ด้าน โดยสูงสุด คือ ท่านสามารถขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน เมื่อท่านมีปัญหาจากการปฏิบัติงาน ($\mu = 4.22$) และมีความคิดเห็นระดับมาก มีจำนวน 4

ด้าน ได้แก่ คือ ในองค์กรมีการสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน ($\mu = 4.20$) องค์กรมีกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธ์ภาพบุคลากรภายในองค์กรและพนักงานมีความสามัคคีกัน ในองค์กร มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนแบบอย่างการทำงานระหว่างกัน ($\mu = 4.19$) ท่านให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม ($\mu = 4.17$) ตามลำดับ

3. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุข กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานที่แตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข กรณีศึกษา เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน ดังนี้

3.1 เพศ พบว่า ค่าสถิติ t-test = -10.101, Sig = 0.000 < 0.05 สรุปผลการทดสอบได้ว่าเป็นการยอมรับ H1 หรือปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขในด้านเพศที่แตกต่างกัน โดยพนักงานเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขมากกว่าพนักงานเพศชาย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3.2 อายุ พบว่า ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข มีค่า Sig < 0.05 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านมิติมุ่งความสำเร็จ ด้านมิติมุ่งสัจการแห่งตน ด้านมิติบุคคล และด้านมิติมุ่งมิตรสัมพันธ์ทดสอบในภาพรวม พบว่า ค่า F-test = 15.344, Sig = 0.000 < 0.05 สรุปผลการทดสอบได้ว่าเป็นการยอมรับ H₁ หรือปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ในด้านอายุที่แตกต่างกัน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงนำมาทดสอบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple Comparison) โดยวิธีการทดสอบ Scheffe' Test ผลที่ได้จากทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ในด้านอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สรุปผลได้ ดังนี้ พนักงานอายุ ไม่เกิน 30 ปี มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขในด้านอายุ ต่ำกว่ากลุ่มพนักงานอายุมากกว่า 50 ปี พนักงานอายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขในด้านอายุ ต่ำกว่ากลุ่มพนักงานอายุมากกว่า 50 ปี และพนักงานอายุ 41-50 ปี มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขในด้านอายุ ต่ำกว่ากลุ่มพนักงานอายุมากกว่า 50 ปี

3.3 สถานภาพ พบว่า ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขมีค่า Sig < 0.05 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านมิติมุ่งความสำเร็จ ด้านมิติมุ่งมิตรสัมพันธ์ ด้านมิติบุคคล และด้านมิติมุ่งสัจการแห่งตน ในภาพรวม พบว่า ค่า t-test = 9.236, Sig = 0.000 < 0.05 สรุปผลการทดสอบได้ว่าเป็นการยอมรับ H₁ หรือ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในรายคู่ (Multiple Comparison) วิธีการทดสอบ (Scheffe' Test) ผลการทดสอบ ค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขในด้านสถานภาพสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สรุปผลได้

คือ ค่าเฉลี่ยความแตกต่างรายคู่ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขในด้านสถานภาพสมรส ได้แก่ สมรสมีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ในด้านสถานภาพสมรสต่ำกว่าโสด

3.4 การศึกษา พบว่า ในความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข มีค่า Sig. <0.05 3 ด้าน ได้แก่ ด้านมิติมุ่งความสำเร็จ, มิติมุ่งสัจการแห่งตน, ด้านมิติมุ่งไมตรีสัมพันธ์ และค่า Sig. >0.05 1 ด้าน ได้แก่ มิติบุคคล ทดสอบในภาพรวม พบว่า F-test = 15.393, Sig. = 0.000 < 0.05 สรุปผลการทดสอบได้ว่าเป็นการยอมรับ H_1 หรือปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ในด้านการศึกษาที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขแตกต่างกัน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ (Multiple Comparison) วิธีการทดสอบ Scheffe Test ผลการทดสอบ ค่าเฉลี่ยความแตกต่างในรายคู่ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ในด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สรุปผลได้ ดังนี้ พนักงานระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ต่ำกว่ากลุ่มพนักงานระดับการศึกษาปริญญาตรี พนักงานระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ต่ำกว่ากลุ่มพนักงานระดับการศึกษาปริญญาโท และพนักงานระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ต่ำกว่ากลุ่มพนักงานระดับการศึกษาปริญญาโท

3.5 รายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือน พนักงานเทศบาล พบว่า ในความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข มีค่า Sig. <0.05 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านมิติมุ่งความสำเร็จ, ด้านมิติมุ่งสัจการแห่งตน, ด้านมุ่งมิติบุคคล, และด้านมิติมุ่งไมตรีสัมพันธ์ ทดสอบในภาพรวม พบว่า F-test = 6.780, Sig. = 0.000 < 0.05 สรุปผลการทดสอบได้ว่าเป็นการยอมรับ H_1 หรือปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือนแตกต่างกัน มีผลต่อภาวะผู้นำแบบพัฒนาขององค์กรสร้างสุขแตกต่างกัน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ (Multiple Comparison) วิธีการทดสอบ Scheffe Test ผลที่ได้จากการทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ด้านรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สรุปผลได้ คือ พนักงานรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือน 10,000–20,000 บาท มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ในภาพรวม ด้านรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือน ต่ำกว่ากลุ่มพนักงานรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือน 30,001–40,000 บาท และพนักงานรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือน 20,001–30,000 บาท มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ในภาพรวม ด้านรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือน ในภาพรวมต่ำกว่ากลุ่มพนักงานรายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือน 30,001–40,000 บาท

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแนวทางในการสร้างองค์กรสร้างสุขให้กับเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

1. มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานในองค์กรที่ดี โดยเฉพาะในเรื่องของการประสานขอข้อมูลสำหรับการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความชัดเจนรวดเร็ว
2. อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กรต้องมีประสิทธิภาพ
3. มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของพนักงานในองค์กรให้เกิดความสุขในการปฏิบัติงานจึงจะทำให้เกิดองค์กรแห่งความสุขเกิดขึ้นได้
4. ส่งเสริมความสามัคคีในองค์กร ร่วมแรงร่วมใจกัน ภายในองค์กรมีความสามัคคีต่อกัน และร่วมสร้างมิตรภาพที่ดีในการทำงานร่วมกัน มีความรัก จริงใจต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
5. ยืนหยัดอยู่บนความถูกต้องยุติธรรม สร้างวินัยในการทำงานที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

อภิปรายผลการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุข กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่า

ระดับความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขในภาพรวมอยู่ในความคิดเห็นระดับมาก พบว่าความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้านสูงสุด คือ ด้านมิติมุ่งไม่ตรีสัมพันธ์และมีความคิดเห็นระดับมาก มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านมิติมุ่งความสำเร็จ ด้านมิติมุ่งสัจการแห่งตน ด้านมิติบุคคล จำแนกตามรายด้านพบว่า

ด้านมิติมุ่งความสำเร็จ มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ได้แก่ การมีความรู้สึกเป็นหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับสาธารณะ และการรับรู้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานขององค์กรตามลำดับ ซึ่งนั่นหมายความว่าองค์กรมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจนและพนักงานในองค์กรรับรู้ถึงเป้าหมายขององค์กรและมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องของความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร (Employee Engagement) นั่นคือ ความยึดมั่นผูกพันของบุคคลหรือกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผลประกอบการเชิงธุรกิจ เป็นกระบวนการที่อยู่เหนือกว่าความสุขหรือความพึงพอใจของพนักงานโดยการมุ่งเน้นไปที่พฤติกรรมของผลลัพธ์ที่ต้องการ (Hewitt Associates, 2009)

ด้านมิติมุ่งสัจการแห่งตน มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ได้แก่ การได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้น หรือปรับขึ้นเงินเดือนค่าจ้างที่ผ่านมามีความเหมาะสม มีความพอใจกับสวัสดิการที่องค์กรของท่านจัดให้หน้าที่ที่ท่านปฏิบัติอยู่ในขณะนี้มีความมั่นคง ทำให้ท่านก้าวหน้าในสายงานอาชีพนี้ตามลำดับ ซึ่งมิติสัจการแห่งตน หากได้ยืดอกคิดสงสัยว่า คืออะไร มิติสัจการแห่งตนในที่นี้ คือมิติที่มุ่งให้เห็นถึงความต้องการของพนักงานที่ปฏิบัติงานในองค์กร และองค์กรมีการตอบสนองความ

ต้องการของพนักงานมากนักน้อยเพียงใดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Locke(1976) ที่ได้นำเสนอองค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในงานไว้ 8 ด้าน คือ

1) งาน (Work) เป็นองค์ประกอบอันดับแรกที่จะทำให้คนพอใจหรือไม่พอใจ หากบุคคลนั้นชอบงานและมีความสนใจก็จะมี ความพึงพอใจในงานสูงเป็นทุนอยู่แล้ว

2) ค่าตอบแทน (Pay) คือ การได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งต้องมีความยุติธรรมและเท่าเทียมกันระหว่างบุคคลที่มีงานประเภทเดียวกันและมีคุณสมบัติแบบเดียวกัน

3) ความก้าวหน้าในงาน (Promotion) ในการทำงานทุกคนมักคาดหวังการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น เป็นความพึงพอใจที่คล้ายกับการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม

4) การได้รับการยอมรับนับถือ (Verbal Recognition) การยอมรับจากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เพราะเป็นการได้รับความเชื่อถือ การได้รับการยกย่องและความเคารพนับถือแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จ

5) สภาพการทำงาน (Working Conditions) ได้แก่ ชั่วโมงการทำงาน ช่วงเวลาพัก อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน อุณหภูมิ อากาศถ่ายเท สภาพห้องทำงาน และสถานที่ทำงานอยู่ใกล้ที่พัก มีส่วนทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกอยากทำงาน

6) ตัวบุคคล (Self) เช่น ทักษะ ประสิทธิภาพในงาน ความสามารถในการรับแรงกดดันได้ การรับมือกับความขัดแย้ง การยอมรับฟังคำวิจารณ์จากผู้อื่นได้ เป็นต้น

7) ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา (Supervisors, Co-workers and Subordinates) กล่าวคือ การทำงานร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสุภาพ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมในงาน

8) องค์การและการจัดการ (Company and Management) คือ การมีนโยบายที่ชัดเจนด้านการจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ หรือเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่ง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ บทบาทในงานมีความชัดเจน เป็นต้น

ด้านมิติบุคคล มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ได้แก่องค์กรของท่านมีระบบดูแลสภาพที่ดีและพนักงานได้รับการดูแลเป็นอย่างดี องค์กรให้ความสำคัญกับพนักงานในองค์กรเท่าเทียมกัน มีพี่เลี้ยงสอนวิธีการปฏิบัติงาน ทุกคนในองค์กรได้รับการสนับสนุนความก้าวหน้าและการพัฒนาตนเองในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และมีความสุขต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมขององค์กรตามลำดับ ซึ่งมีมิติบุคคลในความหมายนี้คือการที่องค์กรมองความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานในองค์กรกับหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับและพร้อมที่จะเติมเต็มศักยภาพของพนักงานในองค์กรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO, 2007 quoted in Joint UNECE /EUROSTAT /ILO Seminar on the Quality of Work, 2007, p. 9) ได้ให้ความหมายคุณภาพ

ชีวิตการทำงานที่ดี ในกรอบแนวคิดงานที่มีความเหมาะสมดี (Decent work) ควรมี 6 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การได้รับโอกาสในการทำงานที่ดี (Opportunities for Work)
- 2) สภาพการทำงานที่มีอิสระ (Work in Conditions of Freedom) กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติงานควรมีอิสระได้เลือกลักษณะงาน โดยไม่มีเงื่อนไขในลักษณะผูกมัดหรือการบังคับให้ทำงาน
- 3) ผลผลิตของงานที่ดี (Productive Work) กล่าวคือ เมื่อผลผลิตของงานดี ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับค่าตอบแทนในอัตราที่เหมาะสมต่อการดำรงชีพ
- 4) ความเท่าเทียมในการทำงาน (Equity in Work) หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และการไม่เลือกปฏิบัติ
- 5) ความมั่นคงในงาน (Security at Work) องค์กรควรมีกองทุนเพื่อจ่ายค่าชดเชยให้กับผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม
- 6) ความมีเกียรติในงาน (Dignity at Work) คือ การได้รับความเคารพนับถือ และสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพการทำงาน

ด้านมิติมุ่งมิตรสัมพันธ์ มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุข ได้แก่ สามารถขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานเมื่อท่านมีปัญหาจากการปฏิบัติงาน ในองค์กรมีการสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน องค์กรมีกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธ์ภาพบุคลากรภายในองค์กรและพนักงานมีความสามัคคีกันในองค์กร มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนแบบอย่างการทำงานระหว่างกัน และให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมตามลำดับ ซึ่งมิตินี้มุ่งตอบโจทย์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับพนักงานในองค์กรหรือแม้กระทั่งความสัมพันธ์ของพนักงานในองค์กรด้วยกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความต้องการ 3 อย่าง (Three Needs Theory) McClelland (quoted in Reeve, 1992) ได้ศึกษาพบว่าในสังคมที่เจริญแล้วจะมีความต้องการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- (1) ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) เป็นความต้องการความสำเร็จ ในงานที่ทำ จึงทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนให้เกิดความมุ่งมั่นทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่ที่ได้มาตรฐานคุณภาพงานสูง สามารถแก้ไขปัญหาในงานได้ดี และพอใจในการทำงานที่รับผิดชอบ
- (2) ความต้องการอำนาจ (Need For Power) เป็นความต้องการมีอิทธิพลหรือควบคุมพฤติกรรมผู้อื่น หรือจูงใจให้ผู้อื่นมีพฤติกรรมที่ตนต้องการ
- (3) ความต้องการมิตรสัมพันธ์ (Need for Affiliation) เป็นความต้องการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น ต้องการเพื่อนและมนุษย์สัมพันธ์

วัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขกรณีศึกษาเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันทำให้ความคิดเห็นของพนักงานต่อองค์กรสร้างสุขกรณีศึกษาเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีแตกต่างกันทุกด้าน แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านเพศ โดยพนักงานเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขมากกว่าพนักงานเพศชาย อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จากผลการศึกษาดังกล่าวนี้ เพศที่แตกต่างกัน ซึ่งเพศหญิงนั้นมีความสุขต่อการทำงานในองค์กรและทำให้เกิดองค์กรสร้างสุขมากกว่าเพศชาย ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชินสรา ร่มเชื่อน (2559) ที่ได้ศึกษาแนวทางการสร้างองค์กรสุขภาวะเมืองพัทยา ซึ่งมองว่าความสุขในการทำงานเกิดกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เนื่องจากในการทำงานนั้นสภาพการทำงานของเพศหญิงมีปัญหา และอุปสรรคน้อยกว่าเพศชาย และเพศหญิงมีการทำงานเชิงระบบ

ด้านอายุ พนักงานในองค์กรที่มีอายุแตกต่างกันมีความสุขในการทำงานในแต่ละมิติแตกต่างกันซึ่งในแต่ละช่วงอายุนั้นมีความแตกต่างกันเกิดขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิณา ไชยแสนย์และคณะ (2559) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์กรแห่งความสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษพบว่า แต่ละช่วงอายุของพนักงานนั้นมีความสุขในการทำงานแตกต่างกันโดยเริ่มจากมากไปหาน้อยได้ 3 ลำดับคือ ความสุขของครอบครัว (Happy Family) มีสุขภาพดี (Happy Body) และการหาความรู้ (Happy Brain) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อองค์กรแห่งความสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความรักในงาน และค่านิยมร่วมขององค์กร

ด้านสถานภาพสมรส พบว่าสมรส มีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขต่ำกว่าโสด ทั้งนี้พบว่าการทำงานของคนโสดนั้นมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่าสถานภาพสมรส ทั้งในด้านภาระผูกพัน ข้อจำกัดที่น้อยกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรส ซึ่งแตกต่างหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวิศยา หวังพลายเจริญสุข (2558) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาวะองค์กร: กรณีศึกษาองค์กรสร้างสุขการศึกษา ซึ่งผลการศึกษาพบว่าสถานภาพสมรสมีความสุขมากกว่าคนโสดเนื่องจากการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอย่างดีพร้อมกับพบว่าความสุขในการทำงานไว้ว่า หมายถึง การได้ทำงานที่รัก การได้ทำงานที่ชอบ การมีเพื่อนร่วมงาน หัวหน้านางานที่ดี ปรึกษาได้ การอยู่ร่วมกันในบรรยากาศแบบครอบครัว มีความเป็นกันเอง ทำให้เกิดความรู้สึกอยากมาทำงานทุกวัน และยังรวมไปถึงระบบ การบริหารจัดการขององค์กรที่ทำให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในการทำงานอีกด้วย

ด้านการศึกษา ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้นมีความคิดเห็นต่อองค์กรสร้างสุขมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธินันท์ พรหมสุวรรณ (2546) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาระดับเขาว์ อารมณ์ของพนักงานในองค์กร พบว่าองค์การส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับระดับเขาว์อารมณ์ของพนักงานในองค์กรมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาศักยภาพการทำงานของพนักงาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาโทชั้นปีที่ 1 และ 2 สาขาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่มีงานประจำในบริษัท ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าพนักงานในองค์กรที่มีเพศ อายุ ระดับรายได้ ระยะเวลาการทำงานในบริษัท และ ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา แตกต่างกัน ให้ระดับความสำคัญกับการเอาใจใส่ผู้อื่น การให้ระดับความสำคัญกับทักษะทางสังคมการตระหนักรู้ตนเอง การควบคุมตนเองและการสร้างแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างองค์กรสร้างสุขให้กับเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า แนวทางในการสร้างองค์กรสร้างสุขให้กับเทศบาลเมืองบางบัวทอง คือ การสร้างความพึงพอใจในงาน คือ การสร้างความก้าวหน้าในงาน การเห็นความสำคัญของงาน การได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม การได้รับการยอมรับนับถือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน และที่สำคัญคือการสร้างความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร ซึ่งเป็นกระบวนการที่อยู่เหนือความสุขหรือความพึงพอใจในงาน โดยเป็นอารมณ์ ความรู้สึกของพนักงานที่พร้อมทุ่มเทแรงกายและแรงใจเพื่อองค์กร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้

1. ควรให้ความสำคัญกับนโยบายและการบริหารที่มีระบบ ควรสนับสนุนให้พนักงานได้มีโอกาสได้ปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน ให้โอกาสที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ควรกำหนดแนวนโยบายที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของพนักงาน และควรทำความเข้าใจกับพนักงานให้ชัดเจนจนถึงแนวนโยบายที่จะดำเนินการ และให้พนักงานมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวนโยบายขององค์กรด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้พนักงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น จะส่งผลให้พนักงานมีความสุขในการทำงานขององค์กรสร้างสุขตามไปด้วย
2. ควรให้ความสำคัญต่อการมอบหมายหน้าที่การงานให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ ควรมีการแจ้งแผนงานให้พนักงานรู้และเข้าใจ เพื่อการเข้าใจและปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน
3. ควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงในการปฏิบัติงานและการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในงาน

4. ให้ความสำคัญกับการกำหนดขอบเขตของงาน ในความรับผิดชอบ ให้อย่างชัดเจนและเหมาะสม มีการจัดระบบหรือวิธีการปฏิบัติงานทุกครั้ง คำนึงถึงการกำหนดแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายของบริษัท

5. ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานและพนักงาน

6. ผู้นำที่ดีควรมีการปฏิบัติงานที่ดีมีภาพลักษณ์น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ จึงควรเป็นผู้มีความอดทนต่อความเครียด การควบคุมอารมณ์อย่างดี มีความกระตือรือร้น ความตื่นตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งต่อไป ความสุขในการทำงาน โดยศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะการปฏิบัติงานและประเภทของงาน เพื่อผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

2. การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน เพื่อผลการศึกษาจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและวางแผนการบริหารการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา . (2563). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย

อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ.2542. สืบค้น 5 มกราคม 2563, จาก

<http://www.krisdika.go.th/lawChar>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

แห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). สืบค้น 16 กรกฎาคม 2560, จาก

<http://www.nesdb.go.th>.

ชนิสรา ร่มเชื่อน. (2559). แนวทางการสร้างองค์กรสุขภาวะเมืองพัทยา (Guidelines for Creating Happy Organizations for Pattaya City). งานนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต (วิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน) วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

มหาวิทยาลัยบูรพา.

วัทยา หวังพลายเจริญสุข. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรกรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ. วารสารวิจัยและพัฒนา. 13(2), 19-30

- สุวีณา ไชยแสนย์, สีดา สอนศรี และวสันต์ เหลืองประภัทร์. (2559). องค์การแห่งความสุขของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารการเมืองการ
ปกครอง การบริหารการจัดการ การบริหารทรัพยากรมนุษย์นโยบาย*. 6(1), 167-183
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนนทบุรี. (2563). มติคณะกรรมการพนักงานเทศบาล
จังหวัดนนทบุรี. สืบค้น 5 มกราคม 2563, จาก <http://www.nonlocal.go.th>.
- Martin, A. J., Jones, E. S., & Callan, V. J. (2005). The role of psychological climate in
facilitating employee adjustment during organizational change. *European
Journal of Work and Organizational Psychology*. 14(3), 263-289.

**คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
Innovative Leadership Trait of Administrators of Dok Siew School
Cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2**

ธัญวลัย รุกชาติ¹ บุศรา เชื้อดี² ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร³ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา⁴
เบญจพร โมกขะเวส⁵ ปทุมรัตน์ สีฐป⁶

Thanwalai Rukchart, Busara Chuadee, Kajornatthapol Pongwirithon,
Malai Wongruethaiwattana, Benjaporn Mokkhavesa, Patumrat Seetup

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและการเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 92 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกนและนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที (t-test) ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว

Received: 2020-12-20 **Revised:** 2021-03-21 **Accepted:** 2021-03-23

¹ โรงเรียนชุมชนบ้านอุ้มผาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2,
Chumchonbanumphang school Tak Primary Educational Service Area Office 2. Corresponding
Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁴ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁵ คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร Accountancy Faculty, Sripatum University,
Bangkok

⁶ โรงเรียนบ้านโป่งแก้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานีเขต 1 Ban Pong Keng
School Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 1

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.30) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.55) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี ($\bar{X}=3.86$, S.D.= 0.44) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.49) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.43) ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.47) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=3.40$, S.D.=0.58) การเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้บริหารและครูที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้บริหารและครูที่แตกต่างกันทางด้านตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): คุณลักษณะภาวะผู้นำ; นวัตกรรมของผู้บริหาร; โรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว

Abstract

The objectives of this research were to study the level and to compare the innovative leadership traits of the administrators of Dok Siew school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population and sample were 92 administrators and teachers of Dok Siew school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2. Krejcie and Morgan table was used as the sampling method and applied with the purposive sampling method. Because the data are important, the respondents must voluntarily provide the information on the questionnaire. The research tool was a questionnaire that contained both checklist and 5-level scale. The quantitative data were analyzed by the descriptive statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance and F-test. The research result was found that the level of innovative leadership traits of administrators of Dok Siew school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at a high level ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.30). Once considering each aspect, it can be found in descending order as follows: integrity and ethics ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.55), creating the environment for promoting innovation and technology organizations ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.44), creativity ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.49), personnel motivation ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.43), vision for change ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.47), and participation in work and teamwork ($\bar{X}=3.40$, S.D.=0.58). To compare the different status of administrators and teachers in terms of

gender, age, and education level, the results showed no different of mean of the innovative leadership traits of administrators of Dok Siew school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2. For the comparison of the different status of administrators and teachers in terms of position and work experience, the mean of level of the innovative leadership trait of administrators of Dok Siew school cluster under Tak Primary Educational Service Area Office 2 was different at a significant level of 0.05.

Keywords: Leadership Trait; Innovation of Administrator; Dok Siew School Cluster

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น เป็นทั้งโอกาสที่ดีและเป็นทั้งความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คนสังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและสามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้การดำเนินชีวิตมีการแข่งขันสูง บุคคลต้องมีการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และปรับตัวตลอดเวลา การดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัยนวัตกรรมการศึกษา เป็นตัวช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมการศึกษาและประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้เทคนิคในการบริหารจัดการ และความเป็นผู้นำเพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพสูงสุดผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องยอมรับและเรียนรู้แนวคิดและวิธีการใหม่ ๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การคิดอย่างมีวิสัยทัศน์ การขับเคลื่อนสถานศึกษาด้วยแผนงานหรือกลยุทธ์ใหม่ ๆ และนำสู่การสร้างสร้งสรรค์นวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างปฏิเสธไม่ได้การก้าวสู่ความสำเร็จของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้นำที่ครองตนครองคน และครองงานได้เป็นอย่างดีซึ่งต้องอาศัยการบริหารจัดการสมัยใหม่อย่างมีศิลปะในการทำงานงานทั้งศาสตร์และศิลป์ (Thitinan N., Waro P., Wannika C., Pornthep S.,2020)

โรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีบริบทที่แตกต่างกัน โดยมีการทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่ดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัดและยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และเป้าประสงค์ของต้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก

เขต 2 จึงสอดคล้องกับนโยบายของยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษา ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการศึกษาควรเร่งเสริมสร้างสังคมนวัตกรรมโดยส่งเสริมระบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์ การผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับการทำงาน จึงเป็นภารกิจอันหนึ่งที่ต้องร่วมกันสร้างนวัตกรรมใหม่ที่ทันสมัยให้ทันกับโลกปัจจุบันและอนาคตที่จะเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาและสนับสนุนผลักดันให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ภายในสถานศึกษาให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ (Piraya S., 2018) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จึงจะต้องส่งผลให้การทำงานในด้านการบริหารสถานศึกษา เกิดการสร้าง พัฒนาและเป็นแรงผลักดันเพื่อให้ได้นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ที่ทำประโยชน์ต่อโรงเรียนสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงไป

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและความพร้อมที่จะทำการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้มีคุณภาพ ตามที่ได้กล่าวมานี้ คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์และเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาผู้นำการบริหารนวัตกรรมในสถานศึกษาและพัฒนาผู้บริหารศึกษาในด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ตลอดจนเป็นแนวทางในการนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในโรงเรียนให้มีคุณภาพการศึกษาที่ดีในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่ให้ความหมายของการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนที่สอดคล้องและเหมือนกันซึ่งได้ประมวลความรู้จากมุมมองศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ซึ่งสามารถอธิบายคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและ

ทำงานเป็นทีม 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร 4) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี 6) ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 115 คน ได้แก่ โรงเรียนบ้านแม่กลองน้อย โรงเรียนบ้านไม้กะพง โรงเรียนบ้านปรอผาใต้ โรงเรียนบ้านแม่กลองเก่า โรงเรียนชุมชนบ้านอุ้มผาง โรงเรียนสามัคคีวิทยา โรงเรียนบ้านแม่ละมุ้งวิทยา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน และนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) จำนวน 5 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน จำนวน 6 ด้าน แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ คือ มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับน้อยระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอัตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนั้นค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 แสดงว่า สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงมากที่สุดจนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 แสดงว่า มีสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.87 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1. สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน และวุฒิการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบ ค่าที (t-test independent) และจำแนกประสบการณ์การทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one - way ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 92 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศหญิง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 64.10 มีอายุ 36 - 45 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 มีตำแหน่งเป็นครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 92.40 และมีประสบการณ์การทำงาน 6 - 10 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 40.20

การวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.30) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.55) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี ($\bar{X}=3.86$, S.D.= 0.44) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.49) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.43) ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.47) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=3.40$, S.D.=0.58) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง	3.57	0.47	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม	3.40	0.58	ค่อนข้างมาก
3	ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร	3.82	0.43	มาก
4	ด้านการคิดสร้างสรรค์	3.84	0.49	มาก
5	ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี	3.86	0.44	มาก
6	ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม	3.87	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.73	0.30	มาก

การวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารมีการประเมินผลเพื่อการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารมีความสามารถในการเรียนรู้ วางแผน ต่อกับอุปสรรค และผู้บริหารมุ่งเน้นที่จะสร้างวิสัยทัศน์เพื่อยกระดับมุมมองทางการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}= 3.83, 3.79, 3.55, 3.51, 3.49, 3.45, 3.39$) ตามลำดับ

2. ด้านจัดลำดับความสำคัญของงานของการนิเทศ ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}= 3.40$, S.D.=0.58) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารสามารถเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตามให้ได้ผลเกินเป้าหมายที่กำหนด และผู้บริหารมีการจูงใจให้สมาชิกในองค์กรมีความร่วมมืออย่างเต็มที่เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย ($\bar{X}=3.53, 3.52, 3.45, 3.40, 3.34, 3.30$, และ 3.25) ตามลำดับ

3. ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.43) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสร้างบรรยากาศในการทำงาน จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับครู และบุคลากรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ, ผู้บริหารเสริมแรงจูงใจด้วยการจัดกิจกรรมนันทนาการให้กับครู และบุคลากรที่มีความสามารถในการทำผลงานวิทยฐานะที่สูงขึ้น และผู้บริหารสามารถเสริมแรงจูงใจทางบวกด้วยการให้รางวัลพิเศษสำหรับครู และบุคลากรที่ประพฤติปฏิบัติงานได้สำเร็จตามกำหนด ($\bar{X}= 4.14, 3.97, 3.82, 3.75, 3.72, 3.67$ และ 3.64) ตามลำดับ

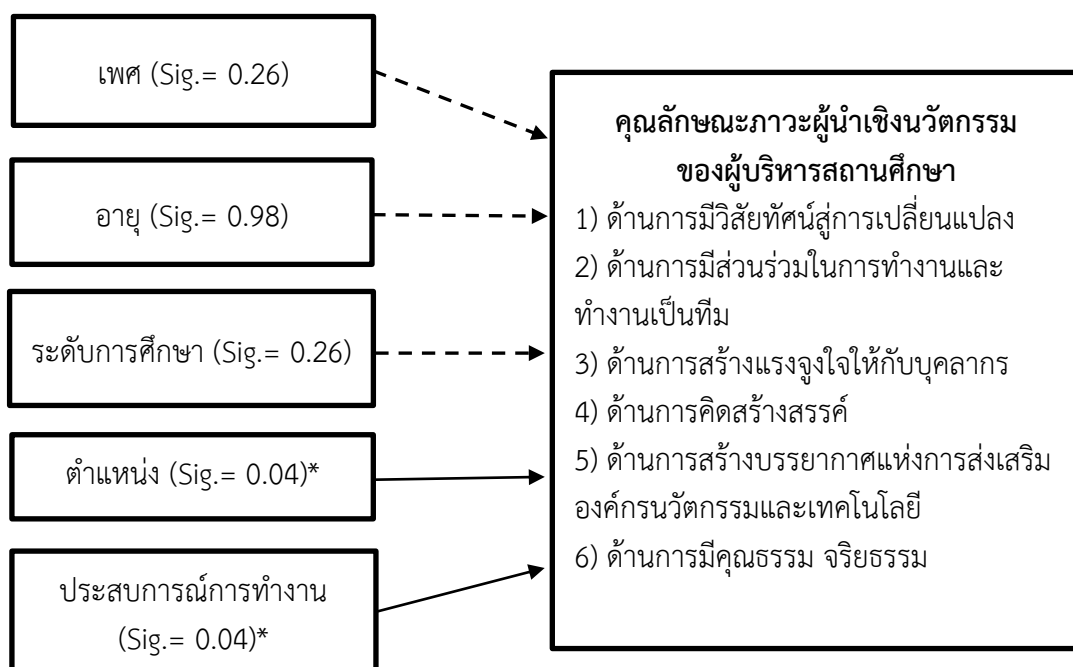
4. ด้านการคิดสร้างสรรค์ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารแสดงออกถึงรูปแบบหรือทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานของครู ผู้บริหารมีจินตนาการในการทำงาน และผู้บริหารมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเองทั้งในด้านความรู้และทักษะ ($\bar{X}=4.12$, 3.90, 3.85, 3.80, 3.78, 3.76 และ 3.64) ตามลำดับ

5. ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.44) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารมีเทคนิคในการจัดการนวัตกรรม, ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ และประสบการณ์ทางเทคโนโลยีหรือการจัดการ มาพัฒนาและผลิตสื่อการสอนใหม่ และผู้บริหารมีการนำแนวความคิดใหม่หรือการใช้ประโยชน์ จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ ($\bar{X}=3.98$, 3.96, 3.91, 3.83, 3.83, 3.74 และ 3.70) ตามลำดับ

6. ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ผู้บริหารให้ความยุติธรรม ความเสมอภาคในการทำงานแก่บุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน และผู้บริหารมีความจริงใจในการส่งเสริมผลงาน และผลักดันให้ครูและบุคลากรประสบความสำเร็จ ($\bar{X}=4.10$, 3.93, 3.88, 3.82, 3.80, 3.79 และ 3.78) ตามลำดับ

การเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้บริหารและครูที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้บริหารและครูที่แตกต่างกันทางด้านตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

—————> หมายถึง มีความแตกต่างกัน, - - - - -> หมายถึง ไม่แตกต่างกัน

ภาพที่ 1 การสรุปผลสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการประเมินผลเพื่อการพัฒนาตนเอง มีความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา สามารถสร้างบรรยากาศในการทำงาน จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับครู และบุคลากรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสดงออกถึงรูปแบบหรือทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานของครู มีเทคนิคในการจัดการนวัตกรรม สามารถปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิณัญบุหงา แสงศรีธรรมมะกุล (2556) ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ

ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพงษ์ ชุมแสงวาปี (2560) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันขององค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยสภาพ ปัจจุบันขององค์การแห่งนวัตกรรมที่มีสภาพการดำเนินงานลำดับสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้น ความสำคัญของบุคลากรและด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วม ด้านการปรับปรุงโครงสร้างองค์การ ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และ ด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา กันถิ่น (2560) และ Ratthan et al., (2020) ผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐมีระดับภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลงการสร้างความแข็งแกร่งให้กับบุคลากรการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม การมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและการคิดสร้างสรรค์ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรกิจ สุวรรณเกษม (2561) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรียงลำดับดังนี้ ด้านทักษะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทางสังคม ด้านบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร พรสุพรรณ (2562) ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารไปในทิศทางเดียวกันว่าผู้บริหารมีการประเมินผลเพื่อการพัฒนาตนเอง มีความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา สามารถสร้างบรรยากาศในการทำงาน จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับครู และบุคลากรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสดงออกถึงรูปแบบหรือทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานของครู มีเทคนิคในการจัดการนวัตกรรม สามารถปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ส่วนผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิง

นวัตกรรมมากกว่าผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 1– 5 ปี กลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป เนื่องจากว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1–5 ปี ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เริ่มงานในสถานศึกษาได้ไม่นานส่งผลให้มีความมองการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านมาไม่ครอบคลุมทุกกิจกรรมที่ผู้บริหารได้พัฒนาสถานศึกษามาแล้วก่อนหน้านี้จึงส่งผลให้มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าผู้ที่มีประสบการณ์มากและปฏิบัติงานในสถานศึกษามากกว่า มองเห็นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสถานศึกษาของผู้บริหารที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา สามารถสร้างบรรยากาศในการทำงาน จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับครูและบุคลากรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสดงออกถึงรูปแบบหรือทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานของครู มีเทคนิคในการจัดการนวัตกรรม สามารถปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิณัญบุหงา แสงศรีธรรมมะกุล (2556) ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ปัจจัยด้านเพศพบว่าไม่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านอายุพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านระดับการศึกษาพบว่าไม่ต่างกัน และปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ชนะเคน (2559) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนจำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกล้าตัดสินใจเปลี่ยนแปลงและต้องทำให้ครูและบุคลากรทางศึกษาเกิดยอมรับเทคโนโลยีนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงแล้วนำมาปรับพฤติกรรมของตนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาในที่สุด เพื่อไปสู่ความพร้อมในการพัฒนานวัตกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสร้างกำลังใจให้ทั่วถึงและมอบหมายขอบเขตอำนาจ หน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนอีกทั้งกระจายอำนาจหน้าที่ให้รับผิดชอบชัดเจนและมีเป้าหมายของทีมเดียวกันและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมด้วย เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในด้านการบริหารความเสี่ยงโดยที่มีการปฏิบัติการในด้านผู้บริหารดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมต่อไปควรมีการศึกษาการพัฒนาระบบการติดตามประเมินด้านการจัดการความเสี่ยงในโรงเรียนและด้านการคิดสร้างสรรค์โดยที่มีการปฏิบัติการในด้านผู้บริหารได้สร้างทางเลือกใหม่ ๆ โดยคิดนอกกรอบนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธบุรี.
- จุฑาทิพย์ ชนะเคน. (2559). การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปาริฉัตร พรสุวรรณ. (2562). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.
- ปวีณา กันลิน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. *Veridian E-Journal, Silpakom University*. 10(3), 1833-1848.
- พินัญบุหงา แสงศรีธรรมะกุล. (2556). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรกิจ สุวรรณแก้ว. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2563 - 2565*. สืบค้น 17 ธันวาคม 2563 จาก http://myoffice.takesa2.go.th/myoffice/2563/data/tkk3/25630505_102001_4581.pdf.

- อนุพงษ์ ชุมแสงวาปี. (2560). การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607-610.
- Piraya Saisirisuk. (2018). *Innovative Leadership of School Administrators of
Panchaphaki School Cluster under the Secondary Educational Service
Area Office 4*. Independent Study. Master of Education (Educational
Administration). The Graduate School, Kasetsart University. Bangkok:
Kasetsart University.
- Ratthanon Pongwiritthon, Busara Chuadee, Malai Wongruethaiwattana, Benyapa
Kantawongwan, Kanyakan Syers. (2020). Organizing Student – Centered
Learning Activity in the Basic Educational Institutions Under the
Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3. *Journal of Legal
Entity Management and Local Innovation*. 6(5), 231-244.
- Thitinan Nanthasri, Waro Pengsawat, Wannika Chalakbang, Pornthep
Satheannopakaow. (2020). The Development of Indicators on Innovative
Leadership of School Directors under Offices of Primary Education Service
Areas in the Northeast of Thailand. *Social Sciences Research and
Academic Journal*. 14(3), 93-106.

**สถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อ
ของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองในวิถีชีวิตใหม่**
**Situation of Media Access, Fake News Recognition and the Impacts of
Media Use of the Elderly in Urban Communities in a New Normal**

จิราณีย์ พันมุล¹ ประพันธ์ โพธิ์พูลพรหม²
Jiraneel Phanmool, Praphan Propunprom

บทคัดย่อ (Abstract)

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองทั้งก่อนและในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 900 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 50 คน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยแนวทางการสนทนากลุ่ม มีการวิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและการตีความตามหลักตรรกะ ผลการวิจัย พบว่า ก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีการใช้โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันที่ใช้กันบ่อยคือ ไลน์ ยูทูบ และเฟซบุ๊ก ส่วนใหญ่พบข่าวปลอมในไลน์ ร้อยละ 74.3 เนื้อหาข่าวปลอมที่ผู้สูงอายุหลงเชื่อและถูกหลอกเป็นเรื่องการเมือง ร้อยละ 65.78 เศรษฐกิจ ร้อยละ 54.33 และสาธารณสุข ร้อยละ 50.00 ลักษณะข่าวปลอมที่พบคือ เนื้อหาไม่ตรงกับพาดหัวข่าว ร้อยละ 49.22 ผู้สูงอายุส่งต่อข่าวปลอม ร้อยละ 15.11 ผลกระทบจากการใช้สื่อมีทั้งทางบวกและทางลบต่ออารมณ์จิตใจ สุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม สำหรับในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ผู้สูงอายุมีการใช้โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ ปัจจัยทำให้ผู้สูงอายุหลงเชื่อข่าวปลอมและส่งต่อคือ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมและปัจจัยปัจเจกบุคคล สาเหตุการส่งต่อข่าวปลอมคือ มีความเชื่อว่าเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อผู้อื่น ให้สังคมยอมรับ การใช้สื่อมีผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจ สุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมทั้งทางบวกและทางลบ โดยผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญคือ เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกันโรค และเกิดการเรียนรู้การใช้ชีวิตในวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

คำสำคัญ (Keywords): การเข้าถึงสื่อ; การรับรู้ข่าวปลอม; ผู้สูงอายุ; ชีวิตวิถีใหม่

Received: 2021-05-09 Revised: 2021-06-05 Accepted: 2021-06-08

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ Faculty of Liberal Arts, Rajamanagala University of Technology. Corresponding Author e-mail: jiraneel.p@rmutsb.ac.th

² เครือข่ายชนพัตน์ จังหวัดนันทบุรี Chuan Phat Network, Nonthaburi Province.
e-mail:ake.ppat@gmail.com

Abstract

This research has a purpose to study the situation of media access, fake news recognition and the impacts of the media use of the elderly in urban communities both before and in the situation of the COVID-19 outbreak. This research deployed the mixed method research which data were collected from a sample of 900 elderly people chosen by using a multistage randomization method with questionnaires as a research tool and a group of elderly representatives for group discussions of 50 people selected specifically and collected information in a group discussion approach. The results were analyzed by descriptive statistics, content analysis and logical interpretation. The results of the study showed that before the epidemic situation of the coronavirus, Most of the elderly are using television and the Internet. The most frequently used apps are LINE, YouTube and Facebook. Most of them found fake news in LINE (74.3%), fake news content that seniors believed and deceived were 65.78% for political, 54.33% for economic, and Public Health for 50.00%. Fake news characteristics found were content does not match the headline for 49.22 percent, elderly people transmit fake news for 15.11 percent. The impact of media use had both positive and negative effects on mood, health, economy and society. In the epidemic of coronavirus-19, Most of the elderly used television and the internet. The factors that made the elderly believed fake news and passed it on were: environmental factors and individual factors. The reasons for forwarding fake news were they believed that such news were true and useful to others and wanted to be acceptable in the society. Media use had impacts on emotional and mental health, economic and social well-being both in positive and negative way. The important positive impact were the creation of knowledge of disease and disease and learning to live in a new way of life (New Normal).

Keywords: Media Access; Fake News Recognition; The Elderly; New Way of Life (New Normal)

บทนำ (Introduction)

สังคมยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุค “สังคมความรู้” หรือกล่าวได้ว่าเป็นยุค “เทคโนโลยีสารสนเทศ” ที่มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอด มีการสื่อสารอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน ประกอบกับสามารถสื่อสารกันได้ทั่วทุกมุมโลกด้วยการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media) เช่น ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันสื่อ

การเติบโตอย่างรวดเร็วของการใช้สื่อสังคมออนไลน์นี้ส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ที่ผู้สูงอายุต้องการเชื่อมโยงการรับรู้ข่าวสารตลอดเวลา รวมถึงส่งต่อข้อมูลให้บุคคลอื่น โดยผู้สูงอายุเป็นกลุ่มใหญ่ที่กำลังมีบทบาทต่อการไหลเวียนข่าวสารในสังคมเพิ่มมากขึ้น และความสามารถในการเข้าถึงสื่อก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ในขณะเดียวกันปัญหาที่เกิดจากการเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุอาจส่งผลให้ผู้สูงอายุบางรายเป็นผู้เสพติดสื่ออันส่งผลกระทบต่อการทำงาน กิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และส่งผลเสียต่อสุขภาพทางกายหรือเกิดความเครียดสะสมเมื่อเข้าถึงสื่อเป็นเวลานาน รวมถึงปัญหาอันเกิดจากความไม่รู้เท่าทันสื่อที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะปัญหาการหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การขายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและยาที่อ้างสรรพคุณเกินจริง ฯลฯ และการส่งต่อข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง (สวท ธีระโคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ, 2561; ระวีวรธรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม, 2560) ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ผลิตข้อมูลเพื่อเผยแพร่มีจำนวนมากขึ้นครอบคลุมทุกประเด็นของการดำเนินชีวิต การผลิตและการเผยแพร่ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์อาจแฝงปนไปด้วยข้อมูลด้อยคุณภาพ การคิดวิเคราะห์ที่ขาดหลักการที่น่าเชื่อถือ รวมไปถึงอคติ และความเข้าใจผิดต่าง ๆ ของผู้สร้างข้อมูล (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 256) นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลอีกไม่น้อยที่มีฉาบฉวยใจสร้างข้อมูลขึ้นเพื่อฉ้อฉลหลอกลวงผู้คนในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ข่าวปลอมหรือข่าวลวง (Fake News) โดยลักษณะที่พบเป็นข่าวเสียดสีล้อเลียน คลิกเบท (Click Bait) หรือการล่อให้คลิก ไปจนถึงการสร้างข่าวปลอมเพื่อผลประโยชน์ต่าง ๆ ส่วนมากมักเป็นข้อมูลเรื่องสุขภาพ ข้อมูลเกี่ยวกับโรค การดูแลรักษาสุขภาพต่าง ๆ และมักได้รับการส่งต่อเผยแพร่ไปในวงกว้าง การฉ้อฉลมีความซับซ้อน

มากขึ้นและการตกเป็นเหยื่อก็ยิ่งง่ายมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเนื่องจากขาดทักษะการรู้เท่าทันโลกดิจิทัล ประกอบกับกระบวนการรับรู้เสื่อมลงตามอายุ ผู้สูงอายุจึงมักจะเชื่อข่าวปลอมได้ง่าย ไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงของข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ได้และมีแนวโน้มจะส่งต่อข่าวปลอมมากขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562) การส่งต่อข่าวปลอมนั้นก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้ตกเป็นเหยื่อในสื่อสังคมออนไลน์และอาจส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมได้หากผู้ที่รับข่าวสารนั้นขาดความรู้เท่าทันในการเชื่อข่าวนั้นโดยไม่ตระหนักถึงผลที่อาจเกิดขึ้น อาทิ ข่าวปลอมเกี่ยวกับการเกิดภัยพิบัติร้ายแรงต่าง ๆ สร้างความตื่นตระหนกแก่ผู้คนในวงกว้าง ข้อมูลหรือข่าวที่บิดเบือนเกี่ยวกับการเมือง ความปลอดภัย และความมั่นคงของชาติที่อาจมีผู้ไม่หวังดีตั้งใจเผยแพร่เพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดความสับสนวุ่นวายในสังคม (สุกัญญา บุรณเดชาชัย, 2560) ตลอดจนข่าวปลอมเกี่ยวกับข้อมูลทางสุขภาพ การรักษาโรค และการปฏิบัติโรคใหม่ ๆ อย่างสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 นั้น มีการระบาดของข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง คลาดเคลื่อนหรือบิดเบือนเกี่ยวกับโรค (Infodemic) (วรทัย ราวินิจ, 2563) มีช่องทางการสื่อสารที่รวดเร็วไปทั่วโลก ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งข้อมูลจริงและข้อมูลเท็จจนยากที่จะควบคุม หรือถ่วงดุลได้ทัน กลายเป็นปัญหาใหญ่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ และต้องหาทางรับมืออย่างเร่งด่วนเช่นกัน เพื่อการยับยั้งข่าวปลอมไม่ให้สร้างความสับสนหรือก่อความตื่นตระหนกในสังคม ซึ่งการแพร่ระบาดของข้อมูลบิดเบือนหรือไม่ถูกต้องหรือข่าวปลอม สามารถสร้างความเข้าใจผิดและความเสียหายแก่สังคมได้ ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุตื่นตระหนก เป็นกังวล เกิดความสับสน อันเป็นสาเหตุนำไปสู่สภาพจิตใจที่ย่ำแย่เพิ่มขึ้นได้ สร้างความเข้าใจผิดในการป้องกันและดูแลสุขภาพ ซึ่งอาจส่งผลต่อการเสียชีวิต และการตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพหรืออาชญากรออนไลน์ อีกทั้งส่งผลกระทบต่อทั้งในภาคการผลิต เศรษฐกิจ ความมั่นคงของประเทศ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลข่าวสารในสังคมออนไลน์นั้น ก็ยังมีข้อมูลและข่าวจริงที่เป็นประโยชน์เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ในการรับข้อมูลข่าวสารจึงจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณ ในการรับข้อมูลข่าวสาร มีการตรวจสอบความถูกต้องและการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารก่อนแชร์หรือส่งต่อ ทั้งนี้ การศึกษาสถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองก่อนและในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 จึงมีความจำเป็นเพื่อให้เข้าใจบริบทของสถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุมากขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบสื่อและพัฒนากิจกรรมในการแก้ไขปัญหาด้านสื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุของโครงการพลังสูงวัยในเมือง ทันทข่าวลวง (Fake News) ในสื่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 หรือชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีวิทยาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ งานวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ (1) ก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 และ (2) ในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจากประชากรผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในพื้นที่เขตชุมชนเมืองของพื้นที่ดำเนินงานของโครงการพลังสูงวัยในเมืองทันข่าวลงในสื่อ จำนวน 122,545 คน ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง 900 คน (Yamane, 1967) และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ได้แก่ (1) แบ่งประชากรออกตามพื้นที่ดำเนินงานของโครงการพลังสูงวัยในเมือง ทันข่าวลง (Fake news) ในสื่อ (2) การสุ่มพื้นที่ชุมชนเมืองแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนเมืองมีประชากรอย่างหนาแน่น จำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ เทศบาลเมืองกระบี่ เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครอุบลราชธานี เขตลาดพร้าว (กรุงเทพมหานคร) และ เขตหลักสี่ (กรุงเทพมหานคร) และ (3) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากพื้นที่เขตชุมชนเมืองด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) จากความพร้อมในการให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 กลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุในการสนทนากลุ่ม จำนวน 50 ราย มีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) พิจารณาจากการเป็นตัวแทนผู้สูงอายุที่สามารถให้ข้อมูลได้ มีการใช้สื่อที่หลากหลาย และเป็นกลุ่มแกนนำทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนจาก 5 พื้นที่ ๆ ละ 10 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีวิทยาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คือ (1) ข้อมูลเชิงปริมาณมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 900 คน (2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 50 คน โดยทำการสนทนากลุ่มแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถามศึกษาสถานการณ์การเข้าถึงสื่อและการรับรู้ข่าวปลอมของผู้สูงอายุ ชุมชนเขตเมืองก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) สถานการณ์การเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุ (3) การรับรู้ข่าวปลอมของผู้สูงอายุ (4) ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุ และ (5) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.2 แนวทางการสนทนากลุ่มศึกษาสถานการณ์การเข้าถึงสื่อและการรับรู้ข่าวปลอมของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมือง ทั้งก่อนและในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 โดยมีประเด็นการสนทนา 4 ประเด็น คือ (1) สถานการณ์การเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุ (2) การรับรู้ข่าวปลอมของผู้สูงอายุ (3) ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุ และ (4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

4. การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เริ่มด้วยการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัยด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บจริงจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 900 คน แล้วนำข้อมูลแบบสอบถามมาตรวจสอบความเรียบร้อยและวิเคราะห์ผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยสถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยเทคนิคแบบสามเส้า (Triangulation) ด้วยวิธีการตรวจสอบด้านข้อมูลและต่างสถานที่ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการตีความตามหลักตรรกะ (Logical Reasoning)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา - 19

1.1 สถานการณ์การเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมือง กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีการใช้สื่อมากที่สุดคือ โทรศัพท์ ร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 92.33 ถัดมาคือ วิทยุ ร้อยละ 48.88 และหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 36.88 ตามลำดับ สำหรับแอปพลิเคชันทางอินเทอร์เน็ตใช้งานบ่อยคือ ไลน์ ร้อยละ 87.78 ยูทูบ ร้อยละ 60.78 และเฟซบุ๊ก ร้อยละ 59.56 และส่วนใหญ่มีการใช้สื่อโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ และหนังสือพิมพ์ รวมกัน 3-4 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 34.22 รองลงมาคือ 5-6 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 25.56 ถัดมาคือ 1-2 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 24.67

1.2 การรับรู้ข่าวปลอมของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 พบว่า ผู้สูงอายุไม่เคยพบเห็นข่าวปลอมหรือข่าวลวง ร้อยละ 8.67 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 59.78 และมีการพบเห็นข่าวปลอม ร้อยละ 31.56 แหล่งที่พบเห็นข่าวปลอมส่วนใหญ่พบในไลน์ ร้อยละ 74.33 รองลงมาคือ โทรศัพท์ ร้อยละ 41.33 ถัดมาคือ เฟซบุ๊ก ร้อยละ 35.78 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องสาธารณสุขหรือสุขภาพ ร้อยละ 60.22 เรื่องการเมือง ร้อยละ 58.78 เศรษฐกิจ ร้อยละ 54.56

มีลักษณะของข่าวปลอมที่พบส่วนใหญ่คือ เนื้อหาไม่ตรงกับพาดหัวข่าว ร้อยละ 49.22 เนื้อหาล้อเลียนและเสียดสี ร้อยละ 48.56 และเนื้อหาหลอกลวง ร้อยละ 36.67 สำหรับเนื้อหาของข่าวปลอมหรือข่าวลวงที่ผู้สูงอายุหลงเชื่อและมักจะถูกหลอก ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการเมือง ร้อยละ 65.78 รองลงมาคือ เรื่องเศรษฐกิจ ร้อยละ 54.33 ถัดมาคือ เรื่องสาธารณสุขหรือสุขภาพ ร้อยละ 50.00 ส่วนการแชร์หรือการส่งต่อข่าวปลอมของผู้สูงอายุ พบว่า ไม่เคยแชร์ ร้อยละ 38.11 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 46.78 เคยแชร์ ร้อยละ 15.11 ทั้งนี้ เหตุผลในการแชร์หรือการส่งต่อเนื่องจากเป็นข่าวหรือเป็นประเด็นทางสังคม การสร้างการยอมรับทางสังคม และมีความเชื่อว่าข่าวนั้นๆ มีประโยชน์กับผู้อื่น

1.3 ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุ การเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ และหนังสือพิมพ์ของผู้สูงอายุนั้นมีผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจ สุขภาพและร่างกาย เศรษฐกิจ สังคมของผู้สูงอายุโดยตรงและโดยอ้อมทั้งทางบวกและทางลบ โดยผลกระทบเชิงบวกต่ออารมณ์และจิตใจ ผ่อนคลาย เพลิดเพลิน เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและลดช่องว่างระหว่างผู้สูงอายุกับสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งได้รับข้อมูลหรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดูแลสุขภาพ จึงทำให้เกิดการพัฒนาทักษะต่าง ๆ รวมถึงการปรับตัวจากการใช้สื่อต่าง ๆ นำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับตัวเองและครอบครัวได้เช่นกัน สำหรับผลกระทบทางลบอารมณ์และจิตใจนั้น ผู้สูงอายุจะเกิดความเครียด ความวิตกกังวล หากได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรม ภัยพิบัติธรรมชาติ หรือข่าวที่มีเนื้อหาความรุนแรง และทำให้ผู้สูงอายุมักมีอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย เมื่อยลำตัวงอเมื่อยคอเมื่อยมือเป็นเวลานาน รวมถึงการหลงเชื่อซื้อสินค้าและใช้บริการที่เกี่ยวข้องผลิตภัณฑ์สุขภาพชนิดต่างๆ อาจส่งผลทำให้ผู้สูงอายุบางรายมีร่างกายผิดปกติ และสูญเสียทรัพย์สินในการซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ สุดท้ายอาจตกเป็นเหยื่อของกลุ่มมิจฉาชีพหรือกลุ่มผู้ไม่หวังดีเกิดความเสียหายเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลได้

2. สถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา -19

2.1 สถานการณ์การเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมือง ผู้สูงอายุมีการติดตามข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรคโควิด-19 จากสื่อโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ สำหรับสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจและเข้าถึงบ่อยที่สุด ได้แก่ โลกยูทูบ และเฟซบุ๊ก เนื่องจากเป็นสื่อในการค้นหาและติดตามข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการและความสนใจ ตลอดจนการแชร์หรือส่งต่อข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจและประโยชน์ไปยังบุคคลอื่นได้ตลอดเวลาและรวดเร็ว สำหรับข้อมูลข่าวสารที่ผู้สูงอายุมีการรับหรือเข้าถึงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ผู้สูงอายุมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารใน 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค (2) วิธีการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรค (3) มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค (4) มาตรการความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโรค (5) การช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และบุคคลสำคัญ

2.2 การรับรู้ข่าวปลอม (Fake News) ของผู้สูงอายุในชุมชนเขตเมือง ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนานั้น ผู้สูงอายุมีการรับข้อมูลข่าวสารมากขึ้นกว่าในสถานการณ์ปกติ ทำให้ผู้สูงอายุมองข้ามการพิจารณาความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมา แล้วทำการส่งต่อข้อมูลผิด ๆ เหล่านั้นไปยังเพื่อนฝูงญาติพี่น้อง ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุทำให้ผู้สูงอายุหลงเชื่อข่าวปลอมและส่งต่อไปยังบุคคลอื่น พบว่า มีปัจจัยสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1) ปัจจัยสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกตัวบุคคล พบได้ 3 ประการ ได้แก่ (1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคที่เป็นโรคที่อุบัติขึ้นใหม่ มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วทั่วโลก สถิติจำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (2) ข้อจำกัดด้านองค์ความรู้ของโรค ยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน (3) การกล่าวอ้างถึงกลุ่มอ้างอิงหรือบุคคลน่าเชื่อถือ รวมถึงการกล่าวอ้างถึงหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนที่สำคัญ ๆ ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุเกิดการหลงเชื่อข่าวได้ง่าย

2) ปัจจัยปัจเจกบุคคล เกิดจากตัวบุคคลทำให้หลงเชื่อข่าวปลอมพบ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความคิด ความเชื่อเดิมของผู้สูงอายุที่ยึดติดกรอบความเชื่อเดิม โดยบางครั้งมองข้ามการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม (2) แรงจูงใจหรือความต้องการข้อมูลที่ชัดเจน (3) สภาวะทางอารมณ์หรือจิตใจ อีกทั้ง สาเหตุการส่งต่อข้อมูลหรือข่าวปลอม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเชื่อดังนี้ (1) ข้อมูลหรือข่าวนั้นเป็นความจริง (2) คิดว่ามีประโยชน์ต่อผู้อื่น (3) เจตนาดี ความหวังดี ประารถนาดี และ (4) ต้องการแสดงตัวตนให้สังคมยอมรับ

3) ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุในชุมชนเขตเมือง ผู้สูงอายุมีการพิจารณาความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ผู้สูงอายุหลงเชื่อข้อมูลหรือข่าวนั้นทำให้เกิดความเข้าใจผิด คลาดเคลื่อน เกิดความกังวล ตื่นตระหนกไปมากกว่าความเป็นจริง ส่งผลให้เกิดการส่งต่อข่าวปลอม ซึ่งการส่งต่อข่าวปลอมนั้นอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดคลาดเคลื่อน อาจสามารถนำไปสู่การก่อความวุ่นวายในหมู่คนที่ได้รับข่าวสารผิด ๆ อาจจะส่งผลเสียต่อตนเองและสังคมโดยรวมได้ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางกาย รวมถึงส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุได้รับผลกระทบโดยตรงทั้งทางบวก โดยผู้สูงอายุเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกันโรคไวรัสโคโรนา-19 ทำให้ผู้สูงอายุมีความตื่นตัวเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

สถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา - 19

การเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองมีการใช้สื่อโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อหลักในการรับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งโทรทัศน์เป็นสื่อดั้งเดิมที่ยังคงมีอิทธิพลต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยมักจะเปิดเพื่อติดตามข่าวสารในช่วงตอนเช้า และเปิดเป็นเพื่อนเวลาทำงานในช่วงกลางวัน ส่วนอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อผู้สูงอายุมากขึ้น

เนื่องจากด้วยลักษณะที่โดดเด่นของอินเทอร์เน็ตที่สามารถใช้งานได้ทุกที่มีโทรศัพท์หรือสมาร์ทโฟนเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มีการสื่อสารสองทาง มีความสะดวกในการติดต่อสื่อสารรวดเร็ว สืบค้นข้อมูลข่าวสาร หรือความรู้ต่าง ๆ ได้ทุกที่ทุกเวลาตามความสนใจและความต้องการของผู้สูงอายุ ทันเหตุการณ์ ซึ่งกล่าวได้ว่าตอบโจทย์การดำเนินของผู้สูงอายุในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เป็นอย่างดี ทั้งการติดต่อสื่อสาร ความบันเทิง รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ค้นหาความรู้ไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิต ตลอดจนซื้อสินค้า ผลิตภัณฑ์ หรือบริการต่าง ๆ ผลงานวิจัยดังกล่าวยังชี้ให้เห็นความสอดคล้องกับความคิดเห็นของระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์และญาติณี เคารพธรรม (2560) ที่กล่าวว่า แนวนิยมผู้สูงอายุจะใช้สื่อออนไลน์และเป็นที่ยอมรับของผู้สูงอายุมากขึ้น แต่ยังกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง ถึงแม้สื่อออนไลน์จะเป็นที่ยอมรับมากขึ้น แต่สื่อหลักอย่างโทรทัศน์ก็ยังเป็นสื่อที่ผู้สูงอายุเข้าถึงมากที่สุด สำหรับการเข้าใช้งานแอปพลิเคชันมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ไลน์ ยูทูบ และเฟซบุ๊ก เนื่องจากไลน์มีการใช้งานง่าย สามารถส่งสติ๊กเกอร์แทนการพิมพ์ข้อความตอบโต้ สะดวก และรวดเร็ว ส่วนยูทูบมีการนำเสนอข้อมูลเป็นวิดีโอ ดังนั้นการใช้งานเพื่อความบันเทิง ผ่อนคลาย และเพื่อติดตามข่าวสาร ส่วนเฟซบุ๊ก ผู้สูงอายุบางส่วนยังสับสนกับการใช้งานของเฟซบุ๊ก จึงทำให้การใช้งานเฟซบุ๊ก น้อยกว่าไลน์ และยูทูบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรณัย จิรณัยธวัชณ์ และวศิณ ชูประยูร (2559) พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มในการยอมรับและใช้แอปพลิเคชันไลน์มากขึ้น เนื่องจากปัจจัยด้านความสะดวกสบายและง่ายในการติดต่อสื่อสาร อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอริชา วุฒิรังษี (2564) พบว่า ผู้สูงอายุมีความสามารถใช้ไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวหรือเพื่อนได้ (ค่าเฉลี่ย 2.99) ใช้งานยูทูบในการดูข่าวสารหรือความบันเทิง (ค่าเฉลี่ย 2.66) และใช้เฟซบุ๊กในการแบ่งปันเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 2.58)

การรับรู้ข่าวปลอมของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 นั้น ผู้สูงอายุมักพบข่าวปลอมในไลน์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่ผู้สูงอายุเข้าถึงมากที่สุด อีกทั้งพบในสื่อโทรทัศน์และเฟซบุ๊ก ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวความเห็นของ Nelson and Taneja (2018) ที่ว่า สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ฯลฯ เป็นแหล่งข่าวที่ทำให้ผู้บริโภคข่าวสารรู้สึกสับสนว่าข่าวใดจริง ข่าวใดปลอม และเป็นแหล่งข่าวที่มีบทบาทสำคัญในการแพร่กระจายข่าวปลอม สำหรับข่าวปลอมที่พบส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเรื่องสาธารณสุขหรือสุขภาพ การเมืองและเศรษฐกิจ สำหรับเรื่องของผู้สูงอายุหลงเชื่อและถูกชักจูงให้เชื่อข่าวปลอมได้ง่ายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เศรษฐกิจ และสาธารณสุขหรือสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพนม คลีฉายา (2563) ที่พบความเสี่ยงจากการใช้สื่อดิจิทัลของผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นเรื่องสุขภาพที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นเนื้อหาสุขภาพที่ส่งต่อกันมา และการโฆษณาสินค้าที่ไม่มีการรับรองความปลอดภัย สินค้าที่ผิดกฎหมายหรืออวดอ้างสรรพคุณเกินจริง อีกทั้ง สันฐาน ชยชนนท์ และคณะ (2564) พบว่า สภาพปัญหาของผู้สูงอายุที่สำคัญคือด้านสุขภาพ โดยมีความต้องการบริการด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคมจากรัฐและเอกชน ตั้งข้อสังเกตได้ว่าการหลงเชื่อข่าวปลอมของผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวปลอมหรือเชื่อข่าวปลอมตามความคิด ความเชื่อเดิม

และความต้องการของตนเอง โดยเฉพาะความต้องการที่เกิดจากสภาพปัญหาทางด้านสุขภาพ การดูแลสุขภาพ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ประกอบกับ สมาชิกในครอบครัว เพื่อน หรือคนรู้จักเป็นผู้ส่งต่อข่าวนั้น ๆ ประกอบกับการสร้างข่าวปลอมในยุคปัจจุบันมีการสร้างข่าวได้แนบเนียนเหมือนกับข่าวจริง ด้วยการใช้ตราสัญลักษณ์ของหน่วยงานและภาพบุคคลสำคัญที่น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับงานของ นันทิกา หนูสม และวิโรจน์ สุทธิสีมา (2562) พบว่าข่าวปลอมที่พบมากที่สุดคือ เนื้อหาที่ประดิษฐ์ขึ้น (Fabricated content) ทั้งภาพและข้อมูลที่ปรากฏในข่าว วิธีการสร้างข่าวปลอมเป็นวิธีที่พัฒนามาจากเว็บข่าวปลอมแบบคลิกเบต และสิ่งที่ทำให้ข่าวปลอมมีความน่าเชื่อถือคือ แหล่งข่าวเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง มีสถิติหรืองานวิจัยประกอบ มีชื่อเพจหรือลิงก์ (Link) ตรงหรือใกล้เคียงกับสำนักข่าวออนไลน์ อีกทั้งผลการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุ ร้อยละ 15.11 มีการส่งต่อข่าวปลอม และมีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อย ร้อยละ 46.78 ไม่แน่ใจว่ามีการส่งต่อข่าวปลอม ในขณะที่มีผู้สูงอายุเพียง ร้อยละ 38.11 ที่ไม่มีการส่งต่อข่าวปลอม ซึ่งเหตุผลการส่งต่อข่าวปลอมเนื่องจากเป็นข่าวหรือเป็นประเด็นทางสังคม การสร้างการยอมรับทางสังคม และมีความเชื่อว่าข่าวนั้น ๆ มีประโยชน์กับผู้อื่น ประกอบกับผลการวิจัยครั้งนี้ ยังพบว่าผู้สูงอายุสามารถวิเคราะห์ลักษณะข่าวปลอมที่พบส่วนใหญ่ คือ การพาดหัวข่าวไม่ตรงเนื้อหาข่าว เนื้อหาล้อเลียนและเสียดสี เนื้อหาหลอกลวง นำเสนอเกินความจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lazer et al (2018) ที่ระบุว่าข่าวปลอมไม่ได้จำกัดแค่ข่าวที่มีเนื้อหาผิดๆ แต่ยังรวมถึงการเขียนข่าวที่ไร้คุณภาพ การโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง และรูปแบบโฆษณาสินค้าหรือบริการที่ชวนให้เข้าใจผิด นอกจากนี้ยังพบว่า ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุนั้นมีผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจ สุขภาพและร่างกาย เศรษฐกิจ สังคมของผู้สูงอายุโดยตรงและโดยอ้อมทั้งทางบวกและทางลบ

สถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19

สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 เป็นสถานการณ์ของโรคที่อุบัติขึ้นใหม่ และมีการแพร่ระบาดในประเทศไทยและต่างประเทศอย่างรวดเร็วและรุนแรงนำไปสู่การเสียชีวิตทำให้ผู้สูงอายุมีการใช้สื่อโทรทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ในติดตามและเกาะติดข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโรคในปริมาณมากกว่าก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 โดยเฉพาะ 5 ประเด็นหลัก คือ (1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค (2) วิธีการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรค (3) มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค (4) มาตรการความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโรค (5) การช่วยเหลือและแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และบุคคลสำคัญของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Karijo et al. (2020) และ Liu (2020) ที่พบว่า ในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 นั้น ผู้คนมีความต้องการและติดตามข้อมูลในเรื่องวิธีการดูแลสุขภาพและการป้องกันตนเองเพื่อลดความเสี่ยงในการติดโรค และยังสอดคล้องกับงานของ Bento et al., (2020) และ Ebrahim, et al. (2020) ที่พบว่า ประเด็น

มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคและมาตรการความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโรค ตลอดจนการพัฒนาวัคซีนหรือยารักษาโรคนั้น ผู้คนก็มีการติดตามข้อมูลเช่นกัน

ทั้งนี้ ท่ามกลางสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุ มีความอ่อนไหวต่อข้อมูลข่าวสารมากเป็นพิเศษเกิดความตื่นตระหนก วิตกกังวล หวาดกลัว และเกิดความเครียด ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุขาดการพิจารณาความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ หรือการวิเคราะห์ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาทำให้ผู้สูงอายุหลงเชื่อข่าวปลอมได้ง่าย ซึ่งพบว่าปัจจัยทำให้ผู้สูงอายุหลงเชื่อ ข่าวปลอม 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคซึ่งโรคที่อุบัติขึ้นใหม่ ข้อจำกัดด้านองค์ความรู้ของโรคที่ยังไม่ชัดเจน และการนำเสนอข้อมูลหรือข่าวสารนั้นมีการกล่าวอ้างกลุ่มอ้างอิง บุคคลสำคัญน่าเชื่อถือ รวมถึงหน่วยงาน ภาครัฐ หรือภาคเอกชนที่สำคัญ ๆ จึงทำให้ผู้สูงอายุเกิดการหลงเชื่อข่าวได้ง่าย และ (2) ปัจจัย ปัจเจกบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดจากตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความคิดและความเชื่อเดิมของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุยึดติดกับกรอบความเชื่อเดิม โดยบางครั้งมองข้ามการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ผู้สูงอายุมีความเชื่อว่าสมุนไพรสามารถรักษาโรคต่าง ๆ ให้หายได้ รวมถึงการเชื่อถือบุคคลสำคัญ ๆ เช่น แพทย์ ดารา เป็นต้น แรงจูงใจหรือความต้องการข้อมูลที่ชัดเจน และสภาวะทางอารมณ์หรือจิตใจ ซึ่งสภาวะทางอารมณ์หรือจิตใจของผู้สูงอายุในสถานการณ์นี้ส่วนใหญ่มีการตื่นตระหนก วิตก กังวล หวาดกลัว และเครียดส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีการพิจารณาความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ หรือ การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งจะต้องมีการรับส่งต่อข้อมูลต่าง ๆ ที่รับมาไปยังเพื่อน ญาติพี่น้อง ทั้งนี้ สาเหตุการส่งต่อข่าวปลอม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเชื่อ ดังนี้ (1) ข้อมูลหรือข่าวนั้นเป็นความจริง (2) คิดว่ามีประโยชน์ต่อผู้อื่น (3) เจตนาดี ความหวังดี และปรารถนาดี และ (4) ต้องการแสดงตัวตนให้สังคมยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mena (2017) และงานวิจัยของ นันทิกา หนูสม และวิโรจน์ สุทธิสีมา (2562) กล่าวว่า ผู้บริโภคหลงเชื่อข่าวปลอม บนสื่อสังคมออนไลน์ในด้านความอคติหรือเอนเอียงเพื่อยืนยันความคิดเห็นหรือความเชื่อเดิมของตนเอง โดยเลือกที่จะเชื่อข้อมูลหรือข่าวที่ตรงกับความคิดความเชื่อของตน โดยหาเหตุผลสนับสนุนความเชื่อข่าวนั้น ๆ

ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุ พบว่า มีผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจ สุขภาพ และร่างกาย เศรษฐกิจ และสังคมของผู้สูงอายุโดยตรงและโดยอ้อมทั้งทางบวกและทางลบ โดยผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญคือ ผู้สูงอายุเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกันโรค และเกิดการเรียนรู้การใช้ชีวิตในชีวิตวิถีใหม่ (New normal) โดยสอดคล้องกับ ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม (2560) ที่กล่าวว่า ผลกระทบการใช้สื่อของผู้สูงอายุนั้น มีผลทั้งด้านบวก และด้านลบ โดยผลทางบวกได้แก่การสร้างแรงบันดาลใจ ความรู้ รับข้อมูลข่าวสาร ความบันเทิง ได้ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัวส่วนผลกระทบด้านลบ คืออันตรายภาวะทางสุขภาพ เช่น ความเครียดสะสม เกิดปัญหาทางสุขภาพ เช่น หัวใจ ความดัน และอาจถูกหลอกได้ง่าย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อค้นพบจากการวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์การเข้าถึงสื่อ การรับรู้ข่าวปลอม และผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุชุมชนเขตเมืองทั้งก่อนและในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 นั้น ผู้สูงอายุยังคงใช้โทรทัศน์ในการรับรู้ข่าวสาร ขณะเดียวกันผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น นอกจากนี้แล้วสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ยังได้ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสื่อโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตสำหรับติดตามข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุขาดการพิจารณาความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร และมักจะส่งต่อข่าวปลอมไปยังบุคคลอื่นเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุทั้งภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ควรพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สร้างการรับรู้และป้องกันการส่งต่อข่าวปลอมให้กับผู้สูงอายุ ดังนี้

1.1 สร้างการเรียนรู้ในการป้องกันปัญหาข่าวปลอม ควรเน้นการพัฒนาที่กลุ่มแกนนำผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการขยายผลต่อในชุมชน ควบคู่กับการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุที่ชอบส่งต่อข่าวปลอม เพื่อสร้างการตระหนักรู้ รู้เท่าทันข่าวปลอม การวิเคราะห์ข่าว และผลกระทบที่เกิดจากการส่งต่อข่าวปลอม

1.2 พัฒนาสื่อสร้างการเรียนรู้ในการป้องกันปัญหาข่าวปลอมสำหรับผู้สูงอายุ ควรเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวก และสามารถส่งต่อให้กับบุคคลอื่นได้ รวมถึงสามารถนำไปใช้ขยายผลในชุมชนได้ โดยสื่อดังกล่าวควรเน้นเนื้อหาสั้น น่าสนใจ จัดจาง่าย ครอบคลุมเนื้อหาการรู้เท่าทันสื่อ

1.3 พัฒนากิจกรรมสร้างการเรียนรู้ในการป้องกันปัญหาข่าวปลอมสำหรับผู้สูงอายุควรมีรูปแบบการอบรมสาระบันเทิง เน้นการฝึกปฏิบัติพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการรู้เท่าทันสื่อ การวิเคราะห์สื่อและข่าวปลอม รวมถึงทักษะในการเป็น นักสื่อสารสุขภาวะได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการส่งต่อข่าวปลอมของผู้สูงอายุโดยการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้สามารถอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างได้ชัดเจน

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มผู้สูงอายุในชนบท เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุในชนบทมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้สูงอายุอย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกัน การรู้เท่าทันสื่อ รวมถึงการวิเคราะห์สื่อและข่าวปลอม

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มประชากรก่อนวัยผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กลุ่มประชากรดังกล่าวมีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันสื่อ สามารถวิเคราะห์สื่อและข่าวปลอมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิรณัย จิรณัยชนวัฒน์ และวศิณ ชูประยูร. (2559). การวิเคราะห์จำแนกกลุ่มปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุไทย. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 40*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นันทิกา หนูสม และวิโรจน์ สุทธิสีมา. (2562). ลักษณะของชาวปละมในประเทศไทยและระดับความรู้เท่าทันชาวปละมบนเฟซบุ๊กของผู้รับสารในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารนิเทศศาสตร์*. 37(1), 37-45.
- พนม คล้ายยา. (2563). ความผูกพัน ความเสี่ยงจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความรอบรู้ทางดิจิทัลและการรู้เท่าทันของประชาชน. *วารสารนิเทศศาสตร์*. 38(3), 1-16.
- พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์, ชนัญสราร อรณพ ณ อยุธยา และวีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารการสื่อสารมวลชน*. 7(1), 165 -166.
- ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ และญาศิณี เคารพธรรม. (2560). สื่อกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*. 11(2), 367-387.
- วรทัย ราวินิจ. (2563). “INFODEMIC” การแพร่ระบาดของข่าวสารในสถานการณ์ COVID-19. สืบค้น 1 มิถุนายน 2563, จาก [http:// www2.rsu.ac.th/sarnrangsit-online-detail/Comm Arts-Article04](http://www2.rsu.ac.th/sarnrangsit-online-detail/Comm Arts-Article04).
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2562). 12 หมวดตัวชี้วัดสุขภาพประชากรเปราะบาง สุขภาพคนไทย 2562. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัณฐาน ชยมนนท์, วิจิตรา ศรีสอน, ทิฆัมพร พันลึกเดช และจิรัฐ ขวนชม. (2564). สภาพและการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอควนง จังหวัดยโสธร. *วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7(2), 1-13.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). งานวิจัยพบคนสูงวัยแชร์ข่าวปลอมสูงกว่าวัยรุ่น 7 เท่า. สืบค้น 1 มิถุนายน 2563, จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/index.php/article/>.
- สุกัญญา บุณเดชาชัย. (2560). ไม่แชร์แชร์ไป...สังคมวุ่นวาย. *สังคมไทย #แชร์ก่อนแชร์*. สืบค้น 1 มิถุนายน 2563, จาก <http://imgs.mcot.net/images/2018/05/1525684457247.pdf>.
- สุวิษ ธีระโคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). พฤติกรรมการใช้และการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ตและทัศนคติการใช้เนื้อหาด้านสุขภาพบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*. 36(1), 72-80.
- อริชา วุฒิรังสี. (2564). การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ. สืบค้น 15 เมษายน 2564, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/sahasart/article/view/244781/167651>.
- Bento, A.I., Nguyenb, T., Wingb, C., Lozano-Rojasb, F., Ahnc, Y.Y., Simonb, K., (2020). *Evidence from internet search data shows information-seeking responses to*

- news of local COVID-19 cases*. Retrieved December 30, 2020, from <https://www.pnas.org/content/pnas/117/21/11220.full.pdf>.
- Ebrahim, AH., Saif, ZQ., Buheji, M., AlBasri, N., Al-Husaini, FA., Jahrami, H., (2020). COVID-19 Information-Seeking Behavior and Anxiety Symptoms among Parents. *OSP Journal of Health Care and Medicine*. Retrieved January 19, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/341741193_COVID-19_InformationSeeking_Behavior_and_Anxiety_Symptoms_among_Parents.
- Karijo, E., Wamugi, S., Lemanyishoe, S., Njuki, J., Boit, F., Kibui, V., Karanja, S., & Abuya, T., (2020). Knowledge, attitudes, practices, and the effects of COVID-19 on health seeking behaviors among young people in Kenya. Retrieved December 30, 2020, from <https://assets.researchsquare.com/files/rs-34861/v1/9fdb514-2766-44b0-b541-b88407077db8.pdf>.
- Lazer, D. M. J., Buam, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., Zittrian, J. L. (2018). The Science of Fake News. *Science Magazine*. 359(6380), 1094-1096.
- Liu, P. L. (2020). COVID-19 Information Seeking on Digital Media and Preventive Behaviors: The Mediation Role of Worry. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. 23(10), 677-684.
- Mena, P. (2017). Why People Share Fake News. Retrieved January 19, 2021, from <https://www.jou.ufl.edu/insights/peopleshare-fake-news/>.
- Nelson, J. L., & Taneja, H. (2018). The small, disloyal fake news audience: The role of audience availability in fake news consumption. *new media & society*. Retrieved June 1, 2020, 2021, from <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1461444818755634>.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. 2nd Ed.. New York: Harper and Row.

**แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 2**
**Guidelines to Develop Quality of Education Through Professional Learning
Community in Schools under Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary
Educational Service Area Office 2**

สุรินทร์ กิจเฉลา¹ พรเทพ ฐัฒน²
Surin Kijchaloa, Pornthep Rupan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน และ 2. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน โดยการศึกษาเอกสารและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 112 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ประกอบด้วยรายการปฏิบัติ รวมทั้งสิ้น 64 รายการ ซึ่งแบ่งเป็น 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน จำนวน 25 รายการ มาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ จำนวน 20 รายการ และมาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 19 รายการ โดยรายการปฏิบัติในแต่ละด้าน ประกอบด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 6 ขั้นตอน คือ การกำหนดนโยบาย การ

Received: 2021-02-08 Revised: 2021-03-21 Accepted: 2021-03-23

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Master of Educational Administration Program in Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
Corresponding Author e-mail: 75977018@aru.ac.th

² สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Program in Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

วางแผน การดำเนินงานขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ การสะท้อนผล การตรวจสอบ กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล และการปรับปรุงและพัฒนา และ 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ทุกรายการปฏิบัติมีผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สูงกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่กำหนดไว้ที่ 3.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนาคุณภาพการศึกษา; กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

This research was aimed to 1. develop guidelines for quality of education through Professional Learning Community in schools, and 2. evaluate the suitability, feasibility, and usefulness of guidelines to develop the quality of education in schools. It was conducted by studying documents Content validity was verified by the experts. Suitability, feasibility, and usefulness of guidelines to develop the quality of education in schools were assessed by the Professional Learning Community process. A sample group consisted of 112 school administrators working at schools under the supervision of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area Office 2. Statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and T-Test. Findings revealed that 1) guidelines to develop quality of education consisted of 64 items based on 3 standards, which included 25 items on quality of learners, 20 items on administration process and management, and 19 items on student learning center process. Each aspect consisted of 6 stages in professional learning community, they were policy, planning, putting the process of professional learning community into practice, reflection, inspection, monitoring, follow-up, evaluation, and improvement and development. Every item of the guideline to develop quality of education in schools showed the results of evaluation in suitability, feasibility, and usefulness higher than the set mean of 3.50 at a statistical significant level of .05.

Keywords: Educational quality development; Professional learning community

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการหรือแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอนหรือแนวทางที่เหมาะสม (ชาญณรงค์ พร รุ่งโรจน์, 2558) โดยมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 3

มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ซึ่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งเป็นนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาศักยภาพผู้สอนและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2562) โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและ ร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และ นักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม เรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุน สู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จ หรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน (วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง, 2557) ดังนั้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ โดยผลดีต่อครูผู้สอน พบว่า ลดความรู้สึกลดเดี๋ยวงานสอนของครู เพิ่มความรู้สึกลูกศิษย์ต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมากขึ้น และผลดีต่อผู้เรียน พบว่า สามารถลดอัตราการตกชั้นและจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด โดยสถานศึกษาต้องนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในฐานะที่เป็นหน่วยงานในสังกัดที่มีภารกิจหลักในการดำเนินงานจัดส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายของนโยบายให้สำเร็จลุล่วงและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษายังพบปัญหาบางประการโดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ เมื่อพิจารณาจากคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในปีการศึกษา 2561 ทั้ง 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีนักเรียนที่มีผลการทดสอบมากกว่าร้อยละ 50 จำนวนไม่ถึงครึ่งของจำนวนนักเรียนที่เข้าสอบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2561) จากคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ได้มาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้เป็นสิ่งที่ควรทำอย่างเร่งด่วน รวมไปถึงด้านกระบวนการบริหารและการจัดการที่ทุกมาตรฐานล้วนมุ่งเน้นไปที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ โดยผลดีต่อครูผู้สอน และโรงเรียนได้ จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่มีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์สามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติได้จริง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามบริบทของแต่ละโรงเรียนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปในสาขาวิชาทางการศึกษา มีประสบการณ์ทำงานทางการบริหารในหน่วยงานทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี และเคยเข้ารับการอบรมโครงการ PLC

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความถูกต้องตามหลักวิชาของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน จำนวน 25 รายการปฏิบัติ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ จำนวน 20 รายการปฏิบัติ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 19 รายการปฏิบัติ ซึ่งมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ พร้อมทั้งแบบสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญที่เลือกไว้ และดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยการส่งด้วยตนเอง โดยได้ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 ได้รับการตอบกลับมาทั้งสิ้น 5 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา และหลักวิชาของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป (ผ่องอำไพ เสนาะแสง, 2561) ซึ่งค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0 แสดงว่า รายการปฏิบัติทุกรายการมีความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 158 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : ออนไลน์) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 112 คน โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ .05 จากนั้นจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery method)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน จำนวน 25 รายการปฏิบัติ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ จำนวน 20 รายการปฏิบัติ และ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 19 รายการปฏิบัติ รวม 64 รายการปฏิบัติ ที่มีค่าความเชื่อมั่นด้านความเหมาะสมเท่ากับ 0.99 ด้านความเป็นไปได้เท่ากับ 0.99 และด้านความเป็นประโยชน์เท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนกันยายน-พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ซึ่งได้รับการตอบกลับมาทั้งสิ้น 114 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) กำหนดเกณฑ์การยอมรับความเป็นไป

ได้ไว้ที่ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.50 ขึ้นไป โดยใช้สถิติทดสอบ One sample t-test ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สุกมาส อังศุโชติ และชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2557)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. การสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นการกำหนดนโยบาย ขั้นการวางแผน ขั้นการดำเนินงานขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ ขั้นการสะท้อนผล ขั้นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล และขั้นการปรับปรุงและพัฒนา รวมรายการปฏิบัติทั้งสิ้น 64 รายการ ดังนี้

ด้านที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน จำนวน 25 รายการ ประกอบด้วย 1) ขั้นกำหนดนโยบาย ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 4 รายการ 2) ขั้นการวางแผน ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 7 รายการ 3) ขั้นการดำเนินงานขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 7 รายการ 4) ขั้นการสะท้อนผล ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 2 รายการ 5) ขั้นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 3 รายการ และ 6) ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 2 รายการ

ด้านที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ จำนวน 20 รายการ ประกอบด้วย 1) ขั้นกำหนดนโยบาย ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 4 รายการ 2) ขั้นการวางแผน ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 4 รายการ 3) ขั้นการดำเนินงานขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 5 รายการ 4) ขั้นการสะท้อนผล ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 2 รายการ 5) ขั้นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 3 รายการ และ 6) ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 2 รายการ

ด้านที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 19 รายการ ประกอบด้วย 1) ขั้นกำหนดนโยบาย ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 4 รายการ 2) ขั้นการวางแผน ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 3 รายการ 3) ขั้นการดำเนินงานขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 4 รายการ 4) ขั้นการสะท้อนผล ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 3 รายการ 5) ขั้นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม นิเทศ และ

ประเมินผล ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 3 รายการ และ 6) ขั้นการปรับปรุงและพัฒนา ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 2 รายการ

สรุปได้ว่า รายการปฏิบัติทั้งสิ้น 64 รายการ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 แสดงว่า รายการปฏิบัติทุกรายการมีความตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้าง

2. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สรุปได้ว่า

2.1 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน โดยรวม และรายด้าน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\bar{X} > 3.50$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน โดยรวม และรายด้าน มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\bar{X} > 3.50$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ

2.3 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน โดยรวม และรายด้าน มีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\bar{X} > 3.50$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านคุณภาพของผู้เรียน โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้ประเมินแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตระหนักถึงความสำคัญของการนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC: Professional learning community) สู่หน่วยงานทางการศึกษา ทั้งระดับ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จนถึงโรงเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครูที่เข้าร่วมโครงการนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้ประเมินจึงมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้ประเมินจึงมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของผู้เรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง และมีความเป็นประโยชน์กับโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ เหลื่อน้อย (2561) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า โดยรวมรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล มีความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารโรงเรียน เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สามารถนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาได้ ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักเรียน บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม สู่การเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้ประเมินมีความคิดเห็นว่าคุณภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารโรงเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง และมีความเป็นประโยชน์กับโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศักดิ์ มุ่งชู (2560) เรื่อง แนวทางการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4 พบว่า แนวทางการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

เป็นไปได้ และควรมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมและมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้เกิดการร่วมมือ รวมพลังของทุกฝ่ายในการพัฒนาการเรียนการสอนสู่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังมีผลดีต่อผู้เรียน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ที่รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยใช้คำถามว่าโรงเรียนดังกล่าวมีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไป ที่ไม่มีชุมชนแห่งวิชาชีพ พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลต่อผู้เรียน กล่าวคือ สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้นและจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียน แบบเก่า สุดท้าย คือ มีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกันและลดลงชัดเจน จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้ประเมินมีความคิดเห็นว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง และมีความเป็นประโยชน์กับโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินงานตามแผนพัฒนาตามตัวชี้วัดด้านคุณภาพผู้เรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ร่วมกันวางไว้ จัดกลุ่มครูที่มีปัญหา/ความต้องการเดียวกัน เช่น ครูกลุ่มสาระเดียวกัน ครูที่สอนในระดับชั้นเดียวกัน ร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาตามตัวชี้วัดด้านคุณภาพผู้เรียนด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินงานกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามตัวชี้วัดด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารโรงเรียน ตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ พัฒนาห้องประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระด้านวัสดุและอุปกรณ์ ICT จัดหาหนังสือ สื่อ การเรียน และสื่อทัศนวัสดุสื่อ คอมพิวเตอร์ ที่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

1.3 ครูผู้สอนควรนำแผนที่ปรับปรุงพัฒนา ร่วมกับครูเพื่อนร่วมรู้แล้ว มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจูงใจ กล่าวชม และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2558). *ก้าวข้ามขีดจำกัดสู่สหัสวรรษแห่งคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- ผ่องอำไพ เสนแสง. (2560). *การหาคุณภาพเครื่องมือ*. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.norththonburi.com/>.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*. 12 (2), 123-134.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2562). *การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา*. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2563, จาก https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=1402.
- สุภมาส อังศุโชติ และชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2557). *การวิจัยการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อดิศักดิ์ มุ่งชู. (2560). *แนวทางการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4*. กรุงเทพฯ: สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). *รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determination sample size for research activities. *Education and Psychology Measurement*. 30 (3), 607-610.

**การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส
และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริงกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI**
**Development of Academic Achievement using skill Exercises Subject:
Pythagorean Theorem and Introduction to Real Numbers, Mathematics
Subject Group for Grade 2 Students using TAI Teaching Techniques**

อนุชาติ ชาตรีรัมย์¹
Anuchat Chatram

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง 2) เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 26 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบฝึกทักษะ จำนวน 6 เล่ม แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 23 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test ผลการศึกษาพบว่า 1. แบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.44/77.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการแบบฝึกทักษะ เรื่อง

Received: 2021-06-25 Revised: 2021-07-05 Accepted: 2021-07-20

¹ โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา ตำบลหนองน้ำใส อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย Sapkeawwittaya School Nong Nam Sai Sub-district Watthana Nakhon District Sa Kaeo Province, Department of Local Administration Ministry of Interior.

ทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีค่าเท่ากับ 0.6771 หมายความว่า หลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.71 จากก่อนเรียน 3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.63 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนาผลสัมฤทธิ์; ทฤษฎีบทพีทาโกรัส; เทคนิคการสอน TAI

Abstract

The objectives of this study were 1) to improve learning achievement by using skills exercises. on the Pythagorean theorem and an introduction to real numbers 2) to find the index of effectiveness of skill exercises on the Pythagorean theorem and an introduction to real numbers. 3) To compare the learning achievement of students studying with the skill exercise. on the Pythagorean theorem and an introduction to real numbers; and 4) to study the learning satisfaction of students who learned with the skill exercises. About the Pythagorean theorem and an introduction to real numbers. Mathematics Secondary school grades with TAI teaching techniques. The sample group consisted of students in Mathayom Suksa 2/1 at Sap Nok Kaew Wittaya School. Sakaeo Provincial Administrative Organization, the second semester of the academic year 2019, consisted of 26 students who were obtained by group randomization. The research instruments were 6 volumes of skill exercises, 23 learning management plans, 30 learning achievement tests, and 15 satisfaction surveys. The statistics used in the data analysis were percentage, mean. standard deviation and statistical t-test. The results of the study showed that 1. Skills exercise on Pythagorean theorem and basic knowledge of real numbers. Mathematics Secondary school grades with TAI teaching techniques were effective at 77.44/77.31, which was higher than the 75/75 criteria. About the Pythagorean theorem and an introduction to real numbers. Mathematics Secondary school grade 2 with teaching technique TAI was equal to 0.6771, meaning that after studying the students had a 67.71% increase in learning

achievement from before school. About the Pythagorean theorem and an introduction to real numbers. Mathematics Secondary school grades with TAI teaching techniques had higher academic achievement scores after school than before. The statistical significance was at the .05 level. 4. Mathayomsuksa 2 students who learned with the skill exercises. About the Pythagorean theorem and an introduction to real numbers. Mathematics Secondary school grades with TAI teaching techniques are satisfied with learning. The overall average was 4.63, which is the highest level.

Keywords: Development of Academic Achievement; Pythagorean Theorem; TAI Teaching Techniques

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ประเทศใดก็ตามที่ประชาชนมีการศึกษา ประเทศนั้นย่อมมีการพัฒนาก้าวหน้าไกลกว่าประเทศอื่น และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างจิตสำนึกของคนในชาติ โดยเฉพาะเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ รู้จักคิด ใช้เหตุผลแก้ปัญหาต่างๆ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ผ่านมาพบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ผลจากประเมินผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้ มาจากสาเหตุและปัจจัยหลายประการ เช่น หลักสูตร เนื้อหา นักเรียน ผู้บริหารสภาพแวดล้อม ผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ ตลอดจนเทคนิคและวิธีการสอนของครู และอาจเนื่องมาจากครูที่สอนระดับมัธยมศึกษาไม่ได้จบโดยตรงทางการสอนคณิตศาสตร์ ทำให้การ

สอนคณิตศาสตร์คือสอนหรืออธิบายเนื้อหาสาระ แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก็เพียงพอ แต่ที่จริงการสอนคณิตศาสตร์ทุกเรื่องต้องให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงควบคู่กับการคำนวณ สิ่งแรกคือ การลงมือปฏิบัติ การพิสูจน์ การตรวจสอบ แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและในบางเรื่องครูต้องสาธิตให้เข้าใจ หลักการควบคู่กับการอธิบาย (สมนึก ภัททิยธนี, 2546) ซึ่งสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่ามีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระ การเรียนเรียนรู้คณิตศาสตร์อยู่หลายประการ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ซึ่งไม่ได้จบวิชาเอกคณิตศาสตร์ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถ่ายทอดความรู้ได้ยาก ส่วนปัญหากับตัวนักเรียน พื้นฐานการเรียนรู้ไม่ดี ขาดการคิดวิเคราะห์ และเบื่อหน่าย ไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนเจตคติที่ไม่ดี และไม่เห็นคุณค่าในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ อีกทั้งขาดสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยกระตุ้นความสนใจในการเรียนของผู้เรียน ดังนั้น การจัดเนื้อหาสาระทางคณิตศาสตร์ต้องคำนึงถึงความยากง่าย ความต่อเนื่องและลำดับขั้นของเนื้อหาและการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนต้องคำนึงลำดับขั้นของการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ และถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลรวมทั้งวุฒิภาวะของผู้เรียน อีกทั้งควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ทั้งสามด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดี (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2546) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีความรู้ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐานมีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น ได้แก่ความสามารถ ในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร สื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ มีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีระเบียบ มีความรอบคอบมีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณ มีความเชื่อมั่นในตนเอง พร้อมทั้งตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์

ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอน TAI มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง เพราะเห็นว่าเป็นเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และเป็นกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนได้ช่วยเหลือกันขณะทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งจะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในคณิตศาสตร์พื้นฐาน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย พร้อมทั้งมีความตระหนักในคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ที่กำหนดไว้ รวมทั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล อันจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม

สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ TAI นั้น สมาชิกแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน คนที่เรียนเก่งช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่ต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ และการยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการเสริมแรง เช่น ให้รางวัล คำชมเชย เป็นต้น สมาชิกกลุ่มจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ช่วยเหลือกันเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นดังกล่าวและเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยได้พัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการสอน TAI โดยคาดหวังว่าจะสามารถทำให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์หรือวิชาอื่น ๆ และเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ในระดับชั้นสูงขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบแผนการวิจัยตามแบบ One – Group Pre-test Post-test Design ดังตาราง 4 (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538)

ตาราง 4 รูปแบบ One – Group Pre - test - Post - test Design

Pre - test	Treatment	Post - test
T ₁	X	T ₂

T₁ แทน การสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
X แทน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการสอน TAI

T₂ แทน การสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

จากรูปแบบการวิจัยข้างต้น ผู้ศึกษาได้ทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI ใช้เวลาในการดำเนินการทดลอง 23 ชั่วโมง วันละ 1 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนและหลังเรียน ระยะเวลาในการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ใช้เวลา 23 ชั่วโมง ระหว่างวันที่ 5 พฤศจิกายน 2562 ถึงวันที่ 9 ธันวาคม 2562 โดยไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมนักเรียน โดยปฐมนิเทศให้นักเรียนเข้าใจถึงการจัดกิจกรรมด้วยเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI ในการเรียนการสอนแบบร่วมมือ รูปแบบ TAI ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนใหม่ นักเรียนยังไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินการ แล้วจึงดำเนินการสอน

2. ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

3. ดำเนินการสอนตามขั้นตอนในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยทำการสอนสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

4. หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทุกเนื้อหาแล้ว จึงทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

5. หลังจากทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเสร็จแล้ว ให้นักเรียนตอบแบบวัดความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการสอน TAI

6. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

ตาราง 5 การจัดตารางเรียนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รายการทดลอง	วัน เดือน ปี	เวลา (ชั่วโมง)
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	2 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	4 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	5 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	9 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	11 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	12 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	16 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	18 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	19 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10	23 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11	25 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12	26 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13	30 พฤศจิกายน 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14	2 ธันวาคม 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15	3 ธันวาคม 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16	7 ธันวาคม 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17	9 ธันวาคม 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 18	14 ธันวาคม 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 19	16 ธันวาคม 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 20	17 ธันวาคม 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 21	21 ธันวาคม 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 22	23 ธันวาคม 2562	1
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 23	24 ธันวาคม 2562	1
รวม	23 วัน	23

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนรู้
2. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการ

สอน TAI ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

3. วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI จากคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนหลังเรียนและคะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

5. วิเคราะห์ความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดแปลผลคะแนนตามระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ ตามมาตราส่วนของลิเคิร์ต (Likert)

4.51–5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3.51–4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
2.51–3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
1.51–2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
1.00–1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะใช้สถิติดังนี้

ค่าร้อยละ (Percentage) ด้วยสูตร P ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$P = \frac{f \times 100}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้สถิติดังนี้

ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตรต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

3. การคำนวณหาประสิทธิภาพของกิจกรรม คำนวณจากสูตรดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์.

2537)

$$E_1 = \frac{\bar{X}_1}{A_1} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน
 $\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดจากการแบบทดสอบ
 ทำylem
 A_1 แทน คะแนนเต็มของกิจกรรมในแบบฝึกทักษะระหว่างเรียน

$$E_2 = \frac{\bar{X}_2}{A_2} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
 $\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดที่ได้จากการทำ
 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
 A_2 แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 หลังเรียน

4. การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ คำนวณด้วยสูตร ดังนี้ (เผชญิ กิจระการ.

2546)

$$E.I. = \frac{\sum x_2 - \sum x_1}{(Total) - \sum x_1}$$

เมื่อ $\sum x_1$ = ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน
 $\sum x_2$ = ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน
 Total = คะแนนเต็ม $\times$ จำนวนผู้เรียน

5. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต เพื่อทราบความ มีนัยสำคัญ
	D	แทน	ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน

6. การหาความพึงพอใจใช้สถิติดังนี้

ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตรต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยคำนวณจากสูตรต่อไปนี้
(บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

ผลการวิจัย (Research Results)

1. แบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.44/77.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีค่าเท่ากับ 0.6771 หมายความว่า หลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.71 จากก่อนเรียน

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วย

เทคนิคการสอน TAI มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.63 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.44/77.31 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ทั้งนี้เนื่องจากว่าผู้ศึกษาได้ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และเนื้อหาสาระอย่างละเอียด และวิเคราะห์เนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ เหมาะสมกับเวลาและวัยของผู้เรียน พร้อมทั้งมีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย และยังได้ผ่านการพิจารณา ตรวจสอบ และกลั่นกรอง จากผู้เชี่ยวชาญ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องในกระบวนการสร้างและพัฒนา อีกทั้งได้มีการนำไปทดลองใช้ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบในเชิงปฏิบัติก่อนที่จะนำไปใช้จริง รวมทั้งกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้ศึกษาได้จัดการเรียนการสอนตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาทักษะและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเต็มศักยภาพ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจากการจัดกิจกรรมด้วยแบบฝึกทักษะ ซึ่งมีระดับความยากง่ายแตกต่างกันออกไป เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนให้สนใจและร่วมกิจกรรมได้ดี ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ อิศราภรณ์ ปินธง (2558) การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค TAI เรื่องจำนวนจริง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิค TAI เรื่อง จำนวนจริง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 79.41/79.38 และปณณวัฒน์ เปรมปรีดิ์ (2559) ได้ทำการวิจัย ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ และการหาร จำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (TAI) ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ และการหาร จำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (TAI) มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.40/76.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75

2. ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้น

เกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีค่าเท่ากับ 0.6771 หมายความว่า หลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.71 จากก่อนเรียนจากก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีค่าเท่ากับ 0.6771 หมายความว่า หลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.71 จากก่อนเรียนที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้น ได้พัฒนาตามขั้นตอนอย่างมีระบบ เริ่มตั้งแต่ศึกษาเอกสาร คู่มือครู วิธีการและขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะและยังได้ ผ่านการประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญ และพิจารณาแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะทุกขั้นตอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้จัดเรียงลำดับจากเนื้อหาไปหายาก ครูผู้สอนก็เอาใจใส่ดูแลการจัดกิจกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด มีการเสริมแรงและให้รางวัล นักเรียนที่จัดกิจกรรมได้ถูกต้องเป็นที่น่าพอใจ และยังให้กำลังใจ และสอนซ่อมเสริมในนักเรียนที่เรียนช้าอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ บุษดี (2560) ได้ทำการวิจัยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบ TAI เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องพหุนาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องพหุนาม โดยใช้กลุ่มร่วมมือ แบบ TAI มีค่าเท่ากับ 0.7024 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 70.24 และศุจินันท์ บุตราช (2561) ได้ทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับ การจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือ เทคนิค TAI เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนแบบฝึกทักษะร่วมกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือ เทคนิค TAI เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6500 หมายความว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 65.00

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้เรียนด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการเตรียมการสอน เช่น เตรียมสื่อการเรียนการสอน แบบฝึกทักษะ เตรียมตัวครูผู้สอนและเตรียมตัวนักเรียนในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนแบบ TAI โดยครูชี้แจงวิธีสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบ TAI ให้นักเรียนเข้าใจถึงขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ก่อนการทดลอง รวมทั้งชี้แจง ทำความเข้าใจตอบทบทวนหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนจะต้องเข้าใจหน้าที่ของตนเองและรู้จักแบ่งหน้าที่กันให้ชัดเจนและร่วมกันคิดร่วมกันทำเพื่อเป้าหมายของกลุ่ม เน้นการใช้สื่อในการสร้างความคิดรวบยอด เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจยิ่งขึ้น กระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบ TAI ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มได้เสนอแนะ ช่วยเหลือนักเรียน คอยสังเกตนักเรียน ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกอย่างเต็มที่ หากกลุ่มใดไม่เข้าใจหรือสงสัยไม่

สามารถทำกิจกรรมได้ครูเข้าไปช่วยเหลืออธิบายในส่วนที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ถูกต้อง เพื่อให้กลุ่มหรือบุคคล มีความเข้าใจที่ถูกต้อง และเมื่อแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็มีการนำเสนอหน้าชั้นเรียน นักเรียนในแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันอภิปราย ตรวจสอบคำตอบและสรุปคำตอบ ร่วมกันทำให้นักเรียนจดจำบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นได้แสดงผลงานกลุ่มของตนเองได้ชื่นชมผลงานของกลุ่มตนเอง นอกจากนี้ครูยังได้เสริมแรงทางบวกทุกครั้ง เช่น กล่าวชมเชย การปรบมือ การให้รางวัล เป็นต้น แก่กลุ่มหรือนักเรียนที่ตั้งใจเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ คำเมฆ (2560) ได้ทำการวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TAI ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ หลังการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TAI สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70 นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ หลังการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TAI หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทิพนทชา เงินวง (2560) ได้ทำการวิจัยการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เรื่องเส้นขนาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบเทคนิค TAI พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องเส้นขนาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบเทคนิค TAI หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.63 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิคการสอน TAI มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.63 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะมีแบบฝึกทักษะมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และการพัฒนาถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมทั้งมีรูปแบบเหมาะสมสำหรับผู้เรียน ตรงตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มีรูปแบบแสดงการสอนเป็นระบบ โดยด้านเนื้อหา เนื้อหาตรงตามหลักสูตรกำหนด มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่เรียนไม่ยากเกินไปและเนื้อหาที่เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสร้างความสนใจของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนักเรียนได้ลงมือทำจริงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยายภาคในการเรียนน่าสนใจ การเรียนการสอนครั้งนี้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นักเรียนได้ร่วมทำงานในรูปแบบฝึกทักษะทั้งรายบุคคลและกลุ่ม การเรียนการสอนมีขั้นตอนชัดเจน นักเรียนได้แลกเปลี่ยนผลงานได้เสนอผลงานของตนเองและของกลุ่ม สามารถสรุปความรู้ และขั้นตอนการเรียนรู้แต่ละชั่วโมงด้วยตนเอง ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้เป็นสื่อของจริง ซึ่งครูและนักเรียนช่วยกันจัดเตรียมมาในแต่ละชั่วโมงจึงทำให้นักเรียนเข้าใจจดจำเนื้อหาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้นและสนุกในการใช้สื่อการเรียนรู้นั้น รวมทั้งสื่อการเรียนรู้มีความเพียงพอแก่นักเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย การตรวจแบบฝึกทักษะ การทดสอบด้วยแบบทดสอบนักเรียนสามารถทราบผลการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ผู้เรียนมีโอกาสเสนอผลงานของตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสวิจารณ์ผลงานของเพื่อนและเพื่อน ๆ ร่วมกันสรุปผลงานของกลุ่ม จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งปัญญวัฒน์ เปรมปรีดี (2559) ได้ทำการวิจัยผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ และการหาร จำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (TAI) พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (TAI) โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ และการหาร จำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก และ กิตติศักดิ์ คำเมฆ (2560) ได้ทำการวิจัย การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TAI ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TAI อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ด้วยรูปแบบการสอนแบบ TAI เป็นแบบฝึกทักษะที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาและการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสนใจ สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย ดังนั้นผู้สอนควรกำหนดกิจกรรมที่มีความเป็นไปได้ สอดคล้องกับจุดประสงค์และเหมาะสมกับวัยผู้เรียนและระยะเวลา

1.2 ครูผู้สอนสามารถนำวิธีสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบ TAI ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุกกลุ่มสาระ เพราะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญาและความร่วมมือกันปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จและเป็นการบูรณาการสาระการเรียนรู้เข้าด้วยกัน

1.3 ครูผู้สอนควรเฝ้าสังเกตพฤติกรรมและติดตามการทำกิจกรรมของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้รับรู้ความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนตามสภาพจริง รู้จุดอ่อน จุดเด่นของผู้เรียน เพื่อจะได้หาทางส่งเสริมความสามารถผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพเป็นการฝึกให้นักเรียนมีวินัยและมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

1.4 ขณะที่นักเรียนประกอบกิจกรรมทั้งรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ครูผู้สอนควรดูแลให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนประสบปัญหา และคอยควบคุมเรื่องเวลา รวมทั้งความประพฤติของผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะด้วยรูปแบบการสอนแบบ TAI ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและชั้นอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับวิธีการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และกลุ่มนักเรียนชั้นอื่น

2.3 ควรมีการศึกษาความคงทนหรือเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์

เอกสารอ้างอิง (References)

กองสิน ออณวต. (2550). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ณัฐพร โพธิ์เอี่ยม. (2550). การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องโจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยเหลือเป็นรายบุคคล (TAI) รวมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรพิมล ใจโต. (2552). การพัฒนาผลการเรียนรู้เรื่องการบวก ลบ คูณ หาร จำนวนเต็มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค TAI. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สุรพงษ์ ทองเวียง. (2551). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TAI เรื่องความน่าจะเป็น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

**กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2
Internal Supervision Process of Educational Opportunity Expansion
Schools in the Area of Nam Nao District under Phetchabun Primary
Educational Service Area Office 2**

ศักดิ์สิทธิ์ ชมภู¹ บุศรา เชื้อดี² ขจรอรุณพงษ์ พงศ์วิริทธิ์ธร³ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา⁴
วลัยลักษณ์ พันธรี⁵ บดินทร์ พญาพรหม⁶

Saksit Chompoo, Busara Chuadee, Kajornatthapol Pongwiritthon,
Malai Wongruethaiwattana, Walailak Panturee, Benyapa Kantawongwan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและการเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนขยายโอกาส ในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 จำนวน 130 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซีและมอร์แกนและนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสนใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติทดสอบ ค่าที (t-test) ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ผลการวิจัย พบว่า ระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Received: 2020-12-19 **Revised:** 2021-01-14 **Accepted:** 2021-01-14

¹ โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1, Bantakudphai School under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3. Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁴ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁵ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁶ ศูนย์การจัดการอีเลิร์นนิงแห่งเอเชีย มาเลเซีย, Asia eLearning Management Center, Malaysia

ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.72) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการอำนวยความสะดวกในการนิเทศ ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.24) ด้านจัดลำดับความสำคัญของงานของการนิเทศ ($\bar{X}=3.88$, S.D.= 0.24) ด้านประสานงานในการนิเทศ ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.16) ด้านจัดสรรทรัพยากรในการนิเทศ ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.32) ด้านประเมินสภาพการทำงานของการนิเทศ ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.28) ด้านการออกแบบวิธีการนิเทศ ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.41) การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 ที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): การนิเทศภายใน; สถานศึกษา; โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

This descriptive research has the objectives to study the level and comparison of the internal supervision process of educational opportunity expansion schools in the area of Nam Nao District under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2. The population and sample were 130 school teachers who are working in the educational opportunity expansion schools in the area of Nam Nao District under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2. The sampling method using Krejcie and Morgan table and applied with the purposive sampling method. The data of the respondents are important, then it required the respondents to voluntarily provide the information. The research instrument was a questionnaire which contained the part of the checklist and the part of 5-level rating scale. The quantitative data were analyzed using the descriptive statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (One-Way ANOVA). The results of the research showed that the level of the internal supervision process of educational opportunity expansion schools in the area of Nam Nao District under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at quite high level ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.72). Once considering each aspect, it was found the level in descending order as follows: the supervision administration aspect ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.24), the prioritization of supervision work aspect ($\bar{X}=3.88$, S.D.= 0.24), the supervision coordination aspect ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.16), the allocation of resources for supervision aspect ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.32), the assessment of the working condition of supervision aspect ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.28), and the supervision method design aspect ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.41), respectively.

The test comparing the characteristics of the respondents in terms of gender, age, educational level and work experience showed the result that the average level of the internal supervision process of educational opportunity expansion school in the area of Nam Nao District under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2 had no difference at a significance level of 0.05.

Keywords: Internal Supervision; Educational Opportunity Expansion Schools; Education

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันโลกเรามีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเมืองการปกครอง และการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในทุกด้าน การจัดการศึกษาของไทยมีการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการตามสถานการณ์นโยบายปฏิรูปการศึกษามาโดยลำดับ โครงสร้างหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนและพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาไทยโดยมุ่งผลในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ประชากรได้รับการพัฒนาสู่ความเป็นสากล ดังนั้นสถานศึกษาจึงมีภารกิจอันสำคัญยิ่งในการสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพที่จะเป็นกำลังและเป็นฐานรากสำคัญของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นการจัดการศึกษาที่ต้องปรับตัวให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้จัดการศึกษาและผู้รับบริการการศึกษาก็ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) นอกจากนี้ ในส่วนของการนิเทศการศึกษาได้มีกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2542 ระบุให้การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมที่จะสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553)

การนิเทศการศึกษาเป็นภาระหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการนิเทศการศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามเป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยคือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของบุคคลและสังคม โดยถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม

สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนิเทศการศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูซึ่งเป็นผู้สอนหลักในระบบโรงเรียน โดยปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียน รวมถึงโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 ก็ยังประสบปัญหาอยู่ค่อนข้างมาก ซึ่งแต่ละภาคส่วน มีประเด็นข้อรายละเอียดความแตกต่างกันหลายประการตลอดจน ความรู้ ความเข้าใจและทักษะการนิเทศของผู้นิเทศก็แตกต่างกัน และการนิเทศภายในโรงเรียนหลายแห่งยังดำเนินการไม่เป็นระบบและนิเทศอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง บุคลากรมีเวลาน้อย ทำให้การนิเทศไม่ครบตามแผนที่กำหนด การบันทึกและรายงานการนิเทศไม่ต่อเนื่อง ขาดแคลนบุคลากรขาดความเป็นระบบ (Ratthanan P., Busara C., Malai W., Benyapa K., Kanyakan S., 2020)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนการสอน กระบวนนิเทศการศึกษา กระบวนการบริหารจัดการดังกล่าวที่ว่า การจัดการที่ดีเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร การนิเทศการศึกษาที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดี ในการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และสอดคล้องกับบริบทด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 คณะผู้วิจัยในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตบริหารของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัด ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา นำไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลที่สามารถนำไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิผล มีความสมบูรณ์ทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อสถานศึกษาและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส ในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส ในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่ให้ความหมายของศึกษาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องและเหมือนกันซึ่งได้ประมวลความรู้จากกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของ Ban M. Harris (1975, pp. 14-15) โดยมีขอบเขตเนื้อหา 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านประเมินสภาพการทำงานของการนิเทศ 2) ด้านจัดลำดับความสำคัญของการนิเทศ 3) ด้านออกแบบวิธีการนิเทศ 4) ด้านจัดสรรทรัพยากรในการนิเทศ 5) ด้านประสานงานในการนิเทศ และ 6) ด้านการอำนวยการในการนิเทศ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนขยายโอกาส ในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 รวมทั้งหมด 137 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คน และนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว โดยเป็นแบบสอบถามแบบตัวเลือก (Check List) จำนวน 2 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส ในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ประกอบด้วย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนถึงกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แสดงว่า ระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดจนถึงค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แสดงว่ามีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.966 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์การวิเคราะห์การที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 และเพศหญิง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 42.70 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 45.60 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 มีอายุระหว่าง 51 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 21.40 และมีอายุต่ำกว่า 31 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 และมีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 64.10 มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 58.30 และมีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 41.70

การวิเคราะห์ระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 พบว่า ระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=3.85$, $S.D.=0.72$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการอำนวยความสะดวกในการนิเทศ ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.24$) ด้านจัดลำดับความสำคัญของงานของการนิเทศ ($\bar{X}=3.88$, $S.D.=0.24$) ด้านประสานงานในการนิเทศ ($\bar{X}=3.87$, $S.D.=0.16$) ด้านจัดสรรทรัพยากรในการนิเทศ ($\bar{X}=3.79$, $S.D.=0.32$) ด้านประเมินสภาพการทำงานของการนิเทศ ($\bar{X}=3.74$, $S.D.=0.28$) ด้านการออกแบบวิธีการนิเทศ ($\bar{X}=3.62$, $S.D.=0.41$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 โดยภาพรวม

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1. ด้านประเมินสภาพการทำงานของการนิเทศ	3.74	0.28	ระดับค่อนข้างมาก
2. ด้านจัดลำดับความสำคัญของงานของการนิเทศ	3.88	0.24	ระดับค่อนข้างมาก
3. ด้านการออกแบบวิธีการนิเทศ	3.62	0.41	ระดับค่อนข้างมาก
4. ด้านจัดสรรทรัพยากรในการนิเทศ	3.79	0.32	ระดับค่อนข้างมาก
5. ด้านประสานงานในการนิเทศ	3.87	0.16	ระดับค่อนข้างมาก
6. ด้านการอำนวยการในการนิเทศ	4.20	0.24	ระดับค่อนข้างมาก
โดยภาพรวม	3.85	0.28	ระดับค่อนข้างมาก

การวิเคราะห์ระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านประเมินสภาพการทำงานของการนิเทศ ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$ =3.74, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษามีการสร้างข้อตกลงร่วมกัน สถานศึกษามีการทบทวนสิ่งรอบตัว สถานศึกษามีการเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงาน สถานศึกษามีการวัดพฤติกรรมการทำงาน สถานศึกษามีการสังเกตเป็นการมองสิ่งรอบตัว สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องต่างๆ ในการนิเทศ ($\bar{X}$ =3.91, 3.89, 3.79, 3.76, 3.62 และ 3.45) ตามลำดับ

2. ด้านจัดลำดับความสำคัญของงานของการนิเทศ ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$ =3.88, S.D.=0.24) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษามีการจัดลำดับความสำคัญ สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ สถานศึกษามีการกำหนดทางเลือก สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย สถานศึกษามีการกำหนดรูปแบบ ($\bar{X}$ =4.08, 4.07, 3.84, 3.78 และ 3.63) ตามลำดับ

3. ด้านการออกแบบวิธีการนิเทศ ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$ =3.62, S.D.=0.41) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษามีการจัดระบบการทำงาน สถานศึกษามีการหาวิธีการนำเอาทฤษฎี หรือหลักการไปสู่ปฏิบัติ สถานศึกษามีการกำหนดแผนในการทำงาน สถานศึกษามีการจัดสายงานเป็นการจัดส่วนประกอบต่าง ๆ ของงานให้สัมพันธ์กัน สถานศึกษามีการเตรียมการต่างๆ ให้พร้อมที่จะทำ งาน ($\bar{X}$ =3.67, 3.64, 3.62, 3.61 และ 3.6) ตามลำดับ

4. ด้านจัดสรรทรัพยากรในการนิเทศ ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$ =3.79, S.D.=0.32) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษามีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ สถานศึกษามีการสำรวจทรัพยากรของหน่วยงานต่าง ๆ สถานศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรไปให้หน่วยงานต่าง ๆ สถานศึกษามี

การจัดสรรทรัพยากรเฉพาะอย่างสำหรับการนิเทศ สถานศึกษามีการมอบหมายบุคลากรให้ทำงานในแต่ละโครงการหรือแต่ละกิจกรรม ($\bar{X}$ =4.25, 3.76, 3.7, 3.64 และ 3.62) ตามลำดับ

5. ด้านประสานงานในการนิเทศ ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$ =3.87, S.D.=0.16) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สถานศึกษามีการกำหนดเวลาในการทำงานในแต่ละช่วงการนิเทศ สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น สถานศึกษามีการปรับการทำงานในส่วนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุด สถานศึกษามีการประสานการปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปด้วยความราบรื่น สถานศึกษามีการสร้าง ความกลมกลืนและพร้อมเพรียงกัน สถานศึกษามีการร่วมมือในการทำงานด้านการนิเทศ สถานศึกษามีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ($\bar{X}$ =4.22, 4.1, 3.88, 3.77, 3.75, 3.71 และ 3.69) ตามลำดับ

6. ด้านการอำนวยความสะดวกในการนิเทศ ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}$ =4.20, S.D.=0.24) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สถานศึกษามีการดำเนินการประเมินผลการนิเทศที่ได้กำหนดไว้ สถานศึกษามีการกำหนดเวลาวิธีในการนิเทศ สถานศึกษามีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการนิเทศ สถานศึกษามีการแนะนำในการปฏิบัติงานการนิเทศ สถานศึกษามีการตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกในการปฏิบัติงานในการนิเทศ สถานศึกษามีการกำหนดระเบียบแบบแผนในการนิเทศอย่างชัดเจน สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคคลกรในการนิเทศ สถานศึกษามีการจัดทำรายงานผลการนิเทศเพื่อเผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษามีการนำเสนอผลการนิเทศที่ได้ไปปรับปรุง ($\bar{X}$ =4.32, 4.29, 4.27, 4.21, 4.17, 4.15, 4.13, 4.13 และ 4.12) ตามลำดับ

การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 ที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ		อายุ		ระดับ การศึกษา		ประสบการณ์ การทำงาน	
	t-test	Sig	F	Sig	t-test	Sig	t-test	Sig
1. ด้านประเมินสภาพการทำงานของการนิเทศ	0.40	0.28	0.07	1.01	0.42	0.87	0.77	0.23

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ		อายุ		ระดับ การศึกษา		ประสบการณ์ การทำงาน	
	t-test	Sig	F	Sig	t-test	Sig	t-test	Sig
2. ด้านจัดลำดับ ความสำคัญของงานของ การนิเทศ	0.61	0.40	0.37	0.78	0.01	0.39	0.03	0.91
3. ด้านการออกแบบวิธีการ นิเทศ	0.76	0.13	0.06	0.99	0.09	0.93	0.94	0.66
4. ด้านจัดสรรทรัพยากรใน การนิเทศ	0.21	0.23	0.11	0.95	0.15	0.99	0.02	0.56
5. ด้านประสานงานในการ นิเทศ	0.35	0.72	1.18	0.32	0.01	0.81	0.19	0.16
6. ด้านการอำนวยความสะดวกใน การนิเทศ	0.71	0.91	3.23	0.03	0.06	0.01	0.46	0.14
โดยภาพรวม	0.51	0.45	0.18	0.40	0.12	0.67	0.40	0.44

* แทนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภออำนาจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้ 1. กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภออำนาจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 พบว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภออำนาจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.72) เนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยหญ้าเหว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นความพยายามที่จะทำให้โรงเรียนให้ดีขึ้น ในการดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดและสอดคล้องกับบริบทด้านการจัดการศึกษา ซึ่งการนิเทศการศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูซึ่งเป็นผู้สอนหลักในระบบโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนการ

สอน กระบวนนิเทศการศึกษา กระบวนการบริหารจัดการดังกล่าวที่ว่า การจัดการที่ดีเป็นกุญแจนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร การนิเทศการศึกษาที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดีของกระบวนการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมที่จะสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรุทธ์ นันทมาศวังนรา, สุพร เข้มเฮง, อิศริฐฐ์ รินไธสง (2561) ที่ได้ศึกษา รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย กระบวนการนิเทศภายใน 4 ด้าน และหลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ 4 หลักการ เป็นตัวขับเคลื่อน กระบวนการนิเทศภายใน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศภายใน การให้ความรู้ การสร้างขวัญและกำลังใจ และการปฏิบัติงานและการประเมินผล ส่วนหลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ ได้แก่ การใช้ภาวะผู้นำ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักในความมีมนุษยสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมเช่นเดียวกับ อนงค์ จันทรหอม (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และการพัฒนากระบวนการนิเทศการมุ่งเน้น 1) มีการประเมินผลงานจากผู้ที่ได้รับมอบหมายและการจัดกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งทำกรนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) สำรวจความต้องการของครูในการเลือกวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ตรงกับความต้องการและตรงเป้าหมายของการทำงานที่กำหนดไว้ในโครงการ 3) ควรจัดระบบงานที่มีความสำคัญอย่างเหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 4) ควรประชุมคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสำรวจความต้องการและความจำเป็นการใช้ทรัพยากรในแต่ละโครงการและสรุปเป็นมติของโรงเรียน และควรมีการจัดสรรทรัพยากรให้แก่บุคลากรหรือโครงการตามความต้องการไว้อย่างเหมาะสม 5) ควรมีการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้เกิดความเข้าใจในการร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเวลา และกิจกรรมที่ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ 6) ควรมีการปรึกษาหารือ ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติตามทางเลือก แนวทางการแก้ปัญหา และพัฒนาการปฏิบัติงานร่วมกัน และ 2.) ลักษณะ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับค่าเฉลี่ยต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและหญิงมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเห็นว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน มุ่งเน้นการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและคุณภาพการจัดการศึกษา สอดคล้องงานวิจัยของ เมธิณี สะไร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษานราธิวาส เขต 1 ทำการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 จำแนกตามเพศ ขนาด สถานศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่งผลให้โรงเรียนมีระบบการนิเทศภายในที่ดีกว่าเดิมจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้หากลยุทธ์ดังกล่าวไปใช้พัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนอื่นต่อไป และลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันมีระดับค่าเฉลี่ยต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอน้ำหนาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นเพราะว่า ครูโรงเรียนบ้านห้วยหญ้าศรีศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในคู่มือการนิเทศภายในซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้ครูทุกคนต้องวิเคราะห์ปัญหาที่ผ่านมาหาแนวทางการแก้ไขปัญญาและพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพไปพร้อม ๆ กัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษมา มาลาแฉจันทร์, จุไรรัตน์ สุดรุ่ง (2557) ที่ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนที่ปกรวิทยาพัฒนา(ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ฯ โดยได้พบว่าผลกระทบของการใช้เทคนิคการนิเทศ แบบคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในชั้นเรียนและผู้เข้าร่วมในการนิเทศผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมในการวิจัยทัศนคติ รูปแบบคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า สามารถส่งผลกระทบด้านบวกต่อการปฏิบัติงานในชั้นเรียนและผู้เข้าร่วมในการนิเทศได้ถ้าหากใช้กระบวนการนิเทศดังต่อไปนี้ 1) การส่งเสริมและการสร้างจุดหมายสูงสุด 2) เพิ่มระดับของการให้ความช่วยเหลือครูในด้านการบริหารงาน ให้ครูได้มีโอกาสเลือกจุดมุ่งหมายและมีทางเลือกมากขึ้น 3) การพัฒนาวิธีการเพื่อรายงานผลสะท้อนกลับได้อย่างต่อเนื่อง จากระเบียบวิธีการวิจัยเข้าด้วยกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสควรจะต้องมุ่งเน้นในแต่ละด้านดังนี้ 1. ด้านประเมินสภาพการทำงานของการนิเทศ ควรมีการสำรวจและประเมินสภาพพื้นฐานของโรงเรียนในเบื้องต้นก่อนวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อให้การนิเทศการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ 2. ด้านจัดลำดับความสำคัญของงานของการนิเทศควรกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการนิเทศให้ชัดเจน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 3. ด้านการออกแบบวิธีการนิเทศ ควรออกแบบวิธีการนิเทศที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนแต่ละขนาด ควรวางแผนการนิเทศภายในให้ชัดเจน 4. ด้านจัดสรรทรัพยากรในการนิเทศควรสำรวจความพร้อมของบุคลากร จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ และนำมาใช้อย่างคุ้มค่า โดยมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจกรรมที่ชัดเจน 5. ด้านประสานงานในการนิเทศ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรสร้าง

ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันควรใช้การแนะนำ ช่วยเหลือมากกว่าการจับผิด และ 6. ด้านการอำนวยความสะดวกในการนิเทศควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโดย กำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนและเหมาะสม มีการประเมินผลการนิเทศทุกครั้ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการพัฒนาวิธีการให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำให้ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูศึกษานิเทศก์ และคณะกรรมการสถานศึกษา เช่น เทคนิคการอบรม หรือศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลผลิตของการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาและควรศึกษาวิธีการนิเทศภายในสถานศึกษา และการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ในกระบวนการและรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองหรือการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีความสอดคล้องและลุ่มลึกในเชิงปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทในสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กษมา มาลาแวจันท์, จุไรรัตน์ สุตรุ่ง. (2557). การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนที่ปทุมธานีพัฒนา (ทวิพัฒนา) ในพระราชาูปถัมภ์. *An Online Journal of Education*. 9(4), 164-175
- นิรุทธ์ นันทมาตวงนรา, สุพร เข้มเฮง, อิศร์ภักดี รินไธสง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8*. 8(1), 1278-1286.
- เมธินี สะไร . (2560). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1.ยะลา.
- วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In Reading in Fishbein. M. (Ed.), *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. (2563). *ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3*. สืบค้น 5 กันยายน 2563 จาก https://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=6703.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

อนงค์ จันทร์หอม. (2560). กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Ratthanan Pongwirithon, Busara Chuadee, Malai Wongruethaiwattana, Benyapa Kantawongwan, Kanyakan Syers. (2020). Organizing Student – Centered Learning Activity in the Basic Educational Institutions Under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(5), 231-244.

**ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
เพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ**

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

**Marketing Factors Affecting Purchase Intention Dietary Supplement of
Undergraduate Students of Business Administration Program of
Southeast Asia University**

อังคณา แก้วโกมุต¹ วิชากร เฮงษฎฐกุล²

Angkana Kaewkomut, Vichakorn Hengsadeekul

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อ 2. เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อ แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จำนวน 347 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทำการคัดเลือกโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ตามแนวคิดของ Krejcie & Morgan, (1970) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบด้วยความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้วิธีของ Least Significant Difference (LSD) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้วิธีของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับสูง โดยมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับสูงมาก รองลงมา คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ตามลำดับ ส่วน 2) ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ด้านอายุ และระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

Received: 2021-07-27 Revised: 2021-07-30 Accepted: 2021-07-31

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate Student in Master of Business Administration, Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author
e-mail: mapingloving@hotmail.com

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยการตัดสินใจซื้อมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ (Keywords): ส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจซื้อ; ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

Abstract

The research objectives were 1. to explored factor levels of marketing mix and purchase intention 2. to compared purchase intention factors among the staffs, classified by personal factors; and 3. to present the relationship between marketing mix and purchase intention dietary supplement of Undergraduate Students of Business Administration Program of Southeast Asia University. This research employed quantitative method by using a close-ended questionnaire for survey research. Data were collected from 347 persons; the samples were selected by the non-probability sampling with a simple random method under the concepted of Krejcie & Morgan, (1970). The research was conceptualized to analyze the percentage, mean, standard deviation, One-way ANOVA by Least Significant Difference (LSD) and Pearson's correlation by using a statistical software. The research finding revealed that 1) factor marketing mix was in highest level, followed by promotion, place, product, and price respectively. 2) personal factors by age, academic year of study is significantly related to purchase intention at .05 level; and 3) marketing mix factors are significantly related to purchase intention at .01 level.

Keywords: Marketing Mix; Purchase Intention; Dietary Supplement

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันการดำเนินชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สภาพแวดล้อม วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยี และอิทธิพลของสื่อต่าง ๆ เป็นกระแสสังคมที่ส่งผลต่อลักษณะการใช้ชีวิตที่เร่งรีบ และมีความเครียดตลอดเวลา ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคยุคใหม่มีการหันมาใส่ใจเรื่องการดูแลสุขภาพและการบำรุงผิวพรรณเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมในการเลือกซื้อและรับประทานอาหารของผู้บริโภคโดยเฉพาะในกลุ่มของประชากรในการดำรงชีวิตต่อสังคมเมือง ทำให้การใส่ใจดูแลรักษาสุขภาพ ผิวพรรณที่ดีได้รับความนิยมในปัจจุบัน

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เป็นสิ่งหนึ่งที่ได้รับคามนิยมมากขึ้นในยุคแห่งความงาม ด้วยทุกเพศ ทุกวัย สามารถหาซื้อรับประทานได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบันนี้มีหลากหลายอย่าง

แบ่งออกไปตามประเภทของความต้องการของผู้บริโภค เช่น บำรุงผิวพรรณ ลดน้ำหนัก และบำรุงร่างกาย โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภค ได้แก่ ปัจจัยทางด้านครอบครัว สังคม หรือทางการตลาด ล้วนส่งผลให้เกิดการพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภค (อนุสรณ์ คนกล้าและคณะ, 2559) จากผลสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคเกี่ยวกับความต้องการผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามพบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี มีความต้องการผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามอยู่ที่ร้อยละ 77 (ปราณีตา ศยามานนท์, 2560) โดยยอดขายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามรวมอยู่ที่ 14,000 ล้านบาท จากมูลค่าตลาดรวม 67,000 ล้านบาท และผลสำรวจแนวโน้มตลาดวิตามินและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในช่วงปี พ.ศ. 2559-2563 พบว่าประเทศไทยมีแนวโน้มการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารกันมากขึ้น และเมื่อจำแนกตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารปี 2559พบว่ามูลค่าตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามมีความนิยมในการบริโภคอยู่ที่ร้อยละ 21 มากเป็นอันดับที่ 2 รองจากมูลค่าตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพและรักษาโรค (ชฎาพร ใสสกุล, 2563) ประกอบกับในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยอดขายของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีระดับการซื้อที่มากขึ้น เพราะผู้คนมีความต้องการป้องกันตนเองให้ห่างไกลจากโรคระบาด ไม่ว่าจะเป็นการหาซื้ออาหารเสริม สมุนไพร น้ำยาฆ่าเชื้อ แอลกอฮอล์ ส่งผลให้มีบริษัทมากมายพยายามหาทางพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของตนเองออกมาวางขายในท้องตลาดให้ได้มากที่สุด เพื่อครองส่วนแบ่งตลาด และทำให้ผลิตภัณฑ์ของตนเองนั้นเป็นที่รู้จักและสามารถสร้างกำไรให้กับองค์กรได้อย่างยั่งยืน

การขายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบันนอกจากการรับประทานแบบเม็ดแล้วหลายบริษัทได้มีการทำแบบผงละลายน้ำหลังดื่มได้ทันที มีราคาที่ให้เลือกสรรตามกำลังทรัพย์ และในส่วนช่องทางการจัดจำหน่ายไม่เพียงแต่การหาซื้อได้ตามร้านขายยาเท่านั้น ยังมีการนำผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมาจำหน่ายตามช่องทางออนไลน์ (E-commerce) ซึ่งเป็นช่องทางการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่ได้รับความนิยมอย่างมาก (รวิภา สู้สกุลสิงห์ และวรารุณ ฤกษ์วรารักษ์, 2564) อีกทั้งการจัดช่วงเวลาโปรโมชั่นในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น เพื่อรักษาลูกค้าที่มีอยู่ และดึงดูดฐานลูกค้าใหม่ (สุดที่รัก นุชนาถ, 2562) เป็นเหตุให้เกิดการแข่งขันในด้านผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสูงขึ้น

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น สามารถเห็นได้ว่า ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบันได้มีการวางจำหน่ายในรูปแบบที่หลากหลายผ่านประสมทางการตลาด 4P's ต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร โดยจะศึกษาเฉพาะนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เพื่อเป็นกรณีศึกษาและนำผลลัพธ์ที่ได้ไปเป็นแนวทางให้สำหรับผู้ประกอบธุรกิจประเภทผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในการพัฒนาสินค้าและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดผ่าน ส่วนประสมทางตลาด 4P's ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ แยกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

วิธีการดำเนินวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการศึกษาถึงตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ที่ส่งผลถึงการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ ภายในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จำนวนทั้งสิ้น 3,522 คน (ห้องทะเบียนมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต จำนวน 347 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie & Morgan, (1970) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random) แบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ในการเก็บแบบสอบถาม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา รายได้ ซึ่งลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) มีจำนวนทั้งหมด 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์ 2) ราคา 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย และ 4) การส่งเสริมการตลาด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

โดยส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 มีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ ของ Likert Scale, (1932) สามารถอธิบายได้ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ผลคะแนนที่ได้จากการสำรวจนั้น จะนำมาทำการวิเคราะห์และแปลผลความหมายค่าเฉลี่ยตามระดับความสำคัญ โดยการให้คะแนนแต่ละระดับ มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ Best, (1977: 14)

$$\text{ความห่างของอัตรากาชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5} = \frac{4}{5} = 0.80$$

เกณฑ์การวัดผลค่าคะแนนเฉลี่ย

ผลเฉลี่ย	4.21–5.00	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
ผลเฉลี่ย	3.41–4.20	ระดับความพึงพอใจมาก
ผลเฉลี่ย	2.61–3.40	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
ผลเฉลี่ย	1.81–2.60	ระดับความพึงพอใจน้อย
ผลเฉลี่ย	1.00–1.80	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4P's ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ และนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4.2 นำผลที่ได้จากการศึกษาตามข้อ 1. มาสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ และพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวคิด วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย

4.3 นำแบบสอบถามที่สร้างปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

4.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขมาตรวจสอบความถูกต้อง

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามกระทำในระหว่างเดือน มกราคม-มีนาคม 2564 ได้แบบสอบถามจำนวน 347 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับอยู่ที่ 100%

4.6 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วย ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะตัวแปรต้นและตัวแปรตาม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยการตัดสินใจซื้อ

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ประกอบด้วย วิเคราะห์การเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ เพศของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าเฉลี่ย t-test และ วิเคราะห์การเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างมากกว่าสองกลุ่ม ได้แก่ อายุ ระดับชั้นการศึกษา และรายได้ โดยการหาค่าเฉลี่ย f-test และทดสอบด้วยความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) และทดสอบแบบรายคู่โดยใช้วิธีของ Least Significant Difference (LSD) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับปัจจัยการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 204 คน (ร้อยละ 58.8) อายุ 21-22 ปี จำนวน 142 คน (ร้อยละ 40.9) ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 จำนวน 96 คน (ร้อยละ 27.7) มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 25,001-30,000 บาท จำนวน 167 คน (ร้อยละ 48.1)

ระดับส่วนประสมทางการตลาด ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.67, S.D.=0.168) โดยมากที่สุดในด้าน การส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.93, S.D.=0.0.254) รองลงมา คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.83, S.D.=0.379) รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.79, S.D.=0.408) รองลงมา คือ ด้านราคา อยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.66, S.D.=0.473) ตามลำดับ

ระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ผลการศึกษาพบว่า ระดับของการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.410) โดยมากที่สุดในด้าน การประเมินผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.462) รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.582) รองลงมา คือ ด้านการค้นหาแหล่งขายผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.527) รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมหลังการบริโภค มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.451)

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 นักศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ และรายได้ ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอายุ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ทางด้านเพศ และรายได้ ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ สัมพันธ์กัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้าน ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($R=659^{**}$, 624^{**} , 606^{**} , 656^{**} , 573^{**})

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย

เอเชียอาคเนย์” โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วน คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ และระดับการศึกษา มีความแตกต่างต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แต่ทางด้านเพศ และรายได้ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ไม่มีความแตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัทธมนเดชประภัสสร (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ต กล่าวว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันในด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกันระหว่างเพศ อายุ สถานภาพสมรส และอาชีพที่แตกต่างกันในขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน โดยที่ผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่สูงกว่าจะมีค่าเฉลี่ยของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่สูงกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า และผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสูงกว่าผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชนก พจนานุกรม (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารตราสินค้ามาได้ทางช่องทางออนไลน์ ได้กล่าวว่า เพศ อาชีพ และระดับการศึกษาของผู้บริโภคที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารตราสินค้ามาได้ทางช่องทางออนไลน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารตราสินค้ามาได้ทางช่องทางออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ

ส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ สัมพันธ์กัน มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($R=659^{**}$, 624^{**} , 606^{**} , 656^{**} , 573^{**}) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชนก พจนานุกรม (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารตราสินค้ามาได้ทางช่องทางออนไลน์ ได้กล่าวว่า ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารตรา

สินค้ามาได้ทางช่องทางออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับทฤษฎี แดงปทิว (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทักษะคิดและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อผิวขาวของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อผิวขาวพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับด้านราคามากที่สุด ตามด้วยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อผิวขาวของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion)

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อความงามของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์” มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของส่วนประสมทางการตลาด เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด มากที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีการจัดโปรโมชั่นผ่านช่องทางออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งการมีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้า เนื่องจากการสั่งซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ ลูกค้าจะมีการพูดถึงคุณภาพของสินค้าและเรื่องของการบริการการตอบคำถามจากผู้บริโภคเมื่อมีข้อสงสัย มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่นอกจากแบบเม็ด และแบบผงแล้ว ควรมีแบบน้ำเพื่อให้เกิดความหลากหลายและความแตกต่างของผลิตภัณฑ์คู่แข่ง และราคาที่เข้าถึงได้ โดยผู้ประกอบการอาจมีการสำรวจราคาที่ผู้บริโภคพึงพอใจต่อการวางแผนการตลาดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการศึกษาข้อมูลตัวชี้วัดของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร พบว่า ลูกค้าจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแม้ว่าราคาจะมีการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อย รองลงมาคือ ก่อนการตัดสินใจซื้อทุกครั้ง ลูกค้ามีการเปรียบเทียบความเหมาะสม ความเป็นมาตรฐาน การมีเครื่องหมายองค์การส่งเสริมอาหารและยา ก่อนตัดสินใจซื้อทุกครั้ง รองลงมาคือ มีการแนะนำบุคคลรอบข้างที่ใส่ใจในเรื่องของสุขภาพให้มาซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ตนเองได้ทานอยู่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสำหรับกลุ่มบุคคลวัยทำงาน และผู้สูงอายุ เพื่อการทำการตลาดที่กว้างขวาง ครอบคลุมมากขึ้น และทำให้สามารถทำการตลาดได้อย่างยั่งยืน
2. ควรศึกษาโมเดลสมการเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาดด้านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) เพิ่มเติม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- ขวัญชนก พจนานุกรม. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารตราสินค้ามาได้ทางช่องทางออนไลน์. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการทั่วไป). มหาวิทยาลัยสยาม.
- ชฎาพร ไส้สกุล. (2563). การศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นเพื่อพัฒนาแผนธุรกิจจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากสารสกัดเพรียงหัวหอม น้ำมันรำข้าว และวิตามินอี สำหรับบำรุงสมองและป้องกันโรคอัลไซเมอร์ ในผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางสมอง. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นัทธมน เดชประภัสสร. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารทางอินเทอร์เน็ต. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (พาณิชยศาสตร์และการบัญชี). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปราณีตา ศยามานนท์. (2560). คำปลื้มสินค้าสุขภาพความงาม...เติบโตอย่างไรในตลาดแข่งขันดุเดือด. สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product /3268>
- รวิภา สู้สกุลสิงห์, และวราวุธ ฤกษ์วรารักษ์. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *Natural Postgraduate Student Colloquium; NPSC*. 66-83.
- สุดที่รัก นุชนาถ. (2562). ความพึงพอใจและความภักดีในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสมทางการตลาดสู่การตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชัน Grabfood ของผู้ใช้บริการในเขตฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- หทัยทิพย์ แดงปทิว. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทศนคติและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อผิวขาวของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อนุสรณ์ คณกล้า, มารุต คุปวิพัทธ์นุกูล, ปิติ ภูณตกิจ, สาลิกา กายอด, และสาธิต วงศ์จันทร์. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของ

ผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองพะเยา. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค. 2(1), 35-44.

Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice-hall Inc.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Simple Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of psychology*. 140, 1-55.

**ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของ
คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
Factors Affecting Online Teaching and Learning among Students Thai-
Nichi Institute of Technology**

รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์¹ อาจารย์ ี ประจวบเหมาะ² ไกล่รุ่ง กระแสร์สินธุ์³
วทัณญ รศมิทัต⁴ สุรสัทธี อุดมธนวนงศ์⁵

Rungarun Khasasin, Arjaree Prachuabmoh, Kairung Khasasin,
Vatanyoo Rasmidatta, Surasit Udomthanavong

บทคัดย่อ (Abstract)

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีการทำ การเรียนการสอนแบบออนไลน์เพื่อรองรับกับมาตรการควบคุมของรัฐบาล ทำให้มีการศึกษา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย- ญี่ปุ่น โดยใช้แบบสอบถาม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ใน งานวิจัยนี้ใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test F-test และ One-Way ANOVA ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการ จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภาพรวม พบว่ามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าทุกปัจจัยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีความพึงพอใจ สูงสุด คือปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา รองลงมา คือ ปัจจัยด้านผู้สอน ตามลำดับ ผลการทดสอบ สมมติฐานที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านผลการเรียนรวมที่แตกต่างกันมี

Received: 2021-02-16 **Revised:** 2021-03-15 **Accepted:** 2021-03-16

¹ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น Faculty of Business Administration Thai-Nichi Institute of Technology. Corresponding Author e-mail: lek_runarun@yahoo.co.th, rungarun@tni.ac.th

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Faculty of Management Science Chandrakasem Rajabhat University. e-mail: arjaree_prachuabmoh@yahoo.com

³ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยปทุมธานี Faculty of Business Administration Accounting Patumthani University. e-mail: airung2011@yahoo.com

⁴ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University. e-mail: r.vatanyoo@gmail.com

⁵ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น Faculty of Business Administration Thai-Nichi Institute of Technology. e-mail: surasit@tni.ac.th

ระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยส่วนบุคคลด้านชั้นปีที่ศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านผู้สอน

คำสำคัญ (Keyword): การเรียนการสอนแบบออนไลน์; ปัจจัยที่มีผลกระทบ

Abstract

Corona Virus 2019 (COVID-19) makes it necessary for an institution to implement online learning to support government control regulation, making it possible to study factors affecting the online teaching of Thai-Nichi Institute of Technology students using questionnaires with the convenience sampling method. The statistics used for data analysis descriptive statistics and inferential statistics: t-test, F-test, and One-Way ANOVA were used. The results showed that the level of satisfaction, factors affecting the management of online teaching and learning was found that the overall satisfaction was at a high level. When considering each aspect, found that all factors were satisfied at a high level with the most satisfactory factor is the factor of the study location followed by the teacher factor respectively. The hypothesis test at the confidence interval of 5% found that different overall academic performance individuals were satisfactory factors affecting the management of online learning, student factors, educational factors, and technological factors. Individual factors of different study years were satisfactory factors affecting the management of online teaching and learning, Learner factor, and instructor factors.

Keyword: Online Teaching; Factors Affecting

บทนำ (Introduction)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019, Covid-19) ซึ่งเป็นเชื้อที่มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและกว้างขวางไปหลายประเทศทั่วโลก ทำให้มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ประกอบกับองค์การอนามัยโลกประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคระบาดร้ายแรง เนื่องจากการแพร่ระบาดที่กระจายไปในหลายประเทศทั่วโลก และเป็นการระบาดใหญ่ (pandemic) ในส่วนของประเทศไทยนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตราย ส่งผลให้จำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันเพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อ จากมาตรการดังกล่าวส่งผลให้

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ออกประกาศมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 ฉบับที่ 3: การปฏิบัติการของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ณ วันที่ 17 มีนาคม 2563 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) มีใจความสำคัญตอนหนึ่งระบุว่า “ให้หยุดดำเนินงานด้านการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนทุกรูปแบบ ยกเว้นการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ปรับปรุงแบบการเรียนการสอนจากแบบปกติเป็นแบบออนไลน์โดยสมบูรณ์ครบทุกหลักสูตรภายในวันที่ 1 เมษายน 2563 ยกเว้นบางหลักสูตรที่ต้องมีปฏิบัติการให้อยู่ใน ดุลยพินิจของสถาบันการศึกษา โดยให้สถาบันการศึกษาบริหารจัดการเรียนและปฏิบัติการที่บ้านให้ได้มากที่สุด สำหรับการฝึกงานทุกรูปแบบขอให้พิจารณายกเลิก หรือปรับเปลี่ยนกำหนดระยะเวลา และกิจกรรมอื่นทดแทน” สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการประกันคุณภาพของผู้เรียนและบัณฑิตที่จะสำเร็จการศึกษาในระยะวิกฤติการณ์นี้ ซึ่งสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น เป็นสถาบันอุดมศึกษาประเภทเอกชนที่ได้รับผลกระทบข้างต้นด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตจึงมีการปรับเปลี่ยนวิถีการแบบใหม่หรือที่เรียกว่า New normal สู่การทำงานที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในการทำงาน ซึ่งหนึ่งในด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในการทำงาน ก็คือการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ (Online Learning) หรือการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนทางไกลที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทาง World Wide Web ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลมากมาย ที่มีอยู่ทั่วโลกอย่างไร้ขอบเขตจำกัด ทำให้ระบบการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจากเดิมที่เป็นระบบปิดมาเป็นระบบเปิด ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งวิชาที่มีการเชื่อมโยงอยู่ในเว็บ โดยไม่มีอุปสรรคทางด้านภูมิศาสตร์ ระยะทางและเวลา การเรียนในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนเป็นอิสระจากปัญหาการจัดตารางเรียนตารางสอน เพราะผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ตามความสะดวกตามต้องการ ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามพัฒนาการของตนเอง รวมถึงเป็นช่วยในการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากผู้บอกและถ่ายทอดมาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก ในขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและสำรวจข้อมูลในลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมิใช่เป็นแต่เพียงผู้รับ (ครูบ้านนอก, 2550) สถานการณ์ดังกล่าว รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Learning) จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในช่วงสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เนื่องจากผู้เรียนและผู้สอนสามารถสื่อสารกันจากที่บ้านผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น โดยสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ได้ทำการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ขึ้นตามประกาศมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาด

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จากการสำรวจการเรียนการสอนของคณาจารย์ในสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น พบว่า มีรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ 2 รูปแบบ คือ 1) การสอนออนไลน์แบบสด (online live session) โดยผ่านโปรแกรม Zoom, Line และ Google Meet ซึ่งอาจารย์จะสอนตามตารางสอนเดิมโดยใช้วิธีการถ่ายทอดสดผ่านโปรแกรมที่ใช้และให้นักศึกษาเข้าชั้นเรียนออนไลน์มาเรียน ซึ่งมีข้อดีคือมีความเหมือนกับการเข้าเรียนในชั้นเรียน นักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การถามคำถามกับผู้สอน แต่บางครั้งก็มีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ตทั้งของอาจารย์และนักศึกษาที่ไม่เสถียร ทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง หรือนักศึกษาบางคนเข้าชั้นเรียนไม่ได้ รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์รูปแบบที่ 2) การสอนออนไลน์แบบคลิปสอน (Online recorded session) วิธีการสอนนี้อาจารย์จะสอนโดยการอัดคลิปสอนแล้วเผยแพร่คลิปสอนในกลุ่มสังคมออนไลน์ของนักศึกษาที่สร้างกลุ่มแบ่งตามชั้นปีหรือวิชาที่เรียน เช่น Facebook group, Google classroom และ Line group วิธีการนี้ข้อดีคือนักศึกษาสะดวกในการเข้าเรียน และสามารถปรับตารางเรียนได้ด้วยตนเองรวมถึงทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลา ปัญหาที่พบในรูปแบบการสอนรูปแบบนี้ คือความมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ในส่วนของสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นใช้ทั้งสองรูปแบบในการเรียนการสอนแบบออนไลน์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะต้องมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ต่อการพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอนในอนาคตของสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม โดยการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ที่เรียนแบบออนไลน์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จำนวน 4,817 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง กรณิธาบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ

ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T. 1967) โดยขนาดของตัวอย่างประชากรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 คิดขนาดความคลาดเคลื่อน (e) เป็นร้อยละและสัมประสิทธิ์ของความผันแปรเท่ากับ 0.5 ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 367 คน และได้สำรวจเพื่อการสูญเสียของแบบสอบถามไว้ 33 ชุด ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมกับการสำรวจเพื่อการสูญเสียครั้งนี้จึงเท่ากับ 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดจากทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา ผลการเรียนรู้รวม(เกรดเฉลี่ย) และลักษณะการพักอาศัย

ส่วนที่ 2 แบบวัดระดับความพึงพอใจของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น โดยสร้างมาตรวัดระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเนื้อหาความพึงพอใจด้านปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านเทคโนโลยี

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.2 ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด คิดเป็น 100%

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

5.1 การประมวลผลข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

5.1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ครบตามจำนวนที่ระบุไว้

5.1.2 บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูล และเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

5.1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

5.1.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ จำนวน (n) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(SD) และสถิติเปรียบเทียบ Independent Sample T-test และ One-Way ANOVA ในกรณีที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จะดำเนินการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วย LSD

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนและร้อยละของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น จำแนก ได้ดังนี้ จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20 จำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 รองลงมา คืออายุ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมา คือ ชั้นปีที่ 1 จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.75 จำแนกตามผลการเรียนรวม (เกรดเฉลี่ย) ส่วนใหญ่มีด้านผลการเรียนรวม (เกรดเฉลี่ย) ระหว่าง 2.00-2.49 จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 55.75 รองลงมา คือระหว่าง 2.50-2.99 จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25 จำแนกตามลักษณะการพักอาศัย ส่วนใหญ่พักอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดา – มารดา จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา คือ เข้าห้องพักอยู่กับแฟน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75

ส่วนที่ 2 ระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้สอน

1. ปัจจัยด้านผู้สอน	Mean	SD	ความหมาย
1.1 ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญและชำนาญเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนที่สอน	4.03	.899	มาก
1.2 ผู้สอนมีแนวทางการปฏิบัติต่อการจัดการเรียนการสอนที่ดี	4.26	.795	มากที่สุด
1.3 ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม	3.82	.847	มาก
1.4 ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์ต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ	4.16	.865	มาก

1.5 ผู้สอนดูแลเอาใจต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์	4.05	.861	มาก
โดยรวม	4.06	.421	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยด้านผู้สอน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.06, SD = .421) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอนมีความพอใจระดับมากขึ้นไป โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ผู้สอนมีแนวทางการปฏิบัติต่อการจัดการเรียนการสอนที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.26, SD = .795) รองลงมา คือ ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์ต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย = 4.16, SD = .865) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้เรียน

2. ปัจจัยด้านผู้เรียน	Mean	SD	ความหมาย
2.1 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์	3.17	.595	ปานกลาง
2.2 ผู้เรียนมีปัญหาด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์	3.33	.742	ปานกลาง
2.3 ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาได้ง่าย	3.67	.865	มาก
2.4 ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นต่อการวัดประเมินผลการเรียนการสอนแบบออนไลน์	4.29	.814	มากที่สุด
2.5 ผู้เรียนพบปัญหาจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์มากกว่ารูปแบบการเข้าชั้นเรียนปกติ	3.46	.748	มาก
โดยรวม	3.58	.400	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยด้านผู้เรียน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.58, SD = .400) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนมีความพอใจระดับปานกลางขึ้นไป โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นต่อการวัดประเมินผลการเรียนการสอน

แบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย = 4.29, SD = .814) รองลงมา คือ ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาได้ง่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.67, SD = .865) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา

3. ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา	Mean	SD	ความหมาย
3.1 สถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์มีความเหมาะสม	3.99	.908	มาก
3.2 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์	4.08	.866	มาก
3.3 ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสถานที่ใดๆ ก็ได้	4.06	.868	มาก
3.4 สถานที่ศึกษามีความสะดวกสบายต่อผู้เรียน	4.05	.908	มาก
3.5 สถานที่ศึกษาทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน	4.16	.905	มาก
โดยรวม	4.07	.610	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.07, SD = .610) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนมีความพอใจระดับมาก โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ สถานที่ศึกษาทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน (ค่าเฉลี่ย = 4.16, SD = .905) รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย = 4.08, SD = .866) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี

4. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	Mean	SD	ความหมาย
4.1 ความเหมาะสมของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์	3.99	.922	มาก
4.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เช่น คอมพิวเตอร์ของผู้เรียนมีความทันสมัย	3.85	.879	มาก

4. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	Mean	SD	ความหมาย
4.3 ผู้เรียนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์	3.98	.877	มาก
4.4 เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์เหมาะสมกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน	3.93	.917	มาก
4.5 เทคโนโลยีไม่สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้มากขึ้น	3.97	.868	มาก
โดยรวม	3.94	.612	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.94, SD = .612) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนมีความพอใจระดับมาก โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ความเหมาะสมของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย = 3.99, SD = .922) รองลงมา คือ ผู้เรียนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย = 3.98, SD = .877) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ภาพรวม

ภาพรวม	Mean	SD	ความหมาย
1. ปัจจัยด้านผู้สอน	4.06	.421	มาก
2. ปัจจัยด้านผู้เรียน	3.58	.400	มาก
3. ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา	4.07	.610	มาก
4. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	3.94	.612	มาก
โดยรวม	3.91	.898	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในภาพรวม มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.91, SD = .898) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกปัจจัยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา (ค่าเฉลี่ย = 4.07, SD = .610) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านผู้สอน (ค่าเฉลี่ย = 4.06, SD = .421) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ปัจจัย			
	ปัจจัยด้านผู้สอน	ปัจจัยด้านผู้เรียน	ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา	ปัจจัยด้านเทคโนโลยี
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่ต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์แตกต่างกัน	x	x	x	x
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่ต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์แตกต่างกัน	x	✓	x	x
สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านชั้นปีที่ศึกษาที่ต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์แตกต่างกัน	✓	✓	x	x
สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านผลการเรียนรวม (เกรดเฉลี่ย) ที่ต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์แตกต่างกัน	x	✓	✓	✓
สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านลักษณะการพักอาศัยที่ต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์แตกต่างกัน	x	x	x	✓

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ไม่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้เรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05
3. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านชั้นปีที่ศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านผู้สอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05
4. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านผลการเรียนรวม (เกรดเฉลี่ย) ที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา และปัจจัยด้านเทคโนโลยี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05
5. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านลักษณะการพักอาศัยที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05

ส่วน 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

จากแบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ โดยเขียนความคิดเห็นเพิ่มเติม ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะอื่นๆ	ความถี่ (f)
1. ลดค่าบำรุงการศึกษา	7
2. มีบริการด้านอินเทอร์เน็ตให้กับนักศึกษา	6
3. ควรจัดสถานที่ในการเรียนออนไลน์ภายในสถาบันให้กับนักศึกษา	4
4. อาจารย์ผู้สอนควรเน้นการเรียนที่มีสาระความรู้มากกว่านี้	3
5. การเรียนแบบออนไลน์ทำให้นักศึกษาไม่ต้องทำกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้อง	3

ข้อเสนอแนะอื่นๆ	ความถี่ (f)
1. ลดค่าบำรุงการศึกษา	7
2. มีบริการด้านอินเทอร์เน็ตให้กับนักศึกษา	6
3. ควรจัดสถานที่ในการเรียนออนไลน์ภายในสถาบันให้กับนักศึกษา	4
4. อาจารย์ผู้สอนควรเน้นการเรียนที่มีสาระความรู้มากกว่านี้	3
6. นักศึกษาสามารถเรียนที่สถานที่ใด ๆ ก็ได้	1

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมา คือ เพศชาย มีอายุระหว่าง 18-20 ปี รองลงมา คืออายุ 21 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 รองลงมา คือ ชั้นปีที่ 1 มีผลการเรียนรวม (เกรดเฉลี่ย) 2.00-2.49 รองลงมา ส่วนใหญ่พักอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดา-มารดา รองลงมา คือ เช่าห้องพักอยู่กับแฟน

2. ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น โดยแยกเป็นรายด้าน

1) ปัจจัยด้านผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอนมีความพอใจระดับมากขึ้นไป โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ผู้สอนมีแนวทางการปฏิบัติต่อการจัดการเรียนการสอนที่ดี รองลงมา คือ ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์ต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมษยา บุญสีลา.(2556) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เกือบทุกด้านเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้สอน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร และด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนน้อยที่สุด ตามลำดับ

2) ปัจจัยด้านผู้เรียน ผลการวิจัย พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนมีความพอใจระดับปานกลางขึ้นไป โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือผู้เรียนมีความเชื่อมั่นต่อการวัดประเมินผลการเรียนการสอนแบบออนไลน์ รองลงมา คือ ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาได้ง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพรรณ ททรัพย์ธนาตล (2554). ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านอาจารย์ปัจจัยด้านนักศึกษาและปัจจัยด้านสถานศึกษา ส่งผลกระทบท่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3) ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา ผลการวิจัย พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนมีความพอใจระดับมาก โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ สถานที่ศึกษาทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสถานที่ที่ใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพรรณ ททรัพย์ธนาตล (2554). ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านอาจารย์ปัจจัยด้านนักศึกษาและปัจจัยด้านสถานศึกษา ส่งผลกระทบท่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ผลการวิจัย พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนมีความพอใจระดับมาก โดยข้อที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ความเหมาะสมของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ รองลงมา คือ ผู้เรียนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุศิรา เจริญสุข (2556). ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยี e-Learning ของนักศึกษา Pre-degree มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษา Pre-degree มหาวิทยาลัยรามคำแหง เลือกใช้รูปแบบเทคโนโลยี e-Learning ที่ครอบคลุม และเปิดกว้างกับบุคคลทั่วไป รวมทั้งสามารถโต้ตอบได้โดยการพิมพ์ข้อความ (Chat) สร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในด้านต่างๆ จนเกิดการเรียนรู้สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนได้ การนำข้อมูลที่รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และนำเสนอข้อมูลโดยมีตัวอักษร รูปภาพ และเสียงประกอบ และใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน เนื้อหาเทคโนโลยี e-Learning ที่ให้ประโยชน์ด้านความรู้/ความเข้าใจ มีการอธิบายเนื้อหาอย่างชัดเจน การใช้ภาษาที่เหมาะสม เข้าใจง่ายและใช้ภาษาที่เรียงจากง่ายไปหายาก วิธีนำเสนอเทคโนโลยี e-Learning ในด้านความเหมาะสมของเสียงบรรยายและเสียงดนตรีที่ใช้ประกอบ ดาวน์โหลดข้อมูลของข้อความด้วยความเร็ว และมีความถูกต้องในการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ อื่นๆ ที่สัมพันธ์กับเนื้อหา มีคำแนะนำและเชื่อมโยงกับเว็บไซต์ทั้งภายในและภายนอก มีสัญลักษณ์ที่สื่อความหมาย และเทคนิค Dynamic HTML (โต้ตอบได้อย่างรวดเร็ว) มากที่สุดผลการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเปรียบเทียบ Independent Sample T-test ของปัจจัยส่วนบุคคล

ด้านเพศต่อระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านอายุต่อระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และปัจจัยด้านผู้สอน และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านชั้นปีที่ศึกษาต่อระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้สอน และปัจจัยด้านผู้เรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านผลการเรียนรวม (เกรดเฉลี่ย) ต่อระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา และปัจจัยด้านเทคโนโลยี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และปัจจัยด้านผู้สอน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านลักษณะการพักอาศัย ต่อระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไปจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ควรที่จะมีการปรับปรุงพัฒนาปัจจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดไปตามลำดับความสำคัญ ตลอดจนด้านอื่น ๆ ที่เห็นสมควรที่ไม่ได้ศึกษาในการวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการศึกษาและผู้ปกครอง

1. สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ควรที่จะทำการสำรวจนักศึกษาที่มีรายได้ไม่เพียงพอและจัดหางานพิเศษภายในสถาบันฯ เพื่อความปลอดภัยและไม่กระทบต่อการเรียนและสุขภาพของนักศึกษา และช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

2. สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ควรที่จะการจัดหาบริการด้านอินเทอร์เน็ตให้กับนักศึกษาภายในสถาบันฯ ให้ทั่วทุกพื้นที่ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใช้บริการภายในสถาบันฯ นักศึกษาจะได้มีความเชื่อมั่นในระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของสถาบันฯ

3. อาจารย์ผู้สอนควรเน้นการเรียนที่มีสาระความรู้มากกว่านี้ เพื่อให้นักศึกษาและผู้ปกครองมั่นใจในสถาบันฯ และมองว่ามีความคุ้มค่าต่อการให้บุตรหลานมาศึกษาที่สถาบันฯ แม้ในเวลาที่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โรคโควิด-19 ก็ยังสอนนักศึกษาได้เหมือนช่วงเวลาปกติ

4. การเรียนการสอนแบบออนไลน์ควรจะมีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายให้มากขึ้นกว่าเดิม เช่น เกมส์เพื่อการศึกษาเพื่อให้นักเรียนสนใจเข้าเรียนแบบออนไลน์ การให้คะแนนพิเศษ

หรือสะสมแต้มของการเรียนแบบออนไลน์เพื่อสร้างความน่าสนใจและความตื่นเต้นให้นักศึกษามากขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อจะได้นำมาพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของสถาบันฯให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป
2. ควรมีการศึกษาทัศนคติที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น เพื่อให้ทราบถึงความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาที่แท้จริง
3. ควรมีการศึกษากิจกรรมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น เพื่อให้ทราบแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการทำกิจกรรมให้กับนักศึกษาตามความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กฤษรา เจริญสุข. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยี e-Learning ของนักศึกษา Pre-degree มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร.
- ครูบ้านนอก. (2550). การเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ (Online Learning) หรือการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning). สืบค้น 31 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.kroobannok.com/37>.
- ฐาปนีย์ ธรรมเมธา. (2557). อีเลิร์นนิ่ง : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. นนทบุรี: บริษัทสหมิตรพริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ธนพรรณ ททรัพย์ธนาตล. (2554). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. วารสารวิชาการ Viridian E-Journal SU. 4 (1), 652-666.
- Allen, I. E. and Seaman, J. (2005). Growing by Degrees : Online education in the United States. The Sloan Consortium. Retrieved March 20, 2005, from http://www.sloan-c.org/publications/survey/pdf/growing_by_degrees.pdf.
- Yamane, T. (1967). *Taro Statistic : An Introductory Analysis*. New York : Harper & row.

**รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการ
ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางริน จังหวัดระนอง**
**A Model for Managing Knowledge of Earning Money and Promoting
Careers in a Participative Way to Reduce Inequality in An Ageing
Society, Bangrin Community, Ranong Province**

สุนธาน ชยนนท์¹ วิจิตรา ศรีสอน² ทิฆัมพร พันลึกเดช³ จิรัฐ ชวนชม⁴

Sunthan Chayanon, Wijittra Srisorn, Tikhamporn Punluekdej

Jirat Chuanchom

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาสภาพการณ์ความต้องการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมในสังคมผู้สูงอายุ วิเคราะห์หารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ และนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ การศึกษาวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสม การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง 200 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติเชิงอ้างอิงใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม และ F-test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงสนทนาจัดกลุ่มอย่างละ 12 คน และใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อทุกข้อ

Received: 2021-05-18 Revised: 2021-07-31 Accepted: 2021-07-31

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author
e-mail: sunthan.ch@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University.

³ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate School, Southeast Asia University

⁴ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต Faculty of Management, Suan Dusit University

อยู่ในระดับ การวิเคราะห์หารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการวางแผนผู้สูงอายุไม่มีทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ ด้านการลงมือทำศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ด้านการร่วมรับผลประโยชน์และการประเมินผล จึงควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนมากกว่านี้ และรูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุที่ประชาชนต้องการ พบว่า ต้องการเริ่มต้นรวดเร็ว ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความจริงใจจากหน่วยงานเจ้าของโครงการหรือผู้มีอำนาจอนุมัติ และวิธีการที่เหมาะสม

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการความรู้; การหารายได้; ผู้สูงอายุ

Abstract

The purpose of this research was to study the situation of knowledge needs in earning income and promoting occupation with participation in the aging society. Analyze and find a model of knowledge management in earning and promoting a participatory career in order to reduce inequalities in the aging society. and presenting a model of knowledge management in earning and promoting a participatory career in order to reduce inequality in the aging society. This research study was a mixed research study. In quantitative research, the researcher used questionnaires as a tool to collect data. A sample of 200 people used a simple random sampling. Descriptive statistics, mean, percentage and standard deviation (S.D.) were used for reference statistics. The F-test was used for individual factor differences with variables divided into 2 groups, and the F-test was used for one-way ANOVA. qualitative research Discussion interviews were used in groups of 12 and participant observations were used to analyze the data and examine the data using a triangular method. The results showed that The need for knowledge management in earning and promoting a participatory career in order to reduce inequality as a whole is at a high level. If considered on a case-by-case basis, all items are at the level An analysis of a model of knowledge management on income earning and career promotion with participation in order to reduce inequality in the elderly society found that planning for the elderly did not have the skills to learn new things. in professional development Action on the potential of the elderly in community development therefore not as successful as it should

be Benefit sharing and evaluation Therefore, all sectors related to the elderly in the community should be encouraged to cooperate and give more importance to supporting and enhancing the capacity of the elderly in the community. and a model of knowledge management in earning and promoting careers with participation in order to reduce inequality in the elderly society that people want. It was found that they wanted to start quickly. covering those involved Being sincere from the project owner agency or authorized person and appropriate method

Keywords: Knowledge Management; Income; Generation

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นเห็นได้จากอัตราผู้สูงอายุระหว่างปี พ.ศ. 2553– 2583 พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 13.20 ในปี พ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 32.10 ในปี พ.ศ. 2583 ทำให้ประเทศไทยเป็นสังคมของผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ตามค่านิยามขององค์การสหประชาชาติ (The United Nations: UN) ที่นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกิน 10% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 20% และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 14% และในขณะเดียวกันประชากรวัยแรงงานของไทยที่มีหน้าที่เกื้อหนุนดูแลผู้สูงอายุก็จะลดลงเช่นกัน เนื่องจากอัตราการเกิดของประเทศลดลง (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2558)

ปัญหาในอนาคตที่อาจตามมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในประเทศ อาทิ งบประมาณในการดูแลและรักษาสุขภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมถอยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของระบบต่าง ๆ ลดลง ความต้านทานต่อโรคลดลง ผู้สูงอายุจึงเกิดปัญหาสุขภาพได้มากกว่าวัยอื่น ๆ ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อคงสภาพและชะลอความเสื่อมสภาพตามอายุให้ยาวนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยองค์การอนามัยโลกนิยามคำว่า สุขภาพ คือ “Health is a State of Complete Physical, Mental Social and Spiritual Well-Being and Not Merely the Absence of Disease or Infirmary” หมายถึง สภาวะความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ไม่ใช่เพียงแต่ไม่มีโรค หรือความอ่อนแอของร่างกาย

ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี 2548 คือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 10 ประชากรสูงอายุกำลังเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่เร็วมากคือ สูงกว่าร้อยละ 4 ต่อปี ในขณะที่ประชากรรวม เพิ่มขึ้นด้วยอัตราเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น ในปี 2558 ประชากรไทยมีจำนวน 65.1 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด ตามการคาด

ประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ คือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 และจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดเมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 28 ในปี 2574 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559) การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้งานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุควรเป็นงานที่สร้างความสุขให้กับผู้สูงอายุบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง (Punluekdej et al., 2018) หากพิจารณาตามศักยภาพของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ องค์กรความรู้ และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ รวมถึงการสร้างคุณค่าทางสังคม เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยมีพื้นที่และชุมชนเป็นตัวตั้ง มียุทธศาสตร์สร้างชุมชนเข้มแข็งซึ่งเป็นรากฐานความมั่นคงของประเทศ (พงศ์ชัย สุขหุดและคณะ, 2562) ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ และเป็นการพัฒนาประเทศชาติในองค์รวม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าหาแนวทางในการจัดการความรู้เพื่อสร้างอาชีพที่เหมาะสม ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในชุมชนบางริน จังหวัดระนอง

วัตถุประสงค์การวิจัย (Purpose or Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ความต้องการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางริน จังหวัดระนอง
2. เพื่อวิเคราะห์หารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางริน จังหวัดระนอง
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางริน จังหวัดระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ วิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากร ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่ชุมชนบางริน จังหวัดระนอง จำนวน 400 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่ชุมชนบางริน จังหวัดระนอง จำนวน 200 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

3.1.1 แบบสอบถามลักษณะปลายปิด เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในเขตชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ คุณวุฒิ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัยในเขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนอง

3.1.2 แบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาวะการณ์ความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมในสังคมผู้สูงวัย จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านจิตใจ ความต้องการทางด้านสังคมและความต้องการด้านเศรษฐกิจ

3.1.3 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนองการให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการประกอบอาชีพ 4 ด้าน คือ 1) ร่วมการวางแผน 2) ร่วมลงมือทำ 3) ร่วมรับผลประโยชน์ 4) ร่วมประเมินผล เขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนอง

3.1.4 ปัญหาและอุปสรรค

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและข้อคำถาม

3.2.2 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนอง ได้แก่ เพศ อายุ คุณวุฒิ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัยในเขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนอง มากำหนดเป็นตัวแปรต้น และสภาวะการณ์ความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมในสังคมผู้สูงวัย จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านจิตใจ ความต้องการทางด้านสังคมและความต้องการด้านเศรษฐกิจ เป็นตัวแปรตามเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินค่าตามความคิดเห็น

3.2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (สมนึก ภักทิยธนี, 2546 : 125-139) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงตามสาระการเรียนรู้ที่ใช้ได้ โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ผลปรากฏว่า ข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ .69-1.00

3.3.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p)

และค่าอำนาจการจำแนก (r) เป็นรายชื่อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง .35 - .75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 - .61 เก็บไว้ จำนวน 30 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ จากนั้นนำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162) ค่าความเชื่อมั่นจากผลการวิเคราะห์เท่ากับ .78

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่ชุมชนบางรื่น จังหวัดระนอง จำนวน 200 คน และได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเอกสาร และค้นคว้าจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.1.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5.1.1.1 เพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม อายุ คุณวุฒิ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัยในเขตพื้นที่ชุมชนบางรื่น จังหวัดระนอง โดยการใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentages)

5.1.1.2 รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางรื่น จังหวัดระนอง ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านจิตใจ ความต้องการทางด้านสังคมและความต้องการด้านเศรษฐกิจ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้คู่กับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายข้อมูล

5.2 สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

5.2.1 T-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ

5.2.2 F-test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เช่น อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ (Least Significant Different: LSD)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาวะการรับรู้ความต้องการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางรื่น จังหวัดระนอง โดยภาพรวม พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ของความต้องการการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนอง โดยภาพรวม โดยภาพรวม

ความต้องการการจัดการความรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล(ระดับ)	ลำดับที่
ด้านร่างกาย	4.43	.441	มาก	2
ด้านจิตใจ	3.96	.362	มาก	4
ด้านสังคม	4.05	.257	มาก	3
ด้านเศรษฐกิจ	4.44	.294	มาก	1
รวม	4.083	.332	มาก	

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนอง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.083$) หากพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองต้องพึ่งพาลูกหลานหรือบุคคลอื่น ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมาคือ การได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากลูกหลานและบุคคลใกล้ชิดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) การมีรายได้เลี้ยงชีพจากเงินรายได้จากภาครัฐ เงินบำนาญบำนาญและได้จากลูกหลาน หรือประกอบอาชีพที่มีรายได้ในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) และความไม่ต้องการสูญเสียคู่ครอง ญาติมิตร และเพื่อนสนิท หรือลูกหลานแยกครอบครัวไปสร้างครอบครัวใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์หารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการวางแผนผู้สูงอายุไม่มีทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ ด้านการลงมือทำศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ด้านการร่วมรับผลประโยชน์และการประเมินผล ดังนั้นจึงควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนมากกว่านี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางรีน

จังหวัดระนอง ที่ประชาชนต้องการ พบว่า ต้องการเริ่มต้นอย่างรวดเร็ว ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความจริงใจจากหน่วยงานเจ้าของโครงการ หรือผู้มีอำนาจอนุมัติและวิธีการที่เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางริน จังหวัดระนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งหมด

สภาวการณ์ความต้องการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางริน จังหวัดระนอง เพื่อให้รายได้เลี้ยงชีพเพิ่มขึ้นจากรายได้จากภาครัฐ เงินบำนาญบำนาญ และได้จากลูกหลาน หรือประกอบอาชีพที่มีรายได้ในชุมชน และการนำเทคโนโลยีถ่ายทอดองค์ความรู้จากภาครัฐสื่อสารสู่ประชาชน เช่น Line Application ต่างๆ ผู้สูงอายุไม่มีทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือ และให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนมากกว่านี้ ดังนั้น รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางริน จังหวัดระนอง ควรมีการเริ่มต้นรวดเร็ว (Starting Early) ต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยแรก มีการให้ข้อมูลกระตุ้น ให้เกิดความคิดเห็น และให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการตัดสินใจ นอกจากนี้การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้น จะช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือก หรือแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ผู้ที่ได้รับผลกระทบ หรือผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูล หรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรกๆ มีความจริงใจ (Sincerity) หน่วยงานเจ้าของโครงการ หรือผู้มีอำนาจอนุมัติต้องจัดกระบวนการอย่างจริงใจ เปิดเผย ซื่อสัตย์ ปราศจากอคติ และมีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ ตอบสนองต่อข้อสงสัยของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งรายงานความก้าวหน้า หรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง และต้องมีวิธีการที่เหมาะสม (Suitability) โดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการ ความหลากหลาย และลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่ และของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ตลอดจนความแตกต่างทางบริบทด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็น หรือโครงการ ความสามารถและความพร้อม รวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม

สอดคล้องกับงานวิจัยของคมกฤตย์ รวบรวม (2556) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ เพื่อ

กระบวนการนำนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคต่อกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติ วิธีการแก้ไขปัญหากระบวนการนำนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผลการศึกษาพบว่า ความสำคัญและปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นไปตามระบบราชการส่วนท้องถิ่น มีความจำเป็นต้องขับเคลื่อนไปปฏิบัติให้ถูกต้อง แต่ทั้งนี้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ โดยได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองในระดับชาติซึ่งส่งผลถึงระดับท้องถิ่นและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับการบริหารงานภายในหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร และความสามารถในการร่วมมือประสานงานกับส่วนราชการอื่น รวมทั้งภาคเอกชนและกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ รวมทั้งระบบราชการมีความสำคัญที่สายการบังคับบัญชา อาจเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้ได้ผลดีต่อผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจในการหาทางแก้ไขปัญหาเฉพาะกรณีภายใต้หลักของเหตุผล ความจำเป็นและไม่ละเมิดระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย พบว่า ผู้สูงอายุความต้องการการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางรัก จังหวัดระนอง เพื่อให้มีรายได้เลี้ยงชีพจากเงินรายได้จากภาครัฐ เงินบำเหน็จบำนาญ และได้จากลูกหลาน หรือ ประกอบอาชีพที่มีรายได้ในชุมชนและการนำเทคโนโลยีถ่ายทอดองค์ความรู้จากภาครัฐสื่อสารสู่ประชาชน เช่น Line Application ต่างๆ

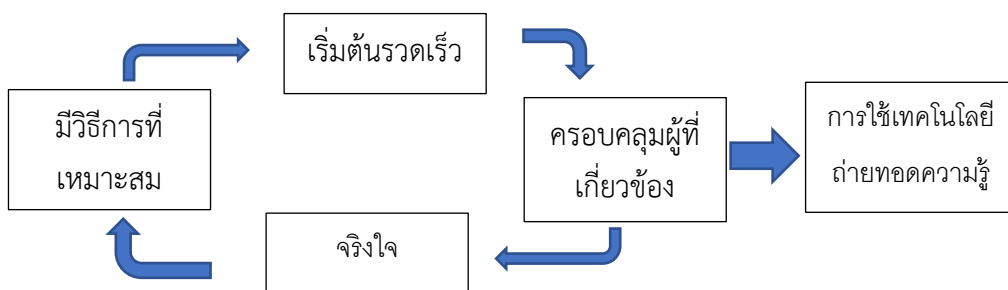
รตา สุวรรณดารา (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อหลัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน และหาแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนด้านศาสนา จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาให้แก่คนในชุมชน และมีศักยภาพด้านการแพทย์สาธารณสุข แต่ผู้สูงอายุยังขาดศักยภาพในด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง และด้านอาชีพ จึงไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองการปกครอง เพราะขาดความรู้ความสามารถด้านการศึกษา และไม่มีทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือ และให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนมากกว่านี้

การวิเคราะห์รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางรัก จังหวัดระนอง ที่ประชาชนต้องการ พบว่า ด้านการวางแผนผู้สูงอายุไม่มีทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ ด้านการลงมือทำศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ด้านการร่วมรับผลประโยชน์และการประเมินผล จึงควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชนให้

ความร่วมมือช่วยเหลือและให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนมากกว่านี้

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางรื่น จังหวัดระนอง ดังในภาพ

ที่มา: ผู้วิจัย

อธิบายได้ว่า การจัดการความรู้การจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย จะต้องเริ่มต้นรวดเร็ว ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความจริงใจในการพัฒนาด้วยการมีวิธีการที่เหมาะสม และมีการถ่ายทอดผ่านเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางรื่น จังหวัดระนอง ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการนำรูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางรื่น จังหวัดระนอง มีการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน เพื่อความโปร่งใสของโครงการ และควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อนำมาใช้ในการทำงานและให้บริการอย่างคุ้มค่า

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนบางรื่น จังหวัดระนอง องค์การภาครัฐและชุมชนต้องตระหนักให้มีการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจอันดีที่อยู่ในกรอบกฎหมาย โดยตั้งมั่นอยู่ในการปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงควรจัดให้มีการสัมมนาอบรมเชิงวิชาการ หรืออบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ รวมถึงการปรับสิ่งต่างๆ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.2 ควรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในการบริหารจัดการให้กับผู้บริหารและบุคลากร เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขภายในหน่วยงานและแก่ประชาชน รวมทั้งเพื่อให้การดำเนินงานรูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ เขตพื้นที่ชุมชนบางรีน จังหวัดระนอง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดี สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง (References)

- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2558). การส่งเสริมและขยายโอกาสด้านอาชีพและการทำงานสำหรับผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน.
- คมกฤตย์ รวบรวม. (2556). ปัญหาและกระบวนการนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชรพงศ์ ชวนชม ธีระวัฒน์ จันทิก และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). ลักษณะงานที่เหมาะสมกับแรงงานผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 13(1), 9-18.
- พงศ์ชัย สุขะหุต สันฐาน ชยนนท์ และวิจิตรา ศรีสอน. (2562). รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 8(4), 252-264.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2559). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ประจำปี 2559. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- รดา สุวรรณดารา. (2554). ศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อหลัง อาเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิจิตรา ศรีสอน สันฐาน ชยนนท์ ทิฆัมพร พันลึกเดช และองค์ศรี สงวนญาติ. (2564). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร. วารสารบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(2), 15-31.
- อรุณกมล ศุขเนก. (2554). การให้ความหมายและรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขในการเดินทางทำบุญร่วมกันของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาประกอบการ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Tikhamporn Punluekdej, Wijittra Srisorn, and Sunthan Chayanon. (2018). Maintaining the Self-Reliant Occupation on the Embroidery of Pantomime and Thai - Drama Costumes of the Elderly of Khian Niwat Community Enterprise, Trok Kai Chae, Phranakorn District, Bangkok. *International Journal of Management and Applied Science (IJMAS)*. 4(10), 43-47.

การยอมรับผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภคจังหวัดเชียงใหม่
Accepting organic products from a consumer perspective
in Chiang Mai Province

รัตนวาลี คำเดช¹ ลัดดา ปินตา²

Rattanawalee Khamdej, Ladda Pinta

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค และปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 385 คน และการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ คือ ผู้บริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย แจกแจงความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านพฤติกรรม รองลงมาได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่ และด้านจิตวิทยา ตามลำดับ การรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้แก่ การรับรู้คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาได้แก่ การรับรู้คุณค่าด้านความปลอดภัย การรับรู้คุณค่าด้านราคา การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ และการรับรู้คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ การรู้จักเกษตรอินทรีย์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้แก่ ตรารับรองเกษตรอินทรีย์ รองลงมาได้แก่ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพเกษตรอินทรีย์ จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรต้น การรู้จักเกษตรอินทรีย์สามารถพยากรณ์การยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (R Square) สูงสุดคือ 0.049

คำสำคัญ (Keywords): การยอมรับ; ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์; ผู้บริโภค

Received: 2021-02-19 Revised: 2021-07-27 Accepted: 2021-07-28

^{1 2} หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
Master of Business Administration, Business Administration, Rajamangala University of Technology
Lanna, Corresponding Author e-mail: phung.walee@gmail.com

Abstract

The objective of this study was to study the level of acceptance of organic produce from a consumer perspective and factors affecting the acceptance of organic produce from the consumer perspective Chiang Mai Province. The sample group is consumers of organic products 385 people in Chiang Mai province and qualitative interviews are consumers of organic produce and farmers who do organic agriculture, number 5 people, totaling 10 people. The data was analyzed by using percentage; Mean, Standard Deviation and hypothesis testing are Independent-Sample T-test, One-way variance and analysis of multiple regression analysis and linear regression analysis using coefficients, find predictors and create forecasting equations.

The study found that Incentives for purchasing organic products from a consumer perspective Chiang Mai Province Was at a high level (mean = 3.88) when considering the mean, descending, behavioral, followed by product, location and psychology respectively. The perception of the value of organic products from the consumer perspective Chiang Mai province was at a high level (mean = 3.79) when considering the descending mean, namely. The second was the perceived value of safety, Price value recognition Perception of health value and perception of environmental value respectively. Knowing organic agriculture Organic farming from a consumer perspective Chiang Mai Province, the overall picture is at a high level (mean = 3.53) when considering the high to low mean, namely organic certification seal followed by Organic standards And the quality of organic agriculture, respectively. From the Multiple Regression Analysis, it was found that the initial variables of organic agriculture were able to predict the acceptance of organic agricultural products from the consumer perspective Chiang Mai Province. The statistical significance level of 0.01 with the highest determinant coefficient (R Square) is 0.049.

Keywords: Accepting; Organic Products; Consumer Perspective

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันความสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น รวมถึงมลภาวะที่เป็นพิษมีเพิ่มขึ้น อันส่งผลต่ออันตรายต่อสุขภาพร่างกายและการดำรงชีวิต จึงทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคทั่วโลกเปลี่ยนแปลงไป โดยเริ่มตระหนักถึงการดูแลสุขภาพมากขึ้น เริ่มใส่ใจและ

ให้ความสำคัญเรื่องในการบริโภคเพื่อประโยชน์ต่อร่างกาย และปลอดภัยจากสารพิษสะสม พืชกรรมดังกล่าวส่งผลให้เกษตรกรอินทรีย์ (Organic food) ได้รับการยอมรับและมีความนิยมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีกระบวนการผลิตที่ปราศจากสารเคมีในกระบวนการผลิตเพราะปลอดภัยจากยาฆ่าแมลง สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน) และสารสังเคราะห์ประเภทต่างๆ ที่ใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต ซึ่งแตกต่างจากการทำเกษตรแบบเคมี โดยการบริโภคผลผลิตที่มาจากการทำเกษตรแบบเคมี นอกจากเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและผู้ผลิตแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการตกค้างของสารเคมีที่ปนเปื้อนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวไปสู่ดิน น้ำ และอากาศ เป็นที่มาของโรคร้ายต่างๆ หรือโรคร้ายใหม่ๆ มากมาย ถือได้ว่าเป็นภัยเงียบที่คุกคามสุขภาพร่างกายของผู้ผลิตและผู้บริโภคตลอดเวลา ดังคำกล่าวที่ว่า “ตายผ่อนส่ง” และที่สำคัญ การเกษตรแบบเคมียังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของเกษตรกร เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นตามราคาสารเคมีและปริมาณการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต โดยที่เกษตรกรไม่สามารถควบคุมราคาผลผลิตเนื่องจากไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ ต้องอาศัยกลไกทางการตลาดเป็นตัวควบคุมรวมถึงราคาผลผลิตทางเกษตรที่ไม่มีความแน่นอน ณ เวลานี้ทางเลือกที่เกษตรกรจะสร้างความมั่นคงในอาชีพและความสมบูรณ์ของสุขภาพกายและใจ รวมทั้งร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดีให้คงอยู่ต่อไป คือการทำเกษตรโดยปฏิเสธการใช้สารเคมีทุกชนิดหรือที่เรียกว่าการทำเกษตรอินทรีย์ โดย “การทำเกษตรอินทรีย์” คือที่มาของผลผลิตที่มีคุณค่าสำหรับผู้บริโภค ผู้ผลิต และสิ่งแวดล้อม โดยการปฏิเสธสารเคมีทุกชนิด เพื่อผลผลิตที่ปลอดสารเคมี และความปลอดภัยของผู้บริโภค ผู้ผลิต รวมทั้งความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยา

ปัจจุบันผู้บริโภคทั่วโลกมีการบริโภคผลผลิตอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจากการศึกษา พบว่า ทวีปอเมริกาและยุโรปเป็นผู้บริโภครายใหญ่ที่มีการบริโภครวมกันประมาณร้อยละ 96 แต่เนื่องภายในประเทศมีกำลังการผลิตที่ไม่เพียงพอ จึงต้องนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จากประเทศอื่นๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม นอกจากทวีปอเมริกา และยุโรป พบว่ายังมีประเทศอื่นๆ เช่น ญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ ก็มีความต้องการบริโภคเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน มูลค่าการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั่วโลกในปี พ.ศ.2555 มีประมาณ 64 พันล้านดอลลาร์ สำหรับประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ประมาณ 94 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณร้อยละ 0.15 เท่านั้น จากตัวเลขการบริโภคและการส่งออกทำให้เห็นว่าโอกาสการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์สู่ตลาดโลกยังมีช่องว่างให้เกษตรกรไทยเข้าไปมีส่วนแบ่งตลาดได้อย่างแน่นอนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ถ้าองค์กรภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันส่งเสริมเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์ โอกาสก็จะเกิดขึ้นเร็วกว่าเดิมแต่ถ้าปล่อยให้เกษตรกรต้องสู้เพียงลำพังเกษตรอินทรีย์ของไทยคงยากที่จะเติบโตต่อไปและคงไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดโลกได้อย่างแน่นอน (สุณัฐวิทย์ น้อยโสภณ, 2558)

เกษตรอินทรีย์ (Organic Farming or Organic Agriculture) เมื่อพิจารณาตามความหมายที่สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรให้คำจำกัดความว่า “เกษตรอินทรีย์” เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลของธรรมชาติและความ

หลากหลายทางชีวภาพ โดยที่ระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมนต่างๆ ตลอดจนไม่ใช้พืชหรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดต่อทางพันธุกรรมซึ่งอาจสร้างมลพิษในสภาพแวดล้อม เน้นการใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพในการปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ต้นพืชมีความแข็งแรง สามารถต้านทานโรคและแมลงด้วยตนเอง รวมถึงการพินิจปัญหาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ ดังนั้น ผลผลิตที่ได้จะปลอดภัยจากสารพิษ ทำให้ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมในระยะยาว ปัจจุบันเกษตรกรและผู้บริโภคจำนวนมากยังมีความเข้าใจผิดว่าผลผลิตที่มาจาก การเพาะปลูกด้วยระบบ Hydroponic หรือ การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน เป็นผลผลิตที่ปลอดสารเคมีหรือ เป็นเกษตรอินทรีย์

เกษตรอินทรีย์โลกยังคงมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยมีพื้นที่ผลิตเพิ่มขึ้น 20% และการตลาดเพิ่มขึ้น 12% จากการรายงานสถิติเกษตรอินทรีย์ (The World of Organic Agriculture: Statistics and Emerging Trends 2018) ที่จัดพิมพ์โดยสถาบันวิจัยเกษตรอินทรีย์ (Research Institute of Organic Agriculture-FiBL) ในสวิสเซอร์แลนด์และ IFOAM-Organics International แสดงการขยายตัวของพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์โลกที่ขยายตัว 20% (73 ล้านไร่) ในช่วงระหว่างปี 2559-2560 โดยข้อมูลปีล่าสุด (2560) ใน 178 ประเทศทั่วโลกมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์รวมกันกว่า 436.25 ล้านไร่ (จากเดิม 361.25 ล้านไร่) ส่วนจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ก็เพิ่มขึ้นเป็น 2.9 ล้านครอบครัว (จากปีก่อน 2.7 ล้านครอบครัว) ซึ่งเพิ่มขึ้นเพียงแค่ 5% โดยประเทศที่มีเกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ อินเดีย (835,200 ฟาร์ม) ยูกันดา (210,352 ฟาร์ม) และเม็กซิโก (210,000 ฟาร์ม) ในส่วนของตลาดออร์แกนิก จากการประเมินของบริษัท Ecovia Intelligence ตลาดออร์แกนิกในปี 2560 น่าจะมีมูลค่าเกือบ 90,000 ล้านยูโร (ปีก่อน 80,000 ล้านยูโร) เพิ่มขึ้นราว 12% โดยตลาดใหญ่ที่สุดอยู่ที่สหรัฐ มีมูลค่าสูงถึง 40,000 ล้านยูโร รองลงมาคือตลาดออร์แกนิกในเยอรมัน (10,000 ล้านยูโร) ฝรั่งเศส (7,900 ล้านยูโร) และจีน (7,600 ล้านยูโร) (สหพันธ์ กรีนเนท, 2562)

จากการขยายตัวของการผลิต และการตลาดเกษตรอินทรีย์ ได้มีเกษตรกรกว่า 1.8 ล้านคน ที่ทำเกษตรอินทรีย์ทั่วโลก โดยมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ (ที่ได้รับการรับรองแล้ว รวมระยะปรับเปลี่ยนด้วย) 232.5 ล้านไร่ โดย 3 ประเทศแรกที่มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ ออสเตรเลีย อาร์เจนตินา และสหรัฐอเมริกา แต่ประเทศที่มีเกษตรอินทรีย์มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ อินเดีย ยูกันดา และเม็กซิโก ในส่วนของตลาด จากการศึกษาของ Organic Monitor ซึ่งเป็นหน่วยงานวิจัยเรื่องตลาดเกษตรอินทรีย์โลกได้ประเมินเกษตรอินทรีย์ในปี 2554 ว่ามีมูลค่าราว 63,000 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยสหรัฐอเมริกามีตลาดออร์แกนิกที่ใหญ่ที่สุด รองลงมาคือ เยอรมัน และฝรั่งเศส แต่ประเทศที่มีสัดส่วนการซื้อสินค้าออร์แกนิกต่อประชากรสูงสุดคือ สวิสเซอร์แลนด์ เดนมาร์ก และลักเซมเบิร์ก และในเอเชียมีเกษตรกรกว่า 6 แสนครอบครัวที่ทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีพื้นที่รวมกันกว่า 23.125 ล้านไร่ (10% ของพื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั่วโลก) ประเทศจีน มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์มากที่สุดใน

เอเชียคือ 11.875 ล้านไร่ รองลงมา คืออินเดีย (6.875 ล้านไร่) คาซัคสถาน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ส่วนประเทศไทยอยู่อันดับที่ 7 ส่วนตลาดเกษตรอินทรีย์ในตลาดเอเชียก็เติบโตอย่างต่อเนื่องเช่นกัน เนื่องจากความตื่นตัวของผู้บริโภค โดยเฉพาะประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี เช่น ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง มาเลเซีย และสิงคโปร์ (สหกรณ์ กรีนเนท, 2556)

จากที่กล่าวไปแล้วในช่วงต้นจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการเกิดกระแสการดูแลสุขภาพของประชาชนทั่วโลก ให้ผู้บริโภคหันมาใส่ใจในการเลือกซื้ออาหารที่ปลอดภัยและปราศจากสารเคมีต่าง ๆ ที่เป็นพิษต่อร่างกาย ทำให้เกษตรกรหลายรายหันมาใช้วิธีการทำเกษตรแนวใหม่เรียกว่า เกษตรอินทรีย์ เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพื่อให้ได้ผลผลิตตามความต้องการของตลาด การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดลดการใช้ปัจจัยการผลิตภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ ซึ่งวิธีการทำเกษตรแนวนี้จะไม่เป็นอันตรายต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยยังมีจำนวนจำกัด ผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยส่วนใหญ่ยังเป็นสินค้าพื้นฐาน เช่น ข้าว ผักและผลไม้ เป็นต้น ส่วนการแปรรูปสินค้ายังมีน้อย เพราะวัตถุดิบมีจำนวนไม่มาก ทำให้การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีจำนวนน้อย ผู้ผลิตสามารถเป็นผู้กำหนดการตลาดได้ค่อนข้างมาก ราคาผลผลิตก็มีแนวโน้มสูงกว่าราคาสินค้าเกษตรทั่วไปประมาณร้อยละ 20-50 เนื่องจากผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำกว่า การเกษตรที่ใช้สารเคมี ทำให้มีปริมาณการผลิตต่ำกว่าความต้องการของตลาด (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2554)

การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ มีหลักการสำคัญคือ ต้องไม่มีการใช้สารเคมีใดๆ ในขั้นตอนการผลิต ซึ่งการตรวจสอบสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้นจะต้องย้อนไปตรวจสอบถึงแหล่งผลิต การใช้ที่ดินที่จะปลูก น้ำ สภาพแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยการผลิตต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และสารกำจัดแมลง โดยปัจจัยเหล่านี้ต้องไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมี และไม่มีการใช้สารตัดแต่งพันธุกรรมในการผลิต ซึ่งเกษตรที่ต้องการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ต้องสมัครรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2558)

การทำเกษตรอินทรีย์จึงถือได้ว่าเป็นระบบหนึ่งของการผลิตทางการเกษตรที่อยู่ในทางเลือกของการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน (Sustainable Agriculture) ทั้งนี้ในประเทศไทยทั้งภาครัฐและเอกชนเริ่มตื่นตัวที่จะพัฒนาสินค้าเกษตรของไทยให้มีคุณภาพและปราศจากสารพิษตกค้างมากขึ้น หลังจากทีกลุ่มประเทศผู้นำเข้าสินค้าเกษตรของไทยเริ่มตรวจสอบคุณภาพสินค้าอย่างเข้มงวด เนื่องจากพบว่ามีสารเคมีปนเปื้อนซึ่งสร้างความเสียหายให้กับภาคเกษตรเป็นอย่างมาก ดังนั้น ทางภาครัฐจึงควรมีการรณรงค์ให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์กันมากขึ้น จึงทำให้การเกษตรอินทรีย์เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตการเกษตรของประเทศ ในด้านของภาครัฐ รัฐบาลมีนโยบายที่พยายามแก้ไขปัญหาด้านการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตสินค้าเกษตรมาเป็นระบบเกษตรปลอดภัยด้วยการลดอัตราการใช้สารเคมีและส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือกมาอย่าง

ต่อเนื่อง ซึ่งมีหลายรูปแบบและหนึ่งในรูปแบบนั้นก็คือ “เกษตรอินทรีย์” โดยแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2558–2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ให้เป็นมาตรฐานการผลิตระบบเกษตรอินทรีย์และได้รับการตรวจรับรองความเป็นอินทรีย์เพื่อส่งเสริมให้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เข้าสู่ตลาดได้กว้างขึ้น (ชลิต ชูขจร, 2558) รวมถึงในปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสำคัญกับผลผลิตเกษตรที่ปลอดภัยต่อสารเคมี เนื่องจากกระแสความสำคัญของสุขภาพและความตระหนักถึงภัยของสารเคมีเกษตรที่ตกค้างในผลผลิต ในจังหวัดเชียงใหม่กระแสความสำคัญของพืชผักปลอดสารพิษมีทั้งจากฝั่งเกษตรกรและผู้บริโภค โดยมีการรณรงค์งานวิจัยและงานพัฒนาในด้านการผลิตและการตลาดเพื่อให้มีผลผลิตเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมีตั้งแต่แปลงเกษตรจนถึงโต๊ะอาหารของผู้บริโภค เกษตรกรกระจายผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารเคมีผ่านทั้งระบบตลาดทั่วไป ร้านค้าเพื่อสุขภาพ ห้างสรรพสินค้า หน่วยงานราชการ รวมถึง ตลาดเกษตรกร ซึ่งตลาดเกษตรกรนับเป็นช่องทางการกระจายผลผลิตเกษตรที่สำคัญของเกษตรกรรายย่อยอย่างมาก ทั้งนี้หากต้องการพัฒนาระบบเกษตรไปสู่การเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมการขยายตลาดทางเลือกไปสู่ชุมชนอื่นหรือในอำเภอรอบนอกในจังหวัดเชียงใหม่ หรือการพัฒนาในจังหวัดอื่นๆ นับเป็นสิ่งสำคัญ ต้องทราบถึงการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภคจังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการวิเคราะห์ถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ อันได้แก่แรงจูงใจในการซื้อสินค้า การรับรู้คุณค่า และการรู้จักเกษตรอินทรีย์

บทความวิจัยนี้จะนำเสนอผลการศึกษารายการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกในเกษตรกรและการเลือกใช้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในกลุ่มผู้บริโภค อันส่งผลให้แนวโน้มการเกษตรอินทรีย์สูงขึ้นและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีการดำเนินการวิจัยฉบับนี้ จะใช้การวิจัยเชิงปริมาณการระหว่าง วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) คือการวิจัยเชิงสำรวจ และการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ผู้บริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในกรณีที่ไม่ทราบค่าประชากรของ Cochran (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2548, หน้า 193) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างร้อยละ 5 จากการคำนวณ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 385 ตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ซื้อสินค้ามากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน จำนวน 5 ท่าน และเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ จำนวน 5 ท่าน รวมทั้งหมด 10 ท่าน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำ และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปเก็บข้อมูล (Try-Out) จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.90

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ตัวแปรข้อมูลทั่วไปของบุคคล จะใช้ค่าการวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพของบุคคลของผู้บริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์ จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ร้านที่ซื้อ ความถี่ในการซื้อ และปริมาณที่ซื้อต่อครั้ง ใช้วิธีคำนวณโดยหาค่าความถี่ และร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ตัวแปรต้นหรือตัวแปรตามจะใช้ค่าการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ 3 ด้านคือ แรงจูงใจในการซื้อสินค้า การรับรู้คุณค่า และการรู้จักเกษตรอินทรีย์ ด้วยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อเพิ่มเติมคำอธิบายตารางจากการสำรวจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย (Research Results)

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ส่วนใหญ่เป็นมีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.53 มีสถานะสมรส คิดเป็นร้อยละ 69.61 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 59.74 มีอาชีพ พ่อบ้าน/แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 30.39 รายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.29 ส่วนใหญ่ซื้อจากซูเปอร์มาร์เก็ต คิดเป็นร้อยละ 30.39 ส่วนใหญ่ซื้อ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 34.81

ตอนที่ 2 แรงจูงใจในการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่

ค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจในการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.88) เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านพฤติกรรม รองลงมาได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่ และด้านจิตวิทยา ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่

ค่าเฉลี่ยของการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.79) เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ การรับรู้คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาได้แก่ การรับรู้คุณค่าด้านความปลอดภัย การรับรู้คุณค่าด้านราคา การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ และการรับรู้คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การรู้จักเกษตรอินทรีย์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรู้จักเกษตรอินทรีย์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.53) เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ ตรารับรองเกษตรอินทรีย์ รองลงมาได้แก่ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพเกษตรอินทรีย์ ตามลำดับ ตามลำดับ

ตอนที่ 5 การยอมรับเกษตรอินทรีย์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่

ค่าเฉลี่ยของการรู้จักเกษตรอินทรีย์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ด้านคุณภาพเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.53) เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 5 ลำดับแรก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน รองลงมาได้แก่ คุณค่าทางอาหารของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ตรารับรองผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ การปลูกพืชระบบเกษตรอินทรีย์ แนวคิดเกษตรอินทรีย์ คุณภาพของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์และคุณภาพของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ ตามลำดับ

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรการรู้จักเกษตรกรอินทรีย์ มีความสัมพันธ์กับตัวแปร การยอมรับผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ และการรับรู้คุณค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter พบว่า ตัวแปรต้น การรู้จักเกษตรกรอินทรีย์สามารถพยากรณ์การยอมรับผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (R Square) สูงสุดคือ 0.049 หมายความว่า การรู้จักเกษตรกรอินทรีย์ สามารถอธิบายการยอมรับผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ ได้ร้อยละ 4.9 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 95.1 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของการยอมรับผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค และมีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ที่ 0.222 ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$Y (\text{การยอมรับผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่}) = 2.264 + 0.358 (\text{การรู้จักเกษตรกรอินทรีย์})$$

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภคผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์

ร้านที่ซื้อ ได้แก่ โครงการหลวง ตลาดจริงใจมาเก็ต ตลาดทั่วไป ห้าง ซูเปอร์มาเก็ต เหตุผลที่ซื้อ ได้แก่ ใกล้ที่ทำงาน สะดวก ใกล้ที่พัก ปลอดภัย เชื่อถือได้ ราคาที่ซื้อ 50 – 1,500 บาท / ครั้ง ความถี่ในการซื้อ 1-3 ครั้ง / สัปดาห์ สาเหตุที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ เนื่องจากสะดวก ง่าย ใกล้บ้าน ไม่มีการใช้สารสังเคราะห์ และสารเคมี สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้ง่าย เนื่องจากชอบออกกำลังกายจึงหาอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพที่สุด สามารถใช้ตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าได้ไว้วางใจว่าปลอดภัยแน่นอน จุดเริ่มต้นของการบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ เนื่องจากเห็นว่า สะดวก และปลอดภัยต่อสุขภาพ ปัญหาเรื่องสุขภาพ ได้กลืนสารเคมี / ยาฆ่าแมลงออกมาจากผัก ทุเลาหุ่น และสุขภาพร่างกาย ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ก่อนตัดสินใจซื้อได้รับข้อมูลจากคนใกล้ตัว ได้รับแหล่งข้อมูลมาจากอินเทอร์เน็ต ได้รับแหล่งข้อมูลจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ มีมาตรฐานในการรับรองสินค้าที่เชื่อถือได้ มีการตรวจสอบสินค้าก่อนนำมาจัดจำหน่าย มีมาตรฐานที่เท่ากันในทุก ๆ ร้าน ซึ่งมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์เป็นเกณฑ์ข้อกำหนดขั้นต่ำที่เกษตรกรผู้ผลิตจะต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้ได้สินค้าที่ดีมีคุณภาพ มีตรารับรองสินค้าที่มั่นใจได้ว่าปลอดภัยแน่นอน มีตรารับรองจึงทำให้สินค้า

มีความน่าเชื่อถือเป็นอย่างมาก มั่นใจได้ว่าผักที่เราบริโภคมีความปลอดภัยไร้สารพิษ เป็นหนึ่งในตัวช่วยในการตัดสินใจซื้อสินค้า ตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถมั่นใจได้ว่าสินค้าทุกชนิดมีความปลอดภัยและได้รับการรับรองแล้ว มีคุณภาพที่สม่ำเสมอในทุก ๆ ครั้งที่จัดจำหน่ายทำให้มั่นใจได้ว่าเราใช้ของที่ดีมีคุณภาพ เนื่องจากมีการรับรองและตรวจสอบตามมาตรฐานแล้ว คุณภาพสินค้าจึงเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค เป็นสิ่งที่ทำให้มั่นใจว่าสินค้าที่ซื้อไปมีคุณภาพที่เท่ากันในทุก ๆ ครั้งที่ซื้อ คุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ทำให้มั่นใจได้ว่าสินค้ามีมาตรฐานที่ผ่านการตรวจสอบตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้วปลอดภัยและดีต่อสุขภาพของผู้บริโภค

กลุ่มที่ 2 ผู้ทำเกษตรอินทรีย์

ส่วนใหญ่เป็นเพศชายและเพศหญิง อายุ 30-70 ปี อาชีพ เกษตรกร รายได้ต่อเดือน 15,000 - 50,000 บาท พื้นที่ปลูก 1-3 ไร่ ประสบการณ์การปลูก 2-5 ปี พื้นที่การถือครองเป็นของตนเอง รายได้จากการเกษตร 50,000- 100,000 บาท/ปี แหล่งเงินทุนเพื่อการซื้อปัจจัยทางการเกษตรของตนเองและเงินกู้ มีทั้งเคยและไม่เคยทำเกษตรแบบมีสารเคมี สาเหตุที่ท่านเลือกทำเกษตรอินทรีย์ ปัญหาทางด้านสุขภาพเนื่องจากโดนสารเคมีมากจนเกินไป มีราคาของผลผลิตสูง อยากทานสินค้าที่ปลอดภัยและดีต่อสุขภาพ รายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายต่าง ๆ ทดลองบริโภคในครัวเรือนจุดเริ่มต้นของการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากมีปัญหาทางด้านสุขภาพจึงทดลองทำเกษตรอินทรีย์ ทดลองปลูกใช้กินเองในครัวเรือน เนื่องจากอยากให้ผู้บริโภคได้มีสุขภาพที่ดี การหาข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ก่อนตัดสินใจทำจากแหล่งใด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต หนังสือ และการลงผิดลองถูกและคำแนะนำจากคนใกล้ชิด ได้รับข้อมูลจากคนใกล้ชิดและครอบครัว

แนวคิดอย่างไรในการทำเกษตรอินทรีย์ แรงจูงใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ที่สะอาดปราศจากสารเคมี ผลิตภัณฑ์ที่ดีต่อสุขภาพของผู้บริโภค ราคาไม่แพงจนเกินไป สามารถบริโภคในระยะยาวได้อย่างไม่มีผลข้างเคียง ราคาสอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน การรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคสินค้ามีความน่าเชื่อถือและผู้บริโภคสามารถมั่นใจในสินค้าโดยผ่านการตรวจสอบแหล่งที่มาของสินค้าได้ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพหรือสิ่งที่ได้รับ การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค ตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคว่าสินค้ามีการตรวจสอบและเชื่อถือได้ สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคว่าสินค้ามีการตรวจสอบและเชื่อถือได้ สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคว่าสินค้ามีการตรวจสอบและเชื่อถือได้ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้ามีคุณภาพที่เท่ากันในทุก ๆ ชนิด มีความน่าเชื่อถือในคุณภาพที่จะได้รับ สามารถลดความเสี่ยงจากการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีต่างๆ มีโภชนาการสูงกว่าปกติทั่วไป ผักและผลไม้อร์แกนิกมีคุณภาพเหนือกว่าผักผลไม้ทั่วไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

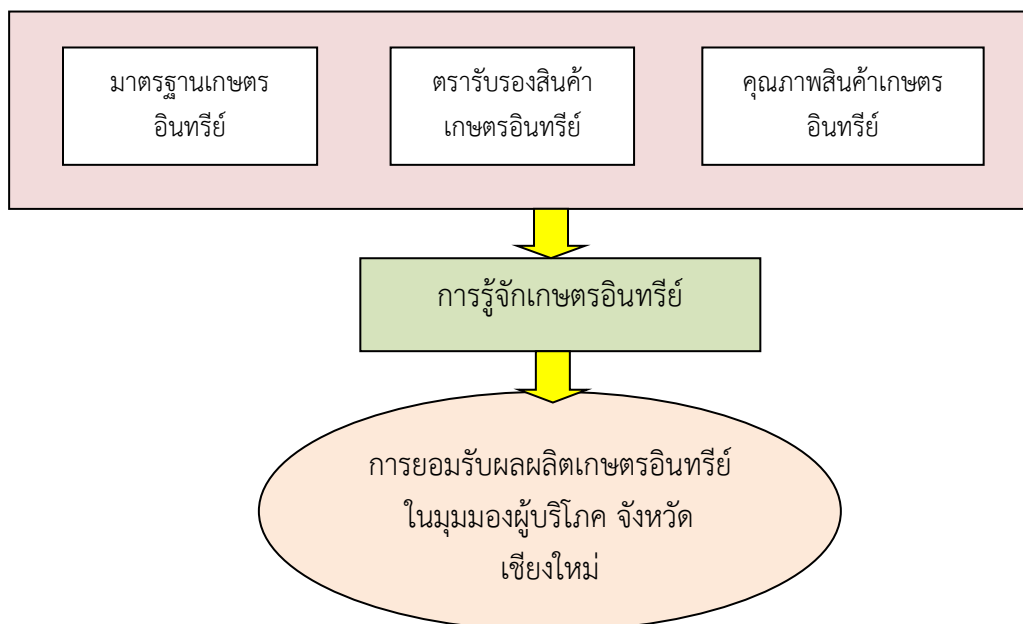
การรู้จักเกษตรกรอินทรีย์ส่งผลต่อการยอมรับผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ โดยการรู้จักเกษตรกรอินทรีย์จะผ่านทางการรู้จักสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จะได้รับสิทธิในการใช้ตราสัญลักษณ์ขอหน่วยงานรับรองในฉลากของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เพื่อให้ผู้บริโภคไม่สับสนกับสินค้าที่ผลิตในระบบทั่วไป และมั่นใจว่าสินค้านั้นเป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์จากการศึกษา พบว่า ตัวแปรการรู้จักเกษตรกรอินทรีย์ มีความสัมพันธ์กับตัวแปร การยอมรับผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับการศึกษาของปาริชาติ แสงคำเนียง และเพียรศักดิ์ ภักดี (2559) ได้ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้และความรู้เกี่ยวกับตรารับรองสินค้าเกษตรที่มีผลต่อการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคกลุ่มผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์มีแนวโน้มที่จะมีความรู้ในระดับดีเกี่ยวกับเกษตรกรอินทรีย์ เมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ที่ไม่บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ แต่อย่างไรก็ตามผู้บริโภคส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับตรารับรองสินค้าเกษตร นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ถูกต้องที่มีต่อตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้นยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตรารับรองอีกด้วย องค์การต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอาจจะต้องให้ความสำคัญ ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับตราสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้องให้แก่ผู้บริโภค เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และยังส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในอนาคตอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จะได้รับสิทธิในการใช้ตราสัญลักษณ์ขอหน่วยงานรับรองในฉลากของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เพื่อให้ผู้บริโภคไม่สับสนกับสินค้าที่ผลิตในระบบทั่วไป และมั่นใจว่าสินค้านั้นเป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์ (มูลนิธิชีวิน, 2555) โดยการรู้จักเกษตรกรอินทรีย์ ประกอบด้วย การรู้จักมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะเป็นการทำให้เกิดความเข้าใจในเป็นแนวทางการผลิตที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยอาหารของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกระแสโลกในปัจจุบัน ที่ได้เห็นความสำคัญในการผลักดันเรื่องนี้ โดยการการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยตามมาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ.) เป็นการตรวจสอบและรับรองกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนจากฟาร์มจนถึงมือผู้บริโภค ตั้งแต่ระบบการผลิต การแปรรูป การบรรจุ การแสดงฉลาก และการจำหน่าย ดังนั้นการรู้จักเกษตรกรอินทรีย์ย่อมส่งผลต่อการยอมรับผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค

โดยมีความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพที่ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) พบว่า ส่วนใหญ่ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรกรอินทรีย์ก่อนตัดสินใจซื้อได้รับ

ข้อมูลจากคนใกล้ตัว ได้รับแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ได้รับแหล่งข้อมูลจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริโภคมีการค้นหาข้อมูล ซึ่งทำให้ผู้บริโภครู้จักสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ มาจากการมีมาตรฐานในการรับรองสินค้าที่เชื่อถือได้ มีการตรวจสอบสินค้าก่อนนำมาจัดจำหน่าย มีมาตรฐานที่เท่ากันในทุก ๆ ร้าน มีตรารับรองสินค้าที่มั่นใจได้ว่าปลอดภัยไร้สารพิษแน่นอน มีตรารับรองจึงทำให้สินค้ามีความน่าเชื่อถือเป็นอย่างมาก มั่นใจได้ว่าผักที่เราบริโภคมีความปลอดภัยไร้สารพิษ เป็นหนึ่งในตัวช่วยในการตัดสินใจซื้อสินค้า ตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ทำให้สามารถมั่นใจได้ว่าสินค้าทุกชนิดมีความปลอดภัยและได้รับการรับรองแล้ว มีคุณภาพที่สม่ำเสมอในทุก ๆ ครั้งที่จัดจำหน่ายทำให้มั่นใจได้ว่าเราใช้ของที่ตีมีคุณภาพ เนื่องจากมีการรับรองและตรวจสอบตามมาตรฐานแล้ว คุณภาพสินค้าจึงเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค เป็นสิ่งที่ทำให้มั่นใจว่าสินค้าที่ซื้อไปมีคุณภาพที่เท่ากันในทุก ๆ ครั้งที่ซื้อ เช่นเดียวกับผู้ทำเกษตรอินทรีย์ที่เห็นว่า ตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคว่าสินค้ามีการตรวจสอบและเชื่อถือได้ สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคว่าสินค้ามีการตรวจสอบและเชื่อถือได้ สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคว่าสินค้ามีการตรวจสอบและเชื่อถือได้ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค และคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้ามีคุณภาพที่เท่ากันในทุก ๆ ชนิด มีความน่าเชื่อถือในคุณภาพที่จะได้รับเช่นเดียวกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลจากการศึกษาพบว่า การรู้จักเกษตรอินทรีย์ มีความสัมพันธ์กับตัวแปร การยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค ซึ่งสามารถสร้างเป็นรูปแบบการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์
ที่มา: จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

โดยการรู้จักเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย การรู้จักมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ ตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพของสินค้าเกษตรอินทรีย์

บทความนี้ ทำให้พบว่าแรงจูงใจในการซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัด เชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านพฤติกรรม รองลงมาได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่ และด้านจิตวิทยา ตามลำดับ การรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้แก่ การรับรู้คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาได้แก่ การรับรู้คุณค่าด้านความปลอดภัย การรับรู้คุณค่าด้านราคา การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ และการรับรู้คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ การรู้จักเกษตรอินทรีย์เกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้แก่ ตรารับรองเกษตรอินทรีย์ รองลงมาได้แก่ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพเกษตรอินทรีย์ จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรต้น การรู้จักเกษตรอินทรีย์สามารถพยากรณ์การยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค จังหวัดเชียงใหม่ โดยการรู้จักเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย การรู้จักมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ ตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ และคุณภาพของสินค้าเกษตรอินทรีย์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ภาครัฐควรมีการรณรงค์ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้เพื่อการสร้างความรู้ การเรียนรู้ของประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนการปลูกฝังจิตสำนึกของการรับผิดชอบต่อสังคมให้กับเด็กและเยาวชนในสังคม ผ่านการสื่อสารสาธารณะและการพัฒนาหลักสูตร อาทิ การโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความหมายของเกษตรอินทรีย์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคอาหารอินทรีย์ และความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยงานและตราในการรับรองมาตรฐานที่มีอยู่หลากหลาย เป็นต้น

1.2 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า การรู้จักสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่งผลต่อการยอมรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์ในมุมมองผู้บริโภค ดังนั้น ควรมีการสร้างและพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ รวมถึงการสร้างระบบตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบ One Stop Service การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ ให้มีความสมบูรณ์ครอบคลุมทั้งทางด้านการผลิต ด้านการแปรรูป ด้านการตลาด รวมถึงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางเลือกด้านเกษตรอินทรีย์ และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ครอบคลุมการศึกษาและวิจัยปัจจัยการผลิต โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงประเด็นอื่นๆ สำหรับกลุ่มเกษตรอินทรีย์ เช่น ประเด็นการจัดการความรู้ การสร้างมูลค่าเพิ่มและรวมถึงการวางแผนธุรกิจของกลุ่มเกษตรกรเกษตรอินทรีย์

2.2 ควรขยายผลการวิจัยไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดมุมมองและผลลัพธ์งานวิจัย พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- นิโลบล ตรีเสนห์จิต. (2553). *แรงจูงใจ และทัศนคติด้านผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อถุงผ้าในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชาติ แสงคำเฉลียง เพียรศักดิ์ ภักดี. (2559). อิทธิพลของการรับรู้และความรู้เกี่ยวกับตรารับรองสินค้าเกษตรที่มีผลต่อการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารแก่นเกษตร*. 44(2), 247-256.
- มูลนิธินวชีวิน. (2555). *ตรารับรองมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ที่ควรรู้จัก*, สืบค้น 25 มิถุนายน 2563. จาก <http://www.nawachione.org>,
- ยุ่น นานา ชุน. (2560). *การรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผักและผลไม้อร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สหกรณ์กรีนเนท. (2562). *เกษตรอินทรีย์โลกยังคงขยายตัว*. สืบค้น 27 เมษายน 2562. จาก www.greenet.or.th/news/1981

- สุนัธรวิชัย น้อยโสภา. (2558). เกษตรอินทรีย์ โอกาสการส่งออกของเกษตรกรไทยในตลาดโลก. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 9(18), 83-91.
- หัตถินทร์ สอนปะละ และลำสัน เลิศกุลประหยัด. (2560.) แรงจูงใจและส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเซรามิกของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเอาร์ทเลทเซรามิก จังหวัดลำปาง. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี* 1. (11), 124-136.
- อรอนงค์ พิงชู. (2557). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้อสินค้าออร์แกนิก ร้านค้า A ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี. *ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*.
- อริศรา รุ่งแสง. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- อัมพล ชูสนุก, จอมพล เวชการ, ฉวีวรรณ ชูสนุก และกิตติ เจริญพรพานิชกุล. (2559). อิทธิพลของการทำการตลาดแบบบูรณาการต่อคุณค่าตราสินค้า ความพึงพอใจ และความจงรักภักดีของลูกค้าในการเลือกซื้ออาคารชุด บริษัท แอล.พี.เอ็น.ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน). *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 8(1), 13-26.

ปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

Personal Expectancy Factors Affecting Operative Efficiency of Employees Working in a Private Company

ศรชฐา อ้นอารี¹ ทิฆัมพร พันลึกเดช² พุฒิธร จิรายุส³ ศุภชัย วาสนานนท์⁴ ดลฤดี วาสนานนท์⁵

Sedtha On-aree, Tikhamporn Punluekdej, Puttithorn Jirayus

Supachai Wasananon, Dolruedee Wasananon

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความคาดหวังกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 107 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าการกระจายของข้อมูล การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ที่ค่านัยสำคัญทางสถิติ 0.015 หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และ 2) ปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติ 0.000

คำสำคัญ (Keywords): การปฏิบัติงาน; ความคาดหวัง; ประสิทธิภาพ

Received: 2021-02-25 Revised: 2021-04-02 Accepted: 2021-04-05

^{1 2 3} หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์; Master of Business Administration Program, Business Administration, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: sras7221@gmail.com

² คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร; Faculty of Engineering and Industrial Technology, Silpakorn University

³ พันเอกหญิง ประจำกรมการสัตวทหารบก; Colonel, Veterinary and Remount Department

Abstract

This research has objectives to study: 1) the relationship between personal factors and operative efficiency of employees working in a private company, and 2) the relationship between personal expectancy and operative efficiency of employees in a private firm. This is a quantitative research. The online questionnaires were used to collect needed data. The sample size includes 107 individuals working in a private organization. The statistical descriptive data include frequency, percentage, mean, and standard deviation. The data were also analyzed by using t-test, F-test, and Pearson product-moment correlation coefficient. The results showed that: 1) there is a relationship between personal factors and operative efficiency of employees working in a private company at the statistical significant value of 0.015. However, if we consider each factor separately, sex has no relationship with operative efficiency. 2) The personal expectancy has a relationship with operative efficiency of employees working in a private organization at the statistical significant value of 0.000.

Keywords: Efficiency; Expectancy; Operative

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 หลายสิ่งหลายอย่างรอบตัวมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและมากมาย เพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง บริษัทเอกชนต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตามในทุกมิติ โดยต้องมีการพัฒนาหลายสิ่งหลายอย่างตามไปด้วยเช่นกัน เพื่อความเจริญและความก้าวหน้า ก้าวให้ทัน ก้าวให้พ้น ไม่ตกยุค โดยเป็นการเสริมสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้กับองค์กรได้มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไปในอนาคตข้างหน้าอีกด้วย ซึ่งจากคำจำกัดความ คำว่า Thailand 4.0 คือ โมเดลการขับเคลื่อนประเทศมุ่งสู่เป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2561) และจากนโยบายการขับเคลื่อนประเทศดังกล่าว บริษัทเอกชนต่าง ๆ จำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างพัฒนาและปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ของบริษัทให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งในด้านเทคโนโลยี ด้านการผลิต คุณภาพมาตรฐานของสินค้า ความน่าเชื่อถือของบริษัท ด้านการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการติดต่อสื่อสาร การบริการหลังการขาย การจัดส่ง การประกันคุณภาพสินค้า นอกจากนั้นยังมีอีกด้านหนึ่งที่สำคัญมาก คือ ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นพื้นฐานและเบื้องหลังอันสำคัญของความสำเร็จของบริษัท โดยต้องมีบุคลากรที่มีความจงรักภักดีต่อบริษัท มีความทันสมัย มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง และการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงมากขึ้น มีตัวชี้วัดที่ดี ได้มาตรฐานสากล เพื่อให้มีความพร้อมสรรพ และมีการสร้างชื่อเสียงที่ดีให้กับบริษัทในทุกด้านต่อไป

ดังนั้นบริษัทจึงจำเป็นต้องวางแผนกำหนดทิศทางของบริษัทเพื่่มุ่งสู่ความสำเร็จด้วยเทคโนโลยีอย่างเร่งด่วน โดยมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของบริษัท เพื่อให้บริษัทบรรลุเป้าหมายและการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ประคอง สุนทรจิตต์, 2562) อย่างไรก็ตามกระแส “ไทยแลนด์ 4.0” ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ส่งผลกระทบทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรม บริการ หรือการศึกษา การพัฒนาของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด การเชื่อมต่อแบบไร้สาย ทำให้โลกใบนี้แคบลง วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไปจากเดิม เกิดการเปลี่ยนแปลงรอบด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม สภาพการณ์ที่ผันผวนและไม่แน่นอนเป็นแรงผลักดันที่ทำให้การแข่งขันทางธุรกิจทวีความรุนแรงมากขึ้น องค์กรต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว “มนุษย์” ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรคสิ่งต่าง ๆ ขึ้นเพื่อตอบสนองการพัฒนา พร้อมทั้งการรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตรูปแบบการทำงาน ระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนความสัมพันธ์ของทรัพยากรมนุษย์ในสังคม จึงต้องมีการวางแผนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว (สุนทร ทองกำเนิด, 2560) ฉะนั้นสิ่งสำคัญมากอย่างหนึ่งที่ควรทราบ และต้องค้นคว้าหาข้อมูลไว้ คือ การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยความคาดหวัง ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพ และศักยภาพในการทำงานที่สูงขึ้น หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กร โดยเป็นการเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรตามบทบาท ภาระงาน และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีคุณภาพ มีความถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว ทันเวลา ประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด (วิไลวรรณ อิศรเดช และพระมหาประกาศิต ฐิตินิธิกร, 2563) ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรต่างๆ ควรที่จะต้องศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อคุณภาพงานขององค์กร เพื่อเป็นแรงขับ และผลักดันให้องค์กร หรือองค์กรเจริญเติบโต และดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบัน และในอนาคตได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน นั่นเอง

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้บริษัทเอกชนต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายต่าง ๆ ให้กระชับและครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารงานบุคคล จำเป็นต้องตื่นตัว โดยต้องให้ความสำคัญด้านปัจจัยต่าง ๆ ของบุคลากรในองค์กรให้มีทิศทาง และชัดเจนในเป้าหมายมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ซึ่งถ้ามีบุคลากรที่มีศักยภาพจากปัจจัยที่เหมาะสมก็จะเป็นทรัพยากรสำคัญในการสร้างความได้เปรียบให้กับองค์กร เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันขององค์กรให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จนบรรลุเป้าหมายได้ด้วยดี เมื่อองค์กรประสบความสำเร็จ ย่อมส่งผลให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ขององค์กร ความเป็นจริงและชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วจึงจะส่งผลสะท้อนต่อเนื่องถึงระดับชุมชน และระดับประเทศได้ในที่สุด โดยสิ่งหนึ่งที่จะเป็นตัววัดและตัวกรองเพื่อให้ปรับตัวและรับมาปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในแต่ละองค์กรคือ บุคลากรในองค์กร บุคลากรจะเป็น

ตัวแปรสำคัญ และเป็นตัวชี้วัดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ทรัพยากรมนุษย์ได้นำมาริเริ่มจัดทำ มีผลกระทบหรือมีผลประโยชน์ต่อบุคลากรและองค์กรอย่างไร บทบาทและหน้าที่ของทรัพยากรมนุษย์ที่ควรต้องมีเป็นพื้นฐาน (ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข, 2560)

ดังนั้น จากปัญหาทางด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ทราบว่าปัจจัยส่วนบุคคลอะไรบ้างที่จะมีอิทธิพลต่อปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในบริษัทเอกชนแห่งนั้น ได้มาก-น้อยเพียงใด อย่างไร และอาจนำผลการวิจัยครั้งนี้มาใช้พัฒนาบริษัทเอกชนแห่งนี้ให้มีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้อย่าง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ยิ่งขึ้นไปในอนาคต โดยผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพิจารณาแนวทางให้เห็นถึงความสำคัญในปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานต่อการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น เพื่อมารวมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันพัฒนาบริษัทให้มีการเจริญเติบโตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความคาดหวังกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่เป็นการสำรวจ (Survey) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

2. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 107 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยทำการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อจะนำมาเป็นแนวทางในจัดทำแบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของ เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง จากศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความเป็นมาของ

บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง และหน้าที่ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัท อีกทั้งศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีด้านปัจจัยในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลในข้อที่ 3.1 แล้วนำมาสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธรา วิจิตเวชไพศาล, 2561) จากนั้นพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) หากมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ (สรายุทธ กันหลง, 2563)

3.4 ดำเนินการปรับแบบสอบถามตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ได้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จากนั้นดำเนินการจัดทำเป็นแบบสอบถามออนไลน์ตามแบบสอบถามที่สมบูรณ์

3.5 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ออนไลน์ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ สำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังกล่าว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งได้จากการใช้แบบสอบถามออนไลน์เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 107 คน

4.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้จาก ตำรา หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนเอกสารต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

4.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ ด้วยการคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (Ronna and Laurie, 2003) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 สถิติที่ใช้ตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแตกต่างของการกระจายของข้อมูล (t-test) การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (F-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ปัจจัยส่วนบุคคล ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	SS _b	df	MS _b	P-value
1. เพศ	0.642	1	0.642	0.119
2. อายุ	6.484	3	2.161	0.000*
3. สถานภาพ	7.461	1	7.461	0.000*
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว	6.723	2	3.361	0.000*

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	SS _b	df	MS _b	P-value
5. ระดับการศึกษาสูงสุด	9.552	2	4.776	0.000*
6. รายได้ต่อเดือน	9.576	3	3.192	0.000*
7. ที่พักอาศัยปัจจุบัน	6.971	1	6.971	0.000*
8. ตำแหน่งงาน	2.019	2	1.010	0.020*
9. อายุงาน	7.091	3	2.364	0.000*
ภาพรวม	9.285	8	1.161	0.015*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมปัจจัยส่วนบุคคล มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง คือ ยอมรับสมมติฐาน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.015 (Sig มีค่าน้อยกว่า 0.05) นั่นเอง ถ้าหากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง คือ ไม่ยอมรับสมมติฐาน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.119 (Sig มีค่ามากกว่า 0.05) ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งที่ยอมรับสมมติฐาน (Sig มีค่าน้อยกว่า 0.05) ได้แก่ ด้านอายุ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ต่อเดือน ที่พัก

อาศัยปัจจุบัน และอายุงาน มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 ส่วนตำแหน่งงาน มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.020

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความคาดหวังกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ปัจจัยความคาดหวังที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

ปัจจัยความคาดหวัง ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	B	ε	t	P-value
Intercept	4.454	1.090	4.085	0.000*
1. ค่าจ้าง ผลตอบแทน และสวัสดิการ	-0.351	0.129	-2.725	0.008*

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ปัจจัยความคาดหวังที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง (ต่อ)

ปัจจัยความคาดหวัง ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	B	ε	t	P-value
2. ความมั่นคงในงาน	0.490	0.095	5.166	0.000*
3. สภาพแวดล้อมในการทำงาน	-0.273	0.153	-1.786	0.077
4. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร	0.146	0.137	1.064	0.290
5. ความก้าวหน้าในอาชีพ	0.002	0.146	0.015	0.988

$R = 0.507$ $R^2 = 0.257$ Adjusted $R^2 = 0.220$ Std. Error of the Estimate = 0.453

$F = 6.975$ Sig = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยความคาดหวังที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางโดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.507 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การยอมรับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.453 โดยวิธีการถดถอยพหุคูณสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y = 4.454 - 0.351 (X_1) + 0.490 (X_2) - 0.273 (X_3) + 0.146 (X_4) - 0.002 (X_5)$$

โดยให้ Y แทน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

X_1 แทน ด้านค่าจ้าง ผลตอบแทน และสวัสดิการ

X_2 แทน ด้านความมั่นคงในงาน

X_3 แทน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

- X_4 แทน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร
 X_5 แทน ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง” ผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่เป็นผลจากการวิจัย ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยการศึกษาข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง มีจำนวนทั้งหมด 107 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 89.72 อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 59.81 สถานภาพสมรส จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 85.05 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 75.70 มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 80.37 มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 64.49 ที่พักอาศัยปัจจุบันเป็นบ้านพักของตนเอง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 89.72 มีตำแหน่งงานเป็นผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 73.83 และมีอายุงาน 1-5 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 54.47 ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ อาจจะเป็นเพราะว่าปัจจุบันประชาชนคนรุ่นใหม่จะมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในระบบเพิ่มมากขึ้น โดยการศึกษาในระบบ (Formal Education) คือ การศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษานั้น เกิดขึ้นทั้งที่ห้องเรียน รวมถึงการเรียนรู้นอกห้องเรียน อาทิ ที่บ้าน หรือการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยยึดถือเอาห้องเรียนเป็นฐานกลางของการจัดการศึกษา การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการนั้น ต้องอาศัยผลรวมของกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ชนันภรณ์ อารีกุล, 2563) สำหรับการศึกษาในระบบนั้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีทั้งสายสามัญ และสายอาชีพหรืออาชีวศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง จึงมีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี อีกทั้งส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง มีสถานภาพสมรส ไม่มีเป็นหม้ายและหย่าร้าง แสดงว่ามีครอบครัวที่อบอุ่น

ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ เนื่องจากความเป็นครอบครัวอบอุ่น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ สัมพันธภาพภายในครอบครัว บทบาทหน้าที่ของครอบครัว และการพึ่งตนเองของครอบครัว (ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล, 2563) โดยความเข้มแข็งของครอบครัวอบอุ่น จะเป็นคุณลักษณะของครอบครัวที่มีสมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีทุนทางสังคมพึ่งตนเองได้ สามารถปรับตัวในภาวะยากลำบาก และความสามารถหลีกเลี่ยง หรือจัดการความเสี่ยงได้ (มาลี จิรวพัฒนานนท์, 2551) ซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ในสังคม รวมถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่บริษัทฯ ที่มีอายุแตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากคนที่มีอายุมากกว่าจะมีความอดทน มีความชำนาญ และเชี่ยวชาญในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ แยมเผื่อน (2551) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีอายุสูงจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีประสบการณ์สูง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความคาดหวังกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยความคาดหวังที่แตกต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เนื่องจาก ปัจจัยความคาดหวัง ประกอบด้วย 1) ด้านค่าจ้าง ผลตอบแทน และสวัสดิการ 2) ด้านความมั่นคงในงาน 3) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร และ 5) ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งหากได้มีการพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทฯ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร โดยปัจจัยความคาดหวังที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทฯ ที่ยอมรับสมมติฐานมี 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าจ้าง ผลตอบแทน และสวัสดิการ และปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน ส่วนปัจจัยความคาดหวังส่วนบุคคลที่ไม่ยอมรับสมมติฐานมี 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร และปัจจัยด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งสามารถอภิปรายเป็นรายด้านที่ยอมรับสมมติฐานได้ดังนี้

ปัจจัยด้านค่าจ้างและผลตอบแทน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในประเด็นข้อการมีโบนัสให้พนักงานในแต่ละปีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การมีโบนัสให้พนักงานในแต่ละปีมีความเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่บริษัทฯ ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ประภาพร พงกษะศรี (2557) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยค่าตอบแทนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยค่าตอบแทนทางการเงินและที่ไม่ใช่ทางการเงินมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ จุฑารัตน์

ศรีโย (2554) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานมากที่สุดอันดับที่หนึ่ง คือ ด้านรายได้และค่าตอบแทน นอกจากนี้งานวิจัยของ สเตราส์, ปาร์คเกอร์ และเดียร์เดรโอเชีย (Strauss, Parker and DeirdreO'Shea, 2017) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานจะควบคุมผลกระทบของพฤติกรรมการทำงานเชิงรุกต่อความเครียดในงานของพนักงาน พบว่า พฤติกรรมเชิงรุกมีต้นทุนในแง่ของความเครียดของงานที่ต่อเมื่อพนักงานประสบกับความกดดัน และมีภาระหน้าที่ในการทำงานโดยไม่มีผลตอบแทนในการชดเชย

ปัจจัยด้านความมั่นคงในงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในประเด็นข้อที่ว่า ตำแหน่งหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่บริษัทฯ มีความมั่นคง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่บริษัทฯ มีความมั่นคงดีแล้ว สอดคล้องกับ อรรถสิทธิ์ ตันติยุทธ์ (2556) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานกองบำรุงรักษาการประปานครหลวง ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปัจจัยในด้านความมั่นคงในการทำงาน เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ สุริยะ ประเสริฐศรี (2556) ที่ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารชั้นประทวน สังกัดกรมสวัสดิการทหารอากาศ พบว่า มีความพึงพอใจในงานที่ตนทำอยู่ว่ามีความมั่นคง มีเกียรติ มีหลักเกณฑ์ และวิธีการตามระเบียบของข้าราชการทหาร รวมถึงมีความรู้สึกผูกพันและเป็นหนึ่งของหน่วยงาน มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดมีความรักความผูกพัน ต่อหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เนื่องจากลักษณะงานของบริษัทมีความหลากหลาย และเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นบริษัทควรเพิ่มทักษะและเทคนิควิธีการทำงานต่าง ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่พนักงานในทุกตำแหน่ง โดยบุคคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในบริษัท และองค์กรภายนอก รวมถึงการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในกระบวนการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้น

1.2 บริษัทควรจัดกิจกรรมให้ทำร่วมกันเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี

1.3 ผู้บริหารควรประเมิน และพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องโบนัส สวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยพิจารณาจากสภาพการดำรงชีพในปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยความคาดหวังของเจ้าหน้าที่บริษัทฯ ในด้านอื่น ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เพื่อขยายผลการศึกษาและเป็นข้อเสนอแนะให้กับบริษัท หรือองค์กรต่าง ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อให้คำตอบเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาเชิงปริมาณไม่สามารถทำได้ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัจจัยอื่นที่อาจจะส่งผลกระทบต่องานวิจัยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฑารัตน์ ศรีโย. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2563). การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล. (2563). การเสริมสร้างความอบอุ่นของครอบครัวลักษณะเฉพาะในพื้นที่เป้าหมายครอบครัวอบอุ่น. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. 28(1), 197-234.
- ประคอง สุขณจิตต์. (2562). ทรัพยากรมนุษย์ยุค 4.0. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นายเรืออากาศ. 7(12), 17-28.
- ประภาพร พลุกะศรี. (2557). ปัจจัยคำตอบแทนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มาลี จีรวพัฒน์. (2551). แนวทางการส่งเสริมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวพ่อหรือแม่คนเดียว. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาพัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วิไลวรรณ อิศรเดช และพระมหาประกาศิต ฐิตีปสิทธิกร. (2563). การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5(4), 413-425.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สมยศ แยมเฟื่อน. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานปฏิบัติการบริษัท เอเชีย มารีน เซอร์วิส จำกัด (มหาชน). สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สรายุทธ กันหลง. (2563). การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม. สืบค้น 29 สิงหาคม 2563, จาก <http://www.ipernity.com/blog/248956/424773>.
- สุริยะ ประเสริฐศรี. (2556). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหารชั้นประทวนสังกัดกรมสวัสดิการทหารอากาศ. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2561). “*Thailand 4.0*” เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธรา วิจิตเวชไพศาล. (2561). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย. *วิสัยยุทธสาร*. 44(1), 36-42.
- อรรถสิทธิ์ ตันติยุทธ์. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานกองบำรุงรักษาการประปานครหลวง*. สารนิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- Ronna, C.T and Laurie, C. (2003). Indexes of Item-Objective Congruence for Multidimensional Items. *International Journal of Testing*. 3(2), 163-171.
- Strauss, K., Parker, S.K. and Deirdre O'Shea. (2017). When does proactivity have a cost? Motivation at work moderates the effects of proactive work behavior on employee job strain. *Journal of Vocational Behavior*. 100(6), 15-26.

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ
Factor of Success the Operation of Prathabu Sub-District
Community Justice Center

จिरศักดิ์ บางท่าไม้¹ สิริพัฒน์ ลาภจิตร²

Jirasak Bangtamai, Siriphat Lapchit

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ ใช้รูปแบบวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ตำบลประทัดบุ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชน สมาชิกเครือข่ายและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง นำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบอัลฟารวมทั้งฉบับ 0.875 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.78$, $S.D.=0.762$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัจจัยความสำเร็จที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การบริหารจัดการ ($\bar{x}=3.84$, $S.D.=0.793$) รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{x}=3.82$, $S.D.=0.778$) การสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{x}=3.75$, $S.D.=0.768$) และเครือข่ายชุมชน ($\bar{x}=3.73$, $S.D.=0.684$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานมีเฉพาะกฎหมายลำดับรองคือคำสั่งกระทรวง คณะกรรมการเป็นการรวมตัวแบบเฉพาะกิจ บทบาทหน้าที่ซ้อนกับหน่วยงานอื่น ความเชื่อถือของผู้ใกล้เคียง แนวทางพัฒนาที่เหมาะสมโดยปรับปรุง การบริหารจัดการ กฎหมาย และกระบวนการงาน มีผู้นำชุมชน อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางและไม่เป็นทางการ อาสาสมัครยุติธรรมชุมชน เป็นผู้ดำเนินการใกล้เคียง โดยใช้หลักความโปร่งใส การมีส่วนร่วม การประสานงาน การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัยความสำเร็จ; ศูนย์ยุติธรรมชุมชน; การใกล้เคียง

Received: 2021-03-25 Revised: 2021-08-02 Accepted: 2021-08-02

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี Faculty of Law, Ubon Ratchathani University.
Corresponding Author e-mail: siriphat.lapjit@gmail.com

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University. e-mail: siriphat.lapjit@gmail.com

Abstract

The main purpose of this study was to examine the factor of success the operation of Prathabu sub-district community justice center. Mixed methods research. Data from a set of 400 people questionnaires of Prathabu sub-district, Prasat district, Surin province. The qualitative research key informants were collected, boards of the community justice center and staff performing at least 5 years of 15 persons. The instrument used a structured interview questionnaire. The reliability coefficients, alpha, 0.875. These statistics were computed: frequency, percentage, mean, standard deviation. Information from the interview analyzes data by content analysis. Research findings were as follows: factor of success the operation of Prathabu sub-district community justice center overall, it was at a high level ($\bar{x}=3.80$, S.D. = 0.7). The considered on a case-by-side basis, it was found that the community justice center, the highest level was management ($\bar{x}=3.84$, S.D. =0.793), followed by community participation ($\bar{x}=3.82$, S.D.=0.778), government support ($\bar{x}=3.75$, S.D.=0.768), networks ($\bar{x}=3.73$, S.D.=0.684); statistical significance at level 0.05. Problems with operation; the only minor law is ministry orders and procedures, committee such as ad-hoc gathering, roles and duties overlapping with other departments, mediator trust. The appropriate development of community justice centers; improve of management, law and process. The community leaders, such as village headman, official leader and informal, community volunteers perform mediation in the community by principles of transparency, impartiality, coordination, participation, knowledge publicity and reconciliation of justice.

Keywords: Factor of success; Community justice center; Mediation

บทนำ (Introduction)

ยุติธรรมชุมชนในประเทศไทย เป็นแนวทางหรือกระบวนการที่มีขึ้นเพื่อป้องกันและควบคุมอาชญากรรมไม่ให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยอาศัยกลไกคือคนในชุมชนที่ตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนของตน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นหุ้นส่วนในการดูแลและปกป้องชุมชนของตน คนในชุมชนจะร่วมกันหาทางออกและแนวทางป้องกันปัญหา รวมทั้งร่วมกันเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นในชุมชน (สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ, 2562) สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 18 สิงหาคม 2563 พบว่ามีผู้ต้องราชทัณฑ์จำนวน 382,648 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนประมาณ 20,000 คน และแนวโน้มเพิ่มขึ้น (กรมราชทัณฑ์, 2563) นอกจากนี้สถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2557-2561 จากตารางที่ 1 คดีที่ขึ้นสู่ศาลแพ่งเป็นอันดับ 1 คือ คดีมรดก ลำดับที่ 2

คดีละเมิด ลำดับที่ 3 ถึง 5 รับช่วงสิทธิ ยืม ซื้อมาย ชัปลั และประกันภัย สำหรับคดีผู้บริโภค คดีอันดับที่ 1 สินเชื่อบุคคล รองลงมา กู้ยืม ค้ำประกัน กู้ยืมเพื่อการศึกษา บัตรเครดิต และเช่าซื้อ

ตารางที่ 1 สถิติ 5 อันดับคดีแพ่งที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2561

ปี พ.ศ.	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	อันดับ 4	อันดับ 5
2561	มรดก	ละเมิด	รับช่วงสิทธิ	ยืม	ซื้อมาย
2560	มรดก	ละเมิด	รับช่วงสิทธิ	ซื้อมาย	ชัปลั
2559	มรดก	ละเมิด	รับช่วงสิทธิ	ซื้อมาย	ประกันวินาศภัย
2558	มรดก	ละเมิด	ยืม	รับช่วงสิทธิ	ซื้อมาย
2557	มรดก	ละเมิด	ยืม	ซื้อมาย	รับช่วงสิทธิ

ที่มา : รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี พ.ศ. 2557-2561

กรณีเกิดข้อพิพาทระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนขึ้น คู่กรณีคนใดคนหนึ่งจะนำประเด็นปัญหาไปฟ้องร้องต่อศาล ให้ช่วยทำหน้าที่ไต่สวนชี้ขาดข้อพิพาท เพื่อชดเชยผู้ถูกกระทำ หรือลงโทษผู้กระทำผิดโดยกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก แต่มีปัญหาในหลายด้าน (กระทรวงยุติธรรม, 2560) ดังนี้ 1) ปัญหาคดีล้นศาลผู้ต้องขังล้นคุก 2) ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม โดยเฉพาะประชาชนที่ยากจนหรือด้อยโอกาส 3) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมในชุมชนเพื่อลดปัญหาข้อพิพาท แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เช่น การเจรจา การไกล่เกลี่ย อนุญาโตตุลาการ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จึงนำมาสู่กระบวนการยุติธรรมชุมชน

ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประตูปะทุผลการดำเนินงานในแต่ละปีสามารถระงับข้อพิพาทได้ทุกราย ในปี พ.ศ. 2561, 2562, 2563 ได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท 9 ราย, 10 ราย, 15 ราย ตามลำดับ ขณะเดียวกันในรอบไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2563 ได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท 4 ราย ได้แก่ กรณีเรียกค่าสินไหมทดแทน จำนวน 1 ราย กรณีการชำระหนี้ จำนวน 2 ราย และกรณีขอเปิดทางจำเป็น จำนวน 1 ราย ซึ่งผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จทั้ง 4 ราย (ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประตูปะ, 2563) แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประตูปะ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ และศึกษาแนวทางที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนของกระทรวงยุติธรรมที่เน้นทำให้เกิดการบูรณาการงานจากทุกภาคส่วนของรัฐและประชาชนมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ
3. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัด

บุ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้การรวบรวมข้อมูลทั้งเครื่องมือเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พื้นที่ทำการศึกษาศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรม ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ รวม 15 คน ประชากรกลุ่มประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลประทัดบุ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 5,998 คน เก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % หรือที่ระดับนัยสำคัญ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน และเพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินการในกรณีนี้ ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนจำนวน 400 คน

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การแปลค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) คือ ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 พิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง ผลการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (ค่า IOC) จำนวน 2 ชุด ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามแต่ละชุดดังนี้

ชุดที่ 1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามสำหรับประชาชนอยู่ระหว่าง 0.70-1.00

ชุดที่ 2 ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามผู้ปฏิบัติงาน/สมาชิก ระหว่าง 0.81-1.00

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มาทำการปรับปรุงแก้ไข ก่อนจะนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างละ 30 คน ซึ่งได้แก่ ประธานศูนย์ใกล้เคียงระดับข้อพิพาทชุมชน กรรมการสมาชิกศูนย์ใกล้เคียงระดับข้อพิพาทชุมชน และประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามชุดที่ 1 แบบสอบถามประชาชน มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.784 และแบบสอบถามชุดที่ 2 แบบสอบถามประธาน กรรมการ หรือสมาชิกศูนย์ใกล้เคียงระดับข้อพิพาทและเจ้าหน้าที่ นำแบบสอบถามหาความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบอัลฟารวมทั้งฉบับ 0.875

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลในการเก็บแบบสอบถาม และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยข้อมูลจากแบบสอบถาม

นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย 235 คน หญิง 165 คน อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 248 คน (ร้อยละ 62) ส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษา จำนวน 182 คน (ร้อยละ 45.5) มีความคิดเห็นดังนี้

1. ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประตูปะทุ

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประตูปะทุ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันองค์กร	ระดับความคิดเห็น (N=400)		
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ผล
ก.	ด้านการบริหารจัดการ	3.84	0.793	มาก
1	การจัดทำแผนการดำเนินงานและวางกลยุทธ์ไปสู่เป้าหมาย จากการประชุมร่วมกัน	3.86	0.678	มาก
2	การกำหนดเป้าหมายตามกรอบภารกิจที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด	3.68	0.784	มาก
3	การปฏิบัติงานเชิงรุก และรับเรื่องร้องเรียนประจำศูนย์	3.92	0.834	มาก
4	การปฏิบัติงานเชิงรุก กรรมการและเครือข่ายลงพื้นที่ชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ รับทราบปัญหา	3.98	0.733	มาก
5	การประชุมแลกเปลี่ยนและการประสานงานอย่างต่อเนื่อง	3.88	0.876	มาก
6	การเก็บข้อมูลหลักฐานอย่างเป็นระบบ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้	3.74	0.608	มาก
7	การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	3.75	0.827	มาก
8	ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายเดียวกันให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร	3.94	0.710	มาก
ข.	ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.75	0.768	มาก

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันองค์กร	ระดับความคิดเห็น (N=400)		
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ผล
1	นโยบายงานยุติธรรมตามแผนงานพัฒนาระบบ ยุติธรรมชุมชน	3.76	0.831	มาก
2	ส่วนกลางจัดอัตรากำลังให้เพียงพอต่อการ ปฏิบัติงาน	3.68	0.686	มาก
3	การได้รับการสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถจากหน่วยงานของรัฐมาช่วย ปฏิบัติงาน	3.78	0.712	มาก
4	การได้รับการสนับสนุนผ่านโครงการที่สำนักงาน ยุติธรรมจังหวัดจัดขึ้น	3.72	0.686	มาก
5	การได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน เพียงพอ	3.77	0.634	มาก
6	โครงสร้างกำหนดคณะกรรมการของศูนย์ยุติธรรม ชุมชนประกอบด้วย ที่ปรึกษา คณะกรรมการศูนย์ ยุติธรรมชุมชน และเครือข่ายยุติธรรมชุมชน มี ความเหมาะสม	3.63	0.625	มาก
7	การส่งเสริมและสร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างสำนักงาน ยุติธรรมจังหวัด กระทรวงยุติธรรมกับชุมชน	3.75	0.762	มาก
8	การมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนช่วยให้ประชาชนได้รับ ความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำด้านความเป็น ธรรมทางสังคม	3.74	0.764	มาก
9	การมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนช่วยลด “คดีล้นศาลและ ผู้ต้องขังล้นคุก”	3.82	0.753	มาก
10	การมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนช่วยลดข้อพิพาทและ แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนจากความไม่เป็นธรรม	3.85	0.602	มาก
ค.	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.82	0.778	มาก
1	การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้กิจกรรมของศูนย์ ยุติธรรมชุมชนบรรลุผล	3.72	0.876	มาก
2	ความพร้อมของคนในชุมชนในการให้ความร่วมมือ	3.74	0.834	มาก

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันองค์กร	ระดับความคิดเห็น (N=400)		
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ผล
	กับศูนย์ยุติธรรมชุมชนทำให้การขับเคลื่อนภารกิจเกิดผลสำเร็จ			
3	การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อศูนย์ยุติธรรมชุมชนช่วยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการยุติธรรมในชุมชน	3.98	0.752	มาก
4	การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นหุ้นส่วนในการดูแลและปกป้องชุมชนของตน ร่วมกันหาทางออกและแนวทางป้องกันปัญหาชุมชน และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน	3.94	0.822	มาก
5	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบชุมชนช่วยลดปัญหาข้อพิพาท	3.82	0.774	มาก
6	การปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนและศูนย์ยุติธรรมชุมชนทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในชุมชน	3.84	0.753	มาก
7	การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างเพื่อนบ้าน การมีส่วนร่วมกันป้องกันอาชญากรรมของชุมชน จะช่วยลดและควบคุมปัญหาอาชญากรรมทางอ้อมในชุมชน	3.92	0.785	มาก
8	การเฝ้าระวัง แจ้งข่าว แจ้งเบาะแสทางคดีความหรือการกระทำความผิดตามกฎหมายให้หน่วยงานทราบ	3.64	0.628	มาก
ง.	ด้านเครือข่ายการทำงาน	3.73	0.684	มาก
1	เครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน	3.82	0.734	มาก
2	เครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญต่อศูนย์ยุติธรรมชุมชนเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึง	3.72	0.776	มาก
3	เครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน	3.78	0.733	มาก

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันองค์กร	ระดับความคิดเห็น (N=400)		
		ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ผล
4	คณะกรรมการ เครือข่าย และผู้ปฏิบัติงานทุกตำแหน่งมีการประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอยู่เสมอ	3.56	0.642	มาก
5	ทักษะความสามารถของเครือข่ายและผู้ประสานงาน ประสานงานทำให้การสร้างภาคีเครือข่ายมีความเข้มแข็ง	3.76	0.548	มาก
6	เครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมโดยบูรณาการร่วมกับส่วนงานอื่นเช่นอปพร.	3.74	0.746	มาก
7	การมีเครือข่ายเพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมในชุมชน เผื่อระวังและช่วยแจ้งเบาะแส ช่วยลดปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน	3.81	0.734	มาก
8	การสร้างความร่วมมือของเครือข่ายยุติธรรมชุมชนในพื้นที่เพื่อช่วยบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ไม่กระทำความผิดซ้ำ	3.68	0.765	มาก
โดยรวม		3.78	0.762	มาก

จากตารางที่ 1 ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประตูปน อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น ดังนี้

(1) ด้านการบริหารจัดการ : พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประตูปน ด้านการจัดการองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.84$, S.D.=0.793) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การปฏิบัติงานเชิงรุก กรรมการและเครือข่ายลงพื้นที่ชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ รับทราบปัญหา ($\bar{x}=3.98$, S.D.=0.733) รองลงมา ได้แก่ ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายเดียวกันให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ($\bar{x}=3.94$, S.D.=0.710) การปฏิบัติงานเชิงรุก และรับเรื่อง

ร้องเรียนประจำศูนย์ ($\bar{x}=3.92$, $S.D.=0.834$) การประชุมแลกเปลี่ยนและการประสานงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x}=3.88$, $S.D.=0.876$) การจัดทำแผนการดำเนินงานและวางกลยุทธ์ไปสู่เป้าหมายจากการประชุมร่วมกัน ($\bar{x}=3.86$, $S.D.=0.678$) การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x}=3.75$, $S.D.=0.827$) และการเก็บข้อมูลหลักฐานอย่างเป็นระบบ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ($\bar{x}=3.74$, $S.D.=0.608$) ตามลำดับ

(2) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ : พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.75$, $S.D.=0.768$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนช่วยลดข้อพิพาทและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากความไม่เป็นธรรม ($\bar{x}=3.85$, $S.D.=0.602$) รองลงมา ได้แก่ การมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนช่วยลด “คดีล้นศาลและผู้ต้องขังล้นคุก” ($\bar{x}=3.82$, $S.D.=0.753$) การได้รับการสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจากหน่วยงานของรัฐมาช่วยปฏิบัติงาน ($\bar{x}=3.78$, $S.D.=0.712$) การได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานเพียงพอ ($\bar{x}=3.77$, $S.D.=0.634$) นโยบายงานยุติธรรมตามแผนงานพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชน ($\bar{x}=3.76$, $S.D.=0.831$) การส่งเสริมและสร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างสำนักงานยุติธรรมจังหวัดกระทรวงยุติธรรมกับชุมชน ($\bar{x}=3.75$, $S.D.=0.762$) การมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนช่วยให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำด้านความเป็นธรรมทางสังคม ($\bar{x}=3.74$, $S.D.=0.764$) การได้รับการสนับสนุนผ่านโครงการที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดจัดขึ้น ($\bar{x}=3.72$, $S.D.=0.686$) ส่วนกลางจัดอัตรากำลังให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=3.68$, $S.D.=0.686$) โครงสร้างกำหนดคณะกรรมการของศูนย์ยุติธรรมชุมชนมีความเหมาะสม ($\bar{x}=3.63$, $S.D.=0.625$) ตามลำดับ

(3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน : พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$, $S.D.=0.778$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อศูนย์ยุติธรรมชุมชนช่วยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการยุติธรรมในชุมชน ($\bar{x}=3.98$, $S.D.=0.752$) รองลงมา ได้แก่ การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นหุ้นส่วนในการดูแลและปกป้องชุมชนของตน ร่วมกันหาทางออกและแนวทางป้องกันปัญหาชุมชน และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน ($\bar{x}=3.94$, $S.D.=0.822$) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างเพื่อนบ้าน การมีส่วนร่วมกันป้องกันอาชญากรรมของชุมชน จะช่วยลดและควบคุมปัญหาอาชญากรรมทางอ้อมในชุมชน ($\bar{x}=3.92$, $S.D.=0.785$) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนและศูนย์ยุติธรรมชุมชนทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในชุมชน ($\bar{x}=3.84$, $S.D.=0.753$) และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบชุมชนช่วยลดปัญหาข้อพิพาท ($\bar{x}=3.82$, $S.D.=0.774$) ความพร้อมของคนในชุมชนในการให้ความร่วมมือกับศูนย์ยุติธรรมชุมชนทำให้การขับเคลื่อนภารกิจเกิดผลสำเร็จ ($\bar{x}=3.74$, $S.D.=0.834$) การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้กิจกรรมของศูนย์ยุติธรรมชุมชนบรรลุผล ($\bar{x}=3.72$, $S.D.=0.876$) ตามลำดับ

(4) **ด้านเครือข่ายการทำงาน** : พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.73$, $S.D.=0.684$) เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เครือข่ายและ ผู้ปฏิบัติงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=3.82$, $S.D.=0.734$) รองลงมา ได้แก่ การมี เครือข่ายเพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมในชุมชนเฝ้าระวังและช่วยแจ้งเบาะแส ช่วยลดปัญหาความ เดือดร้อนของชุมชน ($\bar{x}=3.81$, $S.D.=0.734$) เครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจไปในทิศทาง เดียวกัน ($\bar{x}=3.78$, $S.D.=0.733$) ทักษะความสามารถของเครือข่ายและผู้ประสานงานประสานงาน ทำให้การสร้างภาคีเครือข่ายมีความเข้มแข็ง ($\bar{x}=3.76$, $S.D.=0.548$) และเครือข่ายควรมีส่วนร่วมใน การป้องกันและควบคุมอาชญากรรมโดยบูรณาการร่วมกับส่วนงานอื่น เช่น อปพร. ($\bar{x}=3.74$, $S.D.=0.746$) เครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญต่อศูนย์ยุติธรรมชุมชนซึ่งเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก ยุติธรรมอย่างทั่วถึง ($\bar{x}=3.72$, $S.D.=0.776$) การสร้างความร่วมมือของเครือข่ายยุติธรรม ชุมชนในพื้นที่เพื่อช่วยบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ไม่ กระทำผิดซ้ำ ($\bar{x}=3.68$, $S.D.=0.765$) คณะกรรมการเครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานทุกตำแหน่งมีการ ประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอยู่เสมอ ($\bar{x}=3.56$, $S.D.=0.642$) ตามลำดับ

2. ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ

2.1 **ด้านการบริหารจัดการ** พบว่ามีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาและความพร้อม ขั้นตอน การจัดทำแผนไม่มีกระบวนการที่เป็นทางการ เพียงแต่มีการประชุมพูดคุยและมอบหมายภาระงาน ตามกรอบภารกิจ จัดให้มีผู้ปฏิบัติงานประจำอยู่ที่ศูนย์หรืออยู่ที่จุดรับเรื่องของหมู่บ้าน หากมีการ ร้องเรียนจึงดำเนินการไกล่เกลี่ยหรือให้คำปรึกษา เช่น กรณีพิพาทที่ดิน การแต่งตั้งผู้จัดการมรดก สัตว์เลี้ยงเข้ามากินพืชผักที่ปลูกเสียหาย การทำรั้วปักแนวเขตที่ดินโดยไม่ได้แจ้งคู่อริ การเข้ามาจับ ปลาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของ เป็นต้น เครือข่ายยุติธรรมชุมชนต้องจดบันทึกรายละเอียดลง ในกระดาษเปล่า เนื่องจากไม่มีแบบฟอร์มอย่างเป็นทางการ หรือใช้แบบฟอร์มของหน่วยงานอื่น ทำให้การจัดเก็บเอกสารไม่เป็นระบบ ยากต่อการสืบค้นและนำข้อมูลไปทำประโยชน์ต่อไป

2.2 **ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ** ยุติธรรมจังหวัดเป็นผู้อนุมัติหลักการและงบประมาณ ตามกรอบภารกิจของศูนย์ยุติธรรมชุมชน โดยจัดสรรงบประมาณในหลักการกว้าง ๆ ซึ่งยังห่างจาก บริบทของความต่างและปัญหาแต่ละพื้นที่ ด้วยสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น สถานการณ์โควิด-19 ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเพื่อปฏิบัติการตามนโยบายภาครัฐและควบคุมโรค การจัดอบรมให้กับ ผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งยังไม่เพียงพอต่อการทำงาน

2.3 **ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน** ข้อจำกัดในเรื่องเศรษฐกิจและเรื่องปากท้องทำให้ ประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับนักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท ในชุมชน ซึ่งบางครั้งอาจเกิดความเห็นต่างหรือมีความขัดแย้งลุกลามมาถึงความสัมพันธ์ของชุมชน จนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกับสถาบันหลักอื่น ๆ ในชุมชน

2.4 ด้านเครือข่ายการทำงาน ความเชื่อมั่นในงานยุติธรรมชุมชนของเครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ขณะเดียวกันประชาชนส่วนใหญ่มองว่างานของยุติธรรมชุมชนทับซ้อนกับงานของหน่วยงานอื่น เช่น ศูนย์ดำรงธรรม ศูนย์ไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาท หรืองานปกครองของผู้นำชุมชน เป็นต้น ผู้ทำงานยังขาดความรู้ประสบการณ์

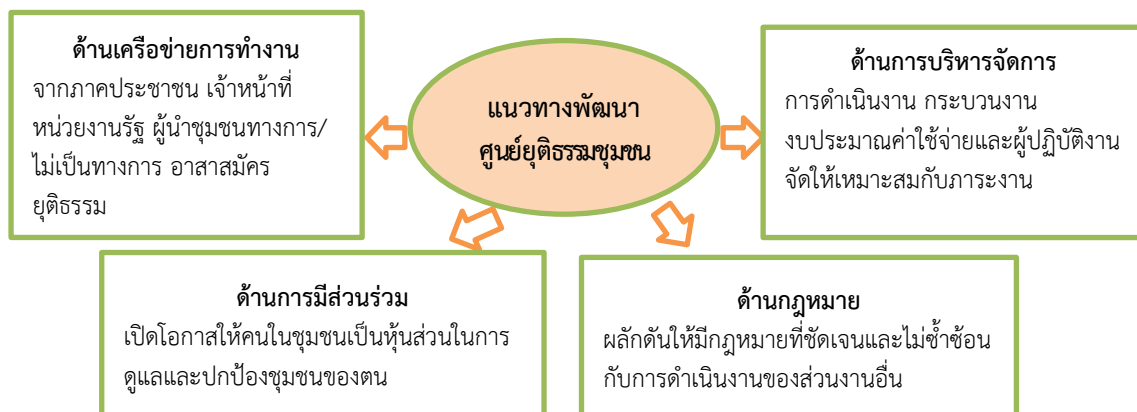
3. แนวทางการพัฒนางานยุติธรรมชุมชนของศูนย์ยุติธรรมชุมชน

3.1 ด้านการบริหารจัดการ : การดำเนินงาน กระบวนการ งบประมาณค่าใช้จ่ายและจำนวนผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับภาระงาน ทั้งนี้อาจจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานประจำอยู่ที่ศูนย์หรืออยู่ที่จุดรับเรื่องของหมู่บ้าน โดยอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนในฐานะเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐ โดยใช้หลักการดำเนินงานได้แก่ ความโปร่งใสเป็นกลาง การประสานงาน การมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ ความรู้ การลดขั้นตอน และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

3.2 ด้านกฎหมาย : ผลักดันให้มีกฎหมายที่ชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อนกับการดำเนินงานของส่วนงานอื่น รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง มีการติดตามตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อนำประเด็นปัญหามาแก้ไขหรือพัฒนาการดำเนินงาน

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน : เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นหุ้นส่วนในการดูแลและปกป้องชุมชนของตน ร่วมกันหาทางออกและแนวทางป้องกันปัญหาชุมชน และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3.4 ด้านเครือข่ายการทำงาน : ให้มีเครือข่ายยุติธรรมชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนมาจากภาคประชาชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน อาทิจำนวน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางการและไม่เป็นทางการ อาสาสมัครยุติธรรมชุมชน จัดพัฒนาความรู้ประสบการณ์ให้เครือข่าย

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาศูนย์ยุติธรรมชุมชน (จิรศักดิ์ บางท่าไม้ และสิริพัฒน์ ลาภจิตร, 2564)

อภิปรายผล (Research Discussion)

1. ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลตำบลประทัดบุ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านเครือข่ายการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของจักกริน วรรณาม กฤษวรรธน์ โล่วชิรินทร์ และกษพร มุสิกบุญเลิศ (2562 : 163-193) พบว่า เงื่อนไขที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านชุมชน ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านเครือข่ายและผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น ภาครัฐควรมีนโยบายกำหนดให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเป็นหน่วยงานหลักอำนวยความสะดวกยุติธรรมระดับชุมชน ผลักดันให้มีแผนปฏิบัติการระดับชุมชนที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ขณะเดียวกันศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลต้องดำเนินนโยบายสร้างภาคีเครือข่ายและบริหารเครือข่ายกับชุมชนให้เกิดประสบการณ์ร่วมกัน สอดคล้องกับณัฐพงศ์ ปัทมโรจน์ (2558 : 392) พบว่า การใช้ทุนของสังคมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชุมชน มี 3 ประเภท คือ 1) ทุนสังคม 2) ทุนมนุษย์ 3) ทุนวัฒนธรรม โดยทั้ง 3 ทุนที่กล่าวมานั้นเป็นทุนที่มีอยู่ในสังคมเป็นส่วนผสมที่สำคัญในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2. ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล ในการจัดทำแผนตามขั้นตอนที่กระทรวงยุติธรรมเป็นผู้มอบหมายนโยบาย โครงสร้าง และกรอบภารกิจงานยุติธรรมชุมชน แต่พบว่ายังมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาและความพร้อม 2) ด้านการสนับสนุนจากรัฐพบว่าการจัดสรรงบประมาณของโครงการในหลักการกว้าง ๆ ซึ่งยังห่างจากบริบทของความแตกต่างแต่ละพื้นที่ เช่น สถานการณ์โควิด-19 ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเพื่อปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐและควบคุมโรค การจัดอบรมให้กับผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนขาดความต่อเนื่อง 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าประชาชนให้ความร่วมมือกับกิจกรรมทางสังคม แต่ด้วยข้อจำกัดในเรื่องเศรษฐกิจและเรื่องปากท้องจึงไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ และ 4) ด้านเครือข่ายการทำงาน พบว่า ความเชื่อมั่นในงานยุติธรรมชุมชนของเครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมชุมชนไม่มั่นคง ส่งผลกระทบต่อความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานของเครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ที่สมัครใจมาทำหน้าที่ เป็นต้น รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ประสบการณ์ สอดคล้องกับณัฐพงศ์ ปัทมโรจน์ (2558 : 96) พบว่า สมาชิกในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน ภาครัฐจึงควรประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน และให้ความสำคัญกับการบูรณาการความรู้ระหว่างชุมชนกับภาครัฐ สอดคล้องกับจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ (2550) สอดคล้องกับ อรพินธ์ สุวัฒน์ปุระ (2551) ที่พบว่า การจัดอบรมพัฒนาศักยภาพที่มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพต้องจัดขึ้นในพื้นที่ของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลแห่งนั้น สอดคล้องงานของจุฑาทิพย์ สร้อยสำรี, (2556) พบว่า การควบคุมอาชญากรรมในชุมชนต้องอาศัยชุมชนเป็นหลักในการป้องกัน

แก้ไข การออกแบบการดำเนินงานในลักษณะหุ้นส่วนรับผิดชอบร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยมีศูนย์ ยุติธรรมชุมชนเป็นศูนย์กลางประสานงาน

3. แนวทางการพัฒนาระบบงานศูนย์ยุติธรรมชุมชนให้เข้าถึงง่าย โดยการพัฒนาปรับปรุง กฎหมาย การบริหารงานและกระบวนการที่ชัดเจน การใช้ทุนชุมชนโดยผู้นำ เครือข่ายและ ประชาชนมีส่วนร่วมในฐานะเป็นหุ้นส่วน มีการปฏิบัติงานเชิงรุก โดยใช้หลักความโปร่งใส การมีส่วนร่วม การประสานงาน การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สอดคล้องกับงานของอัครกร ไชยพงษ์ และคณะ (2561 : 205) พบว่า แนวทางการพัฒนายุติธรรม ชุมชนของตำบลหนองโก อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น 1) การผลักดันให้มีการบังคับใช้กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง 2) การนำภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ 3) การ ส่งเสริมและสร้างจุดเชื่อมต่อระหว่างสำนักงานยุติธรรมจังหวัด กระทรวงยุติธรรมกับชุมชน 4) จัดให้ มีเครือข่ายยุติธรรมชุมชนและคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนมาจากประชาชนมากกว่าเจ้าหน้าที่ หน่วยงานรัฐ และ 5) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักที่มีกฎหมายรองรับการดำเนินงานที่ชัดเจนและ เป็นรูปธรรม ขณะเดียวกัน ศิริินภา ทรัพย์ไธ้ (2557) พบว่า ระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพจะนำไปสู่ กระบวนการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและการจัดทำแผนพัฒนาองค์กร การคัดเลือกคณะกรรมการ และเครือข่ายผู้ปฏิบัติงาน ต้องพิจารณาตามสัดส่วนโครงสร้างที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดและ พิจารณาคุณสมบัติที่เหมาะสม ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความน่าเชื่อถือ การยอมรับ จิตอาสา และการพัฒนาบุคลากรของศูนย์ยุติธรรมชุมชนอย่างต่อเนื่องให้มีความพร้อมทั้งองค์ความรู้และ ความสามารถที่เอื้อต่อสถานการณ์ของศูนย์ยุติธรรมชุมชนแต่ละแห่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. ศูนย์ยุติธรรมชุมชน สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเพื่อวางแผนในการบริหารจัดการ การจัดโครงสร้างและมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ซึ่งภาครัฐควรผลักดันนโยบายให้ศูนย์ ยุติธรรมชุมชนเป็นหน่วยงานหลักในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในระดับท้องถิ่น เพื่อลดความซ้ำซ้อน ของหน่วยงาน สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยผลักดันให้มีแผนปฏิบัติการระดับชุมชนที่ชัดเจน และต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นภารกิจ คือ การแก้ไขระงับข้อพิพาทและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ไปพร้อมกัน สำนักงานยุติธรรมจังหวัดอาจเป็นผู้ขับเคลื่อนสำคัญในการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านเวทีเสวนาและการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจุดมุ่งหมายแรกคือการเข้าใจสภาพชุมชนและ นำมาสู่การจัดทำแผนการดำเนินงานและแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม

2. ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลควรสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐ ภาค ประชาสังคมและเอกชน เช่น เครือข่ายชุมชน เครือข่ายผู้ประกอบการ ที่สามารถสนับสนุนกิจกรรม ยุติธรรมชุมชนให้เข้มแข็ง

3. ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล ควรดำเนินงานเชิงรุก สร้างการรับรู้ร่วมกันกับชุมชน เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วม เช่น การรับรู้สถานการณ์และร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา การวางแผนกำหนดทิศทางพัฒนา การมีส่วนร่วมเป็นผู้จัดกิจกรรมในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน อันจะนำมาซึ่งความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนและความเชื่อมั่นในงานยุติธรรมชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ศึกษาความสำเร็จของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลที่ได้รับรางวัลและเปรียบเทียบกับศูนย์ที่ไม่ได้รับรางวัล โดยถอดบทเรียน เพื่อค้นหาเงื่อนไข และตัวแบบที่นำไปพัฒนางานยุติธรรมชุมชน
2. ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่อาจค้นพบเงื่อนไขที่แตกต่างจากผู้ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะประเด็นสาเหตุที่ขอใช้บริการหรือสาเหตุการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่
3. ศึกษากฎหมายการคุ้มครองสิทธิผู้ได้รับผลกระทบและปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
4. ศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาบูรณาการการทำงานด้านศูนย์ยุติธรรมชุมชนร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมราชทัณฑ์. (2563). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. สืบค้น 12 กันยายน 2563, จาก <http://www.correct.go.th/stathomepage/>.
- กระทรวงยุติธรรม. (2560). ร่างพระราชบัญญัติยุติธรรมชุมชน พ.ศ. ... สืบค้น 24 ธันวาคม 2563 จาก กระทรวงยุติธรรม: <https://www.moj.go.th/view/9318>.
- จักกริน วรรณาม กฤษวรรธน์ โล้วชรินทร์ และกษพร มุสิกบุญเลิศ. (2562). เงื่อนไขที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*. 27(2), 163-193.
- จุฑาทิพย์ สร้อยสำรี. (2556). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. *นิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ. (2550). การเปิดพื้นที่ยุติธรรมชุมชนเชิงสมานฉันท์ในสังคมไทย. *การประชุมวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 5 เรื่องการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- ณัฐพงศ์ ปัทมโรจน์. (2558). *ทุนทางสังคมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: กรณีศึกษาศูนย์ยุติธรรมชุมชนพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ศิริินภา ทรัพย์โอ๊ะ. (2557). ปัญหาอุปสรรคในกระบวนการจัดการความขัดแย้งของศูนย์ยุติธรรมชุมชน กรณีศึกษาศูนย์ยุติธรรมชุมชนบ้านน้ำทวน ตำบลนาบัว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ. (2563). รายงานผลดำเนินงานศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ. สุรินทร์: ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลประทัดบุ.
- สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ. (2562). ยุติธรรมชุมชน: กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสังคมไทย. งานประชุมวิชาการระดับชาติ. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อรพินธ์ สุวัฒน์ปุระ. (2551). การจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมโดยชุมชนบ้านแม่ยางล้าน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อัศกร ไชยพงษ์ และคณะ. (2562). แนวทางการพัฒนาศูนย์ยุติธรรมชุมชนของตำบลหนองโก อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น. วารสารสุทธิปริทัศน์. 32(103), 203-216.

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

The Establishment of the Thai Political Party Branches under The Political Party Act of 2017

เสนีย์ คำสุข¹ อเนก สุขดี²

Senee Comsook, Anek Sookdee

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย 2) เพื่อวิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากเอกสารและจากคณะกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรคการเมืองจำนวน 10 สาขาของพรรคการเมือง 3 พรรคจำนวน 26 คน เจ้าหน้าที่ กกต.กลางและเจ้าหน้าที่ กกต.ประจำจังหวัดจำนวน 7 คนรวมทั้งสิ้น 33 คนโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่จัดตั้งเพื่อให้มีองค์ประกอบครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมายโดยเริ่มต้นจากคนที่ใกล้ชิดหรือที่รู้จักกันเป็นส่วนตัวไปดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคขึ้นในภูมิลำเนาของตนเอง 2) ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยมี 3 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก คือ คน เงิน และวิธีการจัดตั้งสาขาพรรค

คำสำคัญ (Keywords): การจัดตั้ง; กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560; พรรคการเมืองไทย

Abstract

Research aimed to study 1) the establishment of a branch of a Thai political party, 2) to analyze important issues related to the establishment of a branch of a Thai political party. This research was based on documents and from the party branch committees and members of the 10 branches of the 3 political parties, totaling 26 people, the Central Election Commission and officials. Provincial Election Commission of 7 people, totaling 33 people by selecting a specific sample. The research instruments were interviewed and use descriptive analysis. The research found that 1) most of the Thai political party branches were established in

Received: 2020-12-28 Revised: 2021-03-20 Accepted: 2021-04-26

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย Associate Professor, Faculty of Social Sciences Mahamakut Buddhist University. Corresponding Author e-mail: anek.s@psru.ac.th

² วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Lecturer, College of Local Management and Development Pibulsongkram Rajabhat University

order to have all the elements required by the law, starting with people close or Personal relationship to establish a party branch in their own Homeland 2) There are three important issues regarding the establishment of a branch of a Thai political party: people, money, and the method of establish Party branches.

Keywords: Establishment; Political Party Act of 2017; Party Branches

บทนำ (Introduction)

พรรคการเมืองถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งพบได้ในทุกประเทศไม่ว่าประเทศนั้นมีการปกครองในระบอบใดก็ตาม เพราะพรรคการเมืองมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญหลายประการโดยเฉพาะการแข่งขันในการเลือกตั้งที่เปิดกว้างเพื่อเข้าไปมีตำแหน่งสาธารณะและพรรคการเมืองจำเป็นต้องมีการจัดโครงสร้างที่สามารถชักจูงหรือเป็นช่องทางให้ผู้ออกเสียงเลือกตั้งเข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนพรรคการเมืองรวมทั้งการมีส่วนร่วมผ่านทางกลไกสาขาพรรค (Heywood, 2007) พัฒนาการของพรรคการเมืองในประเทศไทยเกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้บัญญัติให้พลเมืองมีสิทธิเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ต่อมาในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้มีแนวคิดในการจัดระเบียบพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่โดยมีการตราพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับแรกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2498 มีสาระสำคัญ คือ กำหนดถึงการจัดตั้งพรรคการเมืองรวมทั้งสิทธิ บทบาท การดำเนินกิจกรรมและการสิ้นสุดของพรรคการเมือง นอกจากนี้ ในมาตรา 5 ยังได้กำหนดให้พรรคการเมืองสามารถจัดตั้งสาขาพรรคได้โดยแจ้งที่ตั้งสำนักงานสาขาต่อสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย ด้วยเหตุนี้ กฎหมายพรรคการเมืองนับตั้งแต่ฉบับแรกจวบจนถึงกฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันจึงได้มีบทบัญญัติให้พรรคการเมืองต้องจัดตั้งสาขาพรรคขึ้นเพื่อช่วยเสริมสร้างฐานอำนาจทางการเมืองแก่พรรคการเมือง เป็นสื่อกลางในการประสานงานระหว่างพรรคสำนักงานใหญ่และสาขาพรรคในพื้นที่

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 การจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการจำเป็นต้องมีการจัดตั้งสาขาพรรค (Party Branch) ขึ้นอย่างน้อย 1 สาขาในแต่ละภาค คือ ต้องจัดตั้งอย่างน้อย 4 สาขาตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยในพื้นที่ในความรับผิดชอบของแต่ละสาขายังจำเป็นต้องมีสมาชิกพรรคอย่างน้อย 500 คนขึ้นไป ทั้งนี้ สมาชิกพรรคต้องจ่ายเงินบำรุงพรรคหรือค่าสมาชิกในปีแรกคนละ 50 บาทและ 100 บาทในปีต่อมา นอกจากนั้นยังต้องมีการจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองโดยมีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมอย่างน้อย 100 คนเพื่อเลือกกรรมการสาขาพรรค โครงสร้างคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองประกอบด้วยหัวหน้าสาขาและกรรมการสาขาพรรคการเมืองตามจำนวนและตำแหน่งที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 7 คน ทั้งนี้ การได้มา การดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจาก

ตำแหน่ง วิธีการบริหาร หน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562)

พรรคการเมืองที่สามารถจัดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าร่วมการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 จำนวนกว่า 80 พรรคล้วนมีการจัดตั้งสาขาพรรคขึ้นแต่มีจำนวนมาก -น้อยแตกต่างกัน ตามข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ณ วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2563 มีพรรคการเมืองที่ดำเนินการอยู่ทั้งสิ้น 74 พรรค ส่วนใหญ่คือ 37 พรรคหรือคิดเป็นร้อยละ 50.60 ของทั้งหมดจัดตั้งสาขาพรรคขึ้นพรรคละ 4 สาขาตามจำนวนน้อยที่สุดที่กฎหมายกำหนดให้จัดตั้ง พรรคที่จัดตั้ง 5 สาขา มีอยู่ 6 พรรค สำหรับพรรคที่จัดตั้ง 6 สาขา มีอยู่ 5 พรรคและส่วนใหญ่คือ 36 พรรคจัดตั้งหรือเกือบร้อยละ 50.00 มีสมาชิกอยู่ระหว่าง 1,021–9,822 คน ที่เกินกว่า 10,000 คนมีอยู่ราว 15 พรรค สมาชิกอยู่ระหว่าง 300–900 คนมีอยู่ 10 พรรคและยังดำเนินการหาสมาชิกอีกราว 10 พรรค พรรคที่เคยจัดตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2525 และเคยเป็นพรรคที่มีสาขามากที่สุดในอดีต คือ พรรคประชาธิปัตย์จัดตั้งสาขาเพียง 8 สาขาแต่มีสมาชิกพรรคมากที่สุดกว่าทุกพรรคคือ 146,442 คน ส่วนพรรคที่ตั้งสาขาจำนวนมากที่สุดคือ 93 สาขา คือ พรรคไทยรักธรรมมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 83,440 คนหรือเฉลี่ยสาขาละ 878 คนเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) จากประเด็นต่างๆดังที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่มีการจัดตั้งสาขาพรรคอยู่ที่จำนวน 1–4 สาขาเพื่อเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเป็นสำคัญ โดยมีได้ให้ความสำคัญกับการตั้งสาขาพรรคให้กระจายไปในพื้นที่ต่างๆอย่างทั่วถึง เพื่อให้สาขาพรรคเป็นกลไกของพรรคในการเชื่อมโยงกับประชาชนอันจะเป็นการวางรากฐานความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองนั้นๆเอง (สตีธร ธนานิธิโชติ, 2556) ในภาพรวมจึงยังค่อนข้างอ่อนแอ เพราะก่อตั้งขึ้นโดยคนกลุ่มเล็กๆ เน้นความสำคัญที่กลุ่มผู้ก่อตั้งและผู้บริหารพรรค ขาดการจัดตั้งสาขาพรรคและไม่มีการเชื่อมโยงผู้ออกเสียงเลือกตั้งเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรพรรค (เสนีย์ คำสุข, 2558) นอกจากนี้ สาขาพรรคการเมืองไทยยังประสบกับปัญหาด้านต่างๆอีกมากมาย เช่น ปัญหาการสนับสนุนจากพรรคการเมือง ปัญหาความไม่พร้อมของสาขาพรรคการเมืองเองและปัญหาการสนับสนุนจากภาครัฐและประชาชน เป็นต้น

จากประเด็นต่างๆดังที่กล่าวมาในข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พรรคการเมืองไทยในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาองค์กรให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งได้ ทำให้ผู้วิจัยต้องการแสวงหาความเป็นจริงหรือแสวงหาคำตอบจากคำถามที่น่าสนใจหลายคำถามในการดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคการเมืองไทยว่าสาขาพรรคจัดตั้งขึ้นมาอย่างไร สาขาพรรคในแต่ละแห่งในแต่ละภาค มีการดำเนินการเพื่อให้ได้สมาชิกพรรคในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสาขาอย่างน้อย 500 คนอย่างไรบ้างและคำถามอื่นๆที่เกี่ยวข้องอีกหลายคำถาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) ประกอบด้วย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นและยังดำเนินการทางการเมืองอยู่จนถึงวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 จำนวนทั้งสิ้น 69 พรรค

1.1 เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังนี้

1.1.1 พรรคการเมือง โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1.1.2 พรรคการเมืองที่ยังคงดำเนินการทางการเมืองอยู่และมีการจัดตั้งสาขาพรรคครบทุกภาคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาตามที่กฎหมายกำหนด

1.1.3 พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกลงสมัครเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 22 มีนาคม 2562 และมีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เมื่อพิจารณาแบ่งกลุ่มของพรรคการเมืองจากเกณฑ์ที่ (1) และ (2) จะแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พรรคที่มีสาขาพรรคตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เกินกว่า 50 คนขึ้นไปและได้รับคะแนนเสียงเกินกว่า 1 ล้านคะแนน มีจำนวน 4 พรรค ผู้วิจัยเลือกพรรคพรรคประชาธิปัตย์เป็นตัวแทนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 2 พรรคที่มีสาขาพรรคตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 50 คนและได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ 400,000 คะแนนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 1,000,000 คะแนน มีจำนวน 6 พรรค ผู้วิจัยเลือกพรรครวมพลังประชาชนไทยเป็นตัวแทนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 3 พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคตั้งแต่ 4 สาขาขึ้นไป มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ตั้งแต่ 1-4 คนและได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่า 400,000 คะแนน มีจำนวน 14 พรรค ผู้วิจัยเลือกพรรคพลังประชาชนไทยเป็นตัวแทนตัวอย่างกลุ่มที่ 3

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 26 คน ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ของแต่ละสาขาพรรค ได้แก่ คณะกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรคที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสาขา โดยพิจารณาสาขาพรรคของแต่ละพรรคที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละภาคในจังหวัดเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเพื่อให้สะดวก เหมาะสมและประหยัดเวลาในการจัดเก็บข้อมูล

1.2 เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 7 คน ดังนี้

1.2.1 เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กลาง) จำนวน 2 คน

1.2.2 เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจำนวน 5 คน

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งและการจัดองค์กรสาขาพรรคการเมืองไทย แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบเก็บข้อมูลจากการสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างโดยการโทรศัพท์นัดหมายและเดินทางไปสัมภาษณ์ ณ ที่ทำการสาขาพรรคการเมืองทั้ง 4 ภาคตั้งแต่ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดับ ในส่วนที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิหรือเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมโดยศึกษาจากเอกสารและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของพรรคการเมือง โดยเมื่อจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในภาคใดแล้วให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาต่อนายทะเบียนภายใน 15 วันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขานั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการและประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 พบว่าจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นตามกรอบและเงื่อนไขของพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กล่าวคือ ทุกสาขาพรรคการเมืองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างล้วนแต่ดำเนินการจัดตั้งและพยายามจัดตั้งสาขาพรรคให้เป็นไปตามกรอบของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 โดยจะต้องมีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาหรือต้องมี 4 สาขาขึ้นไปและแต่ละสาขายังจำเป็นต้องมีสมาชิกพรรคที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสาขาพรรคจำนวนอย่างน้อย 500 คนขึ้นไป โดยทุกคนต้องจ่ายค่าสมาชิกพรรคหรือค่าบำรุงพรรคการเมืองอย่างน้อยคนละ 50 บาทในปีแรกและคนละ 100 บาทเป็นอย่างน้อยในปีต่อมา นอกจากนี้ สาขาพรรคยังต้องมีสำนักงานหรือที่ตั้งของสาขาพรรครวมทั้งมีคณะกรรมการสาขาพรรคซึ่งมีจำนวนตามข้อบังคับพรรคกำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่า 7 คนที่มาจากการเลือกของสมาชิกพรรค

การจัดตั้งสาขาพรรคเริ่มต้นจาก “กลุ่มแกนนำ” ในพรรคการเมืองเดิมที่เคยจัดตั้งพรรคและสาขาพรรคมาแล้วหรือกลุ่มคนที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวและมีความคิดเหมือนกัน กล่าวคือ การ

จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่มักจะใช้ความเป็นพวกพ้องเดียวกัน คนร่วมงานในเครือข่ายและระบบเครือญาติ (crony system) ซึ่งส่งผลในด้านบวกคือทำให้สามารถหาสมาชิกพรรคในพื้นที่รับผิดชอบของสาขาได้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดคือ ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปแต่จะไม่มีพยายามขยายจำนวนสมาชิกออกไปให้มากขึ้นกว่าเดิมเพราะส่วนใหญ่จะก่อเกิดภาระผูกพันและปัญหาในการบริหารจัดการติดตามมาหลายด้าน

การจ่ายเงินค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกพรรคในการจัดตั้งสาขาพรรค พบว่ามีผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคบางส่วนที่ใช้เงินส่วนตัวของตนเองจ่ายค่าสมาชิกพรรค แต่ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้จ่ายค่าสมาชิกพรรคเอง เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่รวมทั้งบรรดาคณะกรรมการสาขาพรรคของบางพรรคการเมืองใช้เงินส่วนตัวจ่ายค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกให้กับสมาชิกทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด

ที่ตั้งสำนักงานสาขาพรรคการเมืองมักจัดตั้งขึ้นในสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับกรรมการสาขาพรรคคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ หัวหน้าสาขาพรรค ผู้สมัครของพรรคในจังหวัดนั้นและ ส.ส. หรืออดีต ส.ส. ของพรรคในจังหวัดนั้น

ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย สามารถแบ่งประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออกได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1) คน กล่าวคือ ในภาพรวม ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระบุว่าการหาสมาชิกพรรคในพื้นที่ให้ได้ครบตามที่กฎหมายกำหนดมีอย่างน้อย 500 คน สามารถจัดหาได้ครบในเวลาราว 2 – 3 เดือนแต่มีความแตกต่างกันระหว่างสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ของพรรคเดิมซึ่งมี ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องกับสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นใหม่และเป็นพรรคใหม่ ดังนี้

(1.1) สำหรับสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ของพรรคเดิม มี ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาที่ผ่านมาและ ส.ส. ลงพื้นที่พบปะประชาชนสม่ำเสมอรวมทั้งมีเครือญาติที่ประกอบธุรกิจหลายอย่างอยู่ในพื้นที่และยังมีองค์กรกุศลที่เครือญาติรับผิดชอบอยู่ในพื้นที่ด้วย พบว่าการจัดหาคนเข้าเป็นสมาชิกพรรคมักสามารถดำเนินการได้กว้างขวาง มีปัญหา อุปสรรคไม่มาก

(1.2) สำหรับสาขาพรรคส่วนใหญ่ที่จัดตั้งขึ้นใหม่และเป็นพรรคใหม่มักพบปัญหาอุปสรรคในการชักจูงหรือเชิญชวนคนให้เข้าเป็นสมาชิกค่อนข้างมาก เพราะนอกจากความไม่มีชื่อเสียงของพรรคและผู้ก่อตั้งพรรคแล้ว ยังมีปัญหา อุปสรรคด้านค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกที่ผู้สมัครเป็นสมาชิกต้องจ่ายอีกส่วนหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ ผู้ร่วมก่อตั้งสาขาพรรคซึ่งได้เป็นกรรมการสาขาพรรคและบางคนลงสมัครรับเลือกตั้งจึงต้องใช้เงินส่วนตัวจ่ายไปก่อน ผู้ร่วมก่อตั้งพรรคและกรรมการสาขาพรรคหลายคนยอมรับว่าถ้ามีเงินทุนเพียงพอ อุปสรรค ปัญหาในการจัดหาสมาชิกจะน้อยลงและอาจสามารถหาสมาชิกได้เป็นจำนวนมากเท่าที่ต้องการได้

(1.3) เงิน กล่าวคือ ในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ผู้ที่คิดและริเริ่มจำเป็นต้องแสวงหากคนเข้ามาร่วมคิดและร่วมดำเนินการจำนวนอย่างน้อย 500 คนตามที่กฎหมายระบุไว้เพื่อให้ครบจำนวนที่จะสามารถจัดตั้งได้อย่างเป็นทางการ ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้ได้สมาชิกพรรค

การเมืองในพื้นที่ที่จะจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองดังกล่าวนี้ล้วนแต่ต้องมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น แม้แต่ค่าบำรุงพรรคการเมืองหรือค่าสมาชิกที่กลุ่มคนที่ริเริ่มจัดตั้งสาขาพรรคต้อง “สำรองจ่ายไปก่อน” และยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆอีกหลายอย่าง ที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ กลุ่มผู้ร่วมก่อตั้งพรรคและสาขาพรรคส่วนหนึ่งในบางพรรคการเมืองยังต้องระดมเงินเป็นทุนประเดิมของพรรคการเมืองอีก 1 ล้านบาทเป็นอย่างน้อยในอีกส่วนหนึ่งด้วย

2) วิธีการจัดตั้งสาขาพรรค พบว่าวิธีการจัดตั้งสาขาพรรคของทุกพรรคการเมืองเหมือนกันในประเด็นสำคัญคือจัดตั้งในรูปแบบจากบนลงล่าง (top – down established) คือ เริ่มจากแกนนำหรือคณะบุคคลผู้ร่วมก่อตั้งพรรคการเมืองที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดต่างๆก่อนจะกระจายลงไปยังพวกพ้องหรือกลุ่มผู้สนับสนุนหรือคนใกล้ชิดของคนเหล่านั้นในจังหวัดที่เป็นฐานทางการเมืองของแต่ละบุคคล หลังจากนั้น กลุ่มคนที่ใกล้ชิดหรือเคยร่วมงานทางการเมืองหรือแม้แต่สมาชิกเดิมของสาขาพรรคก็จะออกไปพบปะกับคนในพื้นที่เพื่อชักชวนให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคโดยให้ได้จำนวนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปก็เพียงพอตามกฎหมายในการจัดตั้งสาขาพรรค

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย มีลักษณะสำคัญที่จะนำเสนอ ดังนี้

1.1) จัดตั้งขึ้นตามกรอบและเงื่อนไขของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กล่าวคือ ต้องจัดตั้งขึ้นอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา มีที่ตั้งสำนักงานสาขาต้องมีสมาชิกพรรคในพื้นที่รับผิดชอบของสาขาดังแต่ 500 คนขึ้นไป สมาชิกต้องสมัครเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ ถ้าเป็นสมาชิกรายปีในปีแรกคือ ปี พ.ศ. 2560 ต้องจ่ายค่าสมาชิกหรือเงินค่าบำรุงพรรคคนละ 50 บาท ปีต่อมาปีละ 100 บาท ถ้าเป็นสมาชิกถาวรต้องจ่ายครั้งเดียวคนละ 2,000 บาท ต้องจัดประชุมใหญ่สาขามีสมาชิกพรรคมาร่วมประชุมอย่างน้อย 100 คนขึ้นไปเพื่อเลือกกรรมการสาขาพรรคที่ประกอบด้วยหัวหน้าสาขาพรรค เภรณิกสาขาพรรค นายทะเบียนสมาชิกสาขาพรรค เลขานุการสาขาพรรคและกรรมการอื่นตามจำนวนที่กำหนดโดยข้อบังคับพรรคแต่น้อยกว่า 7 คน เมื่อจัดประชุมใหญ่สาขามีพรรคแล้ว หัวหน้าสาขาที่ได้รับเลือกต้องส่งหลักฐานต่างๆพร้อมกับชื่อ ที่อยู่และลายเซ็นของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมไปยังพรรคส่วนกลาง หัวหน้าพรรคมีหน้าที่รวบรวมหลักฐานเพื่อแจ้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ต่อไปที่จะมีผลต่อการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นและได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งตามกฎหมาย

สาขาพรรคทุกพรรคต่างจัดตั้งสาขาพรรคให้มืองค์ประกอบครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมายพรรคการเมืองดังกล่าว โดยบางสาขาพรรคก็เข้าใจว่าเป็นข้อกำหนดของ กกต. ขณะที่ด้าน กกต. จังหวัดระบุว่า กกต.จังหวัดไม่ทราบเรื่องกระบวนการจัดตั้งสาขาพรรคในจังหวัดที่รับผิดชอบแต่อย่างใด ข้อมูลเกี่ยวกับสาขาพรรคนั้น กกต.จังหวัดได้รับมาจาก กกต.กลางที่กรุงเทพมหานคร หลังจากมีการจัดตั้งสาขาพรรคและมีการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว

1.2) การดำเนินการเพื่อจัดหาสมาชิกพรรคให้ได้อย่างน้อย 500 คนเพื่อการจัดตั้งสาขาพรรค เริ่มต้นจาก “กลุ่มแกนนำ” ในพรรคการเมืองเดิมที่เคยจัดตั้งพรรคและสาขาพรรคมาแล้วหรือกลุ่มคนที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวและมีความคิดเหมือนกันคือต้องการตั้งพรรคและลงสมัครรับเลือกตั้งในการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ จากนั้นก็ให้แกนนำหรือคนที่อยู่ในกลุ่มริเริ่มที่มีภูมิสำเนาอยู่ในแต่ละภาคไปดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับอเนก สุขดี (2556) ศึกษาเรื่อง “การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” พบว่าการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ได้รับการริเริ่มโดย ส.ส. หรือบุคคลระดับแกนนำของพรรคเป็นผู้มอบหมายให้ดำเนินการจัดหาบุคคลต่างๆ ซึ่งส่วนมากจะเป็นบุคคลที่รู้จักกันมาร่วมประชุมก่อตั้งและเลือกกรรมการสาขาพรรคเพื่อให้ครบตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและรักษาพรรคไว้ให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้และเจษฎา ทองขาว (2555) ศึกษาเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง” พบว่าสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีจำนวนน้อยมากเนื่องจากกฎหมายขาดมาตรการจูงใจหรือสนับสนุนให้พรรคการเมืองจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเพื่อให้กระจายอยู่ทุกจังหวัดหรือเขตเลือกตั้งและพรรคการเมืองจึงจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองเพียง 4 – 5 สาขาเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

ผู้ที่ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคในจังหวัดที่เป็นภูมิสำเนาของตนเอง ถ้าเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และแกนนำในพรรคเดิมมักเริ่มต้นจากคนใกล้ชิดที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวเคยร่วมงานทางการเมืองกันมาก่อนจำนวนหนึ่งเพื่อวางแผนและดำเนินการออกไปติดต่อกับคนในพื้นที่เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคทั้งสมาชิกเดิมและคนใหม่ที่ยังไม่เคยเป็นสมาชิกพรรคมาก่อน ด้วยวิธีการเช่นนี้และด้วยความมีชื่อเสียงของพรรคเดิมที่รู้จักกว้างขวางและประกอบกับอดีตหัวหน้าพรรคมีชื่อเสียงและคนรู้จักกันดีในบางภาคทำให้สาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นส่วนใหญ่สามารถจัดหาสมาชิกได้หลายพันคนในแต่ละสาขา

ผู้ที่ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคในจังหวัดที่เป็นภูมิสำเนาของตนเองเป็นครั้งแรกเริ่มต้นจากการพูดคุยติดต่อกับคนที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวหรือเคยร่วมงานบางอย่างกันมาก่อนเช่นเดียวกัน มีการจัดวางตัวบุคคลที่จะเป็นกรรมการสาขาพรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ไว้ล่วงหน้าแล้วกำหนดงานให้คนเหล่านี้ออกไปประสานติดต่อกับคนที่รู้จักหรือคนที่เคยร่วมงานกันในลักษณะ “เครือข่าย” ที่มีการประสานติดต่อกันมาตลอด เพราะผู้จัดหาสมาชิกมีสถานะเป็นวิทยากรหรือผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจพอเพียง กองทุนหมู่บ้านและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่เคยเดินทางไปตามหมู่บ้าน ตำบลหรืออำเภอต่างๆจนรู้จักผู้คนกว้างขวางทำให้การติดต่อเพื่อชักชวนคนเข้าเป็นสมาชิกพรรคจึงสามารถเป็นไปได้

นอกจากกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวใกล้ชิดหรือเป็นพวกพ้องเดียวกันแล้วผู้ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคมักดึงเอาเครือข่ายของตนเองทั้งพ่อ แม่ พี่ น้องและลูกหลานที่มีอายุครบ 20 ปีขึ้นไปเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคด้วย เพราะคนเหล่านี้ถ้ามีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกันมาอย่าง

สม่ำเสมอและเคยช่วยเหลือพึ่งพากันมาหลายๆด้านมักจะเกิดความไว้วางใจกันและตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกและร่วมกิจกรรมกับสาขาพรรคได้ง่าย

การจ่ายเงินบำรุงพรรคหรือค่าสมาชิกของสมาชิกพรรค เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2560 บัญญัติให้ผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองทุกคนต้องจ่ายเงินค่าบำรุงพรรคคนละ 100 บาทต่อปีและต่อมาจึงมีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 53/2560 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2560 ให้ลดจำนวนเงินค่าสมาชิกพรรคในปีแรกเป็นคนละ 50 บาท แต่ในปีต่อไปต้องจ่ายค่าสมาชิกคนละ 100 บาท ส่วนสมาชิกตลอดชีพหรือถาวรพรรคสามารถกำหนดอัตราค่าสมาชิกไว้ในข้อบังคับพรรคแต่ต้องไม่น้อยกว่าคนละ 2,000 บาท โดยเงินค่าสมาชิกดังกล่าวนี้ กฎหมายกำหนดให้เป็นเงินรายได้ของพรรคการเมือง

ในการจัดหาสมาชิกให้ได้อย่างน้อย 500 คนขึ้นไป เพื่อจัดตั้งสาขาพรรคที่มีผลไปถึงการจัดตั้งพรรคการเมือง บางสาขาพรรคระบุว่าผู้สมัครเป็นสมาชิกบางส่วนใช้เงินของตนเองจ่ายค่าสมาชิก แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้จ่ายค่าสมาชิกเอง บางสาขาพรรคระบุว่าผู้ที่ร่วมก่อตั้งสาขาพรรคและเตรียมจะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้จ่ายเงินค่าสมาชิกให้กับผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคโดยเฉลี่ยกันจ่ายให้สมาชิกที่มีอย่างน้อย 500 คน เพราะมีผู้สมัครหลายคนในจังหวัดนั้นๆ บางสาขาของบางพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดในจังหวัดที่ตั้งสาขาพรรคใช้เงินส่วนตัวสำรองจ่ายค่าสมาชิกให้กับผู้สมัครเป็นสมาชิกก่อน เมื่อพรรคส่วนกลางจัดสรรเงินมาให้กับผู้สมัครในวันสมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครก็แบ่งเงินบางส่วนจากยอดรวมที่พรรคส่งมาให้ชดเชยเงินที่ได้สำรองจ่ายไปดังกล่าว ส่วนที่เหลือจึงนำไปใช้จ่ายในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง กรรมการสาขาพรรคบางคนก็ปฏิเสธว่าไม่ทราบว่ามีใครเป็นคนจ่ายค่าสมาชิกให้กับสมาชิกทั้งหมดกว่า 500 คน ขณะที่บางสาขาก็พยายามจะไม่พูดถึงการจ่ายเงินค่าสมาชิกพรรค เพียงแต่กล่าวสั้นๆว่าไม่มีปัญหาในเรื่องนี้แต่อย่างใดแม้จะมีสมาชิกพรรคจำนวนมากกว่า 3,000- 4,000 คนก็ตาม

2. ที่ตั้งสำนักงานสาขาพรรคการเมือง พบว่าทั้งจากข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างและจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยโดยตรง สาขาพรรคการเมืองของทุกพรรคการเมืองจัดตั้งขึ้นในสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับกรรมการสาขาพรรคคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ หัวหน้าสาขาพรรค ผู้สมัครของพรรคในจังหวัดนั้นและ ส.ส. หรืออดีต ส.ส. ของพรรคในจังหวัดนั้น กล่าวคือ บางสาขาพรรคเป็นอาคารที่เช่าจากผู้รู้จักใกล้ชิดกับญาติของหัวหน้าสาขาพรรค บางสาขาเช่าอาคารที่เป็นของบิดาของหัวหน้าสาขา มี 3 สาขาที่ใช้อาคารของ ส.ส. และอดีต ส.ส. ของพรรคที่เคยใช้เป็นสำนักงานสาขามาแล้วก่อนหน้านี้เป็นที่ทำการสาขาและมี 3 สาขาที่ใช้อาคารที่ให้เช่าธุรกิจของผู้ร่วมก่อตั้งสาขาและผู้สมัครของพรรคเป็นที่ทำการ

สำนักงานของสาขาพรรคทั้งหมดจึงเหมือนไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายไม่มากนักเพราะ ส.ส. ผู้สมัครและผู้ก่อตั้งพรรคได้รับภาระค่าใช้จ่ายของสาขาพรรคไม่ทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดตั้งแต่ค่าเช่า ค่าน้ำ ค่าไฟ เงินเดือน เจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีการจ้างเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน การประชุมใหญ่สาขาพรรคไปจนถึงการจัดทำอาหารและเครื่องดื่มต่างๆไว้ที่สำนักงานสาขา กรณีของบางสาขา

พรรคที่เปิดทำการและมีเจ้าหน้าที่ประจำเกือบทุกวัน ในขณะที่หลายสาขาพรรคการเมืองไม่ได้ใช้ที่ตั้งสำนักงานสาขาอย่างเป็นทางการใดๆเลยหลังจากการจัดตั้งสาขาอย่างเป็นทางการแล้ว เพราะการจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคเพื่อเลือกกรรมการสาขาจัดขึ้นที่โรงแรมหรือเข้าสถานที่ของเอกชนในการจัดประชุมและภายหลังการเลือกตั้ง ผู้สมัครของพรรคในจังหวัดนั้นไม่ได้รับการเลือกตั้ง สาขาพรรคก็ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมใดๆอีกเลยแม้แต่การประชุมอย่างเป็นทางการของกรรมการสาขาสำหรับเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จังหวัด) ให้ความคิดเห็นเรื่องสำนักงานสาขาพรรคการเมืองเหมือนกันว่าพรรคการเมืองต้องระบุสถานที่ตั้งของสำนักงานสาขาพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นทุกสาขาเพราะตามกรอบและเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้เป็นสถานที่พบปะการทํากิจกรรมและการประชุมกันของบรรดาสมาชิกพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมืองจึงต้องมีสถานที่ทำการจริงๆ แต่ขนาดของสำนักงานจะเล็กหรือใหญ่หรืออาคารแบบใดกฎหมายไม่ได้ระบุไว้ชัดเจน

1.วิเคราะห์ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยอาจแบ่งประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออกได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1)“คน” ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแยกได้เป็น 3 กลุ่มกว้างๆ ตามสถานภาพภายในพรรคและการจัดตั้งสาขาพรรค คือ (1) อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. และได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2562 บางคนได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เมื่อพรรคได้เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลก็ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี แต่บางคนไม่ได้รับเลือกตั้ง (2) กรรมการสาขาพรรคเป็นคนในพื้นที่หรือในจังหวัดที่มีการจัดตั้งสาขาพรรคและส่วนใหญ่มีรู้จักกันเป็นการส่วนตัว ถ้าเป็นสาขาพรรคเก่าและจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายใหม่ในชื่อพรรคเดิม กรรมการส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดมักเป็นคนเดิมและรู้จักใกล้ชิดกันเป็นการส่วนตัวหรือเคยร่วมกิจกรรมต่างๆกันมาก่อน รวมทั้งกิจกรรมทางการเมือง เช่น การช่วยผู้สมัครณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น คนเหล่านี้จึงรู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับ ส.ส. ทำให้มีการเชิญชวนหรือชักจูงให้เข้าร่วมจัดตั้งสาขาและได้รับเลือกเป็นกรรมการสาขา ถ้าเป็นพรรคใหม่ กรรมการสาขาพรรคบางคนมักรู้จักกับผู้ก่อตั้งพรรคบางคนและ (3) สมาชิกพรรคในพื้นที่ความรับผิดชอบของสาขาพรรค ถ้าเป็นสาขาพรรคเดิม มีอดีต ส.ส. อยู่ในพื้นที่รวมทั้งมีผู้นำหรือแกนนำพรรคที่มีชื่อเสียงดี เป็นที่รู้จักกว้างขวางและได้รับความนิยมในหมู่ประชาชน บางส่วนก็เป็นสมาชิกเดิมของพรรคที่สมัครเป็นสมาชิกตามกฎหมายใหม่ บางส่วนก็เป็นสมาชิกใหม่เข้ามาเพราะความนิยมในชื่อเสียงของพรรคและแกนนำคนสำคัญของพรรคและจากการชักชวนของ ส.ส. และกรรมการสาขาหรือคนที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวที่คนไทยมักใช้คำว่า “พวกเดียวกัน” หรือ “พรรคพวกกัน”

ในกรณีของสาขาพรรคที่มีการจัดตั้งขึ้นใหม่ สมาชิกมักรู้จักหรือได้รับการชักชวนจากกรรมการสาขาพรรคและผู้ที่เกี่ยวข้องจะลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคเหตุผลนี้ สาขาพรรคของพรรคที่จัดตั้งขึ้นใหม่จึงมีจำนวนสมาชิกไม่มากคือ 500 กว่าคนตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดขั้นต่ำสุดเพียงเล็กน้อย ขณะที่สาขาพรรคของพรรคการเมืองเก่าที่มี ส.ส. อยู่ใน

พื้นที่ส่วนใหญ่จะมีจำนวนสมาชิกหลายพันคนและยังมีความคิดจะรณรงค์หาสมาชิกเพิ่มเติมให้มากขึ้นไปอีก

คนที่มียศอิทธิพลและความสำคัญอย่างมากในการจัดตั้งสาขาพรรคและทำให้สาขาพรรคมีสมาชิกจำนวนมากและมีกิจกรรมต่างๆอยู่เสมออีกคือ ส.ส. ในพื้นที่และถ้า ส.ส. ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลด้วยก็สามารถทำให้สาขาและสมาชิกพรรคได้มีโอกาสเข้าร่วมหรือได้รับประโยชน์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งจากนโยบายและโครงการต่างๆของรัฐบาลหรือสามารถนำเสนอความคิดเห็นและความต้องการต่างๆผ่าน ส.ส. หรือรัฐมนตรีเพื่อให้รัฐบาลดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งได้โดยตรง อย่างไรก็ตาม สาขาพรรคในลักษณะดังกล่าวนี้มักอยู่ใต้อิทธิพลของ ส.ส. กรรมการและสมาชิกพรรคมักขาดอิสระ การทำงานของสาขาพรรคจึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

“เงิน” มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคน จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นใหม่หรือสาขาของพรรคการเมืองใหม่ที่ไม่มียศ ส.ส. หรือมีอยู่ไม่กี่คนและผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเพียง 1- 2 คนในระบบบัญชีรายชื่อแต่ไม่มี ส.ส. ในระบบแบ่งเขตเลือกตั้งจะประสบปัญหาการดำเนินการจัดตั้งสาขาในเกือบทุกๆด้านเพราะขาดแคลนเงินในการใช้จ่าย ผู้ร่วมก่อตั้งพรรคหรือผู้ร่วมก่อตั้งสาขาที่ได้เป็นกรรมการสาขาในเวลาต่อมาและผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดที่ตั้งของสาขาพรรคต้องรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆตั้งแต่ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของแต่ละคน ค่าสมาชิกของผู้ที่ได้รับเชิญชวนให้สมัครเป็นสมาชิกรวมทั้งค่าเดินทางและค่าอาหารของสมาชิก ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมใหญ่สาขาพรรคและค่าใช้จ่ายในการประชุมของกรรมการสาขาพรรคในแต่ละครั้ง กรรมการสาขาหรือผู้สมัครบางคนยังจำเป็นต้องให้ใช้ตึกหรืออาคารที่ใช้ทำธุรกิจส่วนตัวเป็นที่ทำการสาขาพรรคที่จัดตั้งขึ้นด้วย เหตุนี้ หลังจากผ่านการเลือกตั้งทั่วไปเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 แล้ว สาขาของพรรคใหม่ที่ไม่มี ส.ส. ในพื้นที่จึงอยู่ในสภาพหยุดนิ่งหรือไม่มีกิจกรรมใดๆของสาขาเลยเพราะไม่มีเงินทุนหมุนเวียนของสาขาแต่อย่างใด

สาขาพรรคของพรรคเก่าที่มี ส.ส. ในพื้นที่และ ส.ส. ยังได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีมักจะมีการจัดกิจกรรมต่างๆที่มีการระดมกรรมการสาขาและสมาชิกพรรคเข้าร่วมเป็นครั้งคราวแต่ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบายรัฐบาลที่มีรัฐมนตรีเป็น ส.ส. ในพื้นที่จัดตั้งสาขาพรรครับผิดชอบ กิจกรรมที่เป็นงานหรือความรับผิดชอบของสาขาพรรคโดยตรง บางสาขาก็เน้นให้นายทะเบียนสาขาดูตรวจสอบคุณสมบัติและรายงานเกี่ยวกับสมาชิกพรรคไปยังพรรคส่วนกลางเพื่อพรรคต้องตรวจสอบและรายงานจำนวนสมาชิกพรรคให้ กกต.กลาง ได้รับทราบทุกปีตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้หรือกรรมการนัดพบปะกันอย่างไม่เป็นทางการเป็นครั้งคราว บางสาขาก็จัดประชุมกรรมการสาขาเดือนละครั้ง แต่ทุกสาขาไม่มีกิจกรรมที่สมาชิกพรรคมาประชุมกันสม่ำเสมอเพื่อนำเสนอความต้องการหรือข้อเรียกร้องให้กรรมการสาขาหรือ ส.ส. นำเข้าไปดำเนินการในพรรคส่วนกลางต่อไปแต่อย่างใด สาขาพรรคที่มี ส.ส. ในพื้นที่จึงยังคงเน้นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและด้านนโยบายรัฐบาลที่ ส.ส. ที่มีตำแหน่งรัฐมนตรีรับผิดชอบและผลักดันเป็นหลักสำคัญ เพราะกิจกรรมดังกล่าวนี้มีค่าใช้จ่ายและ ส.ส. เป็นฝ่ายรับผิดชอบทั้งหมด ส่วนการพบปะกันอย่าง

เป็นทางการและไม่เป็นทางการของกรรมการสาขาในบางสาขามีเงินสนับสนุนจาก ส.ส. และพรรค ส่วนกลางเป็นครั้งคราวและมีจำนวนไม่มาก

วิธีการจัดตั้งสาขาพรรคของทุกพรรคการเมืองเหมือนกันในประเด็นสำคัญคือจัดตั้งในรูปแบบจากบนลงล่าง (Top – Down Established) คือ จากแกนนำหรือคณะบุคคลผู้ร่วมก่อตั้งพรรคการเมืองที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดต่างๆก่อนจะกระจายลงไปยังพวกพ้องหรือกลุ่มผู้สนับสนุนหรือคนใกล้ชิดของคนเหล่านี้ในจังหวัดที่เป็นฐานทางการเมืองของแต่ละบุคคล หลังจากนั้น กลุ่มคนที่ใกล้ชิดหรือเคยร่วมงานทางการเมืองหรือแม้แต่สมาชิกเดิมของสาขาก็จะออกไปพบปะกับคนในพื้นที่เพื่อชักชวนให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคโดยให้ได้จำนวนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปเพียงพอตามกฎหมายในการจัดตั้งสาขาพรรค

การจัดตั้งสาขาพรรคในรูปแบบบนลงล่างดังกล่าวนี้ นอกจากจะเป็นการก่อเกิดความคิดและความต้องการทางการเมืองของกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนที่ส่วนใหญ่คือ อดีต ส.ส. นักธุรกิจ อดีตข้าราชการระดับสูงและพวกพ้องของคนเหล่านี้แล้วยังเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดหาและรวบรวม “เงินทุน” เพื่อกระจายไปสู่กระบวนการจัดตั้งพรรคและสาขาพรรคการเมืองด้วย เหตุนี้ จากข้อมูลต่างๆจึงพบว่าถ้ากลุ่มคนต้นน้ำหรือกลุ่มที่รวมกันก่อตั้งพรรคเป็นคนกลุ่มเดิมที่เคยจัดตั้งพรรคหลายครั้ง เคยเป็น ส.ส. เป็นรัฐมนตรีหรือบางคนเคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและมีชื่อเสียงกว้างขวางระดับประเทศและมีอิทธิพลสูงในจังหวัดหรือในภาคที่เป็นฐานคะแนนเสียงของพรรคเดิม มีนักธุรกิจรายใหญ่หลายคนสนับสนุน การจัดหาและรวบรวมเงินทุนในการจัดตั้งพรรคและจัดตั้งสาขาพรรคก็มักมีจำนวนเงินเพียงพอและอาจเพียงพอต่อการใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศ รวมทั้งผู้สมัครบางคนในบางพื้นที่ที่ต้องการเงินทุนสนับสนุน ในทางตรงกันข้าม ถ้ากลุ่มคนที่รวมกันจัดตั้งพรรคขึ้นใหม่ มีอดีต ส.ส. และผู้ที่เคยเป็นรัฐมนตรีเพียงไม่กี่คนหรือไม่มีเลย นักธุรกิจและผู้สนับสนุนก็มักจะมีจำนวนน้อยหรือไม่มีเลยและถ้ามีก็มักไม่ให้การสนับสนุนหรือให้เงินช่วยเหลือเพียงเล็กน้อย เงินทุนจึงมีจำกัดและเกือบทั้งหมดมาจากคนในกลุ่มที่รวมกันก่อตั้งพรรคที่มีจำนวนไม่มาก เมื่อคนเหล่านี้ไปดำเนินการจัดตั้งสาขาที่จังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาของตนเองจึงทำได้จำกัดและต้องให้ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งและกรรมการบางคนหรือทั้งหมดเอาเงินส่วนตัวออกมาใช้จ่ายทุกอย่างเพื่อให้สามารถจัดตั้งสาขาพรรคได้

สมาชิกพรรคที่อยู่ในพื้นที่ของทุกสาขาพรรคการเมืองทั้งพรรคเก่าและพรรคใหม่มีเพียงส่วนน้อยที่ยอมใช้เงินส่วนตัวเป็นค่าสมาชิก ค่าเดินทาง ค่าอาหารและอื่นๆส่วนใหญ่มักจะเป็นเงินของกลุ่มผู้ก่อตั้งพรรคและก่อตั้งสาขาพรรค สาขาพรรคส่วนใหญ่จึงมีสมาชิกระหว่าง 500 – 600 คนเท่านั้น

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ในภาพรวม ทุกสาขาจัดตั้งขึ้นตามกรอบและเงื่อนไขของกฎหมายคือให้เมืองค์ประกอบสำคัญคือ จำนวนสมาชิกพรรค กรรมการสาขา สำนักงานสาขาและโครงสร้างกรรมการสาขาคืบตามที่กฎหมายกำหนดหรือมากกว่า โดยความร่วมมือของกลุ่มคนที่รู้จักกันเป็น

การส่วนตัวหรือพวกพ้องเดียวกันหรือมีการชักชวนคนรู้จักให้เข้ามาร่วมทำงานและชักชวนให้สมัครเป็นสมาชิกพรรค สาขาของพรรคการเมืองเก่าหรือของอดีต ส.ส.และรัฐมนตรีที่มีคนมีชื่อเสียงหลายคนอาจมีประชาชนบางคนสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพราะความนิยมต่อผู้นำพรรคหรือผลงานของพรรคและยอมจ่ายค่าสมาชิก แต่ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ก่อตั้งสาขาพรรคและผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งจะต้องหาเงินส่วนตัวมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งสาขาพรรคและจ่ายเป็นค่าสมาชิกให้กับผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรค สถานที่ตั้งหรือสำนักงานสาขาพรรคส่วนใหญ่ใช้อาคารบางส่วนในบริเวณบ้านพักของอดีต ส.ส. หรือสำนักงานที่ใช้ทำธุรกิจของผู้ร่วมก่อตั้งสาขาและบางคนลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นที่ทำการ บางสาขาก็เช่าอาคารของคนที่ยังรู้จักกันหรือญาติของกรรมการสาขาเป็นสำนักงานสาขา

ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยจึงมี 3 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด คือ กลุ่มคนที่ร่วมกันจัดตั้งสาขาพรรค เงินทุนที่นำมาใช้จ่ายวิธีการจัดตั้งสาขาพรรคที่มีลักษณะรวมศูนย์การตัดสินใจและดำเนินการอยู่ในกลุ่มคนจำนวนน้อยที่ริเริ่มค้นคิดและมีความต้องการจะตั้งพรรคและจำเป็นต้องตั้งสาขาพรรคตามกรอบกฎหมาย คนเหล่านี้จึงเป็นแหล่งของเงินทุนที่จำเป็นในการใช้จ่ายด้วยและใช้จ่ายลงไปสู่การจัดหาสมาชิกพรรคและเลือกกรรมการสาขาพรรคตามกรอบกฎหมายเป็นประเด็นสำคัญ การจัดตั้งสาขาพรรคจึงมีรูปแบบจากบนลงล่างโดยไม่มีล่างขึ้นบน (Bottom - Up) หรือจากสมาชิกที่เป็นคนในพื้นที่ต่างๆในแต่ละจังหวัดและภาคที่มีความต้องการคล้ายคลึงกัน เช่น กลุ่มเกษตรกรสวนยาง เป็นต้น ร่วมกันตั้งสาขาพรรคและตั้งพรรคของพวกเขาแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. เนื่องจากงานวิจัยนี้ทำการศึกษาการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้กฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่มากขึ้น หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ ควรศึกษาทบทวนคดีของกฎหมายรวมทั้งกฎ ระเบียบ ประกาศที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองที่ออกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-ปัจจุบันรวมทั้งบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละภูมิภาคประกอบด้วย
2. สำหรับผู้จัดตั้งพรรคการเมือง หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ ควรศึกษาสาระสำคัญและเจตนารมณ์ของกฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ให้เข้าใจอย่างชัดเจนและควรดำเนินการตามกรอบของกฎหมายอย่างตรงไปตรงมาเพราะการจัดตั้งพรรคการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองอย่างแยกไม่ออก
3. สำหรับสมาชิกพรรคการเมือง หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ ควรศึกษาทบทวนคดีของกฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ให้เข้าใจอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ก่อนสมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใด ต้องศึกษาให้เข้าใจทุกด้านว่ามีใครร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองนั้นบ้างและมีความคิดทางการเมืองอย่างไรเพราะสมาชิกพรรคมีบทบาทกว้างขวางมากตามเงื่อนไขของกฎหมาย

เอกสารอ้างอิง (References)

- เจษฎา ทองขาว. (2556). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสาขา
พรรคการเมือง. วารสารรามคำแหงนิติศาสตร์. 2 (2), 37–55.
- เสนีย์ คำสุข. (2558). พรรคการเมืองกับกระบวนการทางการเมืองไทย เอกสารการสอนชุดวิชา
รัฐธรรมนูญและสถาบันทางการเมืองไทย หน่วยที่ 8. (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). นนทบุรี :
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สตีธร ธนานิธิโชติ. (2556). พรรคการเมืองไทยยังไม่เข้มแข็ง. วารสารการเมือง การบริหารและ
กฎหมาย. 5 (3), 117–146.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). คู่มือสาขาพรรคการเมืองและตัวแทนพรรคการเมือง
ประจำจังหวัด, สืบค้น 2 ธันวาคม 2563. จาก [http:// www.ect.go.th](http://www.ect.go.th).
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 9
มีนาคม 2563. สืบค้น
2 ธันวาคม 2563. จาก <http:// www.ect.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). ข้อมูลพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่ ณ วันที่ 2
กรกฎาคม 2563. สืบค้น
2 ธันวาคม 2563. จาก <http:// www.ect.go.th>.
- อเนก สุขดี. (2556). การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์. 2 (1), 72–89.
- Andrew, Heywood. (2007). *Politics Third Edition*. New York: Palgrave Macmillan.

**การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง**
Participation of the Member in the Operation in Ranong Province
Savings for Production Group

ยินดี งามสวน¹
Yindee Ngamsuan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำนวน 390 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t – test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว F-test (One -Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล เรียงตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง พบว่า สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง ที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านตำแหน่งในกลุ่มออมทรัพย์ ส่งผลระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วม; กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

Received: 2021-03-24 Revised: 2021-08-04 Accepted: 2021-08-04

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Public Administration Program in Public Policy Graduate School Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: darkiecd94@gmail.com

Abstract

The objectives of this research are 1) Study the level of participation of members in the operation of the production savings group, Ranong Province 2) Compare the level of participation of members in the operation of the production savings group, The samples were 390 people using simple sampling methods. The research instruments were questionnaires and data analyzed by statistical packages, ie frequency, percentage, mean, standard deviation. And t-test, F-test with one-way ANOVA analysis, and Least Significant Different (LSD) method. The research results were found that: 1. The overall level of participation of members in the production savings group in Ranong Province was at a high level. Which are in descending order as follows Participation in monitoring and evaluation, followed by Participation, receiving benefits Participation in operations And participation in decision making 2. A comparison of the level of member participation in the operation of the production savings group, Ranong Province classified by personal factors These included gender, education, occupation, income, position in the community There were no differences in gender, education, occupation, and income, and participated in the operation of the production savings group in Ranong Province. As for the operating members of the Savings for Production Group, Ranong Province, with different roles in the community, participated in the operation of the production savings group. Ranong is different. With statistical significance at the .05 level.

Keywords: Participation; Operation of the Production Savings Group

บทนำ (Introduction)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นนโยบายการพัฒนาที่มุ่งเน้นและได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจการส่งเสริมการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมเปลี่ยนวิธีการพัฒนาไปสู่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมใหม่ หรือระบบการผลิตเพื่อการค้า (Market Economy) การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศได้ปรับเปลี่ยนจากภาคเกษตรกรรมไปเป็นภาคอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่ออาชีพคนไทยที่ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรในชนบท (คิม ไชยแสนสุข, 2560, หน้า 39) จนกระทั่งในปี 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนการพัฒนา

ใหม่ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเน้นในเรื่องการพัฒนาคนให้มีความสำคัญแก่คนมากขึ้นยิ่ง “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) และยังคงยึดแนวทางการพัฒนาสู่ความสมดุลและยั่งยืน การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545) ปัจจุบันได้ดำเนินนโยบายและพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตบนพื้นฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม แผนพัฒนาฯ รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 รวมถึงประเด็นการปฏิรูปประเทศ และนอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศรวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา รัฐบาลได้มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรมการพัฒนาชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นตามความจำเป็นพื้นฐาน ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนจึงใช้ “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2517 ตามนโยบายของกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย ที่ได้มีการส่งเสริมให้จัดตั้งกองทุนองค์กรการเงินของประชาชน ดำเนินการโดยประชาชน ให้บริการโดยประชาชน และผลกำไรที่พึงมีเป็นของประชาชนโดยเรียกว่า “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” ขึ้นปัจจุบันได้มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนขึ้นทั่วประเทศทั่วประเทศ และองค์กรการเงินชุมชนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เหตุผลเนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการประหยัดและสะสมทรัพย์เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจะเป็นเต็อรื้อนกู้ยืมไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพ หรือสวัสดิการของครอบครัวเป็นสำคัญ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2556) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สอนให้คนรู้จักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น

ในด้านเศรษฐกิจและสังคม การประหยัดทรัพยากร แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุนก้อนหนึ่งให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนสามารถยืมนำไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อใช้จ่ายในครอบครัว การรวมตัวกันของสมาชิกกลุ่มตลอดจนการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่ม โดยการรวมคนที่มีความสัมพันธ์อันเดียวกัน มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน การรวมเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มถือเอาความสมัครใจเป็นที่ตั้ง การดำเนินงานใดๆ ถือเอาแนวความคิดและมติของสมาชิกเป็นหลัก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการรวมคนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผูกพันให้สมาชิกรู้จักการพึ่งตนเอง การปลูกฝังคุณธรรมความดี รู้จักสนใจช่วยเหลือมนุษย์ด้วยกันด้วยน้ำใจบริสุทธิ์อย่างเต็มความสามารถ เพื่อทำให้แต่ละคนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น สังคมก็จะดีขึ้น ตลอดจนประเทศชาติก็จะดีขึ้นด้วย ดังนั้นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงยึดคติที่ว่า “เงินเงินเรารักกันได้ แต่เงินน้ำใจเราชิงชิง”(ยูว์ธน์ วุฒิเมธี, 2524:6 อ้างถึงใน เสาวนีย์ ไชยมุข 2554)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง เริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2525 มีการพัฒนากิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมาอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบันมีระยะเวลาการดำเนินงานมากกว่า 37 ปี โดยเป็นการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการออมทรัพย์จากหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำในพื้นที่ร่วมกันสนับสนุนแนะนำ ให้ความรู้ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับต่อตัวสมาชิก ครอบครัว ชุมชน และสังคม ปัจจุบันมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้จัดตั้งและขึ้นทะเบียนกับกรมการพัฒนาชุมชนแล้ว จำนวน 102 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 15,739 คน เงินสะสมสะสม 156,352,830.- บาท (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง : 2562) ดำเนินการโดยหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ 1) ความซื่อสัตย์ 2) การเสียสละ 3) ความรับผิดชอบ 4) ความเห็นอกเห็นใจ 5) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การดำเนินงาน นอกเหนือจากบริการ ฝาก ถอน และกู้เงินแล้ว ยังมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เช่น การจ่ายเงินสวัสดิการนอกรักษาตัวที่โรงพยาบาล มีการช่วยเหลือเรื่องฌาปนกิจศพของสมาชิก การสนับสนุนทุนการศึกษา และการออมเงินแรกคลอดให้กับบุตรสมาชิก

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง เพราะตามหลักการดำเนินงานแล้ว การดำเนินการกลุ่มฯ ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป็นแหล่งเงินทุนเกื้อหนุนให้การดำเนินกิจกรรมในองค์กรชุมชนประเภทอื่นสามารถเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง นำไปสู่การพึ่งพาตนเองในชุมชนและเกิดเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นที่จะต้องให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่างๆ ของกลุ่มฯ การปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กลุ่มวางไว้ ตลอดจนร่วมตรวจสอบและบริหารงานของกลุ่มให้เป็นไปอย่างโปร่งใส

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง จำนวน 15,739 คน (ฐานข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง ปี 2562) ใช้วิธีการการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability sampling) โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 390 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้พิจารณาจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (check list) ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง มีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1.เพศ 2.อายุ 3.ระดับการศึกษา 4.อาชีพ 5.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6.ตำแหน่งในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง ประกอบไป 1) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) ในลักษณะแบบกึ่งโครงสร้าง ที่กำหนดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระภายใต้องค์ประกอบ ของระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ คือ การทดสอบค่าที่ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD)

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาใช้เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที่ (t – test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว F-test (One -Way ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ อยู่ในระดับที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน อยู่ในระดับที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับที่ 3 และด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล อยู่ในระดับที่ 4 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามเพศ พบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจ และด้านการดำเนินงาน มีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล มีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามตำแหน่งในกลุ่ม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล มีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ผู้วิจัยนำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง อยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษาอธิบายได้ว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการร่วม ประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนาและ 4) มีส่วนในการประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของนายทรงวุฒิ เรืองวาฬศิลป์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้ใช้หลักการที่อิงไปในแนวทางของนโยบายพบว่า อยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง อยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษาอธิบายได้ว่า ประเด็นที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ร่วมรับผลประโยชน์จากการออมทรัพย์ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับแนวคิดของแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม กล่าวไว้ว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนาและ 4) มีส่วนในการประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ มาฆะสวัสดิ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสมุทรสงคราม : ศึกษากรณี อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง อยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษาอธิบายได้ว่า ประเด็นที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ร่วมในการปรับปรุงข้อบังคับของกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ มาฆะสวัสดิ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสมุทรสงคราม : ศึกษากรณี อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง อยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษาอธิบายได้ว่า ประเด็นที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม กล่าวไว้ว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์ อันเกิดจากโครงการพัฒนาและ 4) มีส่วนในการประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยเสาวนีย์

ไชยมุข (2562) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คอกกระปือ อำเภอบานาเระ จังหวัดปัตตานี พบว่าอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามเพศ โดยรวมทุกด้าน เพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านเพศต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชิต โมพันดุง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตราธิราช จังหวัดชลบุรี พบว่า เพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านอายุต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ ไชยมุข (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คอกกระปือ อำเภอบานาเระ จังหวัดปัตตานี พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผลแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านระดับการศึกษาต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยเสาวนีย์ ไชยมุข (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คอกกระบือ อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผล แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านอาชีพ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ ไชยมุข (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คอกกระบือ อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี พบว่าอายุที่แตกต่างกัน มีผลแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านรายได้ต่อเดือน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันทา พูลสิงค์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตอำเภอดาลุสม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผล แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามตำแหน่งในกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านตำแหน่งในกลุ่ม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ มาชะสวัสดิ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสมุทรสงคราม : ศึกษากรณี อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผล แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลงานวิจัยในครั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนอื่นน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ไม่ต้องการที่จะนำแหล่งทุนจากภายนอกมาให้บริการแก่สมาชิก เพราะคิดว่าเงินทุนภายในกลุ่มของตนมีเพียงพออยู่แล้ว ดังนั้น หน่วยงานที่ต้องการจะให้บริการด้านแหล่งเงินทุนแก่กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต ต้องทำความเข้าใจกับคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่า การที่มีแหล่งเงินทุน จากภายนอกให้การสนับสนุนจะเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน พบว่า คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่ได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน เป็นกลุ่มคนเดิมๆ ทำให้เกิด ความไม่เที่ยงกันในการพัฒนา จึงควรจัดทำบัญชีรายชื่อของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่จะเข้าร่วมฝึกอบรม/ศึกษาดูงานไว้เป็นลำดับ

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีลักษณะของการจัดตั้งเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการและขาดความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน คณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้แต่งตั้งควรกำหนดให้มีการ ประชุม ต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งและให้เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่สอดคล้องกับหลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในระดับจังหวัด 1 กิจกรรม จัดให้มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ปีละ 1 กิจกรรม นอกจากนี้ให้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและสรุปผลการดำเนินงานในรอบ 1 ปี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดระนอง

2.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ของการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *มาตรฐานและตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จริยา ศรีสุดดี. (2550). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องบรรพชา ก่อเกิดพระภิกษุสามเณร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์. นครปฐม: โรงเรียนวัดลาดสวาย.
- จันทร์ เทพอวยพร. (2562). *การศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0*. สืบค้น 20 มกราคม 2562 , จาก www.mahidol.ac.th.
- ฉันทวดี ดงชัยภูมิ และวิชญ์ สุทธิธรรม. (2562). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา*. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*. 10(1), 104-115.
- ธีระพงษ์ นามสง่า. (2550). *การใช้ชุดการสอน เรื่อง ร่างกายของเรา อาหารและสารเสพติด เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์. นครพนม: โรงเรียนบ้านหนองแสง
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิติภัทร กิจบำรุง. (2561). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลังงานไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกีฬาจังหวัดนครราชสีมา*. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. 12(3), 61-71.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กทม.: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2555). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรณพ มั่นไธ และพนัญญ์ เสี่ยมจิตต์. (2557). *การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์*. 9(2), 91-96.
- Bloom, B.S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York: McGraw-Hill Book.

**การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้กูเกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนน
การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1
Development of the applications of Google Applications to Support
the Labor Standards Test Electrical Installation of Building Level 1**

บัวพรรณ คำเฉลา¹ ศศิวรรณ ส่งต่าย²

Buaphan Khamchalor, Sasiwan Songtai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้กูเกิลแอปพลิเคชัน 2. สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการประยุกต์ใช้กูเกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่าผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นต่อการประเมิน 2 ด้าน ได้ผลสรุป 1) ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการประยุกต์ใช้กูเกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D. =0.47) 2) ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของเนื้อหา เพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.53)

คำสำคัญ (Keywords) : กูเกิลฟอรม; มาตรฐานฝีมือแรงงาน; ช่างไฟฟ้าภายในอาคาร; แอปพลิเคชัน

Received: 2021-05-09 Revised: 2021-08-04 Accepted: 2021-08-04

^{1 2}หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก Bachelor of Business Administration Program Business Computer, Faculty of Business, Northern College. Corresponding Author e-mail: buaphan.k1128@gmail.com

Abstract

This research is aimed to 1. synthesize the format which can be applied with Google Application 2. to collect the expert opinion regarding the synthesized format of Google Application to support the scoring standard of the interior electrician skill test -level 1. which is a qualitative research The target group consisted of 9 experts using questionnaires as a research tool. The data collection and use of statistics for this data analysis was the expert opinion questionnaire. using basic statistics, percentage, mean, standard deviation. The results are 1) overall score of the format suitability to support the scoring standard of the interior electrician skill test level 1 is high ($\bar{X} = 4.49$, S.D.=0.47) 2) The expert opinion of content suitability is the highest ($\bar{X} = 4.59$, S.D = 0.53)

Keywords: Google form; Labor Skill Standards; Electricians in the Building; Application

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันกระทรวงแรงงานได้ประกาศ เรื่อง กำหนดสาขาอาชีพ ที่อาจเป็นอันตรายต่อสาธารณะ ซึ่งต้องดำเนินการโดยผู้ได้รับหนังสือรับรองความรู้ความสามารถ โดยที่เป็นการสมควร กำหนดสาขาอาชีพ ที่อาจเป็นอันตรายต่อสาธารณะซึ่งต้องดำเนินการโดยผู้ได้รับหนังสือรับรองความรู้ความสามารถ เพื่อคุ้มครองป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและประโยชน์สาธารณะ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 7 (2) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ.2545 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2557 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้ ข้อ 1 ประกาศนี้ เรียกว่า “ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง กำหนดสาขาอาชีพที่อาจเป็นอันตรายต่อสาธารณะซึ่งต้องดำเนินการโดยผู้ได้รับหนังสือรับรองความรู้ความสามารถ” ข้อ 2 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป ข้อ 3 กำหนดให้สาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ เฉพาะสาขาช่างไฟฟ้า ภายในอาคาร เป็นสาขาอาชีพที่อาจเป็นอันตรายต่อสาธารณะซึ่งต้องดำเนินการโดยผู้ได้รับหนังสือรับรองความรู้ความสามารถตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน (ราชกิจจานุเบกษา ประกาศกระทรวงแรงงาน, 2558)

ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง วิธีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และการออกหนังสือรับรองว่าเป็นผู้ผ่านการทดสอบ มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 22 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนา ฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 และมาตรา 39 (3) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ.2545 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2557 คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้ ข้อ 1 ให้ยกเลิกประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง วิธีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และการออกหนังสือรับรองว่าเป็นผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ลงวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2552 ข้อ 2 กำหนดวิธีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ และการออกหนังสือรับรองว่าเป็นผู้ผ่านการทดสอบ มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ดังต่อไปนี้

2.1 วิธีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 (1) การทดสอบความรู้ ความเข้าใจเป็นการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ลักษณะข้อสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง คะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละสิบของคะแนนทั้งหมด โดยผู้เข้ารับการทดสอบต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละหกสิบของคะแนนภาคความรู้ จึงมีสิทธิ์เข้ารับ การทดสอบภาคความสามารถ (2) การทดสอบความสามารถ เป็นการทดสอบความสามารถซึ่งเกิดจากการสะสมประสบการณ์จนเกิดความชำนาญเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพตามข้อกำหนด ถูกขั้นตอนและเสร็จตามเวลาที่กำหนด ลักษณะแบบทดสอบเป็นการทดสอบโดยให้ผู้เข้ารับการทดสอบปฏิบัติงานตามรูปแบบ กฎเกณฑ์ในวิธีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 คะแนนเต็ม 400 คะแนน คิดเป็นร้อยละแปดสิบของคะแนนทั้งหมด โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบทดสอบ ดังนี้

แบบทดสอบที่ 1 การเดินสายไฟฟ้า การติดตั้งอุปกรณ์ การเก็บกวาดทุกสิ่งให้เรียบร้อยในบริเวณทดสอบของตน การตรวจสอบวงจรและแก้ไข ใช้เวลาในการทดสอบ 4 ชั่วโมง แบบทดสอบที่ 2 การต่อตัวนา ใช้เวลาในการทดสอบ 15 นาที (3) รายละเอียดวิธีการทดสอบให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด 2.2 การออกหนังสือรับรองว่าเป็นผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานสาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 จะออกให้แก่ ผู้ผ่านการทดสอบ โดยมีเกณฑ์ ดังนี้ ผู้เข้ารับการทดสอบต้องทดสอบทั้งภาคความรู้ ความเข้าใจ และภาคความสามารถโดยต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละเจ็ดสิบของคะแนนทั้งหมด จึง

ถือว่าการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร (ราชกิจจานุเบกษา ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน , 2562)

ในปัจจุบันเป็นยุคของดิจิทัล มีเว็บแอปพลิเคชัน (web application) มากมายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานสำนักงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ลดการใช้ทรัพยากร เกิดความรวดเร็ว รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายของ สำนักงาน ตัวอย่างหนึ่งคือ Google Forms ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการบริการของกลุ่ม Google Docs ที่ช่วยให้สร้างแบบสอบถามออนไลน์ หรือใช้รวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ผู้ใช้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานได้หลายรูปแบบ เช่น การสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นแบบสำรวจความพึงพอใจ การสร้างแบบฟอร์มลงทะเบียน เป็นต้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ Google Forms พบว่า มีการนำ Google Forms ไปประยุกต์ใช้ในหลายรูปแบบ เช่น การประยุกต์ใช้ Google Forms ในการประเมินการเรียนการสอนรายวัน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน Google Forms เป็นแอปพลิเคชันฟรีที่ทุกคนสามารถสร้างและจัดการเพื่อการสำรวจได้ ซึ่งเป็นการลงทุนทางเวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การประยุกต์ใช้ Google Forms ในการจัดการเกี่ยวกับเกรดของนักศึกษา รวมทั้งบันทึกการเข้าชั้นเรียน โดยมีการทดสอบย่อยในระหว่างการเรียนผ่าน Google Forms ซึ่งทั้งผู้สอนและผู้เรียนตามก็เห็นว่า Google Forms มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน (จิตตานันท์ ทิกุล, 2559)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ในการใช้งานแอปพลิเคชันการให้คะแนนของผู้ทดสอบ การแสดงผลการทดสอบผ่านมือถือ ด้วยแอปพลิเคชันของ Google Data studio ของคณะกรรมการผู้ให้คะแนนการทดสอบ เพื่อลดความผิดพลาดการให้คะแนน เพิ่มความสะดวก รวดเร็วในการทำงานของศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1
2. เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบเชิงคุณภาพ ซึ่งการวิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการใช้แอปพลิเคชัน Google Form, Google Sheet, Data Studio ซึ่งการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ผู้ใช้ระบบ จำนวน 5 คน เมื่อช่วงเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2563 เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่านที่ใช้แอปพลิเคชันการประยุกต์ใช้ยูทิลิตี้แอปพลิเคชันขึ้นเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ที่ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แอปพลิเคชันในการกรอกฟอร์ม Google form การให้คะแนน จำนวน 29 ข้อ โดยมีคะแนนรวม 400 คะแนน

3.2 การรวมผลคะแนนด้วย Google Sheet ในการคำนวณผลคะแนนรวมของแต่ละหัวข้อย่อย

3.3 การแสดงผลคะแนนด้วย Google Data studio ในรูปแบบของรายงาน ที่สามารถแสดงบนมือถือ

3.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบการประยุกต์ใช้ยูทิลิตี้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น 0.93

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ศึกษาเอกสารและสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการประยุกต์ใช้ยูทิลิตี้แอปพลิเคชันเพื่อเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 โดยศึกษาบทความ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ยูทิลิตี้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน อาจารย์ จำนวน 5 คน เมื่อช่วงเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2563 เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4.3 สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการประยุกต์ใช้ยูทิลิตี้แอปพลิเคชันเพื่อเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1

โดยนำข้อมูลจาก 1) กรอบแนวคิดที่สังเคราะห์ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) จากการสำรวจบริบท ปัญหา และ3) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาเป็นกรอบในการสังเคราะห์รูปแบบ

4.4 ประเมินองค์ประกอบของรูปแบบการประยุกต์ใช้ภูิกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 นำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการประยุกต์ใช้ภูิกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 มาวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำผลที่ได้เทียบกับเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 – 5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 – 4.50 หมายความว่า ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 – 3.50 หมายความว่า ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.50 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้ภูิกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ของศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลการประยุกต์ใช้ภูิกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1

ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ภูิกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ผู้วิจัยดำเนินการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน และคณาจารย์ จำนวน 5 ท่าน โดยการสร้างฟอร์มประกอบด้วย Google Form การกรอกคะแนนของผู้ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน หลังจากนั้น ข้อมูลของคะแนนจะถูกส่งไปเก็บยัง Google sheet และจะแสดงผลรูปรายงานทาง Google data Studio ในรูปแบบรายงานใบสรุปผลคะแนน โดยมีรายละเอียดหลักเกณฑ์การให้คะแนน ข้อความ เนื้อหา เพื่อความสะดวกสบายและง่ายต่อการให้คะแนนของผู้ประเมินสมรรถนะการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1 ผู้วิจัยได้ออกแบบให้ผู้ใช้สามารถใช้แอปพลิเคชันได้อย่างง่ายโดยแสดงตัวอย่างดังภาพและผลการทดลองได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ใช้สามารถสแกน QR Code เพื่อดาวโหลดแอปพลิเคชันในการกรอกข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลการให้คะแนนทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ของศูนย์ทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดง QR Code ใช้สแกนสโฟล์ เพื่อดาวโหลดแอปพลิเคชัน

2. หน้าจอการกรอกข้อมูลส่วนตัว และข้อมูลการให้คะแนน (1) การทดสอบความรู้ ความเข้าใจเป็นการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ลักษณะข้อสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง คะแนนเต็ม 60 คะแนน คิดเป็นร้อยละสี่สิบของคะแนนทั้งหมด โดยผู้เข้ารับการทดสอบต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละหกสิบของคะแนนภาคความรู้ จึงมีสิทธิ์เข้ารับการทดสอบภาคความสามารถ (2) การทดสอบความสามารถ เป็นการทดสอบความสามารถที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์จนเกิดความชำนาญเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพตามข้อกำหนด ถูกขั้นตอนและเสร็จตามเวลาที่กำหนด ลักษณะแบบทดสอบเป็นการทดสอบโดยให้ผู้เข้ารับการทดสอบปฏิบัติงานตามรูปแบบ กฎเกณฑ์ในวิธีการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 คะแนนเต็ม 400 คะแนน คิดเป็นร้อยละแปดสิบของคะแนนทั้งหมด โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบทดสอบ ดังนี้ แบบทดสอบที่ 1 การเดินสายไฟฟ้า การติดตั้งอุปกรณ์ การเก็บกวาดทุกสิ่งให้เรียบร้อยในบริเวณทดสอบของตน การตรวจสอบวงจรและแก้ไข ใช้เวลาในการทดสอบ 4 ชั่วโมง แบบทดสอบที่ 2 การต่อตัวนา ใช้เวลาในการทดสอบ 15 นาที การทดสอบความสามารถ ซึ่งมีการให้คะแนนอย่างละเอียดโดยมีคะแนนเต็มถึง 400 คะแนน คิดเป็นร้อยละแปดสิบของคะแนนทั้งหมด และมีหัวข้อในการให้คะแนนถึง 29 หัวข้อใหญ่ 81 หัวข้อย่อย ในแต่ละหัวข้อย่อยยังมีการแบ่งการให้คะแนนตามผลการทดสอบที่ได้อีกด้วย ดังภาพที่ 2

The screenshot shows a Google Forms interface in Thai. The title of the form is 'ฟอร์มการให้คะแนนทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน' (Form for Giving Feedback on the Competency Assessment of National Standard Personnel). Below the title, it specifies the context: 'ในกระบวนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1' (In the process of National Standard Personnel Competency Assessment, National Standard for Electricians in Building Maintenance, Level 1). The form contains three input fields for feedback: 'เลขที่ใบสมัคร' (Application Number), 'เลขที่แฟ้มทดสอบ' (Test File Number), and 'ชื่อ-นามสกุล' (Name and Surname). Each field has a placeholder text 'ข้อความคำอธิบาย' (Description text). The form is set against a yellow background with a white border. The Google Chrome browser interface is visible at the top, showing the URL 'docs.google.com/forms/d/1OCaBK_hoMYcQR-IYSw_vob1ZT9Qbj0_urmG5W7kYGf4/edit'.

ภาพที่ 2 แสดงหน้าจอแสดงการให้คะแนนทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

3. หน้าจอแสดงใบสรุปคะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 โดยรายละเอียดของรูปแบบรายงานนี้ โดยแบ่งออกเป็น (1) การทดสอบความรู้ ความเข้าใจเป็นการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามหลัก คิดเป็นร้อยละสิบของคะแนนทั้งหมด โดยผู้เข้ารับการทดสอบต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละหกสิบของคะแนนภาคความรู้ จึงมีสิทธิ์เข้ารับการทดสอบภาคความสามารถ (2) การทดสอบความสามารถ และรวมคะแนน แจ้งผลการทดสอบ ผ่าน หรือ ไม่ผ่าน โดยมีหลักเกณฑ์ตัดสินที่ผ่านการทดสอบทั้ง 2 ภาคต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ดังภาพที่ 2

datastudio.google.com/u/0/reporting/736bde03-109b-4775-9cb9-e82c5ea613d1/page/FOW5B

หน้า 1
หน้า 2
หน้า 3

ใบสรุปคะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ
สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1

สถานที่ทดสอบ ศูนย์ทดสอบฝีมือแรงงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ครั้งที่ วันที่ 21 เม.ย. 2021 20:25:41 เลขที่ใบสมัคร 00001

ชื่อ-สกุล ผู้เข้ารับการทดสอบ ชื่อ-นามสกุล ช่างไฟฟ้าภายในอาคาร (1) * หมายเลขสอบมาตรฐานเลข 01

ลำดับที่	ภาค	คะแนนเดิม	ได้คะแนน	น้ำหนัก	ได้ร้อยละ	หมายเหตุ
1	ภาคความรู้	60	48	20	16	
2	ภาคความสามารถ	400	385	80	77	
	รวม	460	433	100	93	

หมายเหตุ: 1. หลักเกณฑ์ตัดสินที่ผ่านการทดสอบรวมทั้ง 2 ภาคต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
2. สูตร (ได้ร้อยละ) = (ได้คะแนน x น้ำหนัก) / คะแนนเดิม
เช่น ภาคความรู้ ได้ 36 คะแนน หรือได้ร้อยละ = $36 \times 20/60 = 12$
ภาคความสามารถ ได้ 290 คะแนน หรือได้ร้อยละ = $290 \times 80/400 = 58$

ผลการทดสอบ ☐ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน

Activate W

ภาพที่ 3 หน้าจอแสดง ใบสรุปคะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ

2. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

การพัฒนาแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1

ตารางที่ 1 ผลความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบ

การพัฒนาแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน			
1.1) ความสะดวกในการใช้งาน	4.55	0.49	มากที่สุด
1.2) การแบ่งหมวดหมู่ชัดเจน	4.88	0.31	มากที่สุด
1.3) ใช้งานได้ราบรื่น ต่อเนื่อง ไม่ติดขัด	4.53	0.49	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบ			
2.1) ความสวยงาม	4.32	0.47	มาก
2.2) ลำดับการแสดงผลข้อมูล	4.11	0.56	มาก
2.3) ความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.67	0.47	มากที่สุด

2.4) ภาษาสื่อความเข้าใจถูกต้อง	4.55	0.68	มากที่สุด
2.5) รูปแบบตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.53	0.68	มากที่สุด
2.6) การจัดวางตำแหน่งของส่วนต่าง ๆ บนหน้าจอดีความเหมาะสม	3.33	0.68	มาก
3. ด้านเนื้อหาการให้คะแนน			
3.1) ความถูกต้องของหัวข้อการให้คะแนน	4.55	0.49	มากที่สุด
3.2) ความชัดเจนของหัวข้อการให้คะแนน	4.88	0.31	มากที่สุด
3.3) ลำดับของหัวข้อการให้คะแนน	4.22	0.41	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.49	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นต่อความเหมาะสมของรูปแบบ การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D.= 0.47) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1.2 การแบ่งหมวดหมู่ชัดเจน $\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.31) ด้านการออกแบบ อยู่ในระดับมาก คือ 2.3 ความเหมาะสมกับเนื้อหา $\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47) ด้านเนื้อหาการให้คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 3.2 ความชัดเจนของหัวข้อการให้คะแนน ($\bar{X} = 4.88$, S.D.= 0.31)

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของเนื้อหา

การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ1	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. เนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.88	0.33	มากที่สุด
2. เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับของผู้ทดสอบ	4.77	0.44	มากที่สุด
3. เนื้อหามีความถูกต้องและชัดเจน	4.55	0.52	มากที่สุด
4. ปริมาณเนื้อหามีความเหมาะสม	4.44	0.52	มาก
5. การลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม	4.55	0.52	มากที่สุด
6. ความถูกต้องเหมาะสมของคะแนน	4.55	0.52	มากที่สุด
7. ความถูกต้องของหัวข้อการให้คะแนน	4.88	0.33	มากที่สุด

8. ความชัดเจนของหัวข้อการให้คะแนน	4.79	0.67	มากที่สุด
9. ความง่ายในการใช้งาน	3.88	0.92	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.59	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นต่อความเหมาะสมของเนื้อหา การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เนื้อหา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความถูกต้องของหัวข้อการให้คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.52) ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.33) รองลงมา ความชัดเจนของหัวข้อการให้คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.67) เนื้อหา มีความเหมาะสมกับระดับของผู้ทดสอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.44) เนื้อหา มีความถูกต้องและชัดเจน, การลำดับเนื้อหา มีความเหมาะสมและความถูกต้องเหมาะสมของคะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.52) ปริมาณเนื้อหา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.52) และความง่ายในการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.92)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1”

ผลการสังเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการการให้คะแนนการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1” ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่ 1 การสร้างฟอร์มการให้คะแนน ส่วนที่ 2 รูปแบบรายงานการแสดงผลการทดสอบมาตรฐาน หลักการแนวคิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ นี้ ศึกษาเอกสารและสังเคราะห์องค์ประกอบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการแนะแนวการศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษา โดยศึกษาบทความ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สำนวนบริบท ปัญหา และความต้องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการแนะแนวการศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษา สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการแนะแนวการศึกษา และประเมินองค์ประกอบของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการแนะแนวการศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ชาศรีศรี ศรีวิชัย (2557) ได้กล่าวว่า สถาปัตยกรรมแบบกลุ่มเมฆโดยใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันรองรับการจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ สามารถทำการค้นหาจากข้อมูลแหล่งเดียวกัน และติดตามความคืบหน้าของเอกสารได้

จาก email เป็นผลให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้งานได้จริง และสอดคล้องกับ สมพร วงศ์วิธู (2555) ได้กล่าวว่า การบริหารงานแนะแนวโดยใช้ PDCA ของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การนำ PDCA เข้ามาใช้ในการดำเนินการจัดการงานแนะแนว ทำให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการประยุกต์ใช้เกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนให้คำแนะนำการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 1) ผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของเนื้อหา เพื่อสนับสนุนการให้คำแนะนำการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1 โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการแนะแนวการศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษา รูปแบบการประยุกต์ใช้เกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการแนะแนวทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่ 1 นโยบายและความสำคัญ ส่วนที่ 2 หลักการแนวคิด ส่วนที่ 3 ระบบสนับสนุนการแนะแนวทางการศึกษา ส่วนที่ 4 เทคโนโลยีและส่วนที่ 5 ตัวชี้วัดความสำเร็จ 2) ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 2.1) ความเหมาะสมของรูปแบบการประยุกต์ใช้เกิลแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการแนะแนวการศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2.2) ความเหมาะสมของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรใช้กล่องข้อความไม่มาก เพราะ Google Data Studio มีข้อจำกัดในการใช้ จะทำให้การออกรายงาน ค่อนข้างล่าช้า

1.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการฐานข้อมูล ด้านความปลอดภัยของฐานข้อมูล เนื่องจากเป็นข้อมูลความลับในการใช้ในการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน สาขาช่างไฟฟ้าภายในอาคาร ระดับ 1

2. ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการเขียนโปรแกรม ภาษาคอมพิวเตอร์ เช่น ภาษา JAVA C++ หรือภาษาอื่น ๆ เพื่อการทำรายงานที่สมบูรณ์

2.2 ผู้วิจัยควรศึกษาโปรแกรมที่สามารถออกรายงาน เพื่อการเปรียบเทียบหรือความแตกต่างกันในแต่ละแอปพลิเคชันในการใช้งาน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนิษฐา อินธิจิต, วรภา อาธิราชกูร์, จริญญา แสนราช. (2561). การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการแนะแนวการศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม*. 5(2), 83-93.
- จิตตานันท์ ตีกุล, อนุรักษ์ เผยกลาง .(2559). ประสิทธิภาพของการแจ้งเวียนเอกสารโดยการประยุกต์ใช้ Google Forms. *วารสารวิชาการ ปชมท.* 6(2), 55-66.
- ชาครีย์ ศรีวิชัย. (2557). ระบบจัดเก็บและค้นหาเอกสารอิเล็กทรอนิกส์บนสถาปัตยกรรมแบบกลุ่มเมฆโดยใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชัน. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ประกาศในราชกิจจานุเบกษา. (2558). ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องกำหนดสาขาอาชีพ ที่อาจเป็นอันตรายต่อสาธารณะ ซึ่งต้องดำเนินการโดยผู้ได้รับหนังสือรับรองความรู้ความสามารถ เล่มที่ 132 ตอนพิเศษ 269 หน้า 6 ว 2558 ตุลาคม 27
- ประกาศราชกิจจานุเบกษา .(2562). ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่องหลักเกณฑ์ การใช้จ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือหรือ อุดหนุนจากกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินการตาม พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 ระดับ 1 เล่ม 136 ตอนพิเศษ 57 ง หน้า 23 2562 มีนาคม 8
- ศศิธร รักการงาน .(2558). การศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้เว็บแอปพลิเคชันส่งข้อมูลคำสั่งซื้อกรณีศึกษา: ฝ่ายจัดซื้อบริษัท ABC. นิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมพร วงศ์วิธนู. (2555). การบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา
- อัจฉราภรณ์ จุฑาผาด, ชนานนท์ คำพลล้ำจุมจัง, กุลธิดา พลเยี่ยม. (2564). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา: บ้านจิว ตำบลธงธานี อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7 (7). 89-98

บทวิเคราะห์การกำหนดนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ในประเทศไทย:

จากวิกฤตสู่จุดเริ่มต้นของความเปลี่ยนแปลง

**The Analysis of Commercial Fishery's Policy in Thailand:
from the Crisis to The Beginning of Change**

ภาวิดา รังสี¹ ปุณยวีร์ หนูประกอบ²

Pawida Rungsee, Punyavee Nooprakop

บทคัดย่อ (Abstract)

การประมงพาณิชย์ก่อให้เกิดการจ้างงานและการผลิตอาหารแก่คนจำนวนมาก รัฐบาลต้องจึงเข้ามามีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายด้านการประมง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา โดยทำการศึกษาใน 3 มิติย่อยของกระบวนการกำหนดนโยบาย คือ การก่อตัวของนโยบาย การเตรียมเสนอร่างนโยบาย การอนุมัติและประกาศนโยบาย ผลการศึกษาพบว่า การก่อตัวของนโยบายมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ 1) การที่สหภาพยุโรปประกาศแจ้งเตือนว่าประเทศไทยไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม และ 2) ปัญหาการบริหารจัดการด้านการประมงในประเทศไทย ทำให้รัฐบาลที่มีอำนาจอย่างมากในเวลานั้นได้จัดเตรียมร่างนโยบายภายใต้คำแนะนำของสหภาพยุโรป ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ โดยมีการประกาศใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 บทความนี้ให้ข้อคิดเห็นว่าการกำหนดนโยบายที่ดำเนินการอย่างเร่งรีบและขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ประกอบอาชีพประมงอาจส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

คำสำคัญ (Keywords): การกำหนดนโยบาย; นโยบายสาธารณะ; การประมงพาณิชย์

Abstract

Commercial fisheries crucially generate large-scale employment and food production for people. The Thai government is then required to play an active role

Received: 2021-02-04 **Revised:** 2021-03-08 **Accepted:** 2021-03-14

¹ สาขาวิชาการเมืองและการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, Program in Politics and Local Government, Maejo University at Chumphon, Maejo University, Corresponding Author e-mail: pawida_r@kkumail.com

² สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, Program in Public Administration, Faculty of Humanities and Social Science, Suratthani Rajabhat University, email: punyaveenew@gmail.com

in determining a proper policy direction on fisheries. This article investigates the policy formulation process of the commercial fishery's policy in Thailand since 2015. It examines three dimensions under the policy formation: the policy initiative, the policy drafting, and the policy approval and declaration processes. The findings revealed that the policy formulation in this context comprises of two significant forces: 1) the warning from the European Union claiming that Thailand does not cooperate effectively in solving the Illegal, Unreported and Unregulated Fishing and 2) the problem of fisheries management in Thailand causing the government, which was very powerful at that time, to prepare the particular set of policy under the guidance of the European Union. This resulted in the amendment of the commercial fishery's policy in Thailand, leading to the Fisheries Act 2015. This paper argued that the rush of the policy formulation process and lack of participation from the fisheries professionals might affect the effectiveness of the policy implementation.

Keywords: Policy Formulation; Public Policy; Commercial Fisheries

บทนำ (Introduction)

ในแต่ละปีมีผลผลิตอาหารโปรตีนจากการทำประมงในทะเลจำนวนมาก ดังเช่นในรายงานขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ พ.ศ. 2557 พบว่ามีผลผลิตจากการทำประมงในทะเล 81.5 ล้านตัน โดยผลผลิตส่วนใหญ่มาจากการทำประมงพาณิชย์ซึ่งใช้เครื่องมือการทำประมงที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อจับสัตว์น้ำให้ได้ในปริมาณมาก ประเทศไทยถือเป็นแหล่งผลิตอาหารทะเลที่สำคัญของโลกมานาน โดยมีการทำประมงพาณิชย์มาตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) และจากข้อมูลพบว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีการส่งออกผลผลิตด้านการประมงในปริมาณมากติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก และใน พ.ศ. 2557 มีการส่งออกสินค้าประมงมากเป็นอันดับ 4 ของโลก (FAO, 2016) การนำทรัพยากรขึ้นมาใช้ประโยชน์จำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ยาวนาน ในลักษณะที่มองว่าสัตว์น้ำในทะเลเป็นของสาธารณะจึงเกิดการทำประมงอย่างเสรี ทำให้สัตว์น้ำที่จับได้ลดลงเรื่อยๆ การจับสัตว์น้ำใน พ.ศ. 2521 มีอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ 126.75 กิโลกรัม/ชั่วโมง ขณะที่ใน พ.ศ. 2548 มีอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ 51.456 กิโลกรัม/ชั่วโมง (สิชล หอยมุข และคณะ, 2559) หากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้ต่อไป ในระยะยาวธรรมชาติจะไม่สามารถผลิตทรัพยากรเพื่อชดเชยทรัพยากรส่วนที่ถูกนำมาใช้ได้ทันจะทำให้ปริมาณอาหารโปรตีนของโลกลดลง รวมถึงส่งผลกระทบต่อภาคการประมงของประเทศไทยด้วย

ประกอบกับในเวลาต่อมาสหภาพยุโรปได้ประกาศแจ้งเตือนมายังประเทศไทยอย่างเป็นทางการ เพื่อให้รับทราบว่าเป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing หรือ IUU fishing) เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2558 หากรัฐบาลไม่แก้ไขภายใน 6 เดือน ระหว่างเดือน พฤษภาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรปจะไม่นำเข้าสินค้าประมงจากประเทศไทย (อริยพร โพธิ์สัย, 2560) ถือเป็นวิกฤตด้านการประมงครั้งสำคัญที่ทำให้รัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนระบบการจัดการประมงที่เกิดขึ้นมากกว่า 6 ทศวรรษ ดังจะสังเกตได้จากการยกเลิกพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ซึ่งบังคับใช้นานแล้วเปลี่ยนมาใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 จากปรากฏการณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้นำกระบวนการนโยบายสาธารณะมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ด้านการประมง โดยกระบวนการนโยบายสาธารณะนั้นมี 6 ขั้นตอน คือ 1) การก่อตัวของนโยบาย 2) การเตรียมร่างนโยบายและการเสนอร่างนโยบาย 3) การอนุมัติ/ประกาศเป็นนโยบาย 4) การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ 5) การประเมินผลนโยบาย และ 6) การปรับปรุงแก้ไขหรือการสิ้นสุดนโยบาย (สร้อยตระกูล อรรถมานะ, 2543) อาจสรุปให้ง่ายกว่านั้นด้วยการรวม 3 ขั้นตอนแรกเข้าด้วยกันเป็นการกำหนดนโยบาย จากนั้นก็นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย (สัญญา เคนาภูมิ, 2559) น่าสนใจว่าจากจุดเริ่มต้นจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการประมงที่สั่งสมมานานมีการนำกระบวนการกำหนดนโยบายมาปรับใช้อย่างไร

ดังนั้น ในบทความเรื่องนี้ผู้เขียนจึงทำการศึกษาและนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ซึ่งมีขั้นตอนย่อย ๆ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การก่อตัวของนโยบาย 2) การเตรียมเสนอร่างนโยบาย และ 3) การอนุมัติ/ประกาศเป็นนโยบาย โดยเริ่มจากนโยบายที่เกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา

การก่อตัวของนโยบายด้านการประมงพาณิชย์

หนึ่งในนักวิชาการที่อธิบายถึงการก่อตัวของนโยบายสาธารณะไว้อย่างชัดเจนคือ สมพิศ สุขแสง (2551) โดยกล่าวว่าการก่อตัวของนโยบายหรือการก่อรูปนโยบายเป็นการระบุสภาพปัญหาสาธารณะว่าปัญหานี้เป็นปัญหาของใคร ใครได้รับความเดือดร้อนบ้าง ถ้ารัฐบาลเข้าไปแก้ไข ใครจะได้รับประโยชน์ ใครเสียประโยชน์ และใครควรเป็นผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผล จากความหมายข้างต้นเมื่อนำมาพิจารณาการก่อตัวของนโยบายด้านการประมงพาณิชย์มีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาด้านการประมงพาณิชย์ในประเทศไทยที่รัฐบาลจะต้องเข้ามาแก้ไขปัญหา มีดังนี้

1.1 ปัญหาเร่งด่วน ได้แก่ การที่สหภาพยุโรปได้ประกาศแจ้งเตือนมายังประเทศไทยอย่างเป็นทางการเพื่อให้รับทราบว่าเป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมง IUU เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2558 หากรัฐบาลไม่แก้ไขภายในระยะเวลา 6 เดือน ระหว่างเดือน พฤษภาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรปจะไม่นำเข้าสินค้าประมงจากประเทศไทย (อริยพร

โพธิสัย, 2560) ที่มีการส่งออกสินค้าประมงไปยังสหภาพยุโรปมูลค่า 67,557.3 ล้านบาท โดยสินค้าส่วนใหญ่ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปลาหมึกสดแช่เย็น แช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็น แช่แข็ง และปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง (กระทรวงพาณิชย์, 2558) โดยสหภาพยุโรปได้เสนอแนะให้ประเทศไทยปรับปรุงการดำเนินการ ดังนี้ 1) ปรับปรุงสาระพระราชบัญญัติการประมงฉบับใหม่ของไทยให้มีความสอดคล้องกับมาตรการบริหารจัดการสากล รวมถึงควรกำหนดบทลงโทษอย่างเหมาะสมและรุนแรงเพียงพอ 2) ปรับปรุงร่างแผนระดับชาติในการป้องกัน ยับยั้งและจัดการทำประมง IUU เพื่อให้เหมาะสมกับการทำประมงของประเทศไทยและสอดคล้องกับการบริหารจัดการการประมงสากล 3) เร่งรัดการติดตั้งระบบติดตามตำแหน่งเรือประมง โดยเฉพาะเรือประมงนอกน่านน้ำ และ 4) เพิ่มความเข้มงวดในระบบการตรวจสอบย้อนกลับตลอดสายการผลิตอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ สหภาพยุโรปได้ติดตามผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการประมงผิดกฎหมายของรัฐบาลไทย โดยส่งคณะทำงานผู้แทนจากสหภาพยุโรปให้เดินทางลงพื้นที่ทุก ๆ 6 เดือน เพื่อตรวจสอบความคืบหน้า และเข้าพบกับผู้บริหารระดับสูงของประเทศเพื่อรับฟังรายงานความก้าวหน้า รวมถึงทิศทางการดำเนินนโยบายของรัฐบาลต่อกรณีดังกล่าว (พศกร โยธินิรนาท และคณะ, 2559) นอกจากนี้ สหภาพยุโรปยังได้ประกาศแจ้งเตือนประเทศคู่ค้าด้านการประมงของประเทศไทย เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ให้แก้ไขการทำประมง IUU ด้วยเช่นกัน กล่าวได้ว่ามาตรการที่สหภาพยุโรปนำมาใช้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งโดยตรงและทางอ้อม

1.2 การที่สหภาพยุโรปเสนอให้ประเทศไทยทำการปรับปรุงสาระของพระราชบัญญัติการประมงฉบับใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการบริหารจัดการด้านการประมง เนื่องจากพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มีการบังคับใช้มานาน รวมถึงไม่มีความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายจึงพบปัญหา เช่น เรือประมงในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนและยังมีการสวมทะเบียน รวมถึงมีการนำเรือที่มีอาชญาบัตรไม่ตรงตามประเภทเครื่องมือการทำประมงที่ได้รับอนุญาตจากรัฐออกไปทำการประมง ในช่วงก่อน พ.ศ. 2553 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจดทะเบียนเรืออย่างจริงจัง ทำให้ข้อมูลเรือไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (พศกร โยธินิรนาท และคณะ, 2559) ส่งผลให้การวางแผนการจัดการประมงไม่มีประสิทธิภาพ

2. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการประมงพาณิชย์ของรัฐบาลคือการทำให้ประเทศมีระบบการจัดการทรัพยากรประมงที่มีประสิทธิภาพ การส่งออกสินค้าประมงได้รับความเชื่อมั่นจากประเทศคู่ค้า ผู้ประกอบอาชีพด้านการประมงมีรายได้ ขณะเดียวกันก็ทำให้ระบบนิเวศเกิดความยั่งยืนและสามารถผลิตอาหารทะเลได้อย่างต่อเนื่อง

3. ผู้ที่จะได้รับผลกระทบหากรัฐบาลไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการประมงพาณิชย์ในประเทศไทย จนอาจทำให้สหภาพยุโรปไม่นำเข้าสินค้าประมงจากประเทศไทย ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพด้านการประมง นอกจากผู้ประกอบการแล้วยังมีการจ้างแรงงานประมาณ 172,430 คน (ร้อยละ 82 เป็นชาวต่างชาติ) และประมาณ 515,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหญิง ถูกจ้างในอุตสาหกรรมประมงที่เกี่ยวข้อง เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมต่อเรือ โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์

ประมงกระป๋องและแช่แข็ง และโรงงานปลาป่น เป็นต้น (กรมประมง, 2558) อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงหากต้องปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ตามที่สหภาพยุโรปกำหนดคือผู้ประกอบการที่ทำการประมงอย่างถูกกฎหมายที่จะมีต้นทุนการทำการประมงสูงขึ้น รวมถึงผู้ประกอบการที่ทำการประมงผิดกฎหมาย เช่น ใช้เรือประมงที่ไม่มีทะเบียนเรือ ทำการประมงโดยไม่มีใบอนุญาตทำการประมง เครื่องมือการประมงไม่ตรงกับใบอนุญาตทำการประมง เป็นต้น จะต้องเลิกประกอบอาชีพประมง

4. ผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ เนื่องจากการทำการประมงพาณิชย์มีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันจึงมีคำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2558 ลงวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2558 ให้จัดตั้งศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) โดยมีผู้บัญชาการทหารเรือเป็นผู้บัญชาการศูนย์ทำงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ ศปมผ. ถือเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการดำเนินนโยบาย มีหน้าที่กำกับดูแลให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติในการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงดำเนินงานทำความเข้าใจกับสหภาพยุโรปด้วย

ลักษณะของการใช้คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบในการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีความสอดคล้องกับที่ ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์ (2559) กล่าวว่า โครงสร้างในการกำหนดนโยบายจะขึ้นอยู่กับกลุ่มข้าราชการระดับสูงและผู้นำกองทัพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและพาณิชย์รัฐบาลจะให้ข้าราชการระดับสูงจัดทำนโยบาย อย่างไรก็ตาม ผู้นำกองทัพและข้าราชการระดับสูงจะไม่เข้าไปแทรกแซงกระบวนการกำหนดนโยบายที่มีความเป็นเทคนิคสูง ดังนั้น ระดับการควบคุมการกำหนดนโยบายจะขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของการกำหนดนโยบายสาธารณะ หากมีความซับซ้อนเกินกว่าความรู้ของผู้นำกองทัพ รัฐบาลก็จะให้ข้าราชการพลเรือนดูแล

สรุปได้ว่าการก่อตัวของนโยบายด้านการประมงพาณิชย์มาจากปัญหาเร่งด่วนที่สหภาพยุโรประบุว่าประเทศไทยไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมง IUU และปัญหาการบริหารจัดการด้านการประมงที่เกิดขึ้นมานาน หากรัฐบาลไม่เร่งแก้ไขจะกระทบกับภาคประมงพาณิชย์ทั้งระบบ รัฐบาลจึงจัดตั้ง ศปมผ. เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหา โดยทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจกับสหภาพยุโรป

การเตรียมเสนอร่างนโยบายด้านการประมงพาณิชย์

หลังจากที่สหภาพยุโรปได้ประกาศแจ้งเตือนประเทศไทยจากปัญหาการทำประมง IUU พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ใช้มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ออกประกาศและคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติจำนวนมาก จากนั้น

เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบแผนและนโยบายด้านการประมง 2 ฉบับ ฉบับแรกคือแผนปฏิบัติการประมงทะเลของประเทศไทย นโยบายแห่งชาติด้านการจัดการประมงทะเล พ.ศ. 2558-2562 และแผนฉบับต่อมาคือแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้งและจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม พ.ศ. 2558-2562 ซึ่งดำเนินการตามแนวทางที่สหภาพยุโรปได้ให้คำแนะนำ ได้แก่

1. การจัดทำกฎหมายเพื่อปรับเปลี่ยนจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มาใช้พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 และมีการยกเลิกอีกครั้ง จากนั้นจึงมีการจัดทำพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 โดยมีฐานคิดที่สำคัญ เช่น ต้องการปรับเปลี่ยนการประมงพาณิชย์ซึ่งจากเดิมเป็นการประมงโดยเสรีเป็น “การอนุญาต” ที่หมายถึงการให้สิทธิการทำประมงแก่บุคคลบางคนในการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรของชาติ และกำหนดบทลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องปรามการตัดสินใจที่จะทำการประมงผิดกฎหมาย โดยเห็นว่าการทำประมงเป็นการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ การตัดสินใจจะกระทำหรือไม่กระทำจะอยู่บนพื้นฐานที่ว่า “ผลตอบแทนคุ้มค่าหรือไม่” ดังนั้น หากอัตราโทษปรับมีมูลค่าน้อยกว่าค่าตอบแทนที่เกิดขึ้นก็จะมี การยอมจ่ายค่าปรับเพื่อให้สามารถกระทำผิดได้ จึงควรมีการลงโทษตามมูลค่าทางเศรษฐกิจและผลตอบแทนที่เกิดขึ้น (สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์, 2562)

2. การนำเรือประมงเข้าระบบกฎหมายด้วยการเร่งจดทะเบียนเรือประมงและออกใบอนุญาตทำการประมง ซึ่งการดำเนินการตามมาตรการนี้ผู้ประกอบการต้องลงทุนเพิ่มลำละ 200,000-500,000 บาท จากการที่เจ้าหน้าที่สำรวจตัวเลขในหลายจังหวัดของภาคใต้พบว่าใน จังหวัดสงขลาที่มีเรือประมงอยู่ประมาณ 1,000 ลำ มีเรือที่ถูกต้องตามกฎหมายเพียง 100 กว่าลำ ดังนั้นจึงมีเรือจอดเทียบท่าไม่สามารถออกทำการประมงได้ 800 กว่าลำ เช่นเดียวกับที่จังหวัดปัตตานี นครศรีธรรมราช สตูล ตรัง และอื่น ๆ ที่เรือประมาณร้อยละ 80 หยุดทำการประมง มีเรือเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่ถูกต้องและออกทำการประมงได้ (ไม้ เมืองงาม, 2558) ดังนั้น ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 เรือประมงกว่าร้อยละ 80 ทั่วประเทศ ได้นัดตอบโต้รัฐบาลด้วยการหยุดเดินเรือไม่ออกทำการประมง (เดลินิวส์ออนไลน์, 2558) แต่รัฐบาลก็ยังยืนยันที่จะดำเนินการตามแนวทางเดิม แสดงให้เห็นถึงการเลือกที่จะดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหการประมง IUU ตามคำแนะนำของสหภาพยุโรป

3. เมื่อรัฐบาลทำให้เรือประมงเข้าระบบกฎหมายได้แล้วก็ทำการจัดเตรียมระบบการควบคุมเพื่อป้องกันการนำเรือประมงผิดกฎหมายมาทำการประมง และมีการปรับปรุงระบบการตรวจสอบย้อนกลับทั้งระบบ ตั้งแต่ท่าเทียบเรือที่เรือประมงเข้าเทียบท่าเพื่อนำสัตว์น้ำขึ้นมาขาย ผู้ซื้อสัตว์น้ำเพื่อให้ตรวจสอบได้ว่าสัตว์น้ำมาจากเรือที่ทำการประมงผิดกฎหมายหรือไม่ ดังนั้น ขั้นตอนการเตรียมเสนอร่างนโยบายด้านการประมงพาณิชย์จึงมีทั้งการจัดทำกฎหมายด้านการประมงฉบับใหม่ ควบคู่ไปกับการออกมาตรการนำเรือประมงเข้ามาอยู่ในระบบกฎหมายและจัดเตรียมระบบการตรวจสอบ ควบคุมเรือประมงทั้งระบบเพื่อป้องกันการทำประมง IUU

การอนุมัติ/ประกาศนโยบายด้านการประมงพาณิชย์

รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ซึ่งมีการระบุถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม โดยใช้หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดคำนึงถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวทางการรักษาสกุลของระบบนิเวศและหลักการป้องกันล่วงหน้า ตลอดจนเพื่อรักษาและฟื้นฟูระดับทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในระดับที่สามารถก่อให้เกิดผลผลิตสูงสุดของสัตว์น้ำที่สามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน มีการป้องกันและจัดการทำประมงที่เกิดศักยภาพการผลิตและขีดความสามารถในการทำประมงส่วนเกินเพื่อควบคุมมิให้การทำประมงมีผลบั่นทอนความยั่งยืนของทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยรายละเอียดของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประมงพาณิชย์ที่จะถูกนำไปกำหนดเป็นมาตรการในการปฏิบัติ ได้แก่

1. การจัดแบ่งประเภทของการทำประมงไว้อย่างชัดเจน โดยให้ความหมายของการประมงพาณิชย์ว่าหมายถึงเรือประมงที่มีขนาดตั้งแต่ 10 ตันกรอสขึ้นไป หรือเรือประมงที่ใช้เครื่องยนต์ที่มีกำลังแรงม้าถึงขนาดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
2. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายและกำกับการบริหารจัดการประมง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดการประมง เช่น กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประมงจังหวัดซึ่งประกอบด้วยตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ ด้านการประมงในจังหวัด รวมถึงตัวแทนจากภาคประมงพาณิชย์เป็นกรรมการ เพื่อนำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการประมงในจังหวัด รวมถึงแนวทางพัฒนาการประมงเสนอต่อคณะกรรมการประมงแห่งชาติ อธิบดี หรือรัฐมนตรี
3. เรือประมงพาณิชย์ที่ออกทำการประมงจะต้องมีทะเบียนเรือและใบอนุญาตทำการประมง
4. มีการนำค่าผลผลิตสูงสุดที่ยั่งยืนมาใช้คำนวณจำนวนเรือประมงพาณิชย์ที่จะได้รับใบอนุญาตทำการประมงในแต่ละรอบปีการประมง ประเภทเครื่องมือที่ได้รับใบอนุญาตทำการประมงและจำนวนวันที่รัฐบาลอนุญาตให้เรือแต่ละประเภททำการประมงในแต่ละปี
5. เรือประมงพาณิชย์ทุกลำที่ออกทำการประมงจะต้องจัดทำสมุดบันทึกการทำประมงซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับประเภท จำนวน และพิกัดที่จับสัตว์น้ำได้ ส่งให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้าออกเรือประมงเมื่อเรือเข้าเทียบท่า เพื่อนำข้อมูลนี้ไปคำนวณค่าผลผลิตสูงสุดที่ยั่งยืนต่อไป
6. มีการแบ่งเขตการทำประมงระหว่างเรือประมงพื้นบ้านและเรือประมงพาณิชย์เพื่อป้องกันการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างเรือทั้งสองประเภท และทำให้พื้นที่ชายฝั่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน
7. แรงงานที่ทำงานในเรือประมงซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานข้ามชาติจะต้องมีใบอนุญาตทำงานตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพในการทำงาน
8. มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม เฝ้าระวัง สืบค้นและตรวจสอบการทำประมง โดยกำหนดมาตรการต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งศูนย์ควบคุมการแจ้งเข้าออกเรือประมง 28 แห่งทั่ว

ประเทศซึ่งมีทีมสหวิชาชีพจากสำนักงานแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมประมง สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคจังหวัด คอยตรวจเรือที่เข้าและออกจากท่าเทียบเรือประมง รวมถึงเรือประมงพาณิชย์ที่มีขนาดตั้งแต่ 30 ตันกรอสขึ้นไป จะต้องติดตั้งระบบติดตามเรือเพื่อให้กรมประมงสามารถตรวจสอบพิกัดการเดินเรือได้ตลอดเวลา เป็นต้น

9. มีการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดไว้สูง โดยเฉพาะอัตราค่าปรับ เช่น ผู้ประกอบการที่ใช้เรือขนาดตั้งแต่ 20 ตันกรอสขึ้นไป แต่ไม่ถึง 60 ตันกรอส ทำการประมงโดยไม่มีใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 200,000 - 600,000 บาท หรือปรับจำนวน 5 เท่าของมูลค่าสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมง แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า และในการกระทำความผิดบางประการจะมีการลงโทษโดยใช้มาตรการทางปกครองที่ให้อำนาจคณะกรรมการทางปกครองพิจารณาบังคับใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตทำการประมง ส่งผลต่อผู้รับใบอนุญาตทำการประมงโดยตรง คือจะไม่สามารถทำการประมงได้ในห้วงระยะเวลาหนึ่งหรือไม่สามารถทำการประมงได้อีกต่อไป และในบางกรณีอาจส่งผลต่อการขอรับใบอนุญาตทำการประมงในปีทำการประมงถัดไปด้วย (สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์, 2562)

สรุปได้ว่าสาระสำคัญของนโยบายด้านการประมงพาณิชย์มีดังนี้ ประการแรกรัฐมีการควบคุมการใช้ทรัพยากร โดยใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การประมง มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบังคับให้ผู้ประกอบการติดตั้งระบบติดตามเรือ การตรวจเรือประมงและมีบทลงโทษทางกฎหมาย ประการที่สองหลังจากประกาศนโยบายด้านการประมงพาณิชย์แล้ว รัฐจึงเปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการจัดการประมง เช่น การให้ข้อมูลการจับสัตว์น้ำกับเจ้าหน้าที่รัฐ การมีคณะกรรมการประมงจังหวัด และประการสุดท้ายนโยบายครอบคลุมไปยังภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประมงพาณิชย์ เช่น เรือประมงพื้นบ้านและแรงงานในภาคการประมง

วิเคราะห์ปัจจัยหนุนเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการกำหนดนโยบายด้านการประมงพาณิชย์

ปัจจัยหนุนเสริมต่อการกำหนดนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ของประเทศไทยคือ การที่รัฐบาลหลังการรัฐประหารมีอำนาจอย่างมากในการบริหารประเทศ ทำให้เมื่อได้รับการแจ้งเตือนจากสหภาพยุโรปก็สามารถปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการประมงที่เกิดขึ้นมานานได้ ทั้งที่รัฐบาลก่อนหน้านี้ได้มีการจัดทำแผนแม่บทการประมงทะเลไทย พ.ศ. 2552-2561 เพื่อรองรับการออกกฎระเบียบ EU Regulation No. 1005/2008 ที่สหภาพยุโรปได้กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการประมง IUU ซึ่งมีผลบังคับใช้ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2553 (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2552) แต่ก็ไม่ได้มีการดำเนินการตามแผนแม่บทดังกล่าว เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่กระทบกับหลายภาคส่วน และมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยจำนวนมาก

ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการกำหนดนโยบายด้านการประมงเกิดจากการรับถ่ายโอนนโยบายแบบถูกบังคับผ่านมาตรการด้านการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งลักษณะการเกิดขึ้นของนโยบาย

เป็นแบบไม่ค่อยเต็มใจนัก (ธีรพัฒน์ อังศุवाल, 2558) โดยมีเงื่อนไขระยะเวลาที่รัฐบาลจะต้องแก้ไข ปัญหาตามคำแนะนำของสหภาพยุโรปภายในระยะเวลา 6 เดือน ทำให้การกำหนดนโยบายเป็นไป อย่างเร่งรีบไม่ได้ทำการศึกษาผลกระทบอย่างรอบด้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก เช่น ผู้ประกอบอาชีพ ประมงไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ทั้งที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง โดยตรง ดังนั้น เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติอาจมีปัญหามากมายประการที่จะต้องทำการปรับปรุง แก้ไขต่อไป ดังที่ปรากฏในผลการวิจัยของ ชุมสิน ชมชูชื่น (2561) เรื่องนโยบายการแก้ไขปัญหาการ ทำประมงผิดกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวประมง ตำบลสมสาร อำเภอสัตตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่พบว่านโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวตำบลสมสารคือความไม่ เข้าใจของชาวประมงต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ชาวประมงมองแค่เพียงว่าสิ่งที่รัฐได้กำหนดนโยบายขึ้นมา นั้นขัดต่อวิถีชีวิตของตนเอง

กล่าวได้ว่าปัจจัยหนุนเสริมที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในนโยบายด้านการประมง พาณิชนัยคืออำนาจของรัฐบาลหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคคือการถ่าย โอนนโยบายแบบถูกบังคับจากสหภาพยุโรป ทำให้เกิดการกำหนดนโยบายอย่างเร่งด่วน ไม่ได้มีการ รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียอย่างรอบด้าน

บทสรุป (Conclusion)

การกำหนดนโยบายด้านการประมงพาณิชนัยในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา มีสาเหตุสำคัญมาจากการที่สหภาพยุโรปแจ้งเตือนประเทศไทยจากปัญหาการทำประมง IUU โดยใช้ เงื่อนไขด้านการค้าระหว่างประเทศกดดันให้ประเทศไทยปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการประมง การ กำหนดนโยบายจึงเป็นการถ่ายโอนนโยบายในลักษณะของการบังคับและเป็นไปอย่างเร่งรีบ แต่ เนื่องด้วยรัฐบาลหลังการรัฐประหารมีอำนาจทางการเมืองอย่างมากก็สามารถอนุมัติหรือประกาศ นโยบายด้านการประมงคือพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ได้ โดยใช้ระยะเวลาไม่นาน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการประมงพาณิชนัยในประเทศไทยที่ใช้นานมา อย่างไรก็ตาม การกำหนดนโยบายอย่างเร่งรีบ ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ผู้ประกอบอาชีพประมงก็อาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมประมง. (2558). แผนการบริหารจัดการประมงทะเลของประเทศไทย ข้อมูลการส่งออกสินค้า ประมง ปี 2547-2557. สืบค้น 14 มีนาคม 2563, จาก <http://www.fisheries.go.th/forign/images/excel/exMainPage56.xlsx>.
- กระทรวงพาณิชย์. (2558). สินค้าส่งออกสำคัญของไทยตามโครงสร้างสินค้าส่งออกโลก. สืบค้น 7 เมษายน 2563, จาก <http://tradereport.moc.go.th/TradeThai.aspx>.

- ชุมสิน ชมชูชื่น. (2561). นโยบายการแก้ไขการทำประมงผิดกฎหมาย (IUU Fishing) ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวประมง ต.แสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี. *วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์*. 1(1), 27-48.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2558, 1 กรกฎาคม). เรือประมงนับพันจอดประท้วงรัฐบาลออกกฎหมาย. สืบค้น 15 ธันวาคม 2563, จาก www.dailynews.co.th/regional/332026.
- ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์. (2559). *เศรษฐกิจ การเมือง โครงสร้างของรัฐและการพัฒนานโยบายสาธารณะในมุมมองเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พศกร โยธินีรนาท และคณะ. (2559). การพัฒนานโยบายแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมการค้ามนุษย์และแรงงานบังคับ พ.ศ. 2559. *รายงานผลการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมือง ไม้ขม. (2558, 8 กรกฎาคม). “วิกฤติประมงไทยจะให้ตายหรือให้รอด”. *แนวหน้า*, 14.
- สมพิศ สุขแสน. (2551). *นโยบายสาธารณะและการวางแผน*. อุดรดิตถ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2543). *สาธิตบริหารศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). การกำหนดนโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและกระบวนการ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 7(2), 101-126.
- สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์. (2562). กรมประมงวอนผู้ถือใบอนุญาตประมงพาณิชย์ให้รักษาสี “สิทธิ” และ “ความรับผิดชอบ” ของตนเองเพราะส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคต. สืบค้น 12 ธันวาคม 2563, จาก <https://gnews.apps.go.th/news?news=44720>.
- สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2552). *แผนแม่บทการจัดการประมงทะเลไทย พ.ศ. 2552-2561*. สืบค้น 21 ธันวาคม 2563, จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=219581.
- สิชล หอยมุข และคณะ. (2559). ทรัพยากรสัตว์น้ำจากเรือสำรวจประมง บริเวณฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย พ.ศ. 2549. *รายงานผลการวิจัย*. ภูเก็ต: ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน.
- อริยพร โพธิ์ใส. (2560). “มาตรการและแนวทางป้องกันปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยกับหลักการสำคัญของ IUU Fishing”. *วารสารจุลนิติ*. 14(4), 149-161.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations [FAO]. (2016). *The State of World Fisheries and Aquaculture*. Rome: Policy and Support Branch.

**สภาพปัญหาในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครอง
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**
**Problems in Applying the Principles of Good Governance
to Government of the Local Government Organization**

สมศักดิ์ สายศรี¹ วิจิตรา ศรีสอน²

Somsuk Saisri, Wijittra Srisorn

บทคัดย่อ (Abstract)

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวความคิดที่เกิดจากความต้องการ กระจายอำนาจจากรัฐบาลกลาง ให้กับประชาชนในพื้นที่ดำเนินการปกครอง ดูแล และแก้ไขปัญหาของตนเอง เพราะไม่มีใครรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเท่ากับคนในท้องถิ่น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ปกครองและบริหารตนเองเพื่อประโยชน์สุขของคนในท้องถิ่น แต่การกระจายอำนาจนี้กระจายมาให้แค่บางส่วน เช่น มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้หรือภาษีเป็นของตนเอง ตราข้อบัญญัติได้แต่จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ สามารถเลือกผู้แทนที่จะมาทำหน้าที่แทนตนเองผ่านการเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้แทนเหล่านั้นได้โดยการลงประชามติ แต่บางอย่างอำนาจการตัดสินใจจะต้องได้รับความเห็นชอบหรืออนุมัติจากส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคก่อน เช่น การตราข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน และการโอนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงงบประมาณหรือโครงการจะต้องแจ้งให้จังหวัดทราบด้วย

คำสำคัญ (Keywords): หลักธรรมาภิบาล; การบริหารบ้านเมืองที่ดี; การมีส่วนร่วม

Abstract

Local administration is a concept of decentralizing power and authority from the central government to the local people to administer, manage and solve their own problems because no one would know the nature of problems and local

Received: 2021-01-21 **Revised:** 2021-03-23 **Accepted:** 2021-04-05

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Government, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: somasuk285@gmail.com

² วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

needs better than themselves. Moreover, this would allow people in the area to govern and administer themselves for the greater benefits of the local people. This empowerment is partially distributed. For example, they have the authority to collect their own income or taxes. The enactment is allowed and must not be contrary to the constitutional law. They also are allowed to elect a representative to represent themselves through the election or dismiss those representatives by referendum. However, some authorizations must first be agreed or approved by the central or the regional administration. For example, the enactment of provisions for the annual expenditure budget must first be agreed by the provincial governor. Moreover, any transfers or amendments to the budgets or projects must also be notified to the provincial administration.

Keywords: Good Governance; Participation

บทนำ (Introduction)

ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายแห่งมักพบว่ามีปัญหาการร้องเรียนและการตรวจพบการทุจริตคอร์รัปชันหลายรูปแบบ และงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ (TDRI : Thailand Development Research Institute) ในปี พ.ศ. 2557 ในการสัมมนา เรื่อง ดัชนีชี้วัดสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย หัวข้อ การเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและทุจริตคอร์รัปชัน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกินร้อยละ 70 ที่ไม่เปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในเว็บไซต์ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และมีประชาชนร้องเรียน เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างเป็นจำนวนมาก ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง หย่อนประสิทธิภาพในการบริหารขาดความรับผิดชอบ ขาดความโปร่งใส และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่บรรลุประสิทธิภาพเท่าที่ควรสมดังเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะการบริหารงานที่ยังไม่โปร่งใส และขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชน มีการช่วยเหลือกันในกลุ่มพรรคพวกและการอุปถัมภ์ ในกลุ่มเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง (เสนอห์ จุ้ยโต, 2557)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการเมืองท้องถิ่น จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้การเมืองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใสและลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันลงได้ คำว่า ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance เริ่มปรากฏครั้งแรก ในรายงานของ World Bank ปี ค.ศ. 1989 เรื่อง Sub-Saharan Africa : From Crisis to Sustainable Growth และนับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา องค์กร

พัฒนาระดับสากล เช่น IMF, World Bank และ UN ตลอดจนนักวิชาการต่าง ๆ ก็เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น (อรพินท์ สฟโซคชัย, 2541)

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับแล้วว่า หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการสมัยใหม่ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วได้นำมาใช้ในการบริหารภาครัฐหรือการประกอบธุรกิจของบริษัทเอกชนต่าง ๆ และการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงคุณภาพมากขึ้น ธรรมาภิบาล จึงเป็นหลักสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน สามารถยกระดับและสร้างความน่าเชื่อถือขององค์กรได้ในระดับสูง รวมถึงช่วยเพิ่มศักยภาพขององค์กร ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีความสุจริตโปร่งใสและเป็นธรรม (วรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, 2554) สำหรับประเทศไทยเริ่มนำแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน หลังจากที่ประเทศประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทำให้รัฐบาลต้องกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้วางรากฐานและกฎเกณฑ์ ที่มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งแห่งสังคมประชาธิปไตยทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลได้พยายามสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2540 ซึ่งมีผลบังคับใช้กับทุกส่วนราชการ โดยมีความมุ่งหมายที่จะสร้างระบบการบริหารที่ดีในทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน กำหนดองค์ประกอบธรรมาภิบาลให้หน่วยงานข้าราชการรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้นำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 6 หลักสำคัญ คือ หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความเสมอภาค หลักความคุ้มค่า และหลักความการมีส่วนร่วม (สถาบันพระปกเกล้า, 2547)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เข้าใจถึงสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนมากที่สุด แต่เนื่องจากการทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์กร การใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ อีกทั้งระบบอุปถัมภ์ยังคงฝังรากลึกอยู่ในสังคมของคนไทย ทำให้เกิดการร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันของคนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง ตามที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อโซเชียลต่าง ๆ ดังนั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองท้องถิ่น ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมั่นคง จำเป็นจะต้องศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน 2 ประเด็น ด้วยกัน คือ 1. ความจำเป็นของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองท้องถิ่น 2. ปัญหาสำคัญต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความเจริญของประเทศชาติเป็นหลัก อีกทั้งยังก่อให้เกิดความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และเสริมสร้างการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้หมดไป

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

1. ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่มีมาแต่โบราณกาลนับแต่สมัยเพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์หลายท่านได้พยายามค้นหารูปแบบการปกครองที่ดี แต่ก็ยังไม่ได้ความหมายและขอบเขตที่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบและวิวัฒนาการรูปแบบธรรมาภิบาลที่ดีที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการค้นหารูปแบบการปกครองที่สามารถนำประเทศ ไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตก ของประเทศที่ได้รับการปลดปล่อยจากอาณานิคมและสามารถฟื้นฟูประเทศจากความเสียหายหลังสงคราม ซึ่งต่อมาระบบการปกครอง ดังกล่าวผสมผสานกับระบบราชการเว็บเบอร์ (Weberian) ได้ถูกนำไปใช้ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งลักษณะของระบบดังกล่าวเป็นการปกครองที่มีโครงสร้างเป็นลำดับชั้นมีการเมืองที่เป็นกลาง มีเป้าหมายที่ปฏิบัติได้ และการประสมประสานของระบบคุณธรรมอย่างไรก็ตามรูปแบบของเว็บเบอร์ (Weberian) ยากที่จะนำไปประยุกต์ใช้และสานต่อ เนื่องจากการขยายตัวของระบบราชการทำให้ยากต่อการจัดการ ขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลก นอกจากโครงสร้างระบบราชการทำให้การปกครองบ้านเมืองขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังก่อให้เกิดช่องทางการบิดเบือนการใช้อำนาจและการคอร์รัปชันในช่วงต้น พ.ศ. 2523 นักวิชาการส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องว่า แนวทางการบริหารภาครัฐที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและการปรับปรุงรูปแบบของการปกครองใหม่ในช่วงดังกล่าว มีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญๆ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนนานาชาติได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดี หรือที่เรียกกันว่า Good Governance หรือ ธรรมาภิบาล ดังนั้นแนวคิดธรรมาภิบาลจึงไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันในบ้านเมือง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2542)

นักวิชาการต่างประเทศต่างมีความเห็นพ้องกันว่า การกำหนดค่านิยมของธรรมาภิบาล มีลักษณะที่กว้างและคลุมเครือ ไม่มีการระบุขอบข่ายของการกำหนดแนวคิดธรรมาภิบาลไปประยุกต์ที่แน่นอน ซึ่งตรงกับทัศนะของ Pierre and Peters (2005) ที่ว่าแนวคิดของธรรมาภิบาล มีลักษณะค่อนข้างจะสับสน ส่วน Chhotray and Stoker (2009) ชี้ให้เห็นว่าธรรมาภิบาลเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจของการตัดสินใจร่วมกันในสภาพแวดล้อมหรือในสถาบันหนึ่ง ๆ ซึ่งมีผู้ปฏิบัติงานหรือองค์การที่หลากหลาย ไม่มีระบบการควบคุมอย่างเป็นทางการ ในการสั่งการหรือครอบงำองค์การและผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ เนื่องจากรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติและองค์การเหล่านั้นมีลักษณะที่เชื่อมโยงและเป็นอิสระต่อกัน

ในส่วนของนักวิชาการไทยนั้น ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลไว้ดังนี้ ธรรมาภิบาลเป็นกลไกของรัฐทั้งการเมืองและการบริหาร ซึ่งจะต้องเข้มแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และรับผิดชอบ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541) ธรรมาภิบาลจะครอบคลุมถึงคามโปร่งใส

ความถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของภาคส่วนของสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งจะเป็นพลังสำคัญในการช่วยกันแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ (ประเวศน์ วะสี, 2542) ธรรมนูญหรือธรรมนูญ คือ การเป็นหุ้นส่วนกันในการบริหารและปกครองประเทศ โดยรัฐ ประชาชน และเอกชน ซึ่งขบวนการลักษณะนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี ซึ่งแนวคิดนี้เกิดจากที่ประชาชนเห็นว่า ระบบราชการล่าช้า หลังทุกส่วนจึงต้องการปฏิรูปเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของรัฐมากขึ้น (ธีรยุทธ์ บุญมี, 2541)

จากการข้อความดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า หลักธรรมนูญนั้นเป็นแนวความคิดที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณนับตั้งแต่สมัยของเพลโตและอริสโตเติล แต่ในช่วงนั้นแนวความคิดนี้ยังไม่มี ความชัดเจน จนกระทั่งในช่วงยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองในหลาย ๆ ประเทศของชาติตะวันตก ซึ่งได้รับความเสียหายอย่างหนักจากการทำสงคราม ได้นำหลักธรรมนูญมาใช้ในการพัฒนาและฟื้นฟูประเทศและระบบเศรษฐกิจ โดยการผสมผสานระหว่างระบบราชการของเว็บอร์ สำหรับในประเทศไทยหลักธรรมนูญถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรก ในช่วงที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ เมื่อปี พ.ศ.2540 ทำให้ทุกฝ่ายเริ่มหันมาให้ความสนใจเรื่องธรรมนูญมากขึ้น โดยการมุ่งเน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชนและองค์กรอิสระเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานและการใช้อำนาจหน่วยงานของรัฐ สำหรับมุมมองของนักวิชาการต่าง ๆ ทั้งต่างประเทศและในประเทศเกี่ยวกับหลักธรรมนูญนั้น มองว่าธรรมนูญเป็นเรื่องที่กว้าง มีความคลุมเครือ และไม่มีระบบการควบคุมอย่างเป็นทางการในการสั่งการผู้ปฏิบัติหรือบุคลากรในองค์กร แต่ก็ยังมีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมและพัฒนาประเทศไม่ ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ และสังคม การเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้จากการเปิดโอกาสให้ทั้งทุกภาคส่วนในสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและเป็นการกำลังสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมาภายในอนาคต

2. ความหมายของหลักธรรมนูญ

ธรรมนูญ เป็นคำที่ประกอบด้วยศัพท์ 2 ศัพท์ มาจากภาษาสันสกฤต คือ ธรรม กับ อภิบาล ซึ่งได้มีท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า ธรรม หมายถึง ความยุติธรรม คุณความดี ความจริง ความถูกต้อง กฎ กฎเกณฑ์ กฎหมาย อภิบาล หมายถึง บำรุงรักษา ปกครอง ปกป้อง หรือคุ้มครอง ดังนั้น ธรรมนูญ จึงมีความหมายตามนัยนี้ว่า “วิธีการปกครองที่นำไปสู่ความดีงามที่ยั่งยืนอัน ได้แก่ ความรุ่งเรืองและความผาสุกของปวงชนทั้งปวง” (พระมหาชินวัฒน์ ธมฺมเสฏฺฐ (หาญกุล), 2557)

ธรรมนูญ หมายถึง ผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐและเอกชนมีประโยชน์ร่วมกันได้กระทำการไปหลายทาง มีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้น

อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้ในทำนองเดียวกัน (อานันท์ ปันยารชุน, 2542)

ธรรมาภิบาล หมายถึง ระบบโครงสร้างกระบวนการและความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2544)

จากความหมายของหลักธรรมาภิบาล ดังกล่าว สามารถสรุปได้โดยสังเขป คือ คำที่ประกอบด้วยคำศัพท์ 2 คำ ระหว่างธรรม กับ อภิบาล ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต เมื่อรวมกันแล้วจึงหมายถึง “วิธีการปกครองที่นำไปสู่ความดีงามที่ยั่งยืนอันได้แก่ความรุ่งเรืองและความผาสุกของปวงชนทั้งปวง” ทั้งนี้ ธรรมาภิบาล ยังทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนตรวจสอบการทำงานและการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ

3. องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล (สุดจิต นิมิตรกุล, 2543)

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ (สุดจิต นิมิตรกุล, 2543)

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ (สุดจิต นิมิตรกุล, 2543)

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็น การไต่สวนการประชาพิจารณา การแสดงประชามติหรืออื่นๆ (สุดจิต นิมิตรกุล, 2543)

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาลดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน (สุดจิต นิมิตรกุล, 2543)

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์

สินค้าบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน (สุจิต นิमितกุล, 2543)

จากการองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวข้างต้น พบว่า หลักธรรมาภิบาลนั้นประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๆ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตระหนักเห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นของหลักธรรมาภิบาล

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นได้เริ่มจัดให้มีขึ้นในประเทศเมื่อประมาณ 100 กว่าปีมานี้เอง แต่ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ในต่างประเทศได้มีการพัฒนามานานแล้ว การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญเพราะรัฐบาล ได้มีการกิจการเพิ่มมากขึ้นและประสงค์จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเครื่องมือกลไกในการบริหารงานท้องถิ่น รวมทั้งช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น โดยเฉพาะในเรื่องการอยู่ดีกินดีของประชาชนในท้องถิ่นและการพัฒนาคุณภาพ เพื่อความมั่นคงของประชาชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นย่อมจะสามารถสนองความต้องการ ของประชาชนในชุมชน และท้องถิ่นต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ (ขวลิต สละ, 2556)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่เกิดจากการกระจายอำนาจที่รัฐบาลกลางกระจายอำนาจในการปกครองมาให้ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรงบประมาณของตนเอง แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญ ในการปกครองตนเองของประเทศที่มีการปกครองในระบบประชาธิปไตย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งข้าราชการออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมือง

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นมาแล้วประมาณ 100 กว่าปี แต่สำหรับในต่างประเทศมีการพัฒนามานานแล้ว ซึ่งเกิดจากการที่รัฐบาลกลางกระจายอำนาจการปกครองมาให้ท้องถิ่น เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่จากส่วนกลาง และช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญ โดยเฉพาะเรื่องของการกินดีอยู่ดีของประชาชน ตลอดจนเป็นหน่วยงานที่คอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่มีความสำคัญและจำเป็น สำหรับประเทศที่มีการปกครองในระบบประชาธิปไตยเพื่อตอบสนองและพัฒนาชุมชนต่าง ๆ

2. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในประเทศมากที่สุด ดังนั้น นักวิชาการหลายท่านจึงได้ให้คำนิยามของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองอันเนื่องมาจากการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้ (ประธาน คงฤทธิศึกษากร, 2535)

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอนมีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน (ขวลิท สละ, 2556)

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ หรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่างเพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ท้องถิ่นโดยตรง การบริหารงานท้องถิ่นจะมีองค์การปกครองที่ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม (อุทัย หิรัญโต, 2556)

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจมาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นของรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน Daniel Wit (1967)

จากคำนิยามของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นแนวความคิดที่ต้องการที่จะกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในพื้นที่มากขึ้น โดยให้ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ปกครองและบริหารตนเองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเอง ซึ่งสามารถเลือกผู้แทนที่จะมาทำหน้าที่แทนตนเองผ่านการเลือกตั้งหรือถอดถอนได้โดยการลงประชามติ ซึ่งรัฐบาลกลางจะเป็นผู้กระจายอำนาจการปกครองมาให้แต่ไม่ใช่ทั้งหมด บางอย่างยังคงต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลควบคุมของหน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และที่สำคัญจะต้องมีอาณาเขตและจำนวนประชากรในพื้นที่ที่แน่นอนชัดเจน มีบุคลากรสามารถจัดเก็บรายได้ และมีงบประมาณในการบริหารจัดการเป็นของตนเอง

3. องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

นับตั้งแต่การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยได้เริ่มวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งสุขาภิบาล

กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2440 (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539) จนกระทั่งปัจจุบันรัฐบาลได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง (Develution) ซึ่งเป็นกรรมวิธีของการกระจายอำนาจทางการปกครอง (Decentoralization) ดังนั้น ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญโดยสมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงการบริหารการปกครองท้องถิ่น ตามคำสั่งที่ 262/2535 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการอยู่ในทุกรูปแบบหาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้างอำนาจหน้าที่การคลังและงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยกล่าวถึงองค์ประกอบการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2535)

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นมีที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติใน

กฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
5. มีงบประมาณรายได้ที่เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นไทยนั้นเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยที่พระองค์ทรงได้จัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพมหานครขึ้นเป็นแห่งแรกในปี พ.ศ. 2440 นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมารัฐบาลก็เริ่มกระจายอำนาจการปกครองมาสู่ท้องถิ่นมากขึ้นซึ่งในสมัยของนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงการบริหารการปกครองท้องถิ่น ตามคำสั่งที่ 262/2535 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย

ความจำเป็นของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองท้องถิ่น

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบรัฐบาลพยายามที่จะสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมไทย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองท้องถิ่น เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิด และรับรู้ถึงสภาพปัญหา ตลอดจนความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากที่สุด และหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสร้าง

ความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่และองค์กรภายนอกเห็นถึงความโปร่งใสและความยุติธรรม ก็ยิ่งสมควรที่จะต้องบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. หลักนิติธรรม การตรากฎหมายต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงความทันสมัยของเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน มีความเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคม ประชาชนพร้อมใจที่จะปฏิบัติตาม เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยกฎหมายนั้นไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นตามอำเภอใจของตนเอง เช่น ข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ เรื่อง การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมบำรุงจากผู้พักโรงแรม ข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นต้น

2. หลักคุณธรรม การสรรหาหรือคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำงานในองค์กรจะต้องมีการสอบคัดเลือก โดยมอบหมายให้ส่วนกลางเป็นหน่วยงานในการจัดสอบคัดเลือกเพื่อสรรหาบุคลากรมาแทนตำแหน่งที่ว่าง มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน การปูนบำเหน็จรางวัลหรือลงโทษจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3. หลักความโปร่งใส กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 อย่างเคร่งครัดทุกขั้นตอนตั้งแต่กระบวนการสรรหาผู้รับเหมา การจัดหาพัสดุ ฯลฯ และจัดให้มีช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำขอบเขตของงาน (TOR) หรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่จะจัดซื้อจัดจ้าง กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกที่ชัดเจนและเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบ ในส่วนของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง และคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ควรมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภายนอกหรือประชาชนร่วมด้วย เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้จัดอบรมเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

4. หลักการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และตัดสินใจ หรือนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหรือนโยบายต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ ประชาธิปไตยเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่ประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้เสีย การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐและการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นในกรณีที่มีการทุจริตประพฤติมิชอบ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิต่าง ๆ ที่ประชาชนจะได้รับตามสิทธิ ตลอดจนรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและปลูกจิตสำนึกให้เห็นถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง ฯลฯ

5. หลักความรับผิดชอบ ควรกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการทำงานของแต่ละส่วนราชการภายในองค์กร และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน

เพื่อป้องกันการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้ควรมีระบบการติดตามและประเมินผลโครงการ มีแผนการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการทุจริตภายในองค์กร ก่อนที่จะมีการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก หากบุคลากรภายในองค์กรทำความผิดก็ต้องได้รับโทษอย่างเท่าเทียมกัน และที่สำคัญจะต้องกลายอมรับผลของการกระทำของตนเอง เคารพการตัดสินและความเห็นต่างของผู้อื่น

6. หลักความคุ้มค่า การจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ทุกส่วนราชการจะต้องกำหนด เป้าหมายและแผนการทำงาน ตลอดจนระยะเวลาแล้วเสร็จของโครงการและงบประมาณที่ต้องใช้จ่าย โดยจะต้องเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงกันและอย่างชัดเจน ณ บริเวณสำนักงาน หรือ สถานที่ดำเนินการก่อสร้างโดยเฉพาะโครงการใหญ่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้าน สาธารณูปโภค เช่น โครงการก่อสร้างเขื่อนกันดิน ถนนหนทาง ฯลฯ เป็นต้น โดยจะต้องมีการสำรวจ ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ก่อนเสมอว่าต้องการหรืออยากได้โครงการหรือไม่ เพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดปัญหาตามมาอีกทั้งยังตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างสูงสุด

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก ถือเป็นหัวใจ สำคัญต่อการบริหารงานของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร จะทำให้ช่องว่างของการทุจริตคอร์รัปชัน ลดลง เกิดความโปร่งใส ไร้ข้อครหา ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นและสามารถตรวจสอบ ได้อย่างเป็นธรรม

ปัญหาสำคัญต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองท้องถิ่น

1. ระบบอุปถัมภ์ คือ รูปแบบการปฏิบัติหรือวัฒนธรรมแบบเครือญาติและพวกพ้อง ในสังคมไทยยังมีระบบอุปถัมภ์และยอมรับการมีความสัมพันธ์แบบส่วนตัว หรือให้ความสัมพันธ์ฉันท์ พี่น้อง มีความเห็นชอบความสัมพันธ์เรื่องส่วนตัวเป็นสำคัญ และในมุมมองสังคมไทยให้ความสำคัญ ทางการเงินโดยไม่ได้มองถึงความถูกต้องคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถ และคุณธรรม ความดี การจะกำจัดระบบอุปถัมภ์ และพวกพ้องให้ออกไปจากสังคมไทยเป็นเรื่องยากเพราะเป็น ส่วนหนึ่งของสังคมไทย ซึ่งอยู่ในระบบอุปถัมภ์ที่อยู่บนความสัมพันธ์นาย-ไพร่ มาตั้งแต่โบราณ นับวันแต่จะสร้างความเสียหายมหาศาลให้สังคมไทย การใช้ระบบอุปถัมภ์ ระบบพรรคพวก การใช้ เส้นสาย และความสัมพันธ์แบบเครือญาติซึ่งเป็นวัฒนธรรมไทยแต่ดั้งเดิมทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัย กันระหว่างนักธุรกิจและนักการเมือง มีการให้เงินสนับสนุนฝ่ายการเมืองเพื่อปกป้องธุรกิจของตน และการแสวงหาผลประโยชน์เพิ่มเติม ก่อให้เกิดธุรกิจการเมืองขึ้นและนำไปสู่การบริหารงานที่ไม่ โปร่งใสไม่ว่าจะเป็นการสรรหาบุคลากรเข้าทำงานในหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2542)

2. การคอร์รัปชัน สาเหตุการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากปัญหาด้านงบประมาณ การทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง และการเงินการคลัง เพราะมีช่องว่างการบริหารด้านการคลัง โดยเฉพาะการจัดซื้อจัดจ้าง สาเหตุมาจากการที่ อปท. ละเลยไม่ปฏิบัติหรือไม่ทำตามระเบียบฯ และอ้างว่าไม่ทราบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการจัดทำและไม่จัดทำโดยในส่วนของ อปท. ไม่จัดทำซึ่งก่อให้เกิดการทุจริต ดังเช่น (1) ไม่ทำทะเบียนยืมเงิน (2) ไม่ทำบัญชีคุมรายรับ (3) ไม่มีการทำหลักฐานในการเบิกจ่ายพัสดุ (4) ไม่มีการทำการลงบัญชีรายรับรายจ่าย (5) ไม่มีการทำรายงานแสดงรายรับรายจ่ายและงบทดลองเป็นรายเดือน (6) การจัดทำงานแสดงสถานะทางการเงินและรายงานทางการเงินต่าง ๆ (7) จัดทำการบันทึกข้อตกลงการจ้างเพื่อกำหนดระยะเวลาให้ผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบความชำรุดบกพร่องของงานที่จ้าง (8) ไม่จัดให้มีหน่วยงานตรวจสอบภายใน (9) ไม่มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจรับพัสดุ (10) ไม่จัดให้มีการแต่งตั้งผู้แทนชุมชนหรือผู้แทนประชาคม (โกวิทย์ พวงงาม, 2560)

3. การบังคับใช้กฎหมายยังไม่ดีพอขาดประสิทธิภาพ โดยระบบราชการมีระเบียบมากและมีความหมุ่หมุ่ ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับไม่เท่าเทียมกัน ในการใช้หลักกฎหมายและระเบียบข้อบังคับยังไม่เป็นแนวทางเดียวกัน มีการใช้กฎหมายในลักษณะที่เอื้อประโยชน์แก่พวกพ้องหรือคนสนิท ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมที่แท้จริงที่เป็นอยู่ในสังคมไทย คือวัฒนธรรมการใช้เส้นสาย ทำให้มีการช่วยเหลือกันในหมู่พวกพ้อง โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่มีอยู่มากมาย ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่มีธรรมาภิบาล ขาดคุณธรรม ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ จินตนาการว่ากฎหมายอ่อนแอ มีการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย รวมทั้งระเบียบ ข้อบังคับถ้าเป็นพรรคพวกเดียวกัน (สพรั่ง สุขเวชขจรกิจ, 2561)

อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาที่มีส่วนสำคัญต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นเกิดจากการที่สังคมไทยยังคงให้การยอมรับในระบบอุปถัมภ์หรือวัฒนธรรมแบบเครือญาติและพวกพ้อง จนทำให้เกิดปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งกฎหมายและบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดมีความหย่อนยานและช่องโหว่ทำให้ไม่สามารถเอาผิดแก่ผู้ที่กระทำความผิดได้

บทสรุป (Conclusion)

สังคมไทยยังคงยึดติดอยู่กับความคิดค่านิยม และวัฒนธรรมแบบอุปถัมภ์ทำให้ละเลยในเรื่อง ธรรมาภิบาลและระบบอุปถัมภ์ยังคงมีอิทธิพลต่อการเมืองของประเทศไทย ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระดับชาติหรือแม้แต่กระทั่งในระดับท้องถิ่น การเอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องหรือผลประโยชน์ส่วนตัวยังคงถือว่าเป็นเรื่องปกติของประชาชนชาวไทย ประกอบกับข้อกฎหมายที่จะเอาผิดหรือลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดในการทุจริตคอร์รัปชันยังไม่มี ความรุนแรงพอ ที่จะทำให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันเกิดความเกรงกลัว

เพราะรู้อยู่แล้วว่ากฎหมายไทยนั้นมีช่องโหว่ และที่สำคัญถึงแม้จะติดคุกไปแล้วพอถึงเวลาถ้าทำตัวดี ไม่ประพฤติชั่วโทษก็จะลดลงมาเรื่อย ๆ จนสุดท้ายก็มีการอภัยโทษให้จึงทำให้ผู้ที่กระทำความผิด หรือทุจริตคอร์รัปชันไม่ได้รู้สึกกลัวหากตนเองจะต้องถูกดำเนินคดี

ดังนั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาบังคับใช้กับหน่วยงานต่าง ๆ ของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน หรือแม้แต่กระทั่งหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ จึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ช่วยขับเคลื่อนพัฒนาระบบราชการของประเทศชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นส่วนราชการหนึ่งตามรูปแบบการปกครองของไทย จึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองและบริหารจัดการองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนตลอดจนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อส่วนรวม โดยการกำหนดให้บุคลากรปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล พร้อมทั้งมุ่งสร้างค่านิยม และวัฒนธรรมสุจริต ในหน่วยงานไม่เพิกเฉยและยินยอมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ พร้อมทั้งมีมาตรการลงโทษแก่ผู้กระทำการทุจริตอย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง (References)

- โกวิทย์ พวงงาม. (2560). *สภาพปัญหาสาเหตุการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (อปท.). สืบค้น 30 มกราคม 2563, จาก www.anticorruption.in.th.
- ชลิต สละ. (2556). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ตั้ง เซ็นเตอร์.
- ธีรยุทธ์ บุญมี. (2541). *ธรรมนูญแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ก้าวย่างประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์สาร.
- บรรศักดิ์ อวรรณโณ. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บรรศักดิ์ อวรรณโณ. (2544). *การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บรรศักดิ์ อวรรณโณ. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2535). *การปกครองท้องถิ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประเวศน์ วะสี. (2542). *ยุทธศาสตร์ชาติ*. กรุงเทพฯ: กองทุนเพื่อพัฒนาสังคม ธนาคารออมสิน.
- พระมหาชินวัฒน์ ชมมเสฏฐ์ (หาญกุล). (2557). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราณ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). *คู่มือการสร้างระบบบริหาร กิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดี*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุดจิต นิมิตรกุล. (2543). *กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี” การปกครองที่ดี (Good Governance)*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- เสน่ห์ จัยโต้. (2557). *มิติใหม่การบริหารธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ทฤษฎีและงานวิจัย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรพินท์ สพฤกษ์ชัย. (2541). *สังคมเสถียรภาพและกลไกประชาธิปไตย*. รายงานที่ดีอาร์ไอ, 20(15), 30-45.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2542, 11 กรกฎาคม). มุมมองนายอานันท์. *มติชน*: น. 2.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ :โอเดียนสโตร์.
- Chhotray, V. & Stokey, G. (2009). *Governance Theory and Practice: A Cross Disciplinary Approach*. London: Palgrave Macmillan.
- Daniel Wit, (1967). *A Comparative Survey of Local Government and Administration*. Bangkok: Kurusapha Press.
- Pierre, J. & Peters, B.G. (2005). *Governing Complex Societies*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้สอนออนไลน์ในการจัดการศึกษาทางไกล

Key Competencies for Online Teachers in Distance Education Provision

เพ็ญฤทัย พุดติกุนเกษม¹ ชนากร ปรีชา²

Peangrutai Pudtikunkaseam, Chanagron Preechar

บทคัดย่อ (Abstract)

กระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ทำให้ช่องทางการเข้าถึงองค์ความรู้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการศึกษาในชั้นเรียนเท่านั้น การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะการจัดการศึกษาทางไกล ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ในชั้นเรียนไปสู่ผู้ออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอสมรรถนะสำคัญสำหรับผู้สอนออนไลน์ในการจัดการศึกษาทางไกล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สอนและสามารถวางแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้ โดยสมรรถนะสำคัญแบ่งเป็น 6 ด้านได้แก่ 1) สมรรถนะด้านศาสตร์การสอน 2) สมรรถนะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สมรรถนะด้านการแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน 4) สมรรถนะด้านการประเมินผลและความรู้ 5) สมรรถนะด้านทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 6) สมรรถนะด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนออนไลน์ ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีการพัฒนาสมรรถนะที่ควรมีและพร้อมเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับตั้งแต่ระดับนโยบาย และสถานศึกษาควรจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนแนวทางในการพัฒนาครูอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ (Keywords): สมรรถนะผู้สอน; สมรรถนะสำคัญของผู้สอนออนไลน์; การศึกษาทางไกล

Received: 2021-02-13 Revised: 2021-04-12 Accepted: 2021-04-18

¹ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร Bachelor of Education Program in Social Studies, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: chanagron.p@ubru.ac.th

² หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี Bachelor of Education Program in Social Studies, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani.

Abstract

The globalization arising nowadays is technologically developed all the time; creating more diverse channels of access to knowledge. Learning behavior of learners is not limited only to classroom education. The use of online communication technology is one of the channels used in teaching and learning, especially in distance education provision. Teachers are thus required to change from transferring knowledge in classroom to online instruction designers. This academic paper therefore aimed to present key competencies for online teachers in distance education provision as a guideline for development of teachers and online education provision planning. The key competencies could be divided into 6 areas: 1) pedagogical competencies 2) learning activity organizing competencies 3) guidance and assistance competencies 4) assessment and knowledge competencies 5) information and communication technology skill competencies; and 6) online classroom interaction competencies. To allow teachers to develop competencies they should have and ready to design learning for learners effectively through the use of information technology at the maximum benefit; stakeholders at all levels, from policies to educational institutions necessarily should take part in planning the concrete guidelines for teacher development.

Keywords: Teacher competencies; Online teacher key competencies; Distance education

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาคนในประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมถือเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างอาชีพของประชาชนและเป็นส่วนช่วยในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (นวรรตน์ ไชยมพู่ และสุจิตรา จรจิตร, 2560) ซึ่งผู้สอนถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญในด้านการจัดการการศึกษา ดังนั้น คุณภาพของครูจึงเป็นสิ่งสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญในระบบการศึกษาในปัจจุบัน (เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม และกรรณ จรรยาอุฒวิวัฒน์, 2561) ในปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลาอีกทั้งการเปลี่ยนผ่านขององค์ความรู้ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งผู้เรียนจะใช้ความรู้ร่วมกัน 3 ทักษะ คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ประเทศไทยจึงมีนโยบายในการพัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนไทยให้มีความรู้ความสามารถ และมีสมรรถนะที่สนับสนุนการขับเคลื่อนของประเทศจึงเป็นสาเหตุให้

การพัฒนาการศึกษาของประเทศเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ให้คนไทยในทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ตในปัจจุบันของทั่วโลกและคนไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจข้อมูลพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ปี 2562 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 22 นาที (สำนักงานพัฒนาพฤติกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2563) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การพัฒนาการศึกษาของไทยสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้คนในปัจจุบัน โดยช่องทางการเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆถูกส่งผ่านโลกออนไลน์ ทำให้ผู้คนหันมาใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการพัฒนาการศึกษาผ่านโลกออนไลน์จะช่วยเพิ่มทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อันนำไปสู่การขับเคลื่อนการศึกษาของประเทศได้ในที่สุด

กระทรวงศึกษาได้มีการรับรองการศึกษาทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ทำให้การเติบโตของหลักสูตรการเรียนการสอนออนไลน์มีอัตราการเติบโตเพิ่มมากขึ้นเพราะประโยชน์ของการศึกษาทางไกลนอกจากเป็นการเพิ่มความสะดวกในการเรียน และเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนแล้วยังอำนวยความสะดวกแก่สถาบันการศึกษาในแง่ของการบริหารจัดการอีกด้วย ทำให้ต้นทุนในการจัดการหลักสูตรลดลง นักศึกษาไม่ต้องเดินทางมาเข้าชั้นเรียน และหลักสูตรสามารถรองรับนักศึกษาได้อย่างไม่จำกัดถือเป็นช่องทางในการสร้างและขยายโอกาสทางการศึกษาให้เข้าถึงผู้ที่มีความต้องการในวงกว้างขึ้น (สุวัฒน์ บรรลือ, 2561) การเรียนการสอนทางไกลนั้น ผู้สอนออนไลน์จะต้องเผชิญกับความท้าทายของการสร้างสังคมการเรียนรู้ออนไลน์มากกว่าการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทำให้ต้องอาศัยเครื่องมือสำหรับการสื่อสารและการแสดงตนของทั้งผู้สอนและผู้เรียน โดยองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ร่วมกันผ่านช่องทางออนไลน์นั้นเกี่ยวข้องกับสามมิติของบุคคลต่อสังคม (Social Presence) การแสดงตนของผู้สอน (Instructor Presence) และการรับรู้ต่อการสอนของผู้เรียน (Teaching Presence) (Richardson et al, 2015) ซึ่งการรับรู้ตัวตนของบุคคลต่อสังคมการเรียนรู้ร่วมกันออนไลน์นั้นจะแตกต่างจากการเรียนในชั้นเรียนที่ผู้เรียนทุกคนมีการเข้าเรียนอย่างพร้อมเพรียงกันเห็นหน้าเห็นตากัน แต่สำหรับการเรียนออนไลน์นั้น การรับรู้ถึงการมีตัวตนของอีกฝ่ายหนึ่งมีบริบทสำคัญอยู่หลายประการอันได้แก่ การรับรู้ถึงการมีตัวตนของผู้สอนจากฝ่ายผู้เรียน การรับรู้ถึงการมีตัวตนของผู้เรียนจากฝ่ายผู้สอน และการรับรู้ถึงการมีตัวตนของผู้เรียนคนอื่น ๆ ซึ่งการรับรู้ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเป็นการกระทำที่ผู้เรียนและผู้สอนแสดงตนไม่ว่าจะเป็นการทักทาย การตอบคำถาม การวิพากษ์ผลงาน การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น โดยครูผู้สอนออนไลน์จะต้องมีกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการสนับสนุนผู้เรียนให้ติดตามการเรียน สร้างบรรยากาศของห้องเรียนออนไลน์ให้มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการใช้ภาษาระดับกึ่งทางการหรือไม่เป็นทางการจนเกินไป นอกจากนี้บทบาทการแสดงตนของผู้สอนออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการอภิปรายออนไลน์ และให้ความสำคัญกับการสร้างและจัดกลุ่มอภิปรายของผู้เรียนที่หลากหลายรูปแบบทั้งแบบให้ผู้เรียนจัดกลุ่มเอง ผู้สอนเป็นผู้จัดกลุ่มผู้เรียนและการจัดกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันแบบผสมผสานซึ่งจะช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนให้มีความหลากหลายมากขึ้นด้วยเช่นกัน (ปราวินยา สุวรรณรัฐโชติ,

2561) การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

การศึกษาทางไกล (Distance Education) เป็นแนวคิดของการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ถือเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีอิทธิพลมากในปัจจุบันและอนาคตเนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีการเปิดกว้าง เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับทุกคนทุกระดับให้สามารถเข้าถึงและได้รับการศึกษาตามที่ตนเอง โดยปัญหาด้านข้อจำกัดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเดินทาง ด้านสถานที่ ด้านเวลา อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสังคมไทยได้อีกด้วย สิ่งสำคัญของการศึกษาทางไกล คือ การนำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้และเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน นอกจากนี้อาจมีการจัดการเรียนการสอนร่วมกับการใช้สื่อในรูปแบบอื่นเพื่อประโยชน์อันสูงสุดที่จะเกิดกับผู้เรียน เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อโสตทัศน์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น (ธนัทธัญญ์ ฉัตรภักดิ์ และชุตติวัฒน์ สุวดีพิงศ์, 2561) ด้วยความหลากหลายของสื่อในการจัดการศึกษาทางไกลจึงเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในยุคปัจจุบันที่มีความหลากหลายทั้งในบริบทของตัวผู้เรียนและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน

จากสภาวะการณ์ปัจจุบันอันเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์จึงเห็นได้ว่า พฤติกรรมของคนไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ตสูงขึ้น การจัดการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมสมัยของผู้คน การสอนออนไลน์ในการศึกษาทางไกล จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันโดยการจัดการศึกษาดังกล่าวต้องอาศัยปัจจัยสำคัญอยู่ 3 ด้านคือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน และด้านเครื่องมือ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องจากผู้สอนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการแสดงตัวตนในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ บทความนี้จะชี้ให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์ และสมรรถนะสำคัญสำหรับผู้สอนออนไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องทำความเข้าใจและต้องพัฒนาตนเพื่อจะสามารถนำองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ ในเรื่องนั้น ๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาศึกษาอย่างเป็นระบบในสภาพสังคมโลกาภิวัตน์

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นทำให้เปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนจากผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้เป็นผู้ออกแบบการศึกษา ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเครือข่ายสังคมระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย โดยผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกันผ่านเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย จึงทำให้การเรียนรู้ออนไลน์เป็นการเรียนที่สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์

ความรู้ได้ทุกที่และรูปแบบการเรียนอาจมีโครงสร้างหรือไม่มีโครงสร้างก็ได้ โดยรูปแบบของการเรียนรู้ออนไลน์แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบสื่อเสริม

เป็นลักษณะที่ไม่ได้ใช้เป็นสื่อหลักในการเรียนการสอน มักใช้เป็นทางเลือกเพิ่มเติมที่ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายขึ้นเช่น เอกสารประกอบการสอน วิดีทัศน์ ตำรา

2. รูปแบบสื่อเดิม

เป็นลักษณะสื่อเพิ่มเติมจากการเรียนการสอนในลักษณะอื่น ซึ่งผู้สอนอาจออกแบบเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เข้าใจเพิ่มมากขึ้น

3. รูปแบบสื่อหลัก

เป็นลักษณะการนำการเรียนการสอนออนไลน์มาใช้แทนการเรียนในห้องเรียน พัฒนาขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใช้เป็นสื่อหลักสำหรับแทนครูในการสอนทางไกล ด้วยแนวคิดที่ว่ามัลติมีเดียจะสามารถช่วยถ่ายทอดเนื้อหาได้ใกล้เคียงกับการสอนจริงของครูผู้สอนโดยสมบูรณ์ (ชนินทร์ ตั้งพานทอง, 2560)

รูปแบบการสอนและสื่อการสอนจึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกเหนือจากการใช้สื่อการสอนเพียงประเภทเดียว ผู้สอนควรมีการบูรณาการสื่อทั้งสามรูปแบบในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการสร้างกระบวนการการใช้สื่ออย่างมีขั้นตอนก็จะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้สอนยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้การสื่อสารและเทคโนโลยีที่หลากหลายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิสัมพันธ์การสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับปัจจัยอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนครอบคลุม 4 ส่วนหลัก ได้แก่

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหา (Learner-content interaction) เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนได้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกับเนื้อหาผ่านการตั้งคำถามและกระบวนการอื่นๆที่เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการประเมินคำตอบ

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (Learner-instructor interaction) เป็นลักษณะของการสื่อสารและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากทั้งผู้สอนและผู้เรียน (สื่อสารสองทาง) ผ่านกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการกระตุ้นและเร้าอารมณ์ความต้องการการเรียนรู้ซึ่งกิจกรรมควรมีลักษณะที่ก่อให้เกิดการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นที่เปิดกว้าง มีลักษณะเปิดรับความคิดเห็นที่ทั่วถึงกับผู้เรียนทุกคนหรือในภาพรวม ซึ่งปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถวัดและประเมินความรู้ความเข้าใจและความพึงพอใจของผู้เรียนได้

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน (Learner-learner interaction) เป็นการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนซึ่งการโต้ตอบระหว่างกันอาจมีลักษณะแบบการสื่อสารโต้ตอบกันทันทีหรือไม่สื่อสารโต้ตอบในเวลาเดียวกันก็ได้ ซึ่งการสื่อสารนี้จะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มเล็ก บุคคลกับกลุ่มใหญ่ หรือระหว่างกลุ่มบุคคลกับกลุ่มบุคคลก็ได้

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเทคโนโลยี (Learner-technology interaction) เป็นลักษณะการสื่อสารของผู้เรียนร่วมกับสื่อการสอนที่ผู้สอนเตรียมไว้ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สื่อและเทคโนโลยีต้องมีลักษณะเป็นสื่อออนไลน์ ซึ่งผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยีได้ทั้งแบบการสื่อสารทางเดียวและการสื่อสารสองทางทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบที่ผู้สอนได้กำหนดไว้

จึงเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เมื่อถูกนำมาใช้ก็ได้เปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ผู้สอนที่เป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนสามารถใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์สามรูปแบบคือ รูปแบบสื่อเสริม รูปแบบสื่อเต็ม และรูปแบบสื่อหลัก โดยผู้สอนสามารถใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือจะการใช้การผสมผสานวิธีมากกว่าหนึ่งรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ก็ได้ นอกเหนือจากความเข้าใจในเรื่องของการใช้รูปแบบการสอนออนไลน์ ผู้สอนต้องเข้าใจถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อันประกอบด้วย 4 ลักษณะคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหา (Learner-content interaction) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (Learner-instructor interaction) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน (Learner-learner interaction) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเทคโนโลยี (Learner-technology interaction) การเข้าใจถึงกลวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งสี่รูปแบบนี้ จะช่วยให้ผู้สอนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ให้เกิดบรรยากาศที่ดีกับผู้เรียน นอกจากนั้นการผสมระหว่างรูปแบบการสอนออนไลน์ทั้ง 4 รูปแบบร่วมกับกลวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมการสอนนั้น ๆ จะนำไปสู่กิจกรรมการสอนที่หลากหลายทั้งในเชิงรูปแบบวิธีการสอน สื่อการสอน และกิจกรรมการสอน เกิดการกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ ได้ในที่สุด

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้สอนออนไลน์

สมรรถนะผู้สอนออนไลน์ หมายถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้สอนออนไลน์ที่ดำเนินการสอนในโปรแกรมการศึกษาทางไกล โดยการเตรียมความพร้อมของผู้สอนออนไลน์เป็นกรอบในการจัดฝึกอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้สอนที่มีความชำนาญในเนื้อหา ในการพัฒนาตนเองและเตรียมความพร้อมทางด้านการสอนออนไลน์ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับบุคลากรฝ่ายสนับสนุนได้ ทั้งนี้อาจมีการจัดการเรียนการสอนทั้งแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่มีทั้งการเรียนในชั้นเรียนและการเรียนออนไลน์ รวมถึงการเรียนการสอนระบบเปิดสู่บุคคลอื่น ๆ ที่สนใจต่อการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ โดยทั่วไปแล้วรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนมี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการพัฒนา กระบวนการพัฒนา การประเมินผลลัพธ์ และการสะท้อนผลการพัฒนา (กัญชภัตส์ พงษ์พาณิชย์, 2561) นอกจากนี้ยังมีสมรรถนะสำคัญของครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 สมรรถนะ คือ

1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

2. สมรรถนะด้านการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาและคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล

3. สมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี และการรู้เท่าทันสื่อ
4. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ
5. สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
6. สมรรถนะด้านการข้ามวัฒนธรรม
7. สมรรถนะด้านการเป็นผู้นำความสะอาด และแนะแนวทาง

ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีการพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญและพร้อมเป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนแนวทางในการพัฒนาครูอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจแบ่งได้เป็น 3 แนวทาง คือ

1. แนวทางสำหรับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในระดับนโยบาย

แนวทางสำหรับกลุ่มนี้ควรจัดให้มีการจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เป็นสื่อการเรียนการสอนให้กับครูผู้สอนอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง เช่น มีการสอบภาคความรู้และภาคปฏิบัติทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูผู้สอน โดยกำหนดให้เป็นหนึ่งในเงื่อนไขในการต่ออายุใบประกอบวิชาชีพ เพื่อเป็นการกระตุ้นครูให้พัฒนาตนเองในเรื่องนี้อย่างจริงจัง และส่งเสริมในเรื่องของจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้กับครูผู้สอน

2. แนวทางสำหรับสถานศึกษา

สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้บ่อยขึ้นและมากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือระบบติดต่อกับสื่อออนไลน์ เป็นการสร้างความคุ้นเคยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นพื้นฐานให้กับครูผู้สอน

3. แนวทางสำหรับครูผู้สอน

ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะผ่านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้พร้อมเปิดรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่น่าสนใจมากกว่ากรอบเนื้อหาที่กำหนดไว้ในบทเรียน (สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และคณะ, 2562)

สมรรถนะและแนวทางดังกล่าว ถือเป็นส่วนของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ แต่ในส่วนของสมรรถนะสำคัญสำหรับผู้สอนออนไลน์นั้น แม้บางส่วนยังต้องอิงกับสมรรถนะการสอนในชั้นเรียนแบบปกติ แต่ก็มีสมรรถนะบางประการที่แตกต่างจากการสอนในชั้นเรียนโดยทั่วไป หากพิจารณาเบื้องต้นจากลักษณะทางกายภาพของชั้นเรียนจะพบว่า พื้นที่ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติมีลักษณะที่จับต้องได้ มีลักษณะการอยู่ร่วมกันจนเกิดเป็นสังคมที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม สัมผัสองค์ความรู้บางอย่างได้จากการมองเห็น การสัมผัส การดมกลิ่น การฟังเสียง ขณะที่พื้นที่ของการสอนออนไลน์จัดอยู่ในโลกเสมือนจริง สัมผัสได้ผ่านการมองเห็นและการฟังเสียงเป็นหลัก ทำให้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ย่อมมีข้อแตกต่างกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ส่งผลให้

สมรรถนะสำคัญสำหรับการสอนออนไลน์ในบางส่วนย่อมแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งสมรรถนะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ศาสตร์การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ การแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน การวัดและประเมินผล ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ปราวินยา สุวรรณณัฐโชติ, 2561) และการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนออนไลน์

1. สมรรถนะด้านศาสตร์การสอน

สมรรถนะด้านศาสตร์การสอน ถือเป็นสมรรถนะของผู้สอนที่สำคัญที่สุด ซึ่งนอกจากผู้สอนต้องมีความรู้ความชำนาญในการสอนวิชาเฉพาะของผู้สอนแล้ว จำต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยสมรรถนะด้านศาสตร์การสอนของผู้สอนจะเริ่มจากการวิเคราะห์ผู้เรียนในเรื่องของช่วงวัยและระดับความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ตลอดจนวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วนำมาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้ผู้สอนต้องเชื่อมโยงเป้าหมายของหลักสูตรร่วมกับกิจกรรมการสอน ต้องเสริมทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ สร้างบทเรียนและกิจกรรมให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียน สร้างข้อตกลงในชั้นเรียน และเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ได้ออกแบบไว้

2. สมรรถนะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์

สมรรถนะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์เป็นส่วนที่ผู้สอนออนไลน์จะแสดงบทบาทและหน้าที่ทั้งก่อนการสอนและระหว่างการจัดการสอน โดยผู้สอนออนไลน์จะมีบทบาทหน้าที่ดูแลพื้นที่เสมือนจริงในโลกออนไลน์ให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน โดยมีหลักการคือ 2.1) การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนต้องวิเคราะห์ผู้เรียนตั้งแต่ช่วงวัยของผู้เรียนตลอดจนความรู้ความสามารถของผู้เรียนทั้งในเชิงเนื้อหาและทักษะการใช้สื่อออนไลน์ในเบื้องต้น เพื่อเข้าใจถึงลักษณะภาพรวมของผู้เรียนอันนำไปสู่การออกแบบชั้นเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม 2.2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรม ซึ่งผู้สอนต้องมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดีให้เกิดขึ้น โดยพบว่า การให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างอิสระ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนมีการสื่อสารในชั้นเรียนออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องมีความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยออกแบบกิจกรรมการสอนที่ร่วมสมัยและเข้าถึงความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันต้องสอดคล้องเป้าหมายของหลักสูตร รายวิชา หรือเรื่องที่สอน

3. สมรรถนะด้านการแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน

สมรรถนะด้านการแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนคือ กระบวนการการให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน และการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียน ในมุมมองของผู้เรียนนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนในการเรียนการสอนปกติหรือการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ก็ล้วนมีความต้องการที่จะได้รับคำแนะนำจากผู้สอนเช่นเดียวกัน ซึ่งในบริบทของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นการสื่อสารทั้งหมดหรือส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น ทั้งการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และการ

สื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้สอนออนไลน์จะต้องสร้างบรรยากาศในการรับรู้ตัวตนของผู้เรียน และแสดงตัวตนในฐานะผู้สอนออนไลน์ที่คอยสนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนในการพัฒนาการเรียนรู้ เช่น การให้คำแนะนำอย่างเฉพาะเจาะจงในแต่ละหัวข้อการเรียน การสนับสนุนผู้เรียนในการพัฒนาการวางแผนการเรียนรายบุคคล การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาหลักสูตรทางการเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ก่อนจะเริ่มสอน มีการกระตุ้นหรือสนับสนุนผู้เรียนอย่างมีเป้าหมาย โดยการช่วยให้ผู้เรียนสังเกตและควบคุมการทำความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเอง เป็นต้น

4. สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล ควรมีการเตรียมการตั้งแต่ขั้นตอนของกระบวนการออกแบบการสอน ซึ่งต้องมีการกำหนดหลักฐานการเรียนรู้และวิธีการวัดประเมินผลผู้เรียนออนไลน์ ถือเป็นสมรรถนะที่จำเป็นก่อนการสอน ระหว่างการสอน และหลังการสอน ซึ่งการออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ผู้สอนจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการประเมินผล (Assessment Tools) เชื่อมโยงกับสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับสมรรถนะด้านการประเมินผลจะครอบคลุม 3 สมรรถนะย่อย ได้แก่

4.1 การบ่งชี้กระบวนการประเมินผล

ประกอบด้วยการออกแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการอ่าน การเขียน การคำนวณที่สะท้อนความสามารถทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งควรเป็นการประเมินผลที่หลากหลายสะท้อนความสามารถทางการเรียนรู้ของผู้เรียนและการประเมินตนเอง เช่น การประเมินด้วยการเขียนตอบ หรือแฟ้มสะสมงาน เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินสมรรถนะผู้เรียน และประยุกต์ใช้เครื่องมือวัดที่เป็นกลาง ยุติธรรมและมีความเท่าเทียม

4.2 การประเมินประสิทธิภาพการสอน

เป็นการประเมินกลยุทธ์การเรียนการสอน ประเมินเครื่องมือและวัสดุทางการเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายและการดำเนินงานตามหลักสูตร การจัดทำเอกสาร การรายงานผลการประเมิน และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้สอน

4.3 การประเมินการมีส่วนร่วมการเรียนรู้ของผู้เรียน

เป็นตัวบ่งชี้เกณฑ์การประเมินการมีส่วนร่วมในการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากข้อความต่าง ๆ ของผู้เรียน จากการสังเกตและตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนรายบุคคลและรายกลุ่ม และประเมินผลการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของผู้เรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

ดังนั้น สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สอนเห็นการพัฒนาของผู้เรียนตั้งแต่ก่อนเรียนจนถึงหลังเรียนหรือการเกิดพัฒนาการระหว่างเรียนในองค์ความรู้ ทักษะ หรือเจตคติที่ผู้สอนต้องการให้เกิด นอกจากนี้ผู้สอนยังเห็นถึงจุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง อันนำไปสู่การพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. สมรรถนะด้านทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ถือเป็นสมรรถนะพื้นฐานที่ผู้สอนออนไลน์ควรมี เพื่อให้ช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน ดำเนินไปตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ได้ออกแบบไว้ และยังช่วยให้ผู้สอนสามารถแก้ปัญหาจากการใช้สื่อออนไลน์ที่อาจเกิดขึ้นโดยฉับพลันได้ทันท่วงที นอกจากนี้การที่ผู้สอนมีทักษะการสื่อสารที่ดี ก็จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน และยังให้ข้อมูลได้ตอบกับผู้เรียนได้อย่างชัดเจน โดยสมรรถนะด้านทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สอนควรเริ่มต้นจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขั้นพื้นฐาน เช่น ใช้โปรแกรมในการการนำเสนอ โปรแกรมการพิมพ์งานต่าง ๆ การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โปรแกรมพื้นฐานอื่น ๆ รวมถึงการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จากนั้นจึงพัฒนาทักษะการใช้ระบบจัดการเรียนรู้และเครื่องมือออนไลน์ ซึ่งปัจจุบันมีหลากหลายระบบและเครื่องมือให้เลือกใช้ ผู้สอนออนไลน์จึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวให้คล่องแคล่วเพื่อการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ การติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนที่ชัดเจนท่ามกลางความหลากหลายของระบบและสภาพของสื่อออนไลน์จากผู้เรียนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้สอนต้องเรียนรู้ระบบจัดการเรียนรู้และเครื่องมือออนไลน์ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

6. สมรรถนะด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนออนไลน์

การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนออนไลน์ ถือเป็นสมรรถนะที่ต้องอาศัยประสบการณ์และทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของผู้สอน เนื่องด้วยข้อจำกัดบางอย่างของสื่อออนไลน์เช่น ลักษณะการใช้งานของโปรแกรม บรรยากาศในชั้นเรียนของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ปัจจัยแทรกซ้อนอื่นๆ ทำให้ผู้สอนไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในชั้นเรียนออนไลน์ได้ เมื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีก็ไม่สามารถทำให้การเรียนการสอนในชั้นเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนั้นสมรรถนะด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนออนไลน์จึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนปกติ โดยส่วนใหญ่จะส่งผ่านการใช้คำพูดและอวัจนภาษาเป็นหลัก แต่การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนออนไลน์จะมีการใช้คำพูด อวัจนภาษา และการสื่อสารผ่านข้อความ ดังนั้น ผู้สอนต้องมีการเตรียมการตั้งแต่เครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารสำหรับผู้สอนกับผู้เรียน ตลอดจนเทคนิควิธีการสื่อสารที่น่าสนใจโดยสารที่ผู้สอนจะส่งไปยังผู้เรียนต้องมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งผู้สอนต้องมีการคิดซ้ำทวนในข้อความที่จะส่งสารไปยังผู้เรียนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องสร้างปฏิสัมพันธ์ 4 ลักษณะคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหา (Learner-content interaction) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (Learner-instructor interaction) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน (Learner-learner interaction) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเทคโนโลยี (Learner-technology interaction) ซึ่งรูปแบบการสร้างปฏิสัมพันธ์อาจใช้กระบวนการการเรียนรู้ที่หลากหลายเช่น กระบวนการ

กลุ่ม การร่วมกันเขียน การสะท้อนผลรายกลุ่ม-รายบุคคล กระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน

บทสรุป (Conclusion)

สังคมยุคโลกาภิวัตน์ มีการเชื่อมโยงผู้คนด้วยข่าวสาร ข้อมูล และองค์ความรู้ผ่านเทคโนโลยีออนไลน์อย่างหลากหลายและซับซ้อน ซึ่งล้วนส่งผลให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป การสอนออนไลน์ในการจัดการศึกษาทางไกล จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในปัจจุบัน โดยประเทศไทยได้มีการสนับสนุนการจัดการศึกษาทางไกลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทย ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวต้องอาศัยช่องทางการสอนผ่านเทคโนโลยีออนไลน์ การเข้าใจถึงสมรรถนะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ย่อมช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองให้ก้าวทันพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้สอนออนไลน์ในการจัดการศึกษาทางไกลมีอยู่ด้วยกัน 6 สมรรถนะได้แก่ 1) ศาสตร์การสอน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ 3) การแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน 4) การวัดและประเมินผล 5) ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 6) การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนออนไลน์

นอกเหนือจากสมรรถนะดังกล่าวแล้ว ผู้สอนออนไลน์ควรมีการปรับประยุกต์การสอนจากสมรรถนะดังกล่าวร่วมกับรูปแบบของการเรียนรู้ออนไลน์ทั้ง 3 แบบคือ 1) รูปแบบสื่อเสริม 2) รูปแบบสื่อเต็ม และ 3) รูปแบบสื่อหลัก ก็จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- บุญขันธ์ พงษ์พาณิชย์. (2561). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนนักเรียนระดับปฐมวัย ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*. 6(1), 118–144.
- เชมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม และกรรณ จรรยาอุทธรณ์. (2561). เทคโนโลยีเครือข่ายสังคมอัจฉริยะเพื่อเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*. 13(14-15), 14–26.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี และองอาจ นัยพัฒน์. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 : ปรับการเรียนรู้ เปลี่ยนสมรรถนะ. *Journal of HR intelligence*. 12(2), 47–63.
- ธนัทญ์ ฉัตรภักตร์ และชุตินันท์ สุวัตติพงศ์. (2561). สื่อวิดีโอแบบปฏิสัมพันธ์สำหรับการเรียนการสอนทางไกลด้วยโปรแกรม H5P. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*. 13(15), 27–38.

- ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2561). สมรรถนะและบทบาทผู้สอนออนไลน์ : การแสดงตนและสนับสนุนผู้เรียน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 12 (2), 244-256.
- ชนินทร์ ตั้งพานทอง. (2560). ปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนรู้การสอน. *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และคณะ. (2562). การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้*. 2(1), 55-68.
- สุวัฒน์ บรรลือ. สุวัฒน์ บรรลือ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. 11(2), 250-260.
- สำนักงานพัฒนาพฤติกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). *ETDA เผย ปี 62 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาที Gen Y ครองแชมป์ 5 ปีซ้อน*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.etda.or.th/th/newsevents/pr-news/ETDA/ETDA-เผย-ปี-62-คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย-10-ชั่วโมง-2.aspx?feed=590fb9ad-c550-4bc5-9a56-459ad4891d74>.
- Ouyang, F & Scharber, C. (2017). The influences of an experienced instructor's discussion design and facilitation on an online learning community development: A social network analysis study. *The Internet and Higher Education*. 35(1), 34-57.
- Richardson, J.C., Koehler, A.A., Besser, E.D., Caskurlu, S., Lim, J., and Mueller, M. (2015). Conceptualizing and Investigating Instructor Presence in Online Learning Environments. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 16(3), 256-281.

**กิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาลด้วยการใช้สถานการณ์จำลอง
เสมือนจริง (Simulation based Learning)
Nursing teamwork skills development activities By using Simulation
based learning**

ศุภลักษณ์ ธนาโรจน์¹ วรณดี เสือมาก² วีรวรรณ เกิดทอง³ รุ่งนภา จันทรา⁴

Supalak Thanaroj, Wandee Surmak, Weerawan Kerdthong, Runghapa Chantira

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาลด้วยการใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based Learning) สำหรับการเตรียมความพร้อมนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ให้เกิดความมั่นใจต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งเป็นรายวิชาฝึกปฏิบัติทางการพยาบาลที่ต้องใช้ความรู้และทักษะอื่นๆ ที่เพิ่มขึ้นจากรายวิชา ฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่นักศึกษาพยาบาลเคยผ่านการเตรียมความพร้อมจึงมีความสำคัญที่จะคลายความวิตกกังวลและช่วยลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นต่อตนเองและผู้อื่นได้ ด้วยการฝึกใช้การบริหารทีมการพยาบาลภายใต้สถานการณ์เสมือนจริงที่ต้องดูแลผู้ป่วยจริงในหอผู้ป่วยด้วยกระบวนการพยาบาล เพื่อให้ทีมการพยาบาลสามารถปฏิบัติการพยาบาลที่ต้องปฏิบัติจริงในหอผู้ป่วย อีกทั้งได้พัฒนาความรู้ทักษะและประสบการณ์การแก้ปัญหาในทีมการพยาบาลที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นการฝึกการทำงานร่วมกับทีมทางการพยาบาลในสถานการณ์ที่เสมือนจริงมากที่สุด เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักศึกษามากขึ้น ทั้งนี้ผู้สอนทางการพยาบาลสามารถนำกิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาล กำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและแสดงศักยภาพการแก้ปัญหาทางการพยาบาลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างเสมือนจริงมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords): สถานการณ์จำลองเสมือนจริง; นักศึกษาพยาบาล; การทำงานเป็นทีมการพยาบาล

Received: 2021-02-04 Revised: 2021-04-15 Accepted: 2021-04-18

^{1 2 3 4}วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสราษฏร์ธานี Boromarajonani College of Nursing

Suratthani. Corresponding Author e-mail: supalak@bcnsurat.ac.th

Abstract

This article aim to present activities for developing performance achievement in nursing teamwork skills in this practicum by using simulation based learning for preparing bachelor of nursing students to gain confidence in nursing management practice in nursing administration practice courses. Which is a nursing practice course that requires additional knowledge and skills in addition to nursing practice courses that nursing students used to pass. Preparation is important to reduce the risk of organ loss and to actually reduce the risks that may be caused by yourself and others in the wards through a nursing process so that the team can practice the nursing operations they need. Actually in the ward for the nursing team can practice the nursing work that has to be practiced in the ward also develop knowledge, skills and experience to solve problems in the nursing team that may occur. It is a practice to work with the nursing team in the most realistic situations. To build more confidence for students. Nursing instructors can conduct activities to develop nursing team skills. Defined as a teaching activity that allows learners to practice and show their potential in solving nursing problems according to the specified objectives in a realistic manner.

Keywords: Simulation based learning; Nursing Students; Nursing Teamwork

บทนำ (Introduction)

การจัดการศึกษาปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเมือง สถาบันการศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวที่มุ่งเน้นการนำองค์ความรู้ที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการเรียนการสอน เพื่อจะเป็นสถาบันการศึกษาที่พร้อมจะสนองตอบความต้องการของสถานบริการสุขภาพต่อไป วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี เป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลศาสตร์ที่ให้ความรู้ด้านการพยาบาล ด้วยการนำหลักการทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมมาสอนให้นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษามีทักษะที่จำเป็นที่กำหนดไว้ในมาตรฐานผลการเรียนรู้ สาขาพยาบาลศาสตร์ 6 ด้าน คือ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีและทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพที่ระบุให้ผู้เรียนสามารถแสดงภาวะผู้นำในการปฏิบัติงาน สามารถบริหารจัดการทีมการพยาบาลและทีมสหสาขา ความสามารถในการทำงานเป็นทีมสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนที่จะสำเร็จการศึกษามีความเข้าใจวิชาชีพอย่างสมบูรณ์ (สุธิศา ล่ามช้าง และสมจิต เกียรติวัฒนเจริญ, 2558) ซึ่ง Romeo (2016) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมการพยาบาลมีความจำเป็นต่อ

นักศึกษาพยาบาลที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ในอนาคต ซึ่งประกอบไปด้วยการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี การตัดสินใจ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การมอบหมายงาน การจัดการการให้บริการพยาบาลแก่ผู้รับบริการหลายรายการ การอำนวยความสะดวกในการทำงานเป็นทีมและการทำงานร่วมกันกับสมาชิกทีมที่มีความแตกต่าง ผู้เขียนในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบรายวิชาปฏิบัติบริหารการพยาบาลมีความต้องการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ และได้ศึกษาการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ นักศึกษามีทักษะดังกล่าวเกิดขึ้นโดยใช้ Simulation Based Learning (SBL)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based learning) ทางด้านการศึกษาทางการพยาบาล เป็นวิธีการเรียนการสอนวิธีการหนึ่ง ที่ต้องการให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ และเป็นการฝึกทักษะที่จำเป็นตามที่อาจารย์ออกแบบไว้ รวมถึงการดูแลผู้รับบริการได้อย่างเป็นองค์รวมโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้านที่มีความสัมพันธ์กันตามกรอบแนวคิดของ Jeffries, (2005) ดังนี้ 1) ผู้สอน (Teacher) 2) ผู้เรียน (Student) 3) ลักษณะการจัดการฝึกปฏิบัติ (Educational practice) 4) การออกแบบสถานการณ์จำลอง (Simulation design characteristic) และ 5) ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome) นักศึกษาสามารถปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์เสมือนจริงได้หลายครั้งจนเกิดความมั่นใจก่อนที่จะให้การพยาบาลผู้ป่วยจริง (Cordeau, 2013) โดยอาจารย์สามารถออกแบบโจทย์สถานการณ์เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยที่มีปัญหาด้านสุขภาพรูปแบบต่างๆ ร่วมกับการเลือกประเด็นอื่นๆ ที่สำคัญและต้องการจะเพิ่มเติมในสาระการเรียนรู้ เช่น การแสดงออกของการมีคุณธรรมจริยธรรม บทบาทการตัดสินใจ การสื่อสาร การแสดงบทบาทผู้นำ ผู้ตามที่ดี ที่ช่วยให้นักศึกษารู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์การดูแลผู้ป่วยจริงมากที่สุด อีกทั้งมีการสะท้อนคิดการปฏิบัติซึ่งเป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์เสมือนจริง (Simulation Based Learning) ช่วยให้นักศึกษาได้เปิดใจสะท้อนความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้ทบทวนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานร่วมกันในกลุ่มนักศึกษาด้วยกัน โดยอาจารย์ช่วยสะท้อนคิดผลการปฏิบัติของนักศึกษาในส่วนที่ปฏิบัติได้ดีและส่วนที่ต้องปรับปรุงพัฒนาครอบคลุมทักษะปฏิบัติการพยาบาล (Technical skills) และทักษะที่ไม่ใช่ปฏิบัติการพยาบาลโดยตรง (Non-technical skills) (Phrampus & O'Donnell, 2013) การเรียนรู้วิธีนี้ช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะปฏิบัติการพยาบาล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสร้างเจตคติที่ดีต่อการดูแลผู้ป่วย และช่วยให้นักศึกษาสามารถจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ยาวนานกว่าวิธีการสอนชนิดอื่น ทั้งนี้เพราะนักศึกษาได้เรียนรู้ไปพร้อมกับการลงมือปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมการเรียนรู้ (Phrampus & O'Donnell, 2013)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based learning) ซึ่ง วงเดือน สุวรรณศิริ (2559) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษาทางการพยาบาลได้อย่างมีประโยชน์ ประเด็นที่สำคัญคือ สามารถพัฒนาทักษะทางคลินิกที่ต้องการของ

ผู้เรียนได้เร็วขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะอื่นๆที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลเช่นทักษะการทำงานเป็นทีม การพยาบาลที่จะต้องประกอบด้วยความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการวิเคราะห์ นอกจากนี้การใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริงยังเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน เนื่องจากทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติต่อผู้ป่วยในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย อีกทั้งสามารถปรับตัวของผู้เรียนก่อนเผชิญกับสถานการณ์จริงในเรื่องความเครียดและความกลัว ผู้เขียนจึงเห็นว่าการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การพยาบาลมีความจำเป็นต้องมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี จึงได้นำเสนอบทความนี้ ประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ส่วน ได้แก่ 1) ทักษะการทำงานเป็นทีม การพยาบาล 2) การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based learning) 3) ประสบการณ์การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การพยาบาลด้วยการใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based Learning) ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล และ 4) ผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การพยาบาลด้วยการใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based Learning) ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล

ทักษะการทำงานเป็นทีม การพยาบาล

การทำงานเป็นทีมของพยาบาล พัฒนามาจากความพยายามที่ต้องการจะแก้ไขปัญหา การพยาบาลที่แยกเป็นส่วนๆ จากการให้พยาบาลปฏิบัติตามหน้าที่ อีกทั้งต้องการเพิ่มความพึงพอใจแก่ผู้ป่วยและบุคลากร พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร โดยการมอบหมายผู้ป่วยให้แก่บุคลากรพยาบาลซึ่งมีความรู้ความสามารถ โดยกลุ่มการทำงานต้องรู้จักผู้ป่วย รู้ปัญหาและความต้องการของผู้ป่วยทุกคนในความดูแล การทำงานเป็นทีม การพยาบาล จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงบริการพยาบาลให้ดียิ่งขึ้น โดยมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละบุคคลอย่างเป็นระบบและสมบูรณ์ ช่วยแบ่งเบางานที่ไม่จำเป็นต้องใช้พยาบาลรับผิดชอบ ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาพยาบาลที่ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ป่วย นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยพัฒนาความรู้และทักษะของสมาชิกในทีมเป็นการแบ่งปันความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานหลายระดับเพื่อร่วมแก้ปัญหาให้กับผู้ใช้บริการ เป็นการฝึกให้พยาบาลวิชาชีพเป็นผู้นำที่ดี (กองการพยาบาล, 2539) ซึ่งตรงกับปรัชญาของการให้การพยาบาลกล่าวคือ การทำงานให้การพยาบาลเป็นทีมอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า เป็นการให้การพยาบาลโดยยึดเอาผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง และสามารถให้การพยาบาลที่ดีที่สุด โดยกลุ่มบุคลากรซึ่งมีความศรัทธาและยอมรับในคุณค่าของสมาชิกในทีมแต่ละคน (Rocchiccioli and Tibury, 1998)

พยาบาลถือเป็นบุคลากรที่สำคัญในหอผู้ป่วยที่ต้องอยู่กับผู้ป่วยตลอดทั้งวัน จึงต้องมีการผลัดเปลี่ยนเวรกันดูแลผู้ป่วยตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้การพยาบาลที่ต่อเนื่องตามแผนการรักษาและแผนการพยาบาล ถ้าผู้ป่วยขาดการดูแลเอาใจใส่จากพยาบาล ไม่ได้รับการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง

และถูกต้องเหมาะสม จะทำให้ผู้ป่วยต้องอยู่โรงพยาบาลนานขึ้นหรือหายช้าต้องใช้เวลาในการรักษานานเกินไป ทำให้ต้องยืดเวลาในการกลับบ้านเพื่อเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองหรือประกอบอาชีพตามปกติ (อนุวัฒน์ ศุภชุติกุล และจิรัตรม ศรีรัตนบัลล์, 2543) ซึ่งขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพพระดับปฏิบัติการ

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป มีขอบเขตการปฏิบัติการพยาบาลซึ่งเป็นการให้การพยาบาลกับผู้ป่วยหรือผู้ใช้บริการเนื่องจากพยาบาลประจำการเป็นบุคลากรที่สำคัญในทีมสุขภาพ มีหน้าที่ในลักษณะวิชาชีพ เป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาล สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการพยาบาลระดับวิชาชีพ ให้บริการทางสุขภาพต่อผู้ใช้บริการตามขอบเขตของงาน ซึ่งรวมถึงการแก้ปัญหาสุขภาพขั้นพื้นฐานและแก้ปัญหาซับซ้อนในการพยาบาลสาขาใดสาขาหนึ่ง บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของพยาบาลประจำการ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน (กองการพยาบาล, 2539) ดังนี้

1.1 ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลต้องใช้ความรู้ขั้นพื้นฐานในการให้การพยาบาลโดยตรงแก่ผู้ป่วยและครอบครัว ในหอผู้ป่วยหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยใช้กระบวนการพยาบาลเพื่อวางแผนให้การพยาบาลแบบองค์รวม มีการใช้มาตรฐานการพยาบาลเพื่อควบคุมคุณภาพบริการ ให้ความร่วมมือกับทีมสุขภาพที่เกี่ยวข้องเพื่อการดูแลผู้ป่วยและครอบครัว รวมถึงการขอคำปรึกษาขอความช่วยเหลือจากบุคลากรในทีมสุขภาพตามความจำเป็นได้อย่างเหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ ดังนี้

1.1.1 ใช้ความรู้ศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการประเมินปัญหา การวินิจฉัยและการวางแผนให้การพยาบาลผู้ป่วยและครอบครัว รวมทั้งผู้ที่มีปัญหาฉุกเฉินได้อย่างปลอดภัย

1.1.2 ประสานความร่วมมือกับทีมสุขภาพ เพื่อให้การดูแลผู้ป่วยและครอบครัวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จัดเตรียมผู้ป่วยเพื่อรับการตรวจทั่วไปและตรวจพิเศษต่างๆ รวมทั้งให้การพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยในสภาพการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

1.1.3 มีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาดูแลเยี่ยมผู้ป่วยหรือผู้ใช้บริการในหน่วยงาน

1.1.4 เฝ้าระวัง สังเกต วิเคราะห์อาการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วย ดำเนินการปรึกษาพยาบาลวิชาชีพในระดับสูงหรือพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ หรือทีมสุขภาพที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยได้ทันเวลาที่ก่อนที่จะเข้าสู่ภาวะวิกฤตหรือมีปัญหาซับซ้อนตามมา

1.1.5 ควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการดูแล และเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในทีมสุขภาพทุกระดับ มีการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคตามหลักการที่คณะกรรมการการควบคุมการติดเชื้อกำหนด

1.1.6 ร่วมประชุมปรึกษากับบุคลากรภายในหอผู้ป่วยหรือในทีม เพื่อการประเมินปัญหาและร่วมหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อพัฒนาคุณภาพการดูแลอย่างต่อเนื่อง

1.1.7 จัดเตรียมและตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ตลอดเวลา

1.1.8 สอนและให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยและครอบครัว เพื่อพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยกลับไปใช้ชีวิตตามปกติกับครอบครัวได้เร็วขึ้น หรือปฏิบัติ กิจกรรมที่หัวหน้าทีมการพยาบาลมอบหมาย

1.1.9 มีส่วนร่วมในการควบคุมคุณภาพการพยาบาลในหอผู้ป่วย หรือหน่วยงานที่ปฏิบัติโดยการแก้ปัญหา เพื่อควบคุมคุณภาพการพยาบาลในหอผู้ป่วยหรือในหน่วยงานที่ปฏิบัติ

1.1.10 เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การดูแลภายในหอผู้ป่วย หรือหน่วยงานเพื่อประกันคุณภาพการให้บริการ

1.2.1 มีส่วนร่วมในการสร้างทีมการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วย และครอบครัว

1.2.2 มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา แก้ไขอุปสรรคที่เกิดจากระบบงาน บุคคล และสิ่งแวดล้อม

1.2.3 มีส่วนร่วมในโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยในหน่วยงาน

1.2.4 ประเมินการให้บริการพยาบาลในหอผู้ป่วยหรือภายในหน่วยงาน ให้ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหอผู้ป่วยหรือในหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

1.2.5 ร่วมประชุมปรึกษากับผู้บริหารทางการพยาบาล เพื่อประเมินคุณภาพของการ บริการพยาบาลในหอผู้ป่วยหรือในหน่วยงาน

1.2.6 มีส่วนร่วมในกิจกรรมของฝ่ายการพยาบาล กลุ่มงานในโรงพยาบาล และ/หรือ องค์กรวิชาชีพ

1.3 ด้านวิชาการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาการบุคลากรทางการพยาบาล ให้ความรู้แก่ ผู้ใช้บริการ มีส่วนร่วมในการวิจัย และนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการพยาบาล

1.3.1 มีส่วนร่วมในการปฐมนิเทศบุคลากรใหม่และผู้ฝึกอบรมในหน่วยงาน

1.3.2 สอนหรือเป็นพี่เลี้ยงให้แก่นักศึกษาพยาบาล พยาบาลเทคนิค และผู้ช่วยพยาบาล

1.3.3 มีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือการสอน การให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและครอบครัว

1.3.4 ให้ความร่วมมือหรือมีส่วนร่วม ในการทำวิจัยทางการพยาบาล และนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการพยาบาลในหน่วยงานที่ปฏิบัติ

สรุปว่า พยาบาลเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการให้บริการสุขภาพกับผู้มารับบริการ โดยให้การพยาบาลที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้ได้คุณภาพทางการพยาบาลที่ดี ภายใต้การทำงานเป็นทีม การพยาบาลที่มุ่งหวังให้พยาบาลมีส่วนร่วมในทุกบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามมาตรฐานทางวิชาชีพ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติการพยาบาล 2) ด้านการบริหารจัดการ และ 3)

ด้านวิชาการ ซึ่งต้องร่วมกันปฏิบัติงานร่วมกับทีมพยาบาลและบุคลากรทางการแพทย์ที่มีระดับความรู้แตกต่างกัน ให้ความช่วยเหลือกัน แบ่งความรับผิดชอบตามระดับความรู้ บนพื้นฐานการให้การพยาบาลที่ยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง และการเคารพคุณค่าแห่งตนซึ่งกันและกัน

การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based learning)

เป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการปฏิบัติให้เกิดความมั่นใจจนเกิดเป็นทักษะโดยใช้สถานการณ์ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด โดยการกำหนดรูปแบบสถานการณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลในสถานการณ์เสมือนจริงซ้ำได้จนเกิดความมั่นใจ ก่อนให้การพยาบาลผู้ป่วยในสถานการณ์จริง (Cordeau, 2013) การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างความปลอดภัยแก่ผู้ป่วย (Patient safety) และตัวผู้เรียนก่อนที่จะปฏิบัติจริง 2) เพิ่มประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน (Experience) เป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้รับรู้หรือสัมผัสกับสถานการณ์ที่เสมือนจริงให้กับผู้เรียน ลดความกลัว ความตื่นตระหนก ร้องไห้ และความเครียด ประสบการณ์ของผู้เรียนที่ได้รับจากสถานการณ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถดูแลให้การช่วยเหลือผู้ป่วยได้ดีขึ้น ให้การช่วยเหลือพยาบาลได้อย่างถูกต้องและสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ 3) เพิ่มทักษะปฏิบัติทางการพยาบาล (Practice) โดยให้ผู้เรียนดึงความรู้ทฤษฎีที่เรียนออกมาใช้ในสถานการณ์จริงได้ 4) สร้างความมั่นใจ (Benefits) การฝึกในสถานการณ์เสมือนจริงสามารถหยุดและให้ข้อเสนอแนะ และเริ่มทำซ้ำใหม่ได้ อันจะทำให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน Unsworth, J., McKeever, M. & Kelleher, M., (2012) กล่าวว่า การสอนโดยสถานการณ์เป็นการสอนที่ดีและเกิดความปลอดภัยต่อชีวิตผู้ป่วยการใช้หุ่นจำลองผู้ป่วยทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในตนเองและมีความรู้มากขึ้น ทั้งตัวนักศึกษาเองและเพื่อนนักศึกษาที่อยู่ในทีมฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จำลองเพราะมีการฝึกปฏิบัติงาน การสะท้อนความคิดซึ่งทำให้การปฏิบัติงานดีขึ้น

การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เสมือนจริง โดยการนำแนวคิดของ Jeffries – Simulation Framework มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมมีหลักการที่สำคัญ ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับรายวิชาตามความต้องการของหลักสูตร 2) การออกแบบสถานการณ์ที่เสมือนจริงเพื่อจะสื่อสัญญาณการแก้ปัญหาสู่การเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และ 3) การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้

โดยสรุป การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะทางการพยาบาล เพิ่มประสบการณ์การเผชิญปัญหาและการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาในเหตุการณ์เสมือนจริง ที่สามารถฝึกฝนจนเกิดความมั่นใจแก่ผู้เรียน โดยผู้สอนต้องออกแบบสถานการณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชาและความต้องการ และมีความเหมาะสมกับผู้เรียนสามารถที่จะประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ได้จริง และสิ่งสำคัญที่สุดคือ การออกแบบสถานการณ์ที่

เสมือนจริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดปฏิกิริยาตอบกลับในสถานการณ์จากการแสดงพฤติกรรมออกมาที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด

ประสบการณ์การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาลด้วยการใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based Learning) ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี จัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติบทบาทหัวหน้าทีม หัวหน้าเวร และการเป็นผู้นำทางการพยาบาลในสถานบริการสุขภาพ ยึดหลักจริยธรรมและสิทธิมนุษยชนในการบริหารและเป็นสมาชิกที่ดีของวิชาชีพและสถาบัน (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี, 2012) การจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในครั้งนี้ จัดขึ้นเพื่อการสร้างสถานการณ์เสมือนจริง (Reality or Fidelity) ที่มีสภาพแวดล้อม เหตุการณ์ และการโต้ตอบเสมือนจริงและที่มีความเป็นไปได้หรือเป็นเหตุการณ์จริง ซึ่งความเสมือนจริงที่จำลองขึ้นนั้นจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความรู้สึก นึกคิด ความเข้าใจ อารมณ์ นำความรู้ ทักษะปฏิบัติที่มีมาใช้ในการแก้ปัญหาทางการพยาบาล หัวใจสำคัญของการเรียนรู้ด้วยสถานการณ์เสมือนจริงยังหมายรวมถึงอุปกรณ์การแพทย์ การแต่งกาย การจัดห้อง แสง เสียงที่เลียนแบบมาจากสิ่งแวดล้อมจริง ในการจำลองสถานการณ์ครั้งนี้จัดให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 133 คน แบ่งเป็น 16 กลุ่มละ 8-9 คน ใช้เวลาจำนวน 2 วัน จากนั้นแบ่งนักศึกษาตามกลุ่มหอผู้ป่วยที่นักศึกษาจะต้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานและให้ทุกคนเข้าร่วมในสถานการณ์เสมือนจริงดังกล่าวตามกำหนด โดยกิจกรรมเตรียมความพร้อมของแต่ละกลุ่มมีขั้นตอน 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการนำ (Pre – Brief) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนเตรียมความพร้อมผู้เรียนโดยการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในครั้งนี้คือ การเล่าและทำความเข้าใจสถานการณ์ที่กำหนด อธิบายบทบาทของผู้เรียนที่กำหนดขึ้นในสถานการณ์ (Jones, & Alinier, 2009) สิ่งที่คุณเรียนต้องเรียนรู้มาก่อนการทบทวนเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การตั้งกฎกติกาการเข้าร่วมกิจกรรม และการแนะนำอุปกรณ์ เครื่องใช้ในสถานการณ์ในสถานที่ที่จะใช้ในการปฏิบัติ

2. ขั้นการปฏิบัติ (Scenario) หรือการเข้าไปในสถานการณ์เพื่อแสดงบทบาทตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสถานการณ์ที่กำหนดผู้เรียนต้องแสดงบทบาทเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิตชั้นปีที่ 4 ที่กำลังฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยหนักภายใต้การนิเทศของอาจารย์และพยาบาลวิชาชีพ โดยมีการแบ่งบทบาทตามที่ได้รับมอบหมายในแต่ละกลุ่ม ได้แก่ 1) บทบาทหัวหน้าเวรจำนวน 1 คน 2) บทบาทหัวหน้าทีมจำนวน 1 คน 3) บทบาทสมาชิกทีมจำนวน 5-6 คน อีกทั้งมีการแสดงตามบทบาทของผู้สอนซึ่งแสดงเป็นอาจารย์นิเทศประจำกลุ่ม ผู้ช่วยสอนคนที่ 1 แสดงบทบาทของพยาบาลวิชาชีพบนหอผู้ป่วย ผู้ช่วยสอนคนที่ 2 และ 3 แสดงบทบาทของผู้ป่วย เมื่อครบตาม

กำหนดเวลา 20 นาที จะเปลี่ยนผู้แสดงบทบาทเป็นกลุ่มต่อไปโดยใช้สถานการณ์เสมือนจริงที่คู่ขนานกัน (เปลี่ยนแปลงอาการแสดงและความรุนแรงของการจัดการอาการของผู้ป่วยแต่ละราย) กับสถานการณ์ที่ผ่านมา

3. ขั้นตอนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (De-brief) ภายหลังจากการแสดงบทบาทในสถานการณ์ ผู้สอนจะจัดห้องให้ที่เหมาะสมสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย และอาจจะใช้วิดีโอที่บันทึกขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทในสถานการณ์ การประเมินผลผู้เรียนเป็นการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการประเมินที่สำคัญ 3 ระยะ 1) การบรรยายความรู้สึกรู้สึก (Descriptive Phase) เป็นการถามถึงความรู้สึกของผู้เรียน หรือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่อยู่ในสถานการณ์ 2) การวิเคราะห์สถานการณ์ (Analysis Phase) เป็นระยะที่ผู้สอนสะท้อนให้ผู้เรียนในสิ่งที่ผู้เรียนทำได้ และส่วนที่ผู้เรียนบกพร่อง 3) การนำไปประยุกต์ใช้ (Application Phase) ผู้สอนจะร่วมหาแนวทางหรือวิธีการการนำไปปรับใช้จริง เพื่อที่จะให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้ (Fanning RM & Gaba DM., 2007) โดยใช้หลักการ 6PA ในการประเมินผลผู้เรียนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงหลักการประเมินผลตามขั้นตอนการปฏิบัติของผู้เรียนในขั้น การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (De-brief)

ขั้นตอนการปฏิบัติ ของผู้เรียน	หลักการประเมินผล
Immediate Phase	ความสามารถในการประเมินสภาพผู้ป่วยขั้นตอนการประเมินสภาพและการระบุปัญหาที่พบ
Planning Phase	ความสามารถในการวางแผนการให้การพยาบาลของทีมภายใต้บทบาทหน้าที่ที่กำหนด
Assessment Phase	การประเมินสภาพข้อมูล การประเมินสถานการณ์เกี่ยวกับทีมและการระบุปัญหา
Action Phase	ความสามารถในการลงมือปฏิบัติตามบทบาท ได้แก่ บทบาทหัวหน้าเวร บทบาทหัวหน้าทีมและบทบาทสมาชิกทีม
Maintenance Phase	ความสามารถในการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล หากผลการประเมินดีให้คงสภาพดังกล่าวไว้หรืออาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม
Deterioration Phase	การวิเคราะห์ประเมินคุณภาพการปฏิบัติการพยาบาล หากไม่ได้ผลเป็นไปตามที่กำหนดไว้ให้กลับไปประเมินขั้นต้นใหม่

ตัวอย่างสถานการณ์

การฝึกประสบการณ์ในคลินิกเสมือนจริงครั้งนี้ เป็นสถานการณ์ในหอผู้ป่วยไอซียู โรงพยาบาลทั่วไป มีจำนวนผู้ป่วยจำนวน 6 ราย มีพยาบาลประจำการในเวรจำนวน 4 คน ผู้ป่วย 6 ราย ในเวรเช้าเวลา 10.00 น.

3.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Scenario Objective)

3.2.1 ประเมินสภาพผู้ป่วยโดยใช้หลัก ABCDE และประเมินสภาพปัญหาอื่นๆที่มีผลต่อการดูแลผู้ป่วย

3.2.2 ปฏิบัติทักษะการพยาบาลตามแนวปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มีภาวะช็อก (Shock) ผู้ป่วยที่มีปัญหาทางเดินหายใจ และการเตรียมผู้ป่วยก่อนและหลังผ่าตัด

3.2.3 แสดงภาวะผู้นำในการบริหารทีมการพยาบาลได้

1) มอบหมายงานให้หัวหน้าทีมได้

2) ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้

3.2.4 ทำงานเป็นทีมในบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม และสมาชิกทีมการ

พยาบาล

3.2.5 สื่อสารกับสมาชิกทีมการพยาบาลและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรายงานได้ถูกต้องครบถ้วนโดยใช้เครื่องมือ SBAR และรับคำสั่งแผนการรักษาได้

3.3 การเตรียมสถานการณ์จำลองเสมือนจริง

3.3.1 บทบาทของผู้ร่วมแสดงบทบาทในสถานการณ์

1) นักศึกษาพยาบาล จำนวน 1 คน แสดงบทบาทหัวหน้าทีม

2) นักศึกษาพยาบาล จำนวน 1 คน แสดงบทบาทหัวหน้าเวร

3) นักศึกษาพยาบาล จำนวน 6-7 คน แสดงบทบาทสมาชิกทีม

4) พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1 คน แสดงบทบาทพยาบาลวิชาชีพ

5) ลูกชายผู้ป่วยเตียงที่ 1 นั่งอยู่ข้างเตียงผู้ป่วย

6) ลูกสาวของผู้ป่วยเตียงที่ 6

3.3.2 บทบาทของคณะผู้จัดสถานการณ์เสมือนจริง

1) อาจารย์นิเทศ จำนวน 1 คน

2) พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 2 คน

3) แพทย์ จำนวน 1 คน

4) ผู้บันทึกภาพวิดีโอ จำนวน 1 คน

5) ผู้สรุปการเรียนรู้/สังเกตการณ์ จำนวน 1 คน

3.3.3 การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อม

- 1) เตรียมอาจารย์นิเทศและพยาบาลแต่งกายด้วยชุดพยาบาล และผู้เรียนแต่งกายด้วยชุดฝึกปฏิบัติงาน (ฟ้า-ขาว)
- 2) ผู้ป่วยแต่งกายด้วยชุดผู้ป่วยและสร้างแพทเทิร์นการบาดเจ็บบนตัวหุ่นและตัวบุคคลให้มีลักษณะเหมือนจริงมากที่สุดตามที่สถานการณ์กำหนด (Moulage) เช่น บาดแผลชนิดต่างๆ การแต่งหน้าให้สอดคล้องกับอาการของผู้ป่วย
- 3) เตรียมหุ่นปฏิบัติการเสมือนจริง (Simman) ลงข้อมูลอาการที่กำหนดขึ้นตามสถานการณ์ในระบบปฏิบัติการเพื่อให้หุ่นสามารถแสดงอาการและโต้ตอบการสนทนาได้เสมือนจริงที่สุด
- 4) จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ทางการแพทย์ให้พร้อมใช้งานได้จริง และห้องปฏิบัติการให้เสมือนเป็นหอผู้ป่วยจำลอง

3.4 โครงสร้างสถานการณ์เริ่มต้น (Construct Initial Circumstances)

เวลา 10.00 น. ขณะที่พยาบาลกำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ อาจารย์นิเทศพร้อมด้วยนักศึกษาทุกคนในกลุ่มกำลังตรวจเยี่ยมอาการผู้ป่วย(Mid-Morning Round) ในช่วงขณะดังกล่าวมีผู้ป่วยจำนวน 6 รายที่อยู่ในความดูแล ทุกรายมี Assignment ของนักศึกษาทุกคน ผู้ป่วยเตียง 6 เป็นผู้ป่วยประเภทที่ 3 (Semi-critical) และผู้ป่วยเตียง 1 และ 2 เป็นผู้ป่วยประเภท 2 (Moderate) และผู้ป่วยเตียง 3 4 และ 5 เป็นผู้ป่วยประเภท 1 พ้นฟู (Convalescent) โดยมีรายละเอียดของผู้ป่วยแต่ละเตียงดังนี้

ผู้ป่วยเตียง 1 ใช้ผู้แสดงจริงจัดทำผู้ป่วยนอนในท่า Semi fowler position อายุ 60 ปี หายใจได้น้อยและมีอาการไอ ผู้ป่วย มีอาการหายใจลำบากกระสับกระส่าย มีประวัติเป็นโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง 10 ปี เริ่มมีอาการเหนื่อยมากขึ้นเมื่อ 2 เดือนที่ผ่านมา ไม่ประสบความสำเร็จในการเล็กลูบปอด

ผู้ป่วยเตียงที่ 2 ใช้หุ่นปฏิบัติการเพศหญิงและเตรียมสภาพผู้ป่วยด้วยการจัดทำผู้ป่วยนอนในท่านอนหงายราบ อายุ 35 ปี มีประวัติเป็นมะเร็งลำไส้ระยะที่ 2 ให้ประวัติว่า ประมาณ 1 ปีก่อนมีอาการท้องผูกมาก รับการรักษาด้วยการรับประทานยาระบายมาเป็นเวลา 3 เดือน อาการไม่ทุเลา จึงซื้อยาสมุนไพรมารับประทาน 2 เดือนก่อนมาท้องผูกมากขึ้น มีเลือดออกขณะถ่ายอุจจาระทุกครั้ง มาพบแพทย์ พบว่าตนเองเป็นโรคมะเร็งลำไส้ แพทย์จึงนัดทำผ่าตัดพุงนี้

ผู้ป่วยเตียง 3 ใช้หุ่นปฏิบัติการและเตรียมสภาพผู้ป่วยด้วยการจัดทำผู้ป่วยนอนในท่านอนหงายราบ อายุ 18 ปี ผู้ป่วยหลังผ่าตัด Appendectomy 2 วัน มีอาการปวดแผลผ่าตัดพอน pain score ระดับ 4 ผายลมแล้ว

ผู้ป่วยเตียงที่ 4 ใช้หุ่นปฏิบัติการและเตรียมสภาพผู้ป่วยด้วยการจัดทำผู้ป่วยนอนในท่านอนหงายราบ อายุ 29 ปี หลังผ่าตัด Appendectomy 2 วัน ปวดแผลผ่าตัดพอน pain score ระดับ 4 ผายลมแล้ว

ผู้ป่วยเตียงที่ 5 ใช้หุ่นปฏิบัติการเตรียมสภาพผู้ป่วยและจัดทำผู้ป่วยนอนในท่านอนหงายราบ อายุ 30 ปี หลังผ่าตัด Appendectomy 1 วัน ปวดแผลผ่าตัดพอน pain score ระดับ 7 ไม่ผายลม

ผู้ป่วยเตียง 6 ใช้หุ่นปฏิบัติการเสมือนจริง (SimMan) จัดทำผู้ป่วยนอนในท่า Semi fowler position หายใจได้น้อยและมีอาการไอ อายุ 75 ปี ให้ประวัติว่าหลังรับประทานอาหารเย็น ข้าวกับยาปลากระป๋อง หลังจากนั้น 6 ชั่วโมง มีอาการปวดท้อง คลื่นไส้อาเจียน ถ่ายเหลว ตั้งแต่เวลาเที่ยงคืนถึง 6 โมงเช้า ถ่ายไปแล้ว 10 ครั้ง 2 ชั่วโมงก่อนมาโรงพยาบาลมีอาการปวดบิดในท้องมีคลื่นไส้อาเจียนมากขึ้นญาตินำส่งโรงพยาบาล บุตรสาวมีกังวลกับอาการป่วยของบิดา

กำหนดให้ผู้เรียนแสดงเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4ที่กำลังฝึกปฏิบัติรายวิชาบริหารการพยาบาล ภายใต้การนิเทศของอาจารย์ประจำกลุ่ม โดยมีตัวอย่างสถานการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	พฤติกรรมที่คาดหวังของผู้เรียน	ข้อควรตระหนัก
ขั้นการนำ (Pre-Brief) ควรปฏิบัติขั้นนี้ก่อนการแสดง บทบาทสถานการณ์จริงอย่างน้อย 1 วัน ใช้เวลา 1 ชม. ในห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ ทางโรงพยาบาล สำหรับผู้เรียนทุกคนโดยพร้อมกัน 1. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่	1. เตรียมความพร้อมจากการทบทวนเนื้อหาสาระที่กำหนด เช่น ภาวะผู้นำ การบริหารและการเป็นผู้นำทางการพยาบาล บทบาทของหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม และสมาชิกทีม หลักการมอบหมายงาน เป็นต้น 2. ทบทวนทักษะการพยาบาลที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้สารน้ำ การเตรียมผู้ป่วยก่อนและหลังผ่าตัด การ	1. ควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่เสมือนจริง 2. ต้องมั่นใจว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดแล้วจริง

กิจกรรม	พฤติกรรมที่คาดหวังของผู้เรียน	ข้อควรตระหนัก
คาดหวัง เนื้อหาสาระที่ต้องทราบ ก่อนการแสดงบทบาทใน สถานการณ์ 2. เล่าสถานการณ์ที่กำหนด และ เล่าประสบการณ์ของผู้สอน เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยที่คล้ายกับ สถานการณ์ที่กำหนดขึ้น 3. แง่กฎ-กติกาและบทบาทใน การแสดงบทบาทในสถานการณ์ 4. แนะนำทำความเข้าใจ สิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์เครื่องใช้ ที่กำหนดในสถานการณ์	ช่วยฟื้นคืนชีพ เป็นต้น 3. ศึกษาข้อมูลการใช้การอุปกรณ์ เครื่องใช้	
2. ขั้นปฏิบัติ (Scenario) ผู้สอนให้สัญญาณของการเริ่ม สถานการณ์ ผู้สอนแสดงบทบาทเป็นอาจารย์ นิเทศ พูดคุยและมอบหมาย ผู้ป่วยให้นักศึกษาดูแล ผู้เรียนให้ แสดงบทบาทเป็นนักศึกษา พยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชา บริหารการพยาบาล (เข้าครั้งละ 1 กลุ่ม) และมีผู้ช่วยสอน แสดง บทบาทเป็นพยาบาลวิชาชีพ แพทย์และญาติผู้ป่วย 1. การตรวจเยี่ยมอาการผู้ป่วย (Mid-Morning Round) 2. การช่วยเหลือผู้ป่วยเตียง 6 ที่	สมาชิกทีม 1. แสดงความกระตือรือร้น สนใจต่อ การได้รับมอบหมายงานจากหัวหน้า เวรและหัวหน้าทีม 2. ประเมินอาการและปัญหาที่ เกิดขึ้นและรายงานหัวหน้าทีมได้ อย่างเหมาะสม 3. ปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยที่มี ภาวะช็อก (Shock) ผู้ป่วยที่มีปัญหา ทางเดินหายใจ และการเตรียมผู้ป่วย ก่อนและหลังผ่าตัดอย่างเป็นองค์รวม ด้วยความเมตตา กรุณา และเอื้อ อาทรยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม กฎหมายและสิทธิของผู้ป่วย หัวหน้าทีม	1. ระมัดระวังความ เสมือนจริง 2. หากนักศึกษา ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ต้องให้ข้อมูลเพื่อ การแก้ไขโดยทันที 3. การกระตุ้นให้ กลุ่มแสดงความคิด เห็นของตนเอง ดู การตัดสินใจของ กลุ่ม ต้องมีการปรับ การตัดสินใจเสมอ การสอนตามแผน อย่างเดียวอาจจะ ไม่ดีเสมอไป แต่ควร

กิจกรรม	พฤติกรรมที่คาดหวังของผู้เรียน	ข้อควรตระหนัก
มีการภาวะช็อก (Hypovolemic shock)	1. ประเมินปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นวางแผนการดูแลผู้ป่วยร่วมกับสมาชิกทีม แนววิธีการปฏิบัติงาน	ที่จะปรับตามสภาพของกลุ่มนั้นๆด้วย
3. การให้การพยาบาลผู้ป่วยเตียง 1 ที่มีอาการเหนื่อยหอบมากขึ้น และมีความต้องการการดูแลจากทีมการพยาบาลอย่างสูง	2. ตัดสินใจให้การช่วยเหลือสมาชิกทีมนิเทศการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยในทีมได้อย่างเป็นองค์รวม	4. ผู้สังเกตต้องพิจารณาผู้เรียนว่าในกลุ่มแสดงบทบาทอะไร และคอยดูว่าคนไหนกลัว แล้วต้องนำไปช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหา ต้องดูเหตุการณ์ในขณะนั้นตลอดเวลาช่วยเหลือนักศึกษาที่แสดงอาการกลัว
4. การเตรียมผู้ป่วยเตียง 2 ก่อนการผ่าตัด	3. ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	
3. การพยาบาลผู้ป่วยตามแผนการรักษาและแผนการให้การพยาบาล	4. ติดตามประเมินผลลัพธ์การให้การพยาบาลการของสมาชิกในทีมได้อย่างเหมาะสม	
4. ประเมินผลลัพธ์การให้การพยาบาล และประชุมปรึกษาหลังให้การพยาบาล	หัวหน้าเวร 1. นิเทศการทำงานของบุคลากรทุกระดับโดยแสดงถึงความเมตตา กรุณา ความเอื้ออาทร 2. รับคำสั่งการรักษา และช่วยสมาชิกในทีมในการให้การพยาบาล 3. รับผิดชอบให้สมาชิกในทีมให้การพยาบาลตามเวลา และบันทึกให้ถูกต้อง และตรงกับความเป็นจริง 4. รับผิดชอบให้สมาชิกในทีมให้การพยาบาลตามเวลา และบันทึกให้ถูกต้อง และตรงกับความเป็นจริง 5. รายงานอาการหรือปัญหาของผู้ป่วยได้ถูกต้องครบถ้วนโดยใช้เครื่องมือ SBAR	

กิจกรรม	พฤติกรรมที่คาดหวังของผู้เรียน	ข้อควรตระหนัก
3. ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้		
ของผู้เรียน (De-brief)		
1. Descriptive Phase (การบรรยาย) : การถามถึงความรู้สึกของผู้เรียน	1. ผู้เรียนบรรยายความรู้สึกถึงความรู้สึกเหมือนจริง	1. ผู้สอนจะสะท้อนหรือประเมินในสิ่งที่ผู้เรียนทำได้ดี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ เช่น มีการดูแลแบบเอื้ออาทร เข้าไปซักถามความรู้สึกของผู้ป่วย จับมือหรือสัมผัสตัวผู้ป่วยไว้ เป็นต้น จากนั้นผู้สอนให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจุดบกพร่อง บอกเหตุผล และบอกแนวทางการแก้ไข
2. Analysis Phase (การวิเคราะห์) : ผู้สอนสะท้อนผู้เรียนในสิ่งที่ผู้เรียนทำได้ดี และส่วนที่ผู้เรียนบกพร่อง สะท้อนว่าทำไมถึงเกิดข้อผิดพลาดและสามารถที่จะช่วยกันแก้ปัญหาได้อย่างไรบ้าง ภายใต้หลักการ 6 PA ครอบคลุมทั้ง Technical Skills และ Non-Technical Skill	2. แสดงถึงการยอมรับข้อบกพร่อง และสามารถสะท้อนความรู้สึกและความถูกต้องในขณะปฏิบัติการพยาบาล ครอบคลุมทั้ง Technical Skills และ Non-Technical Skills	2. ควรมีการให้เวลาในการตอบคำถามของผู้เรียน ไม่คาดคั้น และสร้างบรรยากาศในการพูดคุยที่ผ่อนคลาย
3. Application Phase (การนำไปประยุกต์ใช้) : ผู้สอนช่วยหาสาเหตุและให้คำแนะนำ และถามผู้เรียนว่าจะนำไปใช้จริงอย่างไรที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้ในครั้งนี้ต่อไป	3. สามารถบอกสาเหตุและการแก้ไขเพื่อนำไปปฏิบัติในครั้งต่อไป	3. โดยต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียนตระหนักถึง คุณ ธรรม จริย ธรรม (Etiquette) ในการ

กิจกรรม	พฤติกรรมที่คาดหวังของผู้เรียน	ข้อควรตระหนัก
		ปฏิบัติกับหุ่น

โดยสรุปการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาลด้วยการใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based Learning) ผู้สอนต้องตระหนักถึงความพร้อมผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ที่ต้องนำมาใช้ในสถานการณ์ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ความเข้าใจสถานการณ์ บทบาทของใน กฎกติกาการเข้าร่วมกิจกรรม และวิธีการใช้อุปกรณ์ เครื่องใช้ในสถานการณ์ เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมจะสามารถทำให้การเข้าไปในสถานการณ์ราบรื่น และมีบรรยากาศการเผชิญกับสถานการณ์เหมือนอยู่ในสถานการณ์จริง การออกแบบสถานการณ์ที่เสมือนจริงมากที่สุด ทั้งรายละเอียดอาการของผู้ป่วย อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก โดยทำให้ผู้สอนสามารถประเมินความสามารถของผู้เรียนได้จริง และตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การประเมินตนเองของผู้เรียนหลังจากการเข้าร่วมในสถานการณ์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาให้แก่ผู้เรียนได้ ซึ่งผู้สอนต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้สึกผ่อนคลายและกล้าแสดงความรู้สึกด้วยการเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่อยู่ในสถานการณ์ วิเคราะห์สิ่งที่ผู้เรียนทำได้ดี ส่วนที่บกพร่อง และการหาแนวทางเพื่อนำไปปรับใช้จริง

ผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาลด้วยการใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based Learning) ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล

หลังการจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาล การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว กระตือรือร้นและเตรียมความพร้อมโดยการทบทวนเนื้อหาสาระที่ต้องนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติในรายวิชา สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และฝึกซ้อมทักษะการปฏิบัติการพยาบาลที่เกี่ยวข้อง เมื่อถึงเวลาที่กลุ่มต้องเข้าไปแสดงบทบาทตามที่กำหนด ผู้เรียนบางคนแสดงความกังวล และตื่นเต้น กระวนกระวาย ผู้เรียนที่มีบทบาทเป็นสมาชิกทีมบางคนไม่สามารถเรียงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาลได้ ผู้เรียนให้ข้อมูลว่าเมื่อตนอยู่ในสถานการณ์ที่ผู้ป่วยที่กำลังอยู่ในระยะวิกฤติ รวมทั้งการแสดงความวิตกกังวลของญาติมีผลทำให้ตนเองรู้สึกสับสน กลัวที่จะทำให้ผู้ป่วยต้องเสียชีวิต และกลัวว่าญาติจะไว้วางใจ จึงไม่สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีสติจนเสร็จสิ้นได้ ขาดความมั่นใจ ต้องขอร้องเพื่อนสมาชิกทีมให้มาอยู่ใกล้ๆ ด้วย สถานการณ์ที่สร้างขึ้นมามีปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนอยู่มากมาย เช่น ผู้ป่วยที่ใกล้เสียชีวิต ญาติที่ไว้วางใจ ผู้ป่วยที่ต้องรีบส่งผ่าตัดให้ตรงตามเวลา การตัดสินใจที่ต้องรอคำสั่งการรักษาอย่างถูกต้องตามขั้นตอน สิ่งเหล่านี้ทำให้ตนรู้สึกว่าการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นเรื่องสำคัญ หัวหน้าที่ทีมคนหนึ่งเล่าว่า ในสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อประเมินสถานการณ์แล้วพบว่าสมาชิกทีมไม่พร้อมที่จะปฏิบัติการพยาบาล ตนในฐานะหัวหน้าทีม

ต้องตัดสินใจลงมือปฏิบัติการพยาบาลแทนในทันที ทำให้ตนเห็นความสำคัญของการมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของสมาชิกในทีม ในครั้งต่อไปหากตนเป็นหัวหน้าเวรตนจะพิจารณา มอบหมายการดูแลผู้ป่วยโดยการพิจารณาความสามารถของสมาชิกทีม บางคนกล่าวว่า เมื่อถูกผู้ป่วยสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรักษาของผู้ป่วยเอง ยิ่งทำให้ตนตระหนักว่าการเตรียมข้อมูล การเจ็บป่วยและข้อมูลการรักษาของผู้ป่วยหรือแม้กระทั่งการให้ข้อมูลและเหตุการณ์ให้พยาบาลแก่ เขาจะมีผลต่อสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ให้การพยาบาลและสามารถลดความวิตกกังวลแก่ผู้ป่วยได้ มี ผู้เรียนบางกลุ่มบอกว่าสถานการณ์ที่จำลองขึ้นมาเหมือนจริงมาก และยังทำให้ตนยังต้องพัฒนา ความรู้ให้มากยิ่งขึ้น และต้องมีความละเอียดรอบคอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกลัวความผิดพลาดที่ อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยจริง จากนั้นผู้สอนได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการบริหารทีมการ พยาบาล ทั้งก่อนและหลังใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริงมาเปรียบเทียบกันโดยวิธีทางสถิติโดยใช้ t-test for dependent พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำงานเป็นทีมการพยาบาลหลัง มี คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 8.41 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 และผู้เรียน ได้รับประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากเดิมในประเด็นต่างๆดังนี้ 1) ได้รับการฝึกปฏิบัติการแสดงภาวะผู้นำใน การบริหารทีมการพยาบาลได้ 2) ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการมอบหมายงานให้หัวหน้าทีมได้ 3) ฝึกสามารถในการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ 4) สามารถทำงานเป็นทีมในบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม และสมาชิกทีมการพยาบาล 5) ทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับสมาชิกทีมการพยาบาล และผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรายงานได้ถูกต้องครบถ้วนโดยใช้เครื่องมือ SBAR และ รับคำสั่งแผนการรักษาได้ ภาพรวมของความพึงพอใจต่อการใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริงอยู่ใน ระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 และเสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้ทุกครั้งที่เปลี่ยนรายวิชา ฝึกปฏิบัติในปีการศึกษาต่อไป นอกจากนี้รู้สึกขอบคุณผู้สอนและผู้ช่วยสอนที่อำนวยความสะดวก จัดสิ่งแวดล้อมได้เหมือนจริงมาก ทั้งบทบาท การแสดงอาการเจ็บปวด และความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องใช้ ทำให้รู้สึกเหมือนตนเป็นพยาบาลวิชาชีพที่กำลังปฏิบัติงานอยู่บนหอผู้ป่วยจริงๆ

สรุปว่า ผลลัพธ์ต่อผู้เรียนของจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมการพยาบาล ด้วยการใช้อสถานการณ์จำลองเสมือนจริง (Simulation based Learning) ในรายวิชาปฏิบัติการบริหาร การพยาบาล ทำให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนสามารถประเมินความสามารถของ ตนเองได้จากความรู้สึกมั่นใจต่อการปฏิบัติการพยาบาล และการปฏิบัติตามบทบาทในสถานการณ์ หากยังไม่มั่นใจผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และหาแนวทางในการพัฒนา ตนเองให้พร้อม และสามารถที่จะเข้าร่วมทดลองในสถานการณ์ใหม่ได้อีกเรื่อยๆ จนรู้สึกมั่นใจและ พึงพอใจ

บทสรุป (Conclusion)

การจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (Simulation based Learning) เป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเตรียมความพร้อมนักศึกษา ก่อนการฝึกปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาทักษะ

ทางการพยาบาลและการพัฒนาทักษะเชิงวิชาชีพอื่นๆ ตามลักษณะรายวิชาและจุดมุ่งหมายของรายวิชา การที่ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพเกี่ยวกับทักษะทางการพยาบาลทั้ง Technical skills และ Non-Technical skills และร่วมกันสะท้อนการปฏิบัติการพยาบาลที่ตนและกลุ่มร่วมกันปฏิบัติ เพื่อการนำข้อดีและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นไปปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นด้วยการซ้อมปฏิบัติซ้ำๆจนเกิดความชำนาญ และมีความมั่นใจตามมาในที่สุด ซึ่งจะส่งผลดีจากการลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นผู้ป่วย หรือตัวผู้เรียนเองเมื่อต้องไปปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

การจำลองสถานการณ์เสมือนจริงเป็นวิธีการสอนที่สามารถบูรณาการทักษะทางการพยาบาลได้อย่างหลากหลาย สามารถประเมินการให้การพยาบาลตามพฤติกรรมที่คาดหวังได้ และสามารถสอดแทรกการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อผู้ป่วยและผู้ร่วมทีมการพยาบาล นอกจากนี้ การตั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนต้องคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญและต้องจะตระหนักว่าก่อนเข้าสถานการณ์ผู้เรียนมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์อย่างเพียงพอ ทั้งนี้ ผู้สอนควรให้ความสำคัญต่อการออกแบบสถานการณ์ที่มีความเสมือนจริงและมีความเป็นไปได้มากที่สุด สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนอยู่ตลอด ประเมินความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ เพื่อการสะท้อนความสามารถของผู้เรียนให้รับทราบอย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งต้องสามารถปรับเปลี่ยนสถานการณ์ได้อย่างราบรื่น เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดหมายและเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนนั้นๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2539). *บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ทางการพยาบาลที่ปฏิบัติการพยาบาลในโรงพยาบาล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วงเดือน สุวรรณศิริและคณะ. (2559). การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองสำหรับนิสิตนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 28(2), 1-13.
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี (2563). *หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560*. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี.
- ฟาริดา อิบราฮิม. (2542). *สาระการบริหารการพยาบาล*. กรุงเทพฯ: มหานครสามเจริญพาณิชย์.
- สุธิศา ล่ามช้าง และสมจิต เกียรติวัฒนเจริญ. (2558). ผลของสื่อมัลติมีเดียและการฝึกปฏิบัติกับหุ่นต่อความรู้และความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*. 29(2), 29-42.
- อนุวัฒน์ ศุภชุติกุล และจิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์. (2543). *คุณภาพของระบบสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

- Unsworth, J., McKeever, M. & Kelleher, M. (2012). Recognition of physical deterioration in patients with mental health problems: the role of simulation in knowledge and skill development. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*. 19(4), 534-545.
- Romeo Luis A. Macabasag. (2016). Leadership, Management and Team Competencies of Filipino Nursing Student Manager-Leaders: Implications on Nursing Education. *International Journal of Nursing Science*, 6(5): 109-116.
- Rocchiccioli, J. & Tilbury, M. (1998). *Clinical Leadership in Nursing*. WB Saunders Company, Philadelphia.
- Jeffries, P.R. (2005). A framework for designing, implementing, and evaluating simulations used as teaching strategies in nursing. *Nursing Education Perspectives*. 26(2), 96-102.
- Cordeau, M.A. (2013). Teaching holistic nursing using clinical simulation: A pedagogical essay. *Journal of Nursing Education and Practice*. 3(4), 40-50.

การแพร่ระบาดของ โควิด-19 ส่งผลต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย

The Effects of the Spread of COVID-19 Pandemic on Thai Tourism

ศุภลักษณ์ ศรีวิลัย¹ รุ่งเรือง ทองศรี²
Suphalak Sriwilai, Rungruang Thongsri

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้ประกอบด้วย บทนำ กล่าวถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อท่องเที่ยวโลกและการท่องเที่ยวของประเทศไทย เนื้อหา กล่าวถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวโลก, สถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในไทย, ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ, ทิศทางการท่องเที่ยวของไทย, การปรับตัวของธุรกิจท่องเที่ยวไทย และการสรุปกล่าวถึงแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการแพร่ระบาดของ โควิด-19 และการปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ (New normal)

คำสำคัญ (Keywords): โควิด-19; การท่องเที่ยว; ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

Abstract

There are three main sections in this article. Introduction section describes the situations of COVID-19 Pandemic that affected world tourism and in Thai tourism. Content section consists of topics concerning world tourism situations, foreign tourists in Thailand, the effects of tourism industry on Thai economic system, the directions of Thai tourism, and Thai tourism adaptation. Conclusion section suggests the preparation for tourism to deal with COVID-19 Pandemic and the adaptation to new normal lifestyle.

คำสำคัญ (Keywords): COVID-19; Tourism; Tourism Entrepreneur

บทนำ (Introduction)

Received: 2021-02-08 Revised: 2021-03-18 Accepted: 2021-03-19

¹ สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Program in Logistics Management, Faculty of Management Science, Phranakhon Si Ayutthaya
Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: suphalak.sr@gmail.com

² สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Program in
Marketing, Faculty of Management Science, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

โรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือโควิด-19 (COVID-19) เป็นไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่แพร่กระจายจากคนสู่คนที่กำลังแพร่ระบาดในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก นับได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดในรอบหลายทศวรรษ เมื่อเทียบกับโรคระบาดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในที่ต่าง ๆ ทั่วโลกในช่วงระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา โดยการระบาดเริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน (World Health Organization, 2020) องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดใหญ่ (Pandemic) ในวันที่ 11 มีนาคม 2563 (World Health Organization, 2020) จากข้อมูลวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 มีผู้ติดเชื้อยืนยันแล้วมากกว่า 59,002,152 คนใน 210 ประเทศ มีผู้เสียชีวิตจากโรคระบาดแล้วมากกว่า 1,393,879 คน และมีผู้หายป่วยแล้วมากกว่า 40,776,358 คน (COVID-19 Dashboard, 2020) การระบาดของโรคโควิด-19 นี้ ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและชีวิตของประชาชนทั่วโลกจำนวนมาก และยังไม่แนบรรมถึงมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั่วโลก

จากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ในช่วงเดือนมกราคม-ตุลาคม 2563 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลง ร้อยละ 72 คิดเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ลดลง 900 ล้านคนเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2562 เป็นการสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศถึง 935 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งเป็นการลดลงที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวโลกตั้งแต่เริ่มมีการรวบรวมข้อมูลในปี 2493 และถือเป็นช่วงตกต่ำที่สุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาหลังจากวิกฤติการเงินของโลกในปี 2552 โดยมูลค่าการสูญเสียมากกว่า 10 เท่าของการสูญเสียในปี 2552 (UNWTO, 2020) ซึ่งแน่นอนว่าย่อมส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยด้วย จากข้อมูลในปี 2560 UNWTO ระบุว่า ในปี 2560 ประเทศไทยติดอันดับ 4 ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศมากที่สุดในโลก (UNWTO, 2017) หลังจากการระบาดของโควิด-19 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในไตรมาส 1/2563 ลดลงร้อยละ 38.01 เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยคนไทย (โครงการไทยเที่ยวไทย) ที่หดตัวลงร้อยละ 30.77 (รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว, 2563)

บทความนี้จะแสดงให้เห็นถึงการแพร่ระบาดของโควิด-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโลกและการท่องเที่ยวในประเทศไทย รวมทั้งวิเคราะห์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโลกและของไทย บทบาทของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ต้องร่วมมือกันในการฟื้นฟูอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยให้เดินหน้าต่อไปได้ในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง

สถานการณ์การท่องเที่ยวโลก

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของการท่องเที่ยวโลกในช่วงไตรมาสแรกของปี 2563 (มกราคม-มีนาคม 2563) ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ลดลงร้อยละ 22.7 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 (UNWTO, 2020) และปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของโควิด-19 ที่ยังคงมีการระบาดอย่างต่อเนื่องไปทั่วโลกใน 215 ประเทศ ด้วยจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมทั้งสิ้นเกือบ 10 ล้านคน (9.52 ล้านคน) และมีผู้เสียชีวิตจำนวน 0.48 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 5.08 โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมา ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย สหราชอาณาจักร สเปน เปรู ชิลี และอิตาลี (ข้อมูล ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2563) (World Health Organization, 2020) ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลกลดลงร้อยละ 70 ในช่วงเดือนมกราคม - ตุลาคม 2563 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่แล้ว ซึ่งเอเชียและแปซิฟิกมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 82 ตะวันออกกลางลดลงร้อยละ 73 ในขณะที่แอฟริกาลดลงร้อยละ 69 ยุโรปและอเมริกากลางลดลงร้อยละ 68 โดยที่ UNWTO คาดว่าผู้โดยสารขาเข้าระหว่างประเทศที่จะลดลงร้อยละ 70-75 ในปี 2563 นั้นหมายความว่า การท่องเที่ยวระหว่างประเทศอาจย้อนกลับไปสู่ระดับ 30 ปีที่แล้ว การลดลงโดยประมาณของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในปี 2563 เทียบเท่ากับการสูญเสียของนักท่องเที่ยวประมาณ 1 พันล้านคน และรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 1.1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ การลดลงของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศครั้งนี้ อาจส่งผลให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจโดยประมาณกว่า 2 ล้านล้านดอลลาร์ (UNWTO, 2020) ซึ่งการแพร่ระบาดมีความรุนแรงและกระจายตัวไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมากขึ้น และนับเป็นครั้งแรกที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างดำเนินมาตรการจำกัดการเดินทางและปิดสนามบินห้ามการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างชาติไปจนถึงการปิดเขตแดนของประเทศตน หากพิจารณาประเทศที่ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มากที่สุด โดยดูจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ที่มีสัดส่วนของธุรกิจการท่องเที่ยวในจีดีพี หรือสัดส่วนของธุรกิจการท่องเที่ยวในจีดีพีมาเปรียบเทียบ พบว่า ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยคิดเป็นร้อยละ 22 ของจีดีพีของประเทศ รองลงมาคือประเทศฟิลิปปินส์ร้อยละ 21 อันดับสามประเทศเม็กซิโกร้อยละ 16.1 อันดับสี่ประเทศสเปนร้อยละ 14.9 อันดับห้าประเทศอิตาลีร้อยละ 13 อันดับหกประเทศจีนร้อยละ 11 อันดับเจ็ดประเทศออสเตรเลียร้อยละ 11 อันดับแปดประเทศเยอรมนีร้อยละ 10.7 และอันดับเก้าสหราชอาณาจักรร้อยละ 10.5 แต่หากพิจารณาตามขนาดเศรษฐกิจของประเทศ ลำดับของประเทศที่มีรายได้สูงที่สุดจากการท่องเที่ยวอ้างอิงตัวเลขจากปี 2561 ประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการหยุดการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงการระบาดของโควิด-19 พบว่า อันดับหนึ่งประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 214.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาคือประเทศสเปน 81.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับสาม

ประเทศฝรั่งเศส 65.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับสี่ประเทศไทย 63 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และอันดับห้าสหราชอาณาจักร 51.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับหกประเทศอิตาลี 49.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับเจ็ดประเทศออสเตรเลีย 45 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับแปดประเทศเยอรมนี 43 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และอันดับเก้าประเทศญี่ปุ่น 32.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (สยามรัฐ, 2563)

สถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในไทย

จากรายงานข้อมูลเบื้องต้นของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพบว่า มีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในไตรมาส 1/2563P จำนวน 6.69 ล้านคน ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ที่มีจำนวน 10.79 ล้านคน ลดลงร้อยละ 38.01 โดยนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกมีจำนวนมากที่สุด 3.73 ล้านคน และลดลงในอัตราสูงสุตร้อยละ 46.12 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา รองลงมาได้แก่ นักท่องเที่ยวจากยุโรปจำนวน 2.07 ล้านคน ลดลงร้อยละ 14.97 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ในขณะที่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่น ๆ มีจำนวนรวม 0.88 ล้านคน ลดลงเล็กน้อยร้อยละ 38.03 (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) สืบเนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จนทำให้หลายประเทศออกมาตรการห้ามการเดินทางเข้า-ออกประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจีน ซึ่งเป็นศูนย์กลางการระบาด และเป็นนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนสูงสุดที่เดินทางเข้ามาประเทศไทย

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติของไทย ไตรมาส 1/2563P

ลำดับที่	สัญชาติ	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	
		ไตรมาส 1/2563P	การเปลี่ยนแปลง(ร้อยละ)
1	จีน	1,247,564	-60.01
2	มาเลเซีย	619,400	-32.36
3	รัสเซีย	586,990	-4.64
4	ลาว	380,899	-10.4
5	ญี่ปุ่น	320,098	-32.57
6	อินเดีย	261,705	-41.87
7	เกาหลีใต้	259,808	-51.63
8	ฝรั่งเศส	236,245	-16.61
9	เยอรมัน	229,332	-24.16
10	สหราชอาณาจักร	220,635	-21.49

หมายเหตุ : P หมายถึง ข้อมูลเบื้องต้น (ณ เดือนมิถุนายน 2563) อาจมีการปรับปรุงภายหลัง
ที่มา: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563

จากตารางพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยในช่วงไตรมาส 1 (มกราคม-มีนาคม 2563) สูงที่สุดคือ นักท่องเที่ยวจากประเทศจีนจำนวน 1,247,564 คน จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 60.01 รองลงมาได้แก่ นักท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซีย จำนวน 619,400 คน จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 32.36 และนักท่องเที่ยวจากประเทศรัสเซียจำนวน 586,990 คน จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 4.64 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาในช่วงเวลาเดียวกัน

ตารางที่ 2 รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติของไทย ไตรมาส 1/2563P

ลำดับที่	สัญชาติ	รายได้จากนักท่องเที่ยว (ล้านบาท)	
		ไตรมาส 1/2563P	การเปลี่ยนแปลง(ร้อยละ)
1	จีนจีน	57.2	-63.96
2	รัสเซีย	38.87	-7.17
3	สหราชอาณาจักร	17.5	-27
4	มาเลเซีย	15.09	-37.28
5	ญี่ปุ่น	14.83	-34.74
6	ฝรั่งเศส	13.87	-20.57
7	สหรัฐอเมริกา	13.62	-39.86
8	เยอรมัน	13.1	-28.55
9	ลาว	11.44	-12.23
10	เกาหลีใต้	10.28	-54.17

หมายเหตุ : P หมายถึง ข้อมูลเบื้องต้น (ณ เดือนมิถุนายน 2563) อาจมีการปรับปรุงภายหลัง
ที่มา : กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563

จากตารางพบว่า รายได้จากนักท่องเที่ยวในประเทศไทยในช่วงไตรมาส 1 (มกราคม-มีนาคม 2563) สูงที่สุดคือ รายได้จากนักท่องเที่ยวประเทศจีนจำนวน 57.2 ล้านบาท รายได้จากนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 63.96 รองลงมาได้แก่ รายได้จากนักท่องเที่ยวประเทศรัสเซียจำนวน 38.87 ล้านบาท รายได้จากนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 7.17 และรายได้จากนักท่องเที่ยวประเทศสหราชอาณาจักรจำนวน 17.5 ล้านบาท รายได้จากนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 27 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาในช่วงเวลาเดียวกัน

ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

บัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Account : TSA) แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเกือบ 10 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2553-2562) โดยการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่า 976,703.55 ล้านบาท ได้ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยว เท่ากับ 954,734.55 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.83 ของจีดีพีรวมทั้งประเทศ และก่อให้เกิดการจ้างงาน 3,931,599 คน หรือประมาณ ร้อยละ 10.34 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศ และในปี พ.ศ. 2562 การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีมูลค่า 3,053,839.39 ล้านบาท ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยว เท่ากับ 2,976,402.80 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.64 ของจีดีพีรวมทั้งประเทศ และก่อให้เกิดการจ้างงาน 4,416,075 คน หรือประมาณ ร้อยละ 11.74 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของประเทศไทย สำหรับในช่วงไตรมาสแรก (เดือนมกราคม-มีนาคม) ของปี 2563 เนื่องจากเกิดเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แพร่กระจายไปทั่วโลก นับตั้งแต่ต้นเดือนกุมภาพันธ์ เป็นต้นมา มีการห้ามการเดินทางทั้งระหว่างประเทศและในประเทศ ส่งผลให้ภาวะการท่องเที่ยวลดลงอย่างมากเป็นประวัติการณ์ การใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวโดยรวมทั้งหมดมีมูลค่าตลอดช่วงไตรมาสแรกเหลือเพียง 524,570.19 ล้านบาทลดลงจากระยะเดียวกันของปีที่แล้ว ร้อยละ 37.56 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงได้มีมาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 ทั้งทางตรงและทางอ้อมระยะที่ 1-3 ดังนี้ 1) ระยะที่ 1 ได้แก่ มาตรการด้านการเงิน, มาตรการด้านภาษี และมาตรการช่วยเหลืออื่นๆ 2) ระยะที่ 2 ได้แก่ มาตรการดูแลและเยียวยา “แรงงานลูกจ้าง ลูกจ้างชั่วคราว อาชีพอิสระที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม” มาตรการดูแลและเยียวยา “ผู้ประกอบการ” และ 3) ระยะที่ 3 ได้แก่ ร่างพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อการแก้ปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19, มาตรการเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและระบบการเงิน, มาตรการช่วยเหลืออื่น ๆ

ในส่วนของภาคการท่องเที่ยวได้มีมาตรการในการบรรเทา เยียวยา และฟื้นฟูผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการและแรงงานในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ซึ่งมีการดำเนินการใน 2 ระยะโดยในระยะแรก ประกอบด้วย 1) มาตรการด้านการเงินและการคลัง และ 2) มาตรการด้านการให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ส่วนมาตรการในระยะที่สอง ประกอบด้วย 1) มาตรการเสริมสร้างและการรักษาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยว 2) มาตรการด้านการสร้าง

รายได้แก่สถานประกอบการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 4) การสร้างมาตรฐานความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวและด้านสุขอนามัย 5) การช่วยเหลือกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว 6) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ซึ่งมาตรการดังกล่าวสามารถช่วยเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ครอบคลุมตั้งแต่การดูแลแรงงาน การสนับสนุนด้านการเงิน และการอัดฉีดสภาพคล่องและกระแสเงินสด

ทิศทางการท่องเที่ยวของไทย

แนวโน้มการท่องเที่ยวไทยยังต้องเจอโจทย์ท้าทายสูง ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย ยังคงมีการระบาดของโควิด-19 และแม้ว่าทางรัฐบาลไทยมีแนวทางที่จะจับคู่ด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศที่มีความมั่นใจในความปลอดภัยของโรคโควิด-19 แต่ในเบื้องต้นก็ยังมีข้อจำกัดนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ส่งผลทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศคงจะต้องใช้ระยะเวลาอีกสักระยะกว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวจะกลับมาเป็นปกติ ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย ในช่วงนี้จึงต้องพึ่งพาตลาดคนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นหลัก ซึ่งหน่วยงานภาครัฐ อาจจะต้องพิจารณาจัดทำมาตรการกระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศออกมาเป็นระยะ เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการท่องเที่ยวในช่วงที่ตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่ฟื้นตัว เช่น การจัดแคมเปญประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อโฆษณาต่าง ๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ หรือการจัดธีมงาน (Theme) เพื่อโปรโมทสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นรายเดือน จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการเดินทางที่ต่อเนื่อง การจัดโครงการพัฒนาบุคลากรในด้านการท่องเที่ยว ให้มีทักษะความรู้ที่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังได้เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวในอนาคตดังนี้ (TAT Review magazine, 2020)

1) สร้างความเชื่อมั่นในคุณค่าของแบรนด์ประเทศไทย โดยผลักดัน การส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Responsible Tourism อย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติของการดำเนินงานและการสื่อสาร

2) นำเสนอสินค้าและบริการที่สามารถชูเอกลักษณ์ของประเทศไทยแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดจนสินค้าที่กระตุ้นและเพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

3) ขยายตลาดกลุ่มลูกค้าคุณภาพปรับสมดุลตลาดกลุ่มเป้าหมายดึงดูดกลุ่มคนไทยที่นิยมท่องเที่ยวต่างประเทศให้หันมาท่องเที่ยวภายในประเทศ

นอกจากในส่วนการดำเนินงานของภาครัฐแล้ว ในระยะสั้นผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวก็คงจะต้องเตรียมความพร้อมรองรับกับบริบทของธุรกิจที่ไม่เหมือนเดิม ท่ามกลางการปรับวิถีการทำธุรกิจใหม่ที่ต้องปรับรูปแบบการให้บริการที่คำนึงถึงความปลอดภัยจากโควิด-19 ขณะที่การแข่งขันในธุรกิจที่สูงจากปริมาณนักท่องเที่ยวลดลงแต่ผู้ให้บริการในธุรกิจท่องเที่ยวยัง

มีจำนวนมาก ซึ่งผู้ประกอบการก็จะต้องคิดวิธีการดำเนินธุรกิจใหม่ ๆ อาทิ การจับมือทำการตลาดร่วมกับพันธมิตรอย่างครบวงจร ซึ่งอาจจะไม่เฉพาะแต่ผู้ประกอบการในห่วงโซ่การท่องเที่ยวแต่รวมถึงผู้ประกอบการอื่น เช่น โรงพยาบาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว การออกแบบแพ็คเกจท่องเที่ยวที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว การปรับผลิตภัณฑ์และบริการให้สามารถตอบโจทย์นักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

การปรับตัวของธุรกิจท่องเที่ยวไทย

จากวิกฤติของโควิด-19 ทำให้การท่องเที่ยวในอีก 2-3 ปีข้างหน้าอาจจะขาดความแน่นอนของจำนวนนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยจะต้องปรับตัวให้พร้อม และทันกับการเปลี่ยนแปลงกับ 9Ps ที่กำลังเกิดขึ้น ดังนี้

1) กระบวนการทำงาน (Process) กระบวนการทำงานที่ไม่จำเป็น สามารถทำได้ที่บ้าน หรือทำได้โดยใช้คนน้อยลง และบางสิ่งก็ทำได้โดยไม่ใช้คน สิ่งแรก ๆ ที่องค์กรทุกองค์กรจะทำการลดกระบวนการทำงานให้สั้นลง (lean process) ใช้คนน้อยลง และใช้เทคโนโลยีเข้ามาทดแทนเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

2) บุคลากรในองค์กร (People) เมื่อองค์กรเล็กลง พนักงานที่จะอยู่รอดต้องมีการ reskill/upskill สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือการ cross skill คือ พนักงานทุกคนจะต้องทำงานได้หลายตำแหน่ง และจะต้องมีทักษะที่สูงขึ้น ซึ่งทักษะที่จำเป็นคือ ทักษะด้านการออกแบบ การเล่าเรื่อง การตลาดดิจิทัล การถ่ายภาพและแต่งภาพ และการให้บริการแบบครบวงจร

3) พันธมิตรทางธุรกิจ (Partner) เมื่อองค์กรลดพนักงานและลดงานที่ไม่ใช่ core competency ขององค์กรลง องค์กรต่าง ๆ จึงต้องหันมาทำงานร่วมกับ partner มากขึ้น ซึ่งรวมไปถึงการปรับโมเดลธุรกิจ (business model) ให้หันมาใช้ outsource, franchise, wholesaler, dealer, consultant, revenue sharing partner เพื่อลดต้นทุนและความเสี่ยง รวมทั้งองค์กรต่างๆ จะมีการ cross industry มากขึ้นเพื่อสร้างสินค้าและบริการใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างและมีมูลค่าสูงขึ้น องค์กรขนาดกลางจะมีจำนวนลดลง เหลือแต่องค์กรขนาดใหญ่ที่หันมาเชื่อมโยงกับองค์กรขนาดเล็ก และองค์กรขนาดเล็กที่ทำงานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผลิตภัณฑ์บริการ (Product) นักท่องเที่ยวจะนิยมเที่ยวเป็นกลุ่มย่อย และแสวงหาประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ และมีการกระจายตัวมากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องนำเสนอสินค้าและบริการที่มีความพิเศษ เจาะกลุ่มตลาดเฉพาะด้าน แยกตามเชื้อชาติ วัย และความสนใจ โดยบริษัทนำเที่ยวจะต้องสามารถ customized package ให้ตอบโจทย์เป้าหมายของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม หรือให้นักท่องเที่ยวออกแบบทริปท่องเที่ยวของตัวเองได้ ซึ่งความปลอดภัยและสุขอนามัยจะเป็นสิ่งพื้นฐานที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจากผู้ประกอบการ โดยการท่องเที่ยวเชิง

สุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และความศรัทธาการท่องเที่ยวแบบเดินทางคนเดียว การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสประสบการณ์ในท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย และการท่องเที่ยวแบบรับผิดชอบต่อสังคม จะได้รับความนิยมสูงขึ้น

5) ราคา (Price) ราคาของสินค้าและบริการจะยืดหยุ่นมากขึ้น คือสามารถเปลี่ยนไปได้ตามช่วงเวลา เนื่องจากผู้ประกอบการจะ optimize resource ให้มากที่สุด ดังนั้น ราคาห้องพักหรือแพ็คเกจท่องเที่ยวจะเปลี่ยนไปได้ทุกนาที ตามหลักของดีมานด์-ซัพพลาย โดยนักท่องเที่ยวจะตัดสินใจซื้อสินค้าโดยมองจากความคุ้มค่า คุณค่า และความสะดวก ในช่วงเวลานั้น ๆ มากกว่าราคา

6) ช่องทางการจำหน่าย (Place) ช่องทางการขายและพบปะกันแบบ physical จะลดลง ทั้งร้านค้า ร้านอาหาร รวมถึงการใช้ออฟฟิศและห้องประชุม โดยนักท่องเที่ยวจะมีการค้นหาข้อมูล การซื้อ การแชร์บนโลกออนไลน์ รวมถึงการพบปะพูดคุยกันผ่านแพลตฟอร์ม เช่น Zoom หรือ Google Hangout ซึ่งจะทำให้การเดินทางน้อยลง

7) การนำเสนอ (Presentation) ทุกประเทศจะทุ่มเทกับการหารายได้เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว ทำให้มีการแข่งขันกันสูงมาก ดังนั้น ผู้ประกอบการจะต้องค้นหา secret source ให้พบ และสร้าง signature หรือ อัตลักษณ์ให้แตกต่างและชัดเจน รู้จักใช้เทคนิคการเล่าเรื่องให้น่าสนใจและมีคุณค่า แล้วนำมาสร้างคอนเทนต์บนดิจิทัลมีเดีย และนำเสนอให้มีประสิทธิภาพผ่านทั้ง digital media และ traditional media

8) แพลตฟอร์ม (Platform) เครื่องมือดิจิทัลจะถูกนำมาใช้แบบ 100% ทั้งในด้านการตลาดและการบริหารองค์กร ทั้งสำหรับช่องทางการขายแบบ Business to Business และ Business to Customer โดยองค์กรจะต้องเลือกใช้สื่อออนไลน์และออฟไลน์ร่วมกันให้ได้อย่างเหมาะสม และตรงกับพฤติกรรมของลูกค้า เพราะลูกค้าแต่ละกลุ่ม ความสนใจแต่ละวัย แต่ละเชื้อชาติ จะมีรูปแบบในการใช้สื่อและเครื่องมือที่ไม่เหมือนกัน โดยทั้ง key opinion leader และ micro influencer จะมีความสำคัญทั้งคู่ ตั้งแต่การสร้างการรับรู้ไปจนถึงการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว

9) การชำระเงิน (Payment) นักท่องเที่ยวจะชินและสะดวกกับการชำระเงินออนไลน์ เพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื่อ ดังนั้น ผู้ประกอบการจำเป็นที่จะต้องมีการชำระเงินแบบออนไลน์ที่ครบถ้วน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าและลดโอกาสติดเชื่อ

ขณะที่ประเทศไทยเองก็มีศักยภาพที่จะพลิกขึ้นมาเป็นประเทศผู้นำในกลุ่ม emerging country ได้เช่นกัน จากการที่เรามีจุดแข็งทั้งในด้านระบบสาธารณสุข การผลิตอาหาร การพัฒนาสมุนไพร และการท่องเที่ยวที่จะกลับมาฟื้นฟูและแข็งแรงได้อย่างรวดเร็วซึ่งแน่นอนว่าต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและคนไทยทุกคน ที่จะก้าวผ่านวิกฤตนี้ไปด้วยกันอย่างมั่นคง (ประชาชาติธุรกิจ, 2563)

การสรุป

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย เช่น สายการบิน เครื่องโรงแรม บริษัททัวร์ รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่างได้รับผลกระทบอย่างมาก ดังนั้นผู้ประกอบการท่องเที่ยวประเทศไทยจำเป็นต้องมีแนวทางเตรียมความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกับการระบาดของโควิด-19 และการเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ หรือ New normal ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมในดำเนินงานที่ได้คุณภาพ เช่น การจัดทำแผนป้องกันโควิด-19 ซึ่งต้องมีแนวทางการปฏิบัติพร้อม Checklist สำหรับการป้องกันการติดเชื้อ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อลดการติดต่อโดยตรงระหว่างบุคคล จัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลที่ได้มาตรฐานให้เพียงพอ

2) การจัดหาประสบการณ์ที่ปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว เช่น จัดหาอุปกรณ์เครื่องมือทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคให้กับลูกค้าที่เข้ามาติดต่อ จัดที่นั่งสำหรับลูกค้าให้เป็นไปตามกฎระเบียบของภาครัฐที่กำหนดไว้ จัดให้มีเครื่องมือตรวจสอบการเข้า-ออก (Check-in /Check-out) ที่ไม่ต้องการสัมผัส

3) การสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือให้กลับคืนมา เช่น จัดให้มีคู่มือคำแนะนำการปฏิบัติตนล่วงหน้าก่อนการเดินทางบนพื้นฐานของกฎระเบียบของภาครัฐ การสวมหน้ากาก การล้างมือด้วยแอลกอฮอล์และการเว้นระยะห่าง ประสานความร่วมมือกับบริษัทประกันการเดินทางและประกันสุขภาพเพื่อให้ครอบคลุมโควิด-19 รวมทั้งกระบวนการรักษาพยาบาลเมื่อเกิดเหตุจำเป็นเร่งด่วน พร้อมสื่อสารการตลาดว่าประเทศไทยยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาตินึกถึงและจะเน้นนักท่องเที่ยวจากประเทศที่มีการควบคุมโรคได้ดี สามารถเดินทางได้โดยมีใบอนุญาตจากแพทย์ แต่การเดินทางยังต้องอยู่ในการควบคุมเพื่อป้องกันการระบาดซ้ำ รวมทั้งหารือกับภาคเอกชนเพื่อหาวิธีการฟื้นฟูภาคท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น สายการบิน โรงแรม ร้านอาหาร และอื่น ๆ สุดท้ายผู้ประกอบการท่องเที่ยวต้องปรับตัวให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนบริการของตนเองให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยววิถีใหม่ และให้ความสำคัญกับเรื่องของสุขภาพ ความสะอาด และความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของภาครัฐต้องประเมินผลกระทบของการระบาดของโรคภัยแรงต่าง ๆ ที่ผ่านมามีต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย เพื่อนำมาใช้เป็นบทเรียนสำหรับการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมรองรับทั้งในระดับประเทศและในระดับธุรกิจ การจัดตั้งกลไกการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการของภาครัฐและเอกชน โดยมีกลยุทธ์ทางด้านการท่องเที่ยวที่ควรให้ความสำคัญประกอบด้วย

1) การสร้างความร่วมมือทั้งในระดับประเทศ และระดับพื้นที่กับประเทศต้นทางที่มีประวัติติดเชื้อต่ำ (travel bubble) ควบคู่กับการทำตลาดเชิงรุกและสร้างแบรนด์เมืองที่มีประวัติติด

เชื่อถือหรือปลอดภัย สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แสวงหาความปลอดภัยและต้องการอยู่แบบระยะยาว ให้การเดินทางมาประเทศไทยเป็น Hi Trip และ Hi Trust

2) เชื่อมโยงแพลตฟอร์มไทยชนะซึ่งสามารถติดตามผู้เดินทางกับแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชัน ด้านการท่องเที่ยวเป็นภาษาต่างประเทศ

3) ปรับปรุงบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานการให้บริการและสุขอนามัยครอบคลุมเพิ่มมากขึ้นตลอดห่วงโซ่อุปทาน เช่น บริการที่พัก ร้านอาหาร แหล่งท่องเที่ยวและบริการรถรับส่งสาธารณะ เป็นต้น

4) สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมทักษะบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่เน้นด้านการดูแลสุขภาพ

5) ประสานความร่วมมือระหว่างกิจการขนาดเล็กในห่วงโซ่อุปทานให้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่กันและกัน เช่น โรงแรมขนาดเล็กกับบริการพิตเนส หรือกับนวดแผนไทย เป็นต้น

6) ออกแบบโครงข่ายการสัญจร และการใช้ประโยชน์พื้นที่ในย่านท่องเที่ยวให้เหมาะสมนโยบาย Social Distancing เช่น การเดินหรือขี่จักรยานเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ขนส่งสาธารณะหรือการใช้รถทัวร์ขนาดใหญ่

7) ยกระดับมาตรฐานด้านสาธารณสุขปลอดภัยและความปลอดภัยของภาครัฐและการบังคับใช้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มข้น

8) ยกระดับระบบบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพในตำบลที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่นโดยให้ได้มาตรฐานสากลทั้งด้านความปลอดภัยและด้านสุขภาพสามารถบริการด้วยภาษาสากล

9) ปรับทางเข้าด่านและเทอร์มินอลต่าง ๆ ให้มีความแออัดลดลง และปลอดภัยจากการติดเชื้อ

10) ปรับปรุงโรงแรมและที่พักให้เป็นสถานที่สำหรับกลุ่มเปราะบาง ซึ่งครอบครัวต้องการให้อยู่ห่างจากการติดเชื้อ เช่น ผู้ที่เป็นมะเร็งและอยู่ในระยะพักฟื้น ผู้สูงอายุที่มีโรคเบาหวานและความดันสูง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (Reference)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ไตรมาส 3/2562.

สืบค้น 18 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.mots.go.th/download/TourismEconomicReport/3PresentationTourismEconomic.pdf>.

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). ข้อมูลด้านการทางท่องเที่ยว. สืบค้น 5 ธันวาคม 2563, จาก https://secretary.mots.go.th/policy/more_news.php?offset=0&cid=26&startoffset=0.

- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). *โควิดทรานส์ฟอร์มเที่ยวไทย ธุรกิจ (ต้อง) พร้อมเปลี่ยนแปลง*. สืบค้น 26 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-454147>.
- รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว. (2563). *COVID กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย*. สืบค้น 17 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.mots.go.th/>.
- สยามรัฐ. (2563). *โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเป็นอันดับหนึ่งของโลก*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://siamrath.co.th/n/146002>.
- COVID-19 Dashboard. (2020). *The Center for Systems Science and Engineering (CSSE)*. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2020, จาก <https://gisanddata.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6>.
- TAT Review magazine. (2020). *การนำเสนอทิศทางการท่องเที่ยวของ ททท. ปี2563*. สืบค้น 6 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-direction-2020/>.
- UNTWO. (2017). *UNWTO ANNUAL REPORT 2017*. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2020, จาก <https://www.unwto.org/global/publication/unwto-annual-report-2017>.
- UNTWO. (2020). *UNWTO WORLD TOURISM BAROMETER*. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2020, จาก <https://www.unwto.org/unwto-world-tourism-barometer-data>.
- World Health Organization. (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*. สืบค้น 11 มีนาคม 2020, จาก <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>.
- World Health Organization. (2020). *Situation reports*. สืบค้น 25 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.who.int/emergencies/novelcoronavirus2019/situation-reports>.
- World Health Organization. (2020). *Timeline: WHO's COVID-19 response*. สืบค้น 8 พฤศจิกายน 2020, จาก <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/interactive-timeline#>.
- World Health Organization. (2020). *WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19-11-march-2020>.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

"วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม และการศึกษา เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่นต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/index>. เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าหน้ากระดาษความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ได้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข ⁽¹⁾ เขียนไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้นิพนธ์เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข⁽¹⁾ กำกับไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้พิมพ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้พิมพ์นั้น ผู้พิมพ์ต้องระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความที่กำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style)			
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ			
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

เอกสารอ้างอิงในบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น อนุวัต กระสังข์ (2560) เป็นต้น
2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. ผู้แต่งหนึ่งคน ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์, 2561)
2. ผู้แต่งสองคน ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองคนโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์และสมาน งามสนิท, 2560)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สมาน งามสนิทและคณะ, 2562)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Therry, 2018)

2. ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองคน โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Horry & Peter, 2018)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Peter et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1. หนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์.:/ สำนักพิมพ์. Author.//(Year of Publication).//Title of Book.//Edition of Book.//Place of Publication.:/Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุกวัต กระสังข์. (2560). พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). *Finite Element Modeling for Stress Analysis*. New york: John wiley & sons.

2. วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปี,เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์).:/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//Title of Article.//Name of Journal.//Year(Volume).:/page.

ตัวอย่าง

ยรรยงวรกร ทองแย้ม. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นในการสร้างแบรนด์ชุมชนกาแฟดอยเผ่าไทยของบ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น*. 6(4), 55-68.

3. หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปี, เดือน/วันที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.// (Date of Publication).// Title of Article.// Name of Newspaper.// page.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). เกียรติอันภาคภูมิ. กรุงเทพฯธุรกิจ, น. 13.

Jewell, Mark. (2006, November 7). Silent Aircraft' Spreads its Wings.

Bangkok Post, p. 13

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุลงให้ชัดเจน)// ชื่อสถานศึกษา.

Author.// (Year of Publication).// Title of Thesis.// Degree of Thesis.// Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุวัต กระสังข์. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

5. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

อนุวัต กระสังข์. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม.

รายงานผลการวิจัย). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).// ตำแหน่ง.// [บทสัมภาษณ์].

สุรพล สุยะพรหม. (2560, 5 มีนาคม). รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// สืบค้น วัน เดือน ปี, จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548, จาก <http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com3.htm>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

